

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ÅRHUS-ÅRBOG 1987

ÅRHUS-ÅRBOG 1987

ÅRHUS-ÅRBOG

1987

UDGIVET AF ÅRHUS BYHISTORISKE UDVALG

UNIVERSITETSFORLAGET I AARHUS 1987

OMSLAG

Århus Havn,
efteråret 1986

(Foto: Knud Nielsen)

BOGEN

er skrevet og tilrettelagt af:

Niels H. Andersen
Annegrete Dybdahl
Vagn Dybdahl
Kjeld Elkjær
Jørgen Fink
Henrik Fode
Ib Gejl
Leo K. Jensen
Erik Korr Johansen
Finn H. Lauridsen
Michael Ottosen
Henrik Vedel-Smith
Lisbeth Vedel-Smith

under redaktion af
Henrik Fode

© Århus byhistoriske Udvalg

Pressefotos er leveret fra:
Billedtjenesten, Aarhus
Stiftstidende

Århus-Årbog 1987 er sat og trykt på
Aarhus Stiftsbogtrykkerie

Skrift: Baskerville
Papir: 120 gr. mat coated
ISBN 87 50405322
ISBN 87 50405330

ISSN 0901-7283

Indhold

1986 – dag for dag	7
På Café	
– indtryk fra en tur i det hurtige Århus . . .	49
Guld, sølv og ædle stene fra Store Torv . . .	56
Borum Eshøj	65
Rådhusdebatten i 1937	73
Det vand, vi drikker	81
De fratrådte, valgtes eller udnævntes i 1986	87
Intet nyt i byrådssalen	91
Pas på din by	97
Sporten 1986	104
AGF's guldalder	110
Teateråret 1986	114
Om at flytte skilt	121
Beskæftigelse og erhverv 1986	127
Fra friskole til realskole	137
En udvisningssag fra 1906	142
Døde i 1986	148
Register	154

1986 dag for dag

Januar

Onsdag 1. januar

På kommunehospitalets øjenafdeling indlægges syv børn med skader efter fyrværkeri, og på skadestuerne er der livlig trafik hele dagen.

Torsdag 2. januar

Årets første hverdag præges af de mange udsalgstilbud. Foran Magasin tager Gunnar Nu-Hansen sig af kunderne.

Freitag 3. januar

Til et eksperiment med tobaksafvæning søger lungeklinikken på Århus Kommunehospital 570 deltagere, men der har allerede meldt sig ca. 800.

Søndag 5. januar

Den 20-årige århusianer, Karsten Rasmussen, optages på verdensranglisten for skakspillere som den fjerde dansker.

Mandag 6. januar

Overgangen fra statsskoler til amts-

gymnasier markeres på Århus Statsgymnasium og Katedralskolen. På den sidste forærer lærerkollegiet skolens »frigjorte« rektor et Andy Warhol-portræt af dronning Margrethe.

Onsdag 8. januar

Af 1.100 private brønde og borer i Århus kommune, der er blevet under-

søgt for indholdet af nitrat i vandet, indeholder 50% så meget, at de nu forlanges nedlagt, mens 25% må forbedres, hvis ejeren ønsker at bruge dem.

Torsdag 9. januar

Den dømte i Tropicana-brandsagen opgiver at appellere sin dom på otte års fængsel.

Nytårsnat er der nogle forretninger, der får smadret deres udstillingsvinduer, blandt andet guldsmed Jørn Hingelberg, der vælger at lave en humoristisk udstilling, indtil den normale udstilling kan etableres.

»Ingen kan stå for vores skønne smykker.«
Kig ind. Der er også et til Dem.«

(Foto: Jørn Timm).

1986

Fredag 10. januar

Den nye luksusøl fra Ceres, Royal Club, bliver af Foreningen af Ølsamlere udnævnt til årets øl blandt de otte øl, der er kommet på markedet i 1985.

Lørdag 11. januar

Kommunen har store vanskeligheder med byens mange elmetræer. Den uhelbredelige elmesyge angriber de smukke beplantninger, f.eks. på Ingerslevs Boulevard. Byens borgere opfordres til at meddele, hvis deres træer angribes, og loves gratis hjælp til fjernelse af de angrebne træer.

I Kunstbygningen udstilles et udvalg af de kunstværker, kommunen har købt inden for de sidste fem år. Der er købt 440 værker til en samlet sum af 1.227.000 kr.

Søndag 12. januar

En undersøgelse af de studerendes fremmøde ved universitetsundervisningen viser, at 60% af dem ret hurtigt opgiver at følge den, da de synes, at deres udbytte er for ringe.

Af ukendte grunde svigter bommene, da nærbanetoget passerer Grenåvej. To biler bliver totalt knust af toget, men førerne og deres passagerer kvæstes kun i lettere grad.

Mandag 13. januar

En tidligere kommunalt ansat idømmes 6 måneders fængsel for med sin kones hjælp at have tilegnet sig 71.000 kr. på falske feriekort.

Onsdag 15. januar

Trods de mange vanskeligheder den

nye Kalundborg-færgen Peder Paars har haft at kæmpe med, er passager-tallet i de to måneder fra den første sejlads 19. nov. forøget med 20%, og DSB er godt tilfreds: der satses på en fordobling på to år.

På byrådsmødet vedtages planerne for Vilhelmsborgs udnyttelse: der vil blive indrettet ridecenter i avlsbygningerne, kursuscenter i hovedbygningen, og haven overdrages Det jyske Haveselskab.

Torsdag 16. januar

Den blå Aftenskole, som kun har kurser i psykologi, har på et år haft 28 hold med i alt ca. 600 elever.

Den store bus, Linie 888, der kører til København over Ebeltoft-Sjællands Odde, har i 1985 transporteret 70.000 passagerer, et lille fald fra 1984, som antages at være forårsaget af DSBs nye billige rejsetilbud.

Fredag 17. januar

Byens radikale folketingsmedlem, Bernhard Baunsgård, udtaler i Folketinget, at universitetets rektor, Henning Lehmann, burde idømmes et års

---

Den frygtede elmesyge har bredt sig til Århus midtby. Flere af de gamle elme på Tietgens Plads er allerede angrebet og vil være fældet og roden gravet op inden mandag 20. januar.
(Foto: Preben Hupfeld).

fængsel for de miljøsynder, som universitetets fabrik, Cheminova, begår ved Harboøre. Rektor udtaler, at han glæder sig over, at straffen ikke skal være længere.

Den gamle Sct. Clemens Gård i Skolegade er af menighedsrådet i Domsognet blevet restaureret for 4 mill. kr. Huset, som er 344 år gammelt, anses for at være byens ældste hus.

Lørdag 18. januar

En virksomhedsundersøgelse foretaget af Arbejdstilsynet i Århus viser, at gæstearbejderne ofte udnyttes groft, idet hverken arbejdsforhold eller aflønning er i orden.

Mandag 20. januar

Årets første postrøveri finder sted på postkontoret på Viborgvej. En ung mand slipper bort med 2.500 kr. Der har nu været otte røverier på dette postkontor, og postvæsenet overvejer at flytte det til et mindre udsat sted.

Tirsdag 21. januar

1.500 unge, mange med deres forældre, deltager i kommunens erhvervsorientering på Rådhuset.

Onsdag 22. januar

Den nye kommunale gnavemadpakke til skolebørn taber terræn: de mindre børn kan ikke gabe over de store grovboller, og de større bliver ikke mætte.

En 53-årig kvinde idømmes 50 dages betinget fængsel og et års tilsyn af Kriminalforsorgen for at have fået to

Der er visse problemer med Århus skolevæsens gnavepakker. De mindste klasser klager over, at brødet ikke er til at gabe over, og de store børn kan ikke blive mætte af pakkens indhold. (Foto: Jørn Timm).

unge mænd til at overfalde hendes mand efter værtshusskænderier.

Torsdag 23. januar

Et nyt tv-selskab, Seerforeningen T og V, Århus, dannes af et par udbrydere fra Kanal ATV; de ønsker at sende uafhængigt, upolitisk og underholdende fjernsyn og håber at få sendetilladelse i løbet af foråret.

Efter at forhandlinger om levering af naturgas fra Naturgas Midt/Nord er brudt sammen, klager Århus kommune til energiministeren og overvejer samtidig en mulig henvendelse til Naturgas Syd.

Fredag 24. januar

De sidste dages hyppige regnbyger giver Falck mange udrykninger: mange kældre står under vand, fordi jorden er frosset, så vandet ikke kan sive bort.

Lørdag 25. januar

Beboerne på Vejlbj Fed har henvendt sig i trafikministeriet, dels for at få erstatning for de skader, som over-

Denne havørn blev fundet i Vestjylland og indbragt til Naturhistorisk Museum i Århus til udstopning, da den er omfattet af loven om »danekræ«. Denne lov omfatter dyr og fugle, som af Landbrugs- og Miljøministerierne beskyttes særligt, fordi de er meget sjældne.
(Foto: Jens-Kristian Søgaard).

svømmelser forårsager på deres ejendomme, dels for at få nogle mere effektive diger langs Bugten. Begge dele afvises.

Efter forhandlingernes sammenbrud forleden henvender Naturgas Midt/Nord sig til kommunen med oplæg til nye forhandlinger.

Arbejdet på den nye lystbådehavn i Tangkrogen påbegyndes. Borgmester

Thorkild Simonsen tager det første spadestik.

Mandag 27. januar

På trods af 350 beboeres protester mod flere værtshuse, denne gang i Studsgade, åbnes endnu to i denne gade.

Tirsdag 28. januar

Presset på Lungeklinikken tiltager stadig. I 1970 blev 267 indlagt til behandling, i 1985 var tallet oppe på 1.079. Der tages årligt ca. 22.000 røntgenbilleder.

Torsdag 30. januar

På Moesgård åbnes udstillingen »Folket fra Storisen« om østgrønlandernes historie. De udstillede genstande vil senere blive overført til Grønland.

På Forhistorisk Museums 125-års dag skænker Den Hjelmsstjerne-Rosenkroneske Stiftelse 250.000 kr. til en kunstnerisk udsmykning af de nye bygninger. Opgaven overdrages maleren Bjørn Nørgård.

Fredag 31. januar

Der er uro i Den ny Mødrehjælp, som er oprettet på privat og frivillig basis. Der er stærk uenighed om organisationens ledelse, først og fremmest om den københavnske afdelings indflydelse. Både formanden, det meste af bestyrelsen og mange af de frivillige hjælpere trækker sig ud af arbejdet.

Februar

Lørdag 1. februar

På en konference i Gellerup Kulturcenter, arrangeret af Arbejdstilsynet og Anatolsk Kulturforening, fremlægges eksempler på de dårlige arbejdsforhold, der bydes tyrkiske indvandrere. Sprog vanskeligheder og frygt for fyring gør, at mange berettigede klager ikke kommer frem.

Mandag 3. februar

På et møde i Kongreshuset mellem kommunalpolitikere i Århus amt forsvarer indenrigsminister Britta Schall Holberg regeringens indgreb i kommunernes økonomi. Borgmester Thorkild Simonsen udtaler, at det fremtidige samarbejde mellem Indenrigsministeriet og Kommunernes Landsforening nu er alvorligt truet.

Ved en høring for erhvervsfolk i Rådhushallen om Århus' forbindelse med den kinesiske venskabsby Harbin fortæller direktør Jens B. Jensen, Danish Turnkey Dairies, og direktør Johannes Jacobsen, Terma Elektronik, om deres erfaringer på det kinesiske marked.

Tirsdag 4. februar

En 33-årig mand tvinger personalet i Handelsbankens afdeling i Frederiks Allé til at udlevere ca. 40.000 kr. Han bliver forfulgt og overmandet af en kunde i banken og overgivet til politiet med alle pengene i behold. Alle-

Næsten 1000 børn deltager i den største tøndeslagning i Århus, der finder sted hos Coca-Cola. Koncentrationen hos deltagerne er stor, og efter et par timer er der massekroning af 16 konger/dronninger. (Foto: Ib Hansen).

rede næste dag, umiddelbart efter grundlovsforhøret, bliver han idømt 2½ års fængsel.

Onsdag 5. februar

En 24-årig århusianer idømmes 4 års fængsel for to tilfælde af fuldbyrdet voldtægt. De to ofre tilkendes hver 25.000 kr. i erstatning.

Torsdag 6. februar

Inspektør Ole Simonsen, formand for den socialdemokratiske fællesledelse i Århus, nedlægger sit formandskab i protest mod beslutningen om at fejre 1. maj sammen med SF, VS og DK.P.

Efter to indbrud i parcelhuse på Brynhøjvænget i Tilst finder politiet tyvens tabte tegnebog med navn og adresse, så han hurtigt kan anholdes.

Fredag 7. februar

Den 40-årige århusianer, der i juli 1985 kvalte sin grønlandske samlever

og skjulte liget i et kisteskab, dømmes ved retten i Århus til 12 års fængsel.

I Kunstbygningen er der fernisering på tre udstillinger af abstrakt kunst: Thorbjørn Laustens »Installationer«, Margrethe Sørensens »Genstande 1986« og Torben Ebbesens »I det offentlige rum«.

Søndag 9. februar

Metodistkirken i Århus fejrer 100 års jubilæum ved en festgudstjeneste i Bethlehemskirken i Thunøgade. Blandt gæsterne er metodistbiskopen Ole Borgen fra Norge.

Mandag 10. februar

For at lette ekspeditionen indfører Hovedpostkontoret ved Banegårdspladsen såkaldte servicekasser, der kan tage alle slags ekspeditioner under tagen pakker. Samtidig har personalet gennemgået et charmekursus.

Ved Retten i Århus idømmes en sygeplejerske en bøde på 2000 kr., fordi hun har givet en patient lattergas i stedet for ilt.

Tirsdag 11. februar

På en ekstraordinær generalforsamling i GASA vedtages det at sælge salgforeningens ejendom ved Finlandsgade til F. Salling A/S for 45.9 mio. kr. I løbet af to år vil hele GASA's virksomhed være flyttet til Tilst.

Onsdag 12. februar

Peder Stougaards plakatsamling, der hidtil har været opbevaret i Knudrisgade 46, flytter til nye lokaler i kælder-

1986

ren under Åby Bibliotek, stillet til rådighed af Århus Kommune.

Johan Strauss' operette »Zigøjnerbaronen« opføres i Musikhuset af gæster fra Wiener Volksoper, Kammeroper Wien, Staatsoper Budapest og Nationaltheater Budapest.

Torsdag 13. februar

Der opstår stadig flere cafeer med mærkelige navne i kvarteret mellem Domkirken og Nørreport. Fra den senere tid kan nævnes Jorden, Englen og Drudenfuss, og nu åbner Café Kindrødt i Studsgade 8.

Fredag 14. februar

Under ombygningen af Kosmorama har arkæologerne fra Forhistorisk Museum haft lejlighed til at foretage en udgravning under den tidligere biografsal. Der findes dog ikke spor af vikingetidens Århus. De formodes at være forsvundet under biografens ombygning i 1955.

På et møde i Vejlbj-Risskov-Hallen, arrangeret af »Århuskomiteen for et nej til unionspakken«, taler Socialdemokratiets markedspolitiske ordfører Ivar Nørgaard, Jens Peter Bonde fra Folkebevægelsen mod EF og forbundsformand Hardy Hansen fra SID.

Lørdag 15. februar

Politiets frit lejde-aktion for ejere af ulovlige våben, der har stået på siden nytår, har i Århus givet et godt resultat: der er afleveret i alt 268 skydevåben, 70 håndgranater og en stor samling ammunition.

Mandag 17. februar

Brabrand Bibliotek og Lokalhistoriske Samling lukker indtil videre på grund af indeklimaproblemer, der formentlig skyldes karlitlofter og tæpper af nålefil.

Tirsdag 18. februar

Overenskomststudvalget mellem arbejdernes og tjenestemændenes tillidsrepræsentanter holder møde i Kongreshuset for at organisere en kampagne på arbejdspladserne mod EF-pakken. Blandt talerne er tidligere minister Karl Hjortnæs.

Børnehaven ved Nordre Strandvej 159 lukkes med øjeblikkeligt varsel, og børnene anbringes foreløbig i Århus Kommunes feriekoloni i Skæring. Der er konstateret store mængder af sundhedsfarlige asbestfibre, stammende fra loftspladerne.

Torsdag 20. februar

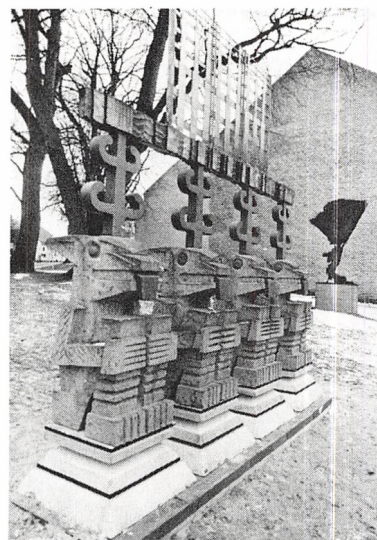
På et offentligt møde i Musikhuset, arrangeret af de konservative, taler parlamentsmedlem Poul Møller over »Ja til EF-pakken«.

Fredag 21. februar

Journalisterne på Aarhus Stiftstidende nedlægger arbejdet i utilfredshed med de førte lønforhandlinger, og bladet må i tre dage udsende en gratis nødavis.

Lørdag 22. februar

Århus Kunstmuseum har fernisering på »Skulptur, objekt, tableau«, en retrospektiv udstilling af billedhuggeren Bjørn Nørgaard. Samtidig udstilles skulpturgruppen »Hus, stakit,

»De røde hunde« er en af de mange og tunge skulpturer, der udgør den store Bjørn Nørgaard-udstilling, der åbner 21. februar på Århus Kunstmuseum. (Foto: Preben Hupfeld).

mursten« af Per Kirkeby og »Ads«, en samling silketryk af den amerikanske kunstner Andy Warhol.

Forretningen Spejder-Sport, grundlagt i Århus 1948, flytter fra Åboulevarden 54 til større lokaler i Ryesgade 27.

Søndag 23. februar

I Risskov indvies en ny sognegård, der er indrettet ved ombygning og udvidelse af den tidligere præstebolig. Samtidig åbnes i lokalerne en udstilling af kirkekunstneren Bodil Kaalund.

»Århuskomiteen for et nej til unionspakken« holder et fire dages familiearrangement i Ridehuset med rockmusik, gøgl og anden underholdning, en café og udstilling af plakater og andet anti-EF-materiale.

Mandag 24. februar

Under de svære isvanskeligheder i Århus-Bugten bliver den gamle færge »Kalundborg« indsat på en nødrute til Samsø, der er afskåret fra omverdenen, idet færgen Hou-Sølvig har måttet give op.

På et møde i Vejby-Risskov-Hallen, arrangeret af Venstre og Socialdemokratiet, taler udenrigsminister Uffe Ellemann-Jensen og tidligere arbejdsminister Svend Auken for henholdsvis ja og nej til EF-pakken.

Tirsdag 25. februar

Tre medarbejdere fra Byens Radio og to fra Radio Århus dømmes ved Retten i Århus til henholdsvis 10 og 7 dagbøder a 100 kr. for at have medvirket ved opfordring til blokader under overenskomstkonflikten i april 1985.

Onsdag 26. februar

I Byrådets møde bevilges 23.7 mio. kr. til opførelse af et pensionistcenter og 24 beskyttede boliger ved Havkærvej i Tilst.

Der bevilges 2.2 mio. kr. til projektering af et plejehjem og et pensionistcenter ved Skelagervej i Vejby og 600.000 kr. til modernisering af visitations- og plejecentret Bakkegården.

Der bevilges 3.6 mio. kr. til rensning

af Solbjerg Sø ved etablering af kemisk rensning på Solbjerg Renseanlæg samt en pumpestation og en afskærende ledning, der kan lede spildevandet uden om søen.

Torsdag 27. februar

Ved folkeafstemningen om Danmarks tilslutning til EF-pakken stemmer 68.090 århusianere ja, mens 79.392 stemmer nej. Kun i 3. kreds (den tidligere sydkreds) er der flest ja-stemmer. Stemmeprocenten er 76.3. I hele landet er der 56.2% ja-stemmer og 43.8% nejstemmer.

Fredag 28. februar

Århus Elektro holder 25 års jubilæum og flytter fra Jens Baggesens Vej til nyt hovedkvarter ved Vestre Ringgade 31-33.

En indbrudstyv i Hjortensgade voldtager en 23-årig kvinde, der sover i lejligheden.

Marts

Lørdag 1. marts

På Grønløkkeskolen er »loftsbelægningssituationen« efterhånden så akut, at børnene hjemsendes i nogle dage, for at ventilationsanlægget kan reguleres og forbedres. Det er den vedvarende frost, der er en af årsagerne til vanskelighederne.

Søndag 2. marts

I Kvindemuseet i det gamle rådhus vises en udstilling af 20 kvindelige tekstilkunstnere. I et tilknyttet arbejdende værksted viser kvinder fra Anatolien deres hjemlands billedvævninger.

Da borgerne stadig drister sig ud på Bugtens is trods advarende skiltning, går politiet nu over til at idømme »misdæderne« bøder. Trods advarsler drister nogle sig et par hundrede meter ud på isen.

Mandag 3. marts

108 danske agurker tilføres GASA-Århus. De er avlet i Grundfør.

Tirsdag 4. marts

Der holdes stiftende møde i en forening til forbedring af forholdene på Radiumstationen. Sygehusudvalget har på forhånd lovet at samarbejde.

Så er det galt med leveringen af drikkevandet i det nye byggeri Lystruplund. Det menes at være blevet opblandet med fjernvarmevand tilsat kaustisk soda. Beboerforeningen anmelder Boligforeningen Ringgården til politiet.

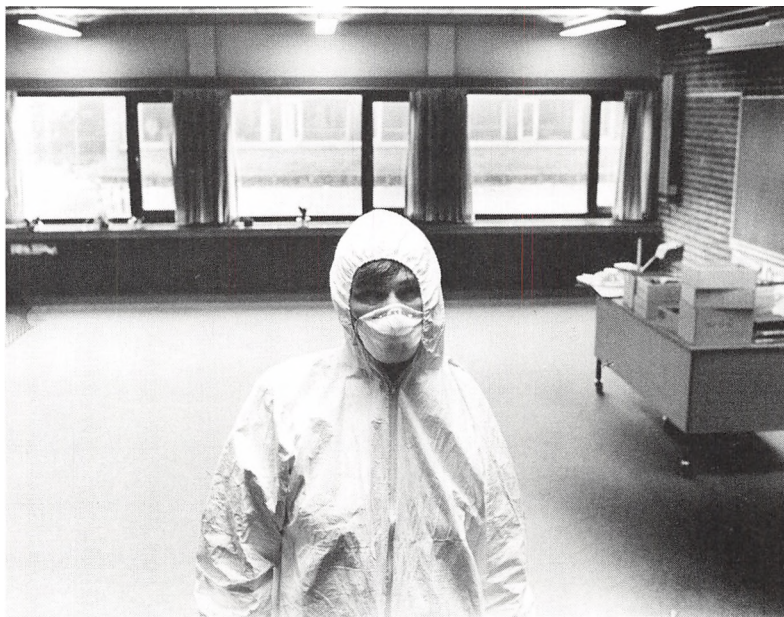
Torsdag 6. marts

En ung århusiansk sygeplejerske, der arbejdede for en fransk lægeorganisation i El Salvador, løslades efter tre døgnns tilbageholdelse hos militærpolitiet i Vincente-provinsen.

Søndag 9. marts

Århus Teaters direktør, Jacob Kieland, opsiges sin stilling med udgan-

Udskiftningen af asbestlofterne i de århusianske skoler kan blive en kostbar affære for skatteyderne. Et foreløbigt skøn lyder på 40 mio. kr. Fra mandag 10. marts skal alle der færdes på Grønløkkeskolen bære denne sikkerhedsdragt. (Foto: Søren Holm).

gen af 1987. Han ønsker nye udfordringer.

Til Kunstnernes Påskeudstilling er der indleveret ca. 4.000 arbejder, hvoraf ca. 400 vil blive udstillet.

Det gamle stenhuggerfirma, Brdr. Kofoed, nu Jens og Lars, forlader den gamle plads ved Østboulevarden og

rykker ud til Skejby. Kun to mindre virksomheder vil bevare navnet inde i selve byen.

Århus kommune udstykker 54 nye grunde ved Skæring Hedevej.

Torsdag 13. marts

Efter en syv timer lang generalforsamling i Mødrehjælpen er der nu valgt en ny bestyrelse, som ønsker at være loyal over for afdelingen i København, men i øvrigt ønsker at stå frit.

Fredag 14. marts

TV-bingo har grebet århusianerne:

Hver uge købes der 30.000 bingoplader til en pris af 10 kr. pr. stk.

Søndag 16. marts

800 unge psykisk handicappede fra hele landet har tilbragt lørdag og søndag i Århus, hvor de har budt på teater og rockkoncerter.

Mandag 17. marts

I de tidlige natteimer voldtages en ung kvinde på Nordre Kirkegård efter at være blevet overfaldet på Kirkegårdsvej. Sagen ligner en tilsvarende for fjorten dage siden, her har man endnu ikke fundet gerningsmanden.

Tirsdag 18. marts

Ved siden af striben om asbest- og karlitlofter er nu dukket et nyt emne op til demonstrationer i byen: lærere og pædagoger er utilfredse med regeringens påske-pakke, og skoler og børnehaver lukkes i stort omfang, mens tusinder demonstrerer på Rådhuspladsen.

Peder Paars er blevet en fabel for byen: den er nu atter sejlet ind i kaj-lægget, og både skib og kaj må repareres, før der igen bliver normal sejlads på ruten.

Onsdag 19. marts

En projektleder ved Genbrugsfabriken i Risskov indrømmer i retten at have bedraget Århus Kommune for 1,2 mio. kr.

I Århus amt ligger ca. 15.000 med influenza, forkølelse og skarlagensfeber. Hertil kommer de mange senge-liggende, der ikke kalder læge.

Denne svane var i februar frosset fast i isen ud for Egå og blev stærkt forkommen reddet i land af Falck, men nu 21. marts er den kommet sig så meget, at den bliver sat ud i naturen igen.
(Foto: Peter Laursen).

Lørdag 22. marts

Den nye kulturminister, H.P. Clausen – chefen for Statsbiblioteket i Århus – benytter sin første lørdag til åbning af to kunststillinger: han når lige frem til Peder Stougaards plakudstilling på Møllestien efter at have åbnet den nordiske udstilling på Statens Museum for Kunst.

Søndag 23. marts

Det går ikke så godt med Lungeklubbens ikke-ryger forsøg. Af de knap

600, der startede i januar, er nu kun ca. halvdelen tilbage (se 3. jan.)

Tirsdag 25. marts

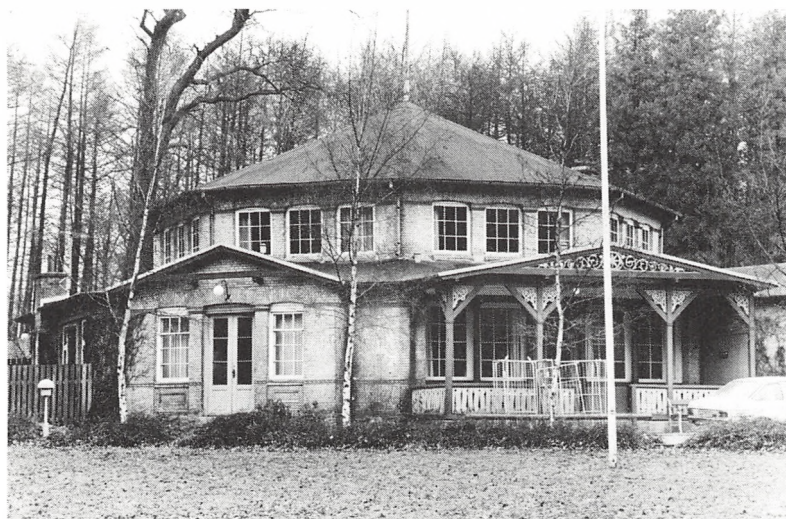
Dannebrog Værft havde i 1985 et underskud på 17 mio. kr., men da der stadig er arbejde – i øjeblikket på de to dykkerskibe – er situationen ikke så håbløs endnu.

Onsdag 26. marts

Studentervejen, der nu i 30 år har været en årlig tilbagevendende begivenhed, får en meget fin kritik, men også et underskud på 25.000 kr.

Århus Vandrehjem har plads til 126 gæster og kan til august fejre 50 års jubilæum, men en del af bygningen er langt ældre, nemlig fra 1800-tallet.

(Foto: Peter Laursen).

Det socialdemokratiske byrådsmedlem Vagn Særkjær har udsendt sine »erindringer«, som indeholder sådanne bemærkninger og angreb på de fleste byrådsmedlemmer, at hans arbejde vil umuliggøres, da alle føler sig urimeligt behandlet.

Lørdag 29. marts

Planerne for den nye forskerpark, der skal placeres i Århus, bliver vanskeligere at gennemføre end oprindelig tænkt: staten vil kun yde en halv mio. kr. til starten, mens projektledelsen havde søgt om 1,3 mio. kr.

Jydsk Telefon har alt klart til at sende TV til 6.500 århusianere, der har tilsluttet sig hybridnettet, men kommunen trækker godkendelsen i langdrag.

Søndag 30. marts (Påskedag)

Hele Århus amt skal nu »samkøres«: som det er nu, er billetsystemet mellem rutebiler, bybusser og nærbanetog for stift.

Mandag 31. marts

Det gamle vandrerhjem i Risskov kan stadig bruges: i 1985 var der 20.000 turister fra mange forskellige lande, der overnattede i vandrerhjemmet, der snart er 50 år gammelt.

Påskens sidste fridag gjorde ikke påskevejret bedre: det har alle påskedage været regnvejret med slud og tåge og kun meget lidt sol. Hver 10. århusianer menes at have tilbragt det meste af tiden i sengen med forkølelse.

April

Tirsdag 1. april

Det meddeles, at byrådsmedlem Vagn Særkjær, der i sin bog »Politik bag dørene« har rettet en skarp kritik mod partifæller og modstandere, har meldt sig ud af Socialdemokratiet, men agter at blive i byrådet som løsgænger.

Guldsmedefirmaet Frantz Hingelberg, Store Torv 3, er solgt af sønnesønnen Jørn Hingelberg til guldsmedene Torben Andkjær og Peter Aaquist.

Onsdag 2. april

I Byrådets møde vedtages det, at man ved besættelse af overordnede stillinger skal tage et særligt hensyn til kønsfordelingen, når der i øvrigt foreligger lige kvalifikationer.

Der bevilges 765.000 kr. til nedrivning af gasbeholderne ved Spanien og Dollerupvej.

Overalt i Århus skyder der nye cafeer frem.

1. april kan man læse om den nye café Blixen, der skal ligge under Bispetorv.

Skuespilleren Meryl Streep, blandt andet kendt fra den store Karen Blixen-film »Out of Africa«, kommer til byen for at tage det første spadestik.

Det hele var naturligvis en aprilsnar – så de offentlige toiletter under Bispetorv er der stadig.

TIRSDAG

1. april 1986
Uge 14 - kr. 4,50

Blixen får café på Bispetorv

Caféerne bobler bogstaveligt talt frem i Århus. Sidste skud på stammen bliver en café under Bispetorv, indrettet i de offentlige toiletter, som så får en blik- og glaspavillon sat på. Efter hvad Aarhus Stiftstidende erfarer, kommer Meryl Streep til byen i eftermiddag kl. 16 for at tage det første symbolske spadestik. Stedet kommer nemlig til at hedde Café Blixen. Og allerede fra i dag omdannes værtshuset Æsken ligeledes til café.

■ Læs side 9

Torsdag 3. april

I Skt. Annagades Skole holdes en offentlig høring om sygdommen AIDS, arrangeret af den socialdemokratiske kvindegruppe KA-gruppen.

Billedhuggeren Robert Jacobsen åbner en udstilling af grafiske arbejder i Musikhusets balkongalleri.

Fredag 4. april

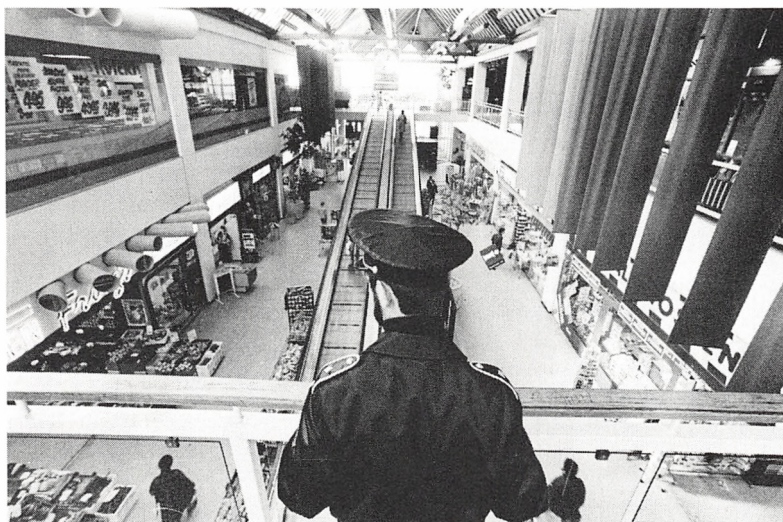
På Århus Oliefabriks generalforsamling meddeler formanden, højesteretsadvokat Georg Løber, at selskabets overskud i 1985 har været på 57 mio. kr. Til Forskerparken skænkes et tilskud på 500.000 kr. S. Ch. Mellerup afløses som administrerende direktør af Jørgen Handberg, tidligere direktør for Mejerikontoret.

Produktionshøjskolen Labore i Stautrup, der modtager unge arbejdsløse mellem 16 og 19 år, holder 5 års fødselsdag med deltagelse af amtsborgmester Ib Frederiksen og rådmænd Bjarne Ørum.

Videnskabshistorisk Museum, der er indrettet i den tidligere observatorbolig ved Ole Rømer-Observatoriet, åbner udstillingen »Den usynlige verden« om atomfysikkens udvikling.

Lørdag 5. april

I Århus Børnehaveseminarium afholdes en konference om skolestart og fritidsordninger, arrangeret af børne- og fritidspædagogseminariene, forældrenævnet i Århus og BUPL og med deltagelse af flere byrådsmedlemmer.

Nærpolitiet i Gjellerup har nu eksisteret siden oktober 1984. Betjentene patruljerer regelmæssigt i og omkring City Vest, som her hvor Flemming Nørgård har det store overblik over torvet i indkøbscentret. (Foto: Søren Holm).

Søndag 6. april

Århus Roklub, der fylder 100 år den 1. november, markerer jubilæumsåret ved en festlig standerhejsning med deltagelse af borgmester Thorkild Simonsen, Århus Pigegarde og Århus Tappenstreg.

Mandag 7. april

Kalundborgbåden »Peder Paars« tørrer mod færgelejet i Århus Havn og beskadiger sin bovport, så bilerne spærres inde om bord i 2½ time. Søsterskibet »Niels Klim«, der er på prøvetur, støder samme dag mod kajen ved pier 1. Begge uheld skyldes fejl i styremekanismen.

På et møde i bestyrelsen for Forskerparken vedtages det midlertidigt at etablere institutionen i nogle pavilloner,

der opføres på et areal nær Universitetet mellem Langelandsgades Kaserne og Gustav Wiedes Vej.

Onsdag 9. april

Den franske Ambassadør Léon Bourrier besøger Århus.

Frichs samling af modeller, omfattende 13 gamle lokomotiver i størrelsen 1:25, det ældste fra 1924, skænkes af Kosan Cylindric til DSB's Jernbanemuseum i Odense. Den gamle By har fået tilbud om samlingen, men har ikke kunnet skaffe plads til den.

Torsdag 10. april

I en projektkonkurrence udskrevet af Boligministeriet om etageboliger til unge og ældre bliver førstepræmien vundet af Tegnestuen Volden (Kai-lya Sukhdev Singh og J.Ø. Nielsen), andenpræmien af arkitekterne Morten Schmidt, John Larsen og Bjarne Rasmussen, alle fra Århus.

Fredag 11. april

På Kommunernes Landsforenings delegeretmøde i Ålborg vælges borgmester Thorkild Simonsen til formand for bestyrelsen, en post han tidligere har haft i årene 1979 til 1982.

Lørdag 12. april

Århus Forårs- og Fritidsmesse 86 åbnes af borgmester Thorkild Simonsen. Messen afholdes i Marselisborg-Hallen og de to Stadionhaller. Der er udstillinger fra mere end 100 firmaer, en komplet bygge-messe, modeshows, præmiekonkurrencer, gratis smagsprøver på mad- og drikkevarer samt underholdning af gruppens Fenders, Laban, Keld og Hilda samt Kirsten og Søren. Antallet af besøgende i weekenden anslås til ca. 25.000.

Mandag 14. april

120 renovationsarbejdere i Århus Renholdningsselskab nedlægger arbejdet i protest mod ledelsens forflyttelse af tre kolleger fra midtbyen.

162 ansatte på Grindsted Products i Brabrand og 570 på produktionsafdelingen i Grindsted nedlægger arbejdet i protest mod virksomhedens lønforhold.

I Ridehuset indledes en to ugers festival til minde om den spanske digter Federico Garcia Lorca med taler af rådmand Thorkild Ibsen og digterens søster Isabel Garcia Lorca. Teaterværkstedet Den blå Hest opfører »Jeg vil sove æblernes søvn«, et spil om Garcia Lorcás liv og død. Senere er der bl. a. indslag af guitarmusik og flamencodans af flere spanske grupper.

Tirsdag 15. april

Som led i landsomfattende protester mod USA's bombning af formentlige terrorcentre i Libyen demonstrerer ca. 300 århusianere på Rådhuspladsen. Foran McDonalds Restaurant i Gågaden afbrændes to amerikanske flag, og der kastes røgbomber.

Det meddeles, at trafikminister Arne Melchior har givet definitivt afslag på erstatning til beboerne på Vejlbj Fed for oversvømmelsen i november 1985. Dermed bortfalder også den tilbudte erstatning fra Århus Kommune og Århus Amt.

Onsdag 16. april

De ansatte på Grindsted Products i Brabrand genoptager arbejdet, men arbejderne i Grindsted forsætter strejken.

I Byrådets møde godkendes Jydsk Telefons delplan for udnyttelse af hybridnettet med 10 hovedfordelingspunkter i Århusområdet.

Torsdag 17. april

Dandy-Fonden i Vejle har skænket 175.000 kr. til deling mellem tre

Århus-forskere: professor Mogens Kilian og lektor Eigil Kirkegaard, Århus Tandlægehøjskole, og professor, overlæge Carl Erik Mogensen, Århus Kommunehospital.

Fredag 18. april

Kosan Cylindric Frichs ser sig nødsaget til at afskedige 17 medarbejdere, fortrinsvis smede og maskinarbejdere fra motorafdelingen, på grund af svigtende ordretilgang.

Lørdag 19. april

I Kunstmuseet åbnes en retrospektiv udstilling af den tyske maler Bernd Koberling, repræsentant for kunstreningen »det vilde maleri«.

Til støtte for Navajo-indianerne i Arizona, der trues af tvangsflytning fra deres reservat, afholdes et »Big Mountain project« i Huset med optræden af rockgruppen The Gnags og tale af medicinmanden Lame Deer.

I Musikhuset er der afslutningskoncert i Danmarks Radios arrangement »Sangerdyst fra kyst til kyst«. 10 kor med 350 sangere opfører John Høybyes »Sangvinsk forår«.

Søndag 20. april

Kardinal Johannes Willebrand fra Vatikanet besøger Århus. Han forretter højmesseren i Romersk-Katolsk Kirke, holder forelæsninger og leder et seminar på Universitetet over den økumeniske bevægelse.

Mandag 21. april

De strejkende renovationsarbejdere genoptager arbejdet.

Efter en uges konflikt er de 120 renovationsarbejdere ved Århus Renholdningsselskab igen gået i arbejde mandag 21. april. Her er Freddy Jensen i gang i Ny Banegårdsgade.
(Foto: Søren Holm).

På en generalforsamling i Århus Turistforening påpeger formanden, rådmænd Olaf P. Christensen det stærkt voksende behov for et kongrescenter med udstillings- og hotelfaciliteter. Han håber, byrådet hurtigt vil træffe de fornødne beslutninger, og ser med bekymring på den dynamiske udvikling hos konkurrenter som Herning, Ålborg og Odense.

Tirsdag 22. april

To yngre mænd bliver ved Retten i Århus idømt henholdsvis 2½ års og 1 års fængsel for hæleri og medvirken ved tyveri af videomaskiner og andre varer til en værdi af ca. 1 mio. kr.

Torsdag 24. april

Ca. 7000 århusianske husstande, der er tilsluttet Jydsk Telefons hybridnet, kan nu se udenlandsk TV i samme kvalitet som dansk TV. Som noget nyt har den adgang til det engelske satellitprogram Sky Channel, der sender 16 timer i døgnet.

Professor Johannes Sløk holder en offentlig afskedsforelæsning i Anato-

misk Instituts store auditorium for ca. 500 tilhørere. Emnet er »Det komiske som teologisk kategori«.

Lektor Niels Hannestad, Institut for Klassisk Arkæologi, bliver dr. phil. på afhandlingen »Roman art and imperial policy«.

Fredag 25. april (Store Bededag)

Tivoli Friheden åbner sæsonen i smukt forårsvejr med musik af Århus Pigegarde, hesteopvisning og en ny rutschebane med indbygget loop. I Teater-Cafeen er der show med den svenske sanger Lill Babs.

Denne sæsons store attraktion i Tivoli Friheden bliver uden tvivl den nye rutschebane med loop. Farten kan nå op på 80 km i timen.
(Foto: Dan Jakobsen).

Når gasbeholderne ved havnen, den viste, og Silkeborgvej er blevet fjernet, forestår det værste: opgravning og gennemgang af arealerne hvor beholderne har stået. Tjære, fenol og tungmetaller er hvad man venter at finde. Det hele skal væk og destrueres.
(Foto: Dan Jakobsen).

Lørdag 26. april

Over hele landet afholdes »Klubbernes dag« som led i en fælleseuropæisk markering af fritids- og ungdomsklubbernes arbejde. Blandt de århusianske klubber nævnes Vejby-Risskov Ungdomsklub »Vrukken«, der arrangerer faldskærmsudspring og mini-racerløb ved Jellebakkeskolen, og Junior- og Ungdomsklubben på

Aldersrovej, hvor »Reagan« og »Gorbatsjov« opsender balloner med fredsbudskaber.

Tirsdag 29. april

i Lystrup Beboerhus er der borgermøde om det grønne drikkevand, der har foruroliget egnens befolkning. Teknikerne kan endnu ikke sige med bestemthed, om forureningen skyldes fjernvarmevandet eller et sporstof i dette. Rådkvinde Lone Hindø lover at komme med en rapport, så snart undersøgelserne er afsluttet.

Ved Retten i Århus idømmes en 32-årig mand fængsel i 4 år og 10 måneder for livsfarlig mishandling af en 24-årig kvinde under et gilde 1. oktober 1985.

Onsdag 30. april

Den 9. NUMUS-festival, »Skandinaviens største festival for ny musik«, åbnes i Musikhuset. Århus Symfoniorkester opfører værker af Ib Nørholm, Ole Buck og Harrison Birtwistle.

I Byrådets møde vedtages det i henhold til forvaltningsloven at begrunde alle afgørelser over for borgere fra 1. januar 1987. Dog indtræder begrundelsespligten i Socialforvaltningen først fra nytår 1989.

Maj

Torsdag 1. maj

I protest mod Schlüters regering enes

byens forskellige socialistiske partier om at fejre 1. maj sammen. 30.000 århusianere samles derfor i Tangkrogen. Inden da har ca. 500 socialdemokrater drukket morgenkaffe sammen med Anker Jørgensen i Kongreshuset.

Freitag 2. maj

Den megen tale om faren ved asbestlofter i mange institutioner har ført til en opmåling i hele kommunen: der er 70.000 m². Hvad en nedtagning vil koste står endnu hen i det uvisse.

Lørdag 3. maj

Den nye kulturminister, overbibliotekar ved Statsbiblioteket i Århus, H.P. Clausen, udtaler, at et kommende TV-2 ikke skal placeres i Århus, da provinsafdelingen så blot bliver en filial til TV-byen i Gladsaxe.

Søndag 4. maj

DSB er så tilfreds med personalets indsats for at få togene til at køre efter planen, at de inviterer 4.000 ansatte til fest på den nye storfærge Niels Klim, der nu sættes ind på ruten Århus-Kalundborg.

Mandag 5. maj

To sovjetiske skibe, der anløber Århus havn, bliver testet for radioaktivitet efter den atomulykke, der har fundet sted i Sovjetunionen.

Tirsdag 6. maj

Biografen »Kosmorama« er snart en saga blott: hele forsiden mod Borgporten nedrives, en ny bygges op, og der indrettes butikker og kontorer, diskotek og café i bygningen.

Torsdag 8. maj (Kristi Himmelfartsdag)
Stillingen som leder af Århus Teater søges af 13 teaterfolk fra hele landet, men det bliver en lokal mand, lederen af Svalegangen siden 1976, Palle Jul Jørgensen, der får stillingen.

Fredag 9. maj

På Møllevangskolen afsløres en granskulptur af billedhuggeren Monika Poulsen. Den forestiller en ugleunge og er opstillet i skolegården.

Lørdag 10. maj

I Kunstbygningen udstiller den århusianske maler, Poul Pedersen, som bor i Paris, ca. 50 »bogstavbilleder«: malerier, hvis abstrakte mønstre dannes af tilsyneladende tilfældigt anbragte bogstaver.

Tirsdag 13. maj

Det trækker ud med færdiggørelsen af Sct. Clemens Bro. De handlende retter en skarp henvendelse til rådmand Olaf P. Christensen og det øvrige byråd om at få arbejdet afsluttet, så de kan få gang i deres butikker.

Politiet anholder tre århusianere, der sammen med en halv snes ligesindede fra hele landet har drevet svindel med 64 ejendomshandler.

Torsdag 15. maj

Politi, brandvæsen og Falck følger forberedelserne til årets karneval: en fælles kommandocentral under ledelse af karnevalsforeningen oprettes på Bispetorv med direkte telefonforbindelse til de tre institutioner. Også skadestuerne gør sig klar til festen.

Der bliver sat rekord ved 1. maj-mødet i Tangkrogen, både med hensyn til deltagerantallet, mellem 20.000 og 35.000 og med hensyn til glas- og papiraffald. (Foto: Preben Hupfeldt).

Byen har fået endnu en teatergruppe, den kalder sig Celeste, og spiller på en tømmerflåde i åen under broerne ved Brabrandstien, nær det gamle fiskerhus.

Onsdag 14. maj

Den amerikanske multikunstner Laurie Anderson optræder i Musikhuset.

Chefen for kriminalpolitiet, Jørgen Rosendahl-Nielsen, angriber politikerne: efterhånden tages der mere hensyn til forbyrderne end til ofrene.

Østjydsk Musikforsyning, der har haft vældig succes i Thailand, Malaysia og Singapore, har tegnet nye kon-

trakter derude, men tilbringer for femte gang sommeren i Brædstrup med revuen »ØM i bolden«.

Fredag 16. maj

Endnu en plan til udnyttelse af det store areal ved Nordvej i Åbyhøj er opgivet, en plan om et stort indkøbscenter. Nu arbejdes der på en udbygning af stedet med ungdoms- og ældreboliger i en såkaldt tæt-lav bebyggelse.

Der er omkring 7.000 dansende deltagere og omkring 35.000 tilskuere til det århusianske karnevals åbning 17. maj. (Foto: Dan Jakobsen).

I Den gamle By er nu indrettet en gammeldags krohave, Simonsens have opkaldt efter en tidligere ansat. Den daglige leder er Elsebeth Errboe.

Lørdag 17. maj

Århus Sporveje må give sine 700 chauffører bedre arbejdsforhold, hvis busdriften skal opretholdes: sidste år forlod 94 af de ansatte frivilligt arbejdet, og året i år synes at skulle bringe endnu flere opsigelser.

Peder Paars er atter uheldig: en utæt oliepumpe sender 2 tons olie ind på stranden ved Risskov. I de følgende dage gentager uheldet sig, så selve havnen også bliver forurenet.

Søndag 18. maj (Pinsedag)

I pinsen er det karnevallets tid: vejret er fint den første dag, men lidt køligere den anden. Mange mennesker slutter op om arrangementerne, og der bliver god brug for politi og skadestuer, men arrangørerne har stort set kontrol med begivenhederne, bistået af ca. 100 frivillige.

Onsdag 21. maj

I en rapport om arbejdsvilkårene på

byens otte socialkontorer påpeges nødvendigheden af, at de 300 ansatte koncentrerer sig mere om klienterne og mindre om møder og papirusseri.

I Risskov opføres en ny genbrugsfabrik på 2.000 m². Der beskæftiges i den gamle fabrik i øjeblikket 60 mennesker.

Torsdag 22. maj

Aarhus Symfoniorkester giver sin første koncert i Toronto under en turné i Canada. 67 musikere er med på turen. Den finansieres bl.a. af private fonds og sponsorer, der har givet 750.000 kr. ud af det samlede budget på 1,1 mill. kr.

Midtkraft investerer 250 mio. kr. i renseanlæg for at afsvovle to nye blokke af Studstrupværket.

AOF har haft held til at vende strømmen: sidste år var forbundets underskud på 140.000 kr., i år balancerer regnskabet, og budgettet for det kommende år viser et overskud på 180.000 kr.

Byrådsmedlemmers og forretningsdrivendes rejser til Kina skaffer nu penge til byen: to Århus-firmaer skal levere fryseanlæg for 25 mio. kr. til venskabsbyen Harbin.

Fredag 23. maj

Billedhugger Aage Brun Jespersen har igen givet byen en dyreskulptur: Skådeparken i Højbjerg afslører en granitfontæne med en slange på byggelsens torv.

Lørdag 24. maj

Byens 13 apoteker har oprettet en ny pris, Cosmea Prisen. Hvert apotek betaler 1.000 kr., og den første, der modtager prisen er Gigtforeningen.

Det er dyrt at få en kolonihave; derfor står 100 af 167 nye haver ved Marienlystvej ledige. Indskuddet er 11.000 kr., og lejen er månedlig 100-255 kr. for en have på 400 kvm, og det er for dyrt for folk på efterløn eller understøttelse.

Mandag 26. maj

Kronprins Frederik fylder 18 år, og Århus by forærer ham et sæt kufferter, som har stået på ønskesedlen.

Tirsdag 27. maj

Byrådet har vedtaget at give kvinder fortrinsret til ledende stillinger under forudsætning af, at de har de samme kvalifikationer som de mandlige ansøgere.

Efter at have givet JAKA i Brabrand lov til at udlede neutraliseret fosforsyre i kloaksystemet er Århus kommet på Miljøministeriets sorte liste. Rådmand Olaf P. Christensen forstår det ikke, og mener derfor, at der kun er tale om en formel fejl.

Onsdag 28. maj

Karnevalsforeningen har modtaget kommunens regning for hærværk og rengøring efter pinsens karneval. I år er regningen »kun« på 70.000 kr., mens den sidste år var på 134.000 kr.

På byrådsmødet, hvortil der er anmeldt 75 sager, vedtages, at der til

Onsdag 28. maj holder daginstitutionerne på Trøjborg karneval på Steen Billes Torv for andet år i træk. Foruden samba-dansen er der forskellige aktiviteter som her, hvor der kastes efter øldåser, der formentlig er hentet billigt i Tyskland af forældrene. (Foto: Jørn Timm).

vinter skal gøres et forsøg med natbusser i Århus-området. Der bliver i første omgang tale om 3 week-end'er i december.

Fredag 30. maj

De seks amatører omkring »Elskovskampen« i parken ved hovedbiblioteket er fjernet, efter at et par af dem er blevet skadet ved hærværk. De er sendt til Herning, hvor de vil blive repareret og afkalket. En renovering

af hele springvandet vil koste ca. 300.000 kr., og det er der ikke penge til i år.

Lørdag 31. maj

Indtil nu har 8 virksomheder meldt sig som lejere i Forskerparken, og der vil ikke i første omgang blive plads til flere i byggeriet bag Langelandsgades Kaserne.

Juni

Søndag 1. juni

SOK, Søværnets Operative Kommando, holder 25 års jubilæum. Dronning Margrethe kommer til Århus med kongeskibet »Dannebrog«, overværer højmessen i Domkirken og indvier et nyt elektronisk overvågningsanlæg i skoven ved Strandvejen. Om eftermiddagen er der åbent hus på 25 flådefartøjer i havnen.

Mandag 2. juni

På Byggesocietetets årsmøde i Århus gør boligminister Thor Pedersen rede for byggeriets tilstand og problemer. Han går stærkt ind for øget byggeeksport og opfordrer til at holde igen på lønudviklingen.

Som led i en landsomfattende fartkampagne på initiativ af Rådet for Større Færdselsikkerhed etablerer politiet radarkontrol ved Grenåvej.

Mandag 9. juni kl. 3 om morgenen kommer det over hele landet, som her på Bispetorv, til voldsomme glædesscener efter at det danske fodboldlandshold har vundet 6-1 over Uruguay.
(Foto: Søren Holm).

Udbyttet bliver på en aften 19 bilister og 7000 kr. til statskassen.

Onsdag 4. juni

Ved Retten i Århus idømmes en kvinde og fire mænd fængselsstraffe fra 10 måneder til 1 år og 10 måneder for handel med heroin. Den ulovlige fortjeneste på ca. 500.000 kr. konfiskeres.

Midnats-fodboldkampen Danmark-Skotland under verdensmesterskabs-turneringen i Mexico overværes af ca. 800 århusianere i Musikhuset, hvor der i foyeren er opsat en 200 tommers TV-skærm. Sangeren Flemming Jørgensen (Bamse) sørger for opvarmningen.

Tirsdag 5. juni

Århus Golf Club indvier sin ny 18 hullers bane ved Moesgård med taler af formanden, tegneren Arnold Bundegaard (Nold) og borgmester Thor-kild Simonsen.

Professor Gustav Albecks 80 års fødselsdag bliver fejret med en reception

i Den Jyske Operas lokaler i Eckersbergsgade og en koncert i Marselisborg-Hallen.

Søndag 8. juni

Fodboldkampen Danmark-Uruguay i Mexico, som Danmark vinder 6-1, vises på storskærme i Musikhuset og i Huset, Vester Allé.

Mandag 9. juni

Det meddeles, at Udenrigsministeriet opretter et eksportkontor i Århus med lokaler på rådhuset i forbindelse med Erhvervskontaktudvalget.

Tirsdag 10. juni

En journalist ved Radio Århus, der i foråret 1985 interviewede en ung pige, som havde deltaget i hærværk mod McDonalds Restaurant i Søndergade, dømmes ved Retten i Århus til 6 måneders forvaring, da han nægter at udlevere sin kilde. Dommen appelleres først til Vestre Landsret, derefter til Højesteret (se 4. december).

Onsdag 11. juni

Ca. 300 beboere i alle aldre fra Spørring og Ødum demonstrerer på Rådhuspladsen mod en lokalplan, der går ud på at placere et stort skydebaneanlæg i en grusgrav vest for Spørring.

I Byrådets møde vedtages det at købe aktier for 1.7 mio. kr. hos Genfiber i Assens for at sikre genbrug af gamle aviser.

Der bevilges 38 mio. kr. til fjernelse af asbestplader i en række Skoler og daginstitutioner samt på plejehjemmet Vikærgården.

11. juni tages det første spadestik til Forskerpark Århus A/S. Forskerparken, der bliver landets første, er placeret bag Langelandsgades Kaserne på »trekantgrunden« ved Gustav Wiedsvvej.
(Foto: Preben Hupfeld).

Torsdag 12. juni

Den 29-årige århusianer, der 30. maj 1985 dræbte sin kones elsker med to skud fra et oversavet jagtgevær, dømmes ved Vestre Landsret til 14 års fængsel.

I overværelse af borgmester J.K. Skovmose fra Lemvig indvies i Den gamle By Lemvig-huset eller Frøken Wahlstrøms hus, der rummer en modehandel med speciale i damehatter.

Lørdag 14. juni

Det græske krydstogtskib »Ocean Islander« aflægger det første af otte planlagte besøg i Århus med 165 besætningsmedlemmer og 160 passagerer, hovedsagelig amerikanske turister i luksusklassen.

Mandag 16. juni

Da Valdermarsdagen dette år falder på en søndag, er flagsalget og faneudelingen henlagt til dagen efter. Der holdes festgudstjeneste i Domkirken og faneoptog gennem Strøget til Råd-

---

Mange damehatter i forskellig udførelse præger indvielsen af hattemageren »Frøken Wahlstrøms hus« i Den gamle By 12. juni.
(Foto: Jørn Timm).

huspladsen, hvor der tales af borgmester Thorkild Siomsen og fhv. undervisningsminister Dorte Bennedsen, 25 foreninger modtager et flag eller en fane.

Tirsdag 17. juni

I Amtsrådets møde vedtages en bevilling på 44.6 mio. kr. til fortsættelse af sygehusbyggeriet i Skejby. SF stemmer imod, mens de grønne, VS og Ellen Margrethe Skou (S) undlader at stemme.

Onsdag 18. juni

En ung mand truer personalet i Handelsbankens afdeling i Vorregårds Allé til at udlevere 83.000 kr. Han bliver fotograferet af et skjult kamera i banken, så hans billede dagen efter kan ses i avisen.

Der holdes stiftende generalforsamling i foreningen Kultursamvirket i Brabrand. Formålet er at koordinere de kulturelle aktiviteter, der foregår og planlægges i Gellerupparken.

Det vedtages at udarbejde en lokalplan for området mellem Domkirken og Nørreport, så der ikke kan oprettes flere cafeer og restauranter i kvarteret.

Torsdag 19. juni

Udslip af olie fra den kommunale varmecentral i Solbjerg truer med at forurene grundvandet. To gamle olietanke graves op, og den forurenede jord oplagres på en losseplads i Edslev. Der bebudes en undersøgelse af 30 oliefyrede fjernvarmecentraler i Århus Kommune.

Det meddeles, at Kosan Cylindric Frichs har solgt sine ejendomme ved Søren Frichs Vej til byggeselskabet Brødrene de Linde i Århus. Kosan vil foreløbig fortsætte produktionen i lejede lokaler på samme adresse.

Danish Turnkey Dairies har modtaget ordre på levering af et mejeri i Nordnorge til 50 mio. kr.

Lørdag 21. juni

Efter en pause på 45 år genoptages havnerundfarterne i Århus. Det er Molsesekspressen »Susanne«, der sejler, og prisen for en tur er 25 kr.

Åbyhøj Idrætsforening arrangerer sommerfest med en fodboldturnering, hvor et lokalt veteranhold besejrer udvalgte hold fra Folketinget og Århus Byråd.

Søndag 22. juni

En 15-årig pige udsættes for et groft voldtægtsforsøg ved forsamlingshuset i Kolt. Voldsmanden viser sig at være en 14-årig dreng.

Mandag 23. juni

I den tidligere landejendom Sølyst ved Brabrand indvies landets første naturformidlingscenter af rådmænd Bjarne Ørum. Centret skal fortrinsvis benyttes af skoler, børnehaver, fritidshjem og naturhistoriske foreninger.

I Kommune-Information, Sønder Allé 8, åbnes udstillingen »Mennesket og naturen i Århus«, arrangeret af Magistratens første afdeling.

I haven ved Stefanshjemmet afsløres en fontænefigur i form af et egeren, udført af billedhuggeren Aage Bruun Jespersen og skænket af Rømerfonden.

Sankthansaftens forskellige arrangementer begunstiges i år af lunt og klart vejr. I Botanisk Have starter den kommunale parkunderholdning med ca. 15.000 tilskuere. Spejderorganisationerne og FDF/FPF holder bålfeest ved Brabrand Sø med taler af redaktør Erik Svensson, der foreslår rejsning af en mindesten over borgmester S. Unmack Larsen, initiativtageren til Brabrand-Stien.

Tirsdag 24. juni

Ved retten i Århus dømmes to brødre til fængsel i henholdsvis 1 år og 1 år 3 måneder for røveri, tyveri og afpresning af »beskyttelsespenge« fra værts-husholdere. Opklaringen af sagen har været vanskelig, da adskillige vidner har følt sig truet til at tie eller udeblive. En værtshusejer er med sin familie gået under jorden af frygt for repressalier.

Vorrevangens Ungdomsskole har modtaget 400.000 kr. fra Undervisningsministeriets direktorat for folkeoplysning til et projekt, der skal samordne det kulturelle og sociale arbejde, bl.a. ved ansættelse af en særlig socialrådgiver.

Onsdag 25. juni

I Hovedpostkontorets pakkeafdeling er opsat et billedtæppe med Århusmotiver, tegnet og vævet af tekstilformgiveren Karen Folker Hansen.

I Byrådets møde godkendes Jydsk Telefons plan om fremføring af hybridnettet til 38 fordelingspunkter i Århus kommune. Dette betyder tilbud af kabel-TV til mere end 100.000 århusianere.

Der bevilges 7.5 mio. kr. til sanering af kloaknettet i Åbyhøj.

Torsdag 26. juni

Dronning Margrethe og prins Henrik ankommer med kongeskibet »Dannebrog« til Århus for at holde sommerferie på Marselisborg.

Fredag 27. juni

Det meddeles, at biografdirektør Mogens Steen Kruuse, Palads-Teatret, har købt Royal Cinema af Just Betzer, søn af den tidligere direktør Edward Betzer. Mogens Kruuse ejer herefter to biografer med i alt 1260 pladser.

I kælderen under Åby Bibliotek indvier rådmand Thorkild Ibsen og maleren Peder Stougaard et foreløbigt lokale for Dansk Plakatmuseum. Samlingen, der rummer over 40.000 plakater fra 100 forskellige lande, vil indtil videre være tilgængelig som studiensamling for interesserede.

66 nyuddannede læger aflægger lægeøfttet på Århus Universitet. Dekanen, overlæge Palle Juul-Jensen udtaler, at den truende arbejdsløshed er forbi, og opfordrer til at lægge lige vægt på faglig dygtighed og medmenneskelig omsorg.

Mandag 30. juni

I Vejlbj-Risskov-Hallen vises et in-

ternationalt gymnastik-gallashow, arrangeret af De Flyvende Århus-Gymnaster ved Lone og Uwe Godbersen, med deltagere fra bl.a. Bulgarien, Finland, Israel og Vesttyskland.

Juli

Onsdag 2. juli

Det er atter galt med Musikhusets restauration. Uden varsel er den hidtidige restauratør, Per Toft Andersen, blevet fyret. Hans efterfølger, Flemming Møller, er udpeget.

På vej til Rebildfesten fredag kommer den amerikanske præsidentdatter, Maureen Reagan, til Århus. Hun besøger bl.a. dronningen, der opholder sig på Marselisborg Slot.

4 udenbys rockere starter en skudveksling med en rivaliserende Århus-gruppe. Trods mange skud fra begge sider bliver ingen ramt under kampen, der finder sted i Vennelyst-parken (se 9. dec.)

Torsdag 3. juli

Instruktøren af Tivoli Frihedens revy, Jan Hertz, melder fra i sidste øjeblik. Revyen skal have premiere 15. juli, men instruktøren påstår ikke at have tid. En af de deltagende, Flemming Enevold, påtager sig de afsluttende prøver.

Lørdag 5. juli

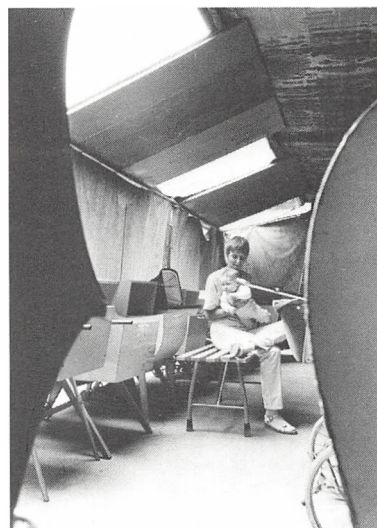
Den gamle restauration Maritza i Frederiksgade er blevet sat i stand og har skiftet image. For 2½ mio. kr. er den omdannet til en ny restaurant med palmer og spejle.

Mandag 7. juli

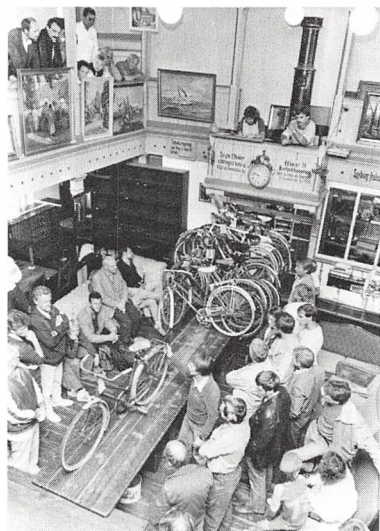
Byens sommerudsalg rykkes frem år for år. Der er god omsætning dagen igennem; men det kniber med at få afsat de sidste rester af VM-Mexico-tøjet.

Revnede råglasruder, krydsfinerplader som erstatning for nedstyrkede ruder og en ydervæg af blafrende presenninger er de fysiske rammer for liggehallen i vuggestuen på Silkeborgvej 88a. Byrådet skal nu tage stilling til en istandsættelse af institutionen, der fylder 35 år, torsdag 10. juli.
(Foto: Peter Laursen).

Cykler, der ikke bliver afhentet på hittegodskontoret inden tre måneder, bliver solgt på auktion, som den her viste 10. juli. I 1985 blev der indleveret 2.100 cykler på hittegodskontoret, 1.100 blev hentet af ejerne og 900 blev solgt på auktion. (Foto: Jens-Kristian Søgaard).

Skibsinspektionen i Århus har atter tilbageholdt et skib, der har tekniske mangler. Der er allerede undersøgt 70 skibe, men kun i få tilfælde er der påpeget væsentlige mangler.

Tirsdag 8. juli

Det er galt med hjælpen til unge psykisk handicappede. I øjeblikket venter 55 på en plejehjemsplads i hele Århus Amt.

Statens udbetaling af erstatning til

voldsofre stiger stadig. Århus ligger på førstepladsen med 68,9 sager pr. 100.000 indbyggere.

130 solforskere fra hele verden holder international konference i denne uge på Århus Universitet.

Onsdag 9. juli

Hver eftermiddag i juli måned sender Radio Århus sammen med Turistforeningen nyheder af interesse for byens turister og ferierende beboere.

Ingen har fantasi til at forestille sig, hvor uheldig et skib kan være: Peder Paars sejlede i aftes ind i molen i Kalundborg og fik et hul tilstrækkelig højt oppe til, at skibet kunne fortsætte til Århus. Færgeren repareres i Århus og er klar til afsejling kl. 21.00. Men så udebliver en matros, og da kaptajnen ikke vil sejle med et underbemandet skib, bliver Peder Paars forsinket i 1½ time.

Arbejdsmiljøfonden har bevilget 322.000 kr. til en årelang undersøgelse af buschauffører i Århus, som synes at få flere blodpropper end normalt.

Torsdag 10. juli

Politiet har haft en god nat: det har anholdt i alt 13 tyve, alle taget på fersk gerning.

Fredag 11. juli

Jehovas Vidner holder sit årlige sommerstævne på Århus Stadion. 7.600 deltager, og interessen for bevægelsen er stigende, idet medlemstallet er steget med 4% siden sidste år.

Lørdag 12. juli

Skattevæsenet har undersøgt 80% af samtlige aktiekøb i 1985: 80 spekulanter er afsløret. De har skjult milliongevinster for skattevæsenet. De skyldige er fortrinsvis funktionærer i sparekasser og banker.

Det kniber med tilgangen til de naturvidenskabelige uddannelser på universitetet. Selv om adgangsbeholdningen hertil er ophævet, har kun 182 meldt sig til 205 ledige studiepladser.

Søndag 13. juli

Muskelsvindfonden afholder sin hidtil største koncert på Viby Stadion: ca. 50.000 tilhørere møder op til sang, dans og musik. Sanne Salomonsen, Thomas Helmig og TV-2 optræder.

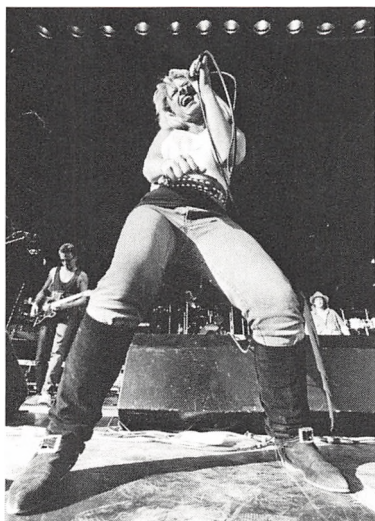
Næsten hver år ødelægges store drenge helt nye biler, der endnu står hos forhandlere. Natten til søndag får autoforhandler Tage Holst Andersen, Egå, 16 biler ødelagt ved hærværk.

Mandag 14. juli

Atomulykken i den russiske by Tjernobyl menes at være den direkte årsag til, at mange amerikanere bliver i Amerika denne sommer. Hotellerne i Århus er ramt af afbestillinger. Til Royal har ca. 1.000 sendt afbud, mens byens andre hoteller dog opgiver færre afbestillinger.

Guitaristen Søren Bødker Madsen vender hjem til byen efter at have fået førsteprisen i en international guitar-konkurrence i Tjekkosllovakiet.

13. juli bliver der afholdt »Grøn koncert« på Viby Stadion for omkring 50.000 tilskuere. Programmet består af Thomas Helmig, TV-2 og Sanne Salomonsen. (Foto: Preben Hupfeld).

Tirsdag 15. juli

I første halvdel af 1986 har der været 26% flere indbrud hos private end i samme tidsrum sidste år. Politiet kommer med gode råd om, hvordan man undgår at lade hjemmet se ubeboet ud, mens man er borte.

Onsdag 16. juli

Århus Havn sælger to af sine slæbebåde. De er ikke længere stærke nok til de skibe, der anløber havnen. En ny båd anskaffes. Den koster 13-14 mio. kr., og den bliver – traditionen tro – døbt Hermes (se 3. november).

Torsdag 17. juli

Efter nogle dages strejke blandt restaurationspersonalet på Peder Paars går situationen i hårdknude: tilkørslen til både Peder Paars og Niels Klim blokeres på broklapperne af de strejkende, så færgerne må hver tage et par ture uden passagerer, idet DSB vælger at sende togpassagererne over Storebælt.

På universitetets forsøgsgård i Ølsted opstår der brand i hundefodder. Den nedbrænder, men de 19 hunde reddes af Falck.

31 unge engelske musikere mellem 12 og 20 år giver på vej til en musikkonkurrence i Norge en times gratis koncert i det fri i Den gamle By.

Lørdag 19. juli

Seks underholdende arrangementer vil i den kommende tid blive afholdt for at støtte en landsindsamling for det internationale flygtningearbejde.

Til den grønne koncert i Viby sidste søndag sendte politiet ekstra parkeringsvagter, og de fik også en eftermiddag ud af det: 5.450 kr. i politiets kasse i form af bøder for ulovlig parkering.

Søndag 20. juli

Århus bliver i den kommende uge hjemstedet for Y's Men's Clubs 57. verdenskonvent. 1800 medlemmer fra hele verden ventes at deltage.

Astrologi er moderne. Nu åbner en trærig faguddannelse af astrologer her i Århus.

Toldvæsenet har i årets første halvdel »indtjent« 646.000 kr. 82.500 cigaretter, 224 fl. spiritus, 11 biler, en motorcykel og tre TV-apparater er blevet beslaglagt.

Mandag 21. juli

Efter Århus Pigeardes hjemkomst lørdag fra den vellykkede, men anstrengende tur til Amerika kritiserer nogle af forældrene ledelsen, fordi pigerne ikke får et par dage fri: allerede søndag måtte de til Allingåbro, og mange andre aftaler er truffet for de næste uger.

Trods mange sikkerhedsforanstaltninger i Den gamle By er det atter lykkedes at fjerne ting fra samlingerne. Denne gang er der forsvundet en halv snes gamle lommeure.

Tirsdag 22. juli

Tivoli Friheden har været særdeles velbesøgt denne sommer: ca. 250.000 gæster er indtil nu gået gennem tælleapparaterne. Det er flere end nogensinde før på denne dato og flere end hele sidste sommer.

På Gudrunsvvej i Gellerup, lige bag City Vest, bliver nogle selskabslokaler ødelagt ved en voldsom brand. Der sker skade for flere millioner kr. Politi og brandvæsen vil ikke afvise, at branden er påsat.

Lørdag 26. juli

For 10. år i træk afholder museet på Moesgård sit vikingetræf. Det fine vejr er med til at trække ca. 25.000 tilskuere til de mange arrangementer, kun savnes i år de fleste af vikingeski-

1986

bene, der ellers plejer at lægge til ved stranden. Kun Imme Aros kommer, de andre skibsbesætninger er ikke tilfredse med forholdene på stedet.

Søndag 27. juli

En århusiansk dykker har lokaliseret vraget af en tysk undervandsbåd fra 2. verdenskrig nær ved Anholt. Det menes at indeholde værdier til et beløb af 60 mio. kr., men fagfolk er meget betænkelige ved at hæve det, da eksplosionsfaren er stor efter fyrre år på havbunden.

Tirsdag 29. juli

Skattevæsenet, som i flere år har haft en speciel gruppe af revisorer til at »jagte« byens skattesnydere, udvider denne gruppe fra fire til seks mand. Siden 1980 har der været 115 »sager«, der i alt har givet ca. 60 mio. kr. til skattevæsenet, hvortil kommer indtægten af bøder for forsømmelserne.

Onsdag 30. juli

Byens erhvervskontaktudvalg arbejder i samarbejde med 20 århusianske virksomheder på en brochure, der skal uddeles til interesserede virksomheder i Kina og dermed skabe øget eksport fra byens virksomheder.

Det århusianske vikingskib Imme Aros har økonomiske vanskeligheder: en nødvendig kajplads koster om sommeren 135.000 kr., og en tilstrækkelig beskyttende vinterplads er svær at finde, når pengene er små.

August

Fredag 1. august

Kvindeligt Arbejderforbunds Århus-afdeling fejrer 85 års jubilæum i Stadionhallen med taler af landsformanden Lillian Knudsen, Børge Jørgensen, formand for Arbejdernes Fællesorganisation, og borgmester Thorkild Simonsen. I dagens anledning udgives bogen »Hverdagsliv. Tre arbejderkvinders fortællinger«.

Den kommunale dagpleje i Århus holder 20 års jubilæum ved en fest i Tivoli Friheden med deltagelse af 1400 børn.

Søndag 3. august

Et voldsomt uvejr over dele af Jylland medfører 187 fejløpkald fra tyverialarmer til Falck i Århus.

Mandag 4. august

To unge mænd, der efter dommen i en afpresningssag 24. juni truede et vidne på livet, dømmes ved Retten i Århus til fængsel i henholdsvis 80 og 60 dage.

---

1. august fejrer den kommunale dagpleje 20-års fødselsdag med en stor fest i Tivoli Friheden. Dagplejen startede som en nødløsning, da ventelisterne voksede og institutionsbyggeriet ikke kunne følge med. I dag er den landets største med 2.800 børn, 800 dagplejere og 47 tilsynsførende pædagoger.

(Foto: Mogens Laier).

Idrætsklassen på Finsensgades skole er en af mange nye 10. klasser på Århus-skolerne.

Fire midtby-skoler gik sammen om et stort fælles skoledistrikt for 10. klasserne, og hver skole valgte sin egen linje. Kort efter skoleårets start blev de 20 elever sendt til

Thy på idrætslejr, hvor en del af programmet består af terrænløb.

(Foto: Tage Jensen).

Tirsdag 5. august

To unge århusianere starter firmaet Medi Specialtransport, der døgnet rundt henter medicin på apoteket for folk, der ikke kan hente den selv. Hidtil er medicin om natten blevet sendt med taxa fra det vagthavende apotek.

To hyrebilvognmænd, der 17. december i fjor idømtes fængsel i 2 og 3 måneder for udbetaling af »sorte løn-

ninger«, får ved Vestre Landsret straffen nedsat til henholdsvis 30 og 50 dage.

Onsdag 6. august

I anledning af årsdagen for atombomben over Hiroshima afholdes et fredsmøde foran Musikhuset med kunstige lotusblomster i bassinet, musik og fællessang. Læge Jette Schjødt taler om Århus' skæbne i en atomkrig. Også på Klostertorvet holdes der fredsmøde med tale af sognepræst Herluf Andersen, oplæsning ved skuespilleren Aksel Erhardsen og musik af Skjaldene.

Den hidtil største vindmølle i Århus Kommune, der er på 95 kW og kan producere 208.000 kWh om året, rejses ved Søftenvej i Lisbjerg.

Torsdag 7. august

Århus Statsgymnasium indvier en ny kantine, indrettet af arkitekt Ole Langballe og udsmykket af maleren Ulla Diedrichsen.

Fredag 8. august

Otte århusianske byrådsmedlemmer, en fra hvert parti, har i sommerferien forsøgsvis haft installeret datamater hjemme til aflastning i det kommunale arbejde.

Søndag 10. august

Årets sidste aften i Tivoli Friheden byder på optræden af rocksangeren Sanne Salomonsen og hendes band. Sæsonen har været vellykket med et besøgstal på ca. 330.000, heraf 230.000 betalende gæster, en fremgang på 25% fra i fjor.

Lystrup Idrætsforening arrangerer bugtsvømning fra Skødshoved til Åkrogen. Seks svømmere starter, men kun fire gennemfører turen.

Mandag 11. august

Ved et uheld under reparationsarbejde på DLG's foderstoffabrik bliver tre tons vegetabilsk olie sluppet ud i havnen. Efter syv timers arbejde lykkes det Falck at opsamle olien.

Tirsdag 12. august

En sagsbehandler fra et socialkontor idømmes ved Retten i Århus 50 dages betinget fængsel og en bøde på 20.000 kr. for at have udbetalt 466.000 kr. til en bistandsklient, der hævdede, at han skulle bruge pengene til forfatter- og forlagsvirksomhed. Klienten dømmes 18. december 1985 til 1½ års fængsel.

1986

Onsdag 13. august

Koldkærgård Landboskole ved Kastet, landbrugets nye efteruddannelsescenter, indvies officielt af formanden for De Danske Landboforeninger Hans O. Kjeldsen og formanden for Danske Husmandsforeninger Christian Sørensen. Blandt talerne er i øvrigt borgmester Thorkild Simonsen og amborgmester Ib Frederiksen.

Med et oversavet jagtgevær begår to maskerede mænd røveri mod Texacotanken ved Chr. X's vej. Udbyttet er dog kun 6.6000 kr.

Lørdag 16. august

Orienteringsklubben Pan fejrer 40 års jubilæum i klubhuset Silistria med deltagelse af rådmændene Bjarne Ørum og Thorkild Ibsen.

For 10. år i træk holder Århus-Fiskernes Fodboldklub havnefest i fiskerihavnen med deltagelse af City Band, Woodoo, Bamses Venner og Århus Pige гарде.

Søndag 17. august

Århus Golf Clubs bane ved Moesgård udsættes for hærværk ved gravning af et stort antal huller af forskellig dybde. En anonym gruppe, der kalder sig »Undergravende virksomhed A/S« påtager sig ansvaret.

Mandag 18. august

I en bus ved Marienlund bliver en kvindelig passager alvorligt såret med knivstik af en beruset ung mand, der flygter ind i Riis Skov sammen med tre kammerater.

DK Finans A/S, landets største finansieringsinstitut for biler og campingvogne, åbner en Århusafdeling ved Klamsagervej i Åby.

Tirsdag 19. august

På Århus Rådhus underskrives en aftale mellem det århusianske firma Senetek og den tjekkoslovakiske organisation Tesla, der begge arbejder med udvikling og distribution af produkter inden for medicinsk bioteknologi. Det fælles selskab under navnet Tessek får hovedsæde i Prag. Mødet overværes bl.a. af den tjekkoslovakiske ambassadør og borgmester Thorkild Simonsen.

Onsdag 20. august

Den eftersøgte bankrøver Kai Andersen, der gentagne gange er flyttet fra danske fængsler og arresthuse, sidst fra Statsfængslet i Nyborg, bliver anholdt af politiet på et skjulested i Århus.

Torsdag 21. august

Magistratens 2. afdeling meddeler, at lossepladsen ved Pindsmøllevej i Edslev samt fire mindre containerpladser lukkes fra 25. august og to måneder frem på grund af svigtende kapacitet. Industri- og erhvervsvirksomheder henvises indtil videre til Feltengård losseplads i Hadsten.

I Den Danske Banks Højbjerg-afdeling ved Rundhøj Allé truer en røver personalet med at udløse en bombe, han har anbragt i forkontoret. Han forlader banken til fods med 135.000 kr. i en plasticpose. Politiet tilkaldes

få minutter senere og konstaterer, at bomben er en attrap.

En 44-årig århusianer idømmes ved Retten i Århus 3 års fængsel for forsikringssvig og socialbedrageri til et beløb af 676.000 kr. og for vold mod sin tidligere hustru.

Freitag 22. august

To unge mænd røver 7.000. fra postkontoret ved Hundkærvej i Hjortshøj og flygter på en knallert.

Lørdag 23. august

Sammenslutningen af Folkedansereforeninger i Århus og Opland holder en »Folkedansernes dag« med optræden af 100 dansere på Strøget og Rådhuspladsen og afslutning i Botanisk Have.

Sletterhage-konkurrencen, arrangeret af Saltvandssportsfiskeren Århus, afvikles lørdag og søndag med over 100 deltagere i ni kuttere.

Søndag 24. august

Professor, overlæge Ole Elbrønd, Kommunehospitalets øreafdeling, modtager Ørelæge Kleins og læge Johann Kleins legat på 95.000 kr.

En 20-årig bilist fra Brabrand bliver dræbt, da han med stor fart kører over krydset Grenåvej-Lystrupvej for rødt lys og tårner mod en lastvogn.

Mandag 25. august

Færingen Ove Johnsen, der har gennemført turen fra Torshavn til København i robåd, kommer til Århus

og præsenterer sig selv og sin båd ved Egå Møbelcenter.

Bestyrelsen for Forhistorisk Museum vedtager et krisebudget for 1987, hvorefter museets udstillingsvirksomhed skal lukkes i de fire vintermåneder. Årsagen er svigtende offentlige tilskud og stigende udgifter, specielt til de senere års store særudstillinger.

På et menigheds møde i Skødstrup-Hallen foretages afstemning om ansættelse af ny sognepræst. 70% af de afgivne stemmer støtter den hidtidige hjælpepræst Bodil Søndergaard imod menighedsrådets indstilling.

Tirsdag 26. august

Kollegiekontoret i Århus melder om katastrofal mangel på værelser til uddannelsessøgende. Der er 1588 bolig-søgende, men kun 95 ledige kollegieværelser. Magistratens 1. afdeling opfordrer i store dagbladsannoncer og med adresseløse forsendelser private husstande til at hjælpe de unge.

Torsdag 28. august

Jyllands hidtil største antikvitetsudstilling »Antik & Nostalgi 86« åbnes i Marselisborg-Hallen af grev Ingolf af Rosenborg.

En maskeret, pistolbevæbnet røver truer kassereren i Handelsbankens Lystrup-afdeling til at udlevere ca. 70.000 kr., hvorefter han flygter på cykel.

Fredag 29. august

Vandrerhjemmet i Riis Skov (tidligere Pavillonen) fejrer 50 års jubi-

»Løvefødder og gesvejsninger« er titlen på en udstilling om kobber, der 29. august åbner i Den gamle By. Til udstillingen er der rekonstrueret en kedelførers dragt. Omvandrende hollandske kedelførere havde fra begyndelsen af 1600-tallet til 1860'erne monopol på kobbervarehandelen i Danmark.
(Foto: Dan Jakobsen).

læum med gratis morgenmad og Gammel Dansk til gæsterne og udsendelse af et festskrift ved skovrider P. Brun Madsen.

Den 40-årige århusianer, der 14. maj og 23. juli begik røverier i postkontoret Sønderborggade 11 og blev foto-

graferet med kontorets skjulte kamera, dømmes ved Retten i Århus til fængsel i 2 år og 6 måneder.

September

Mandag 1. september

På Ingerslevs Boulevard genåbner byens svømmebassin, som for fire år siden mistede sin overbygning i en storm. Bassinet har nu fået et mere solidt tag. En svømmetur koster 10 kr. for voksne, 4 kr. for børn.

Århus-Prisen på 50.000 kr. bliver tildelt borgmester Thorkild Simonsen. Det er 10. gang Handelsbanken udde-ler sin pris.

Tirsdag 2. september

Nedskæringer af elevtallet på Tandlægehøjskolen rammer også lærerne: i løbet af de kommende fire år får de tyve sidst ansatte deres opsigelse uden hensyn til kvalifikationer.

Botanisk Institut arbejder på opbygningen af kontakter med botanikere i Kina. Kina er interesseret i naturbevaring; til gengæld får instituttet her ny viden om gamle medicinske kulturplanter.

Onsdag 3. september

Ved et møde på Rådhuset danner 40 erhvervsvirksomheder i Århus-området foreningen Kina-Gruppen, der

1986

skal fortsætte arbejdet med at fremme eksporten til Kina. Med i foreningen er bl.a. Grindsted Products, Hørning Parketgulve og ingeniørfirmaet Bascon.

Byrådet bevilger 1.750.000 kr. ekstra til undersøgelser af vand og bund i Brabrand Sø, der nu er så forurennet, at den uden indgreb vil blive en stor mudderpøl i løbet af få år.

Torsdag 4. september

På Århus Universitet åbner det sjette nordiske filosofiske symposium med deltagelse af to af USA's førende filosoffer: Richard Rorty og Daniel C. Dennett.

Skolevæsenet har store udgifter til vedligeholdelse af de ældre skolars faglokaler. På Ny Munkegades Skole har et nyt fysik- og biologilokale således kostet 800.000 kr., og skolebyggeudvalget skønner, at der i alt vil være brug for ca. 40 mio. kr., før forholdene vil være tidssvarende.

Telefontorvet har fået en ny attraktion: muren ind til telefonhuset er blevet malet med stemningsbilleder fra byen. Det er en gruppe unge under ledelse af Marianne Groth fra Kvindemuseet og billedkunstneren Thomas Kruse, der har udført arbejdet.

Lørdag 6. september

Dronningen åbner Festugen i Rådhushallen, forfatteren Poul Hammerich holder festtalen. Efter borgmesterens velkomsttale gives en lille smagsprøve på nogle af de næsten 1.000 arrangementer.

For ottende år i træk afholdes det klassiske Festuge-sæbekasseløb i Riis Skov 8. september. 395 deltagere fordelt på 79 vogne deltager i dette sæbekassebilernes formel 1.
(Foto: Dan Jakobsen).

Katedralskolen har genbesøg af et hold bulgarske gymnasieelever, som deltager i undervisningen i en uges tid og bor privat hos de danske gymnasiaster.

Søndag 7. september

Århus Amts Pudelklub afholder Festugeskue i City Vest. Ca. 60 pudelhunde deltager i konkurrencerne, mens andre er anmeldt for at opnå avlsgodkendelse.

I det årlige Marselisløb deltager ca. 11.000 århusianere, heraf gennemfører ca. 9.400. 120 deltagere bliver hyllet, fordi de har gennemført samtlige 15 løb.

Mandag 8. september

Magistraten godkender rådmand Bjarne Ørums plan om at bygge 150 ungdomsboliger på tre grunde i det nordlige by-område.

Tirsdag 9. september

I anledning af Festugen gæster en del landes kulturobservatører byen. De er meget begejstrede for de mange forskellige arrangementer og vil drage hjem, en helt til Kina, og gøre ligeså.

Onsdag 10. september

Den kommunale Social- og Sundhedsforvaltning iværksætter en kampagne mod rygere for at gøre opmærksom på den fare, det indebærer for børn at være »passive« rygere.

I et stort telt ved Musikhuset opføres der i Festugen dukketeater. 100 udskårne tjekkoslovakiske marionetdukker, hvoraf nogle er 300 år gamle, opfører bl.a. en opera, der varer en hel time.

Torsdag 11. september

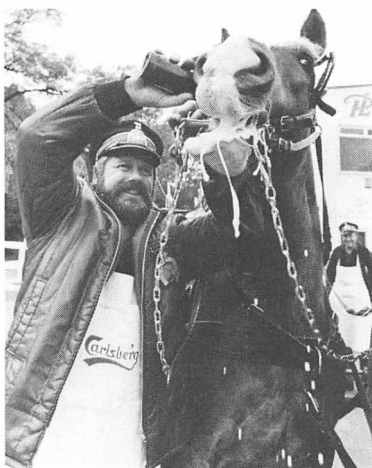
Den såkaldte Forskerpark, som er den første i landet, bliver indviet. Den sidestilles som begivenhed med Universitetet og Musikhuset. Både virksomheder og forskningsinstitutioner er sluttet op om ideen i en sådan grad, at planerne for en senere udvidelse iværksættes fra starten.

Fredag 12. september

Ved Universitetets årsfest, der bl.a. overværes af dronningen, omtales regeringens politik over for videnskab og universitetsundervisning som nedslidningsøkonomi.

Der er almindelig tilfredshed hos kommunens to gadefejere: det kølige septembervejr forhindrer festuge-øl-drikkeri i det fri, så der bliver ikke svinet så meget med flasker, skår og kapsler som vanligt.

En nyhed i Festugens mange arrangementer er markedet med kunsthåndværk på Rådhuspladsen, hvor der bydes på krus, silketørklæder, bæltter og smykker udført af et halvt hund-

Fire jyske heste á 750 kg er spændt for Carlsbergs ølvogn, der i Festugen kører rundt i byens gader. Hver hest slider i løbet af ugen sine hestesko ned, der fornyes for 500 kr. pr. hest, men der indtages kun en øl om morgenen, det øvrige væskeforbrug dækkes af vand.
(Foto: Dan Jakobsen).

rede medlemmer af Kunsthåndværkernes landssammenslutning.

Lørdag 13. september

Århus Børnefilmklub begynder sin 39. sæson med 1600 medlemmer i alderen op til og med 6. klasse. Der vises 8 film for i alt 50 kr.

32 mindre træskibe med sejl konkurrerer på Bugten om årets natpotte. Båden Njord af Århus vinder løbet.

I Musikhuset optræder Tommy Stele, som henrykkede de unge århusian-

ere for 30 år siden. Nogle af hans fans fra dengang møder op og får et knus af den kendte entertainer. Han optræder i et stort arrangement, hvis overskud, ca. 1 mio. kr. går til flygtningeindsamlingen.

Søndag 14. september

Festugen slutter. Politiet udtaler, at den er forløbet usædvanlig fredeligt. Skønt antallet af berusede ikke har nået de sædvanlige højder, er der dog alene i Boblen på Bispetorvet blevet drukket ca. 60.000 øl. I Ridehuset er der serveret for ca. 200.000, mens Den gamle By har haft 35.000 betalende gæster.

Mandag 15. september

Inden en planlagt skydebane i Spørring anlægges, arrangeres en skydeøvelse i området under overværelse af repræsentanter for byrådet, der skal tage stilling til spørgsmålet om støjniveauets størrelse.

EF sender en delegation fra fællesskabets forskningskomité til Århus, hvor den nye Forskerpark og ideerne bag den vil blive drøftet med nogle af initiativtagerne.

Brabrand Boligforening vil nu hjælpe sine lejere til uddannelse og job: i Gellerupparken arrangeres computerundervisning, erhvervsværksted og et informationscenter, ligesom sprogkurser for gæstearbejdere er på programmet. Undervisningsministeriet støtter forsoget med 80%.

Tirsdag 16. september

På Ortopædisk Hospital får alle 125

16. september kl. ca. 12.15 må beboerne på plejehjemmet Møllestien forlade bygningen efter en bombealarm. I bunden af en telefonboks lå en mystisk pakke, som politiet havde fået fortalt indeholdt en bombe. Det var dog kun et ringbind med personlige papirer – ejermænd er nu blevet bedt om en forklaring.
(Foto: Peter Laursen).

indlagte patienter en æske chokolade foræret af hospitalets Venneforening. Anledningen er hospitalets 50-års »fødselsdag«.

Onsdag 17. september

I april kvartal gav kommunen tilladelse til nedlægnings af 52 lejligheder, men da der i 20 tilfælde var tale om sammenlægninger til større lejligheder

der er der altså kun gået 32 lejligheder tabt. Af de 52 lejligheder lå de 36 i Midtbyen.

Sporvejene mangler så mange buschauffører, at det ikke er muligt at gennemføre den nye vinterkøreplan, så indtil videre fortsætter sommerplanen.

For at markere efterårets begyndende salg af hollandske blomsterløg til danske haveejere sender International

Marselistunnelen har 17. september krævet endnu et »offer«. Chaufføren slap uskadt fra uheldet, men containeren, der var for høj, blokerer tunnelen i flere timer.
(Foto: Dan Jakobsen).

Flowerbulp Center 1 ton påskeliljeløg, som vil blive nedlagt bl.a. i Rådhusparken.

Torsdag 18. september

600 erhvervsfolk samles til en konference i Vejby-Rissskov Hallen. Junior Chamber Århus er arrangør, og 6 topfolk fra erhvervslivet holder foredrag om, hvordan de har udnyttet deres egne muligheder.

Som en opmuntrende humoristisk trøst tildeles DSB, personificeret ved generaldirektør Ole Andreasen, Østjydsk Musikforsynings nye pris, fordi færgen Peder Paars ved sine bestandige uheld efterhaanden får folk til at more sig.

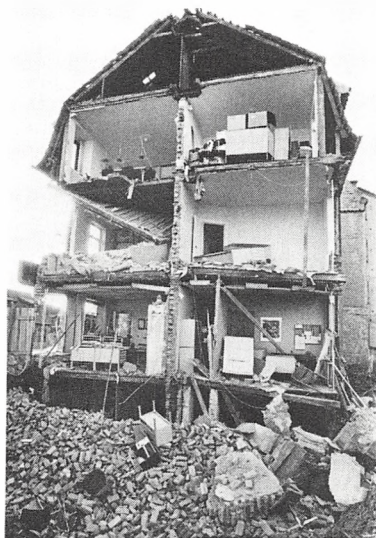
Fredag 19. september

Århus kommune har i øjeblikket ca. 3.000 vuggestuepladser og 1.400 pladser til børn i alderen 0-2 år. 950 børn står på venteliste, heraf ønsker forældrene til 608 af børnene en vuggestueplads, mens kommunen satser på en udvidelse af dagplejeordningen. En vuggestueplads koster i dag 995 kr. pr. måned, mens en dagplejeplads kan fås for 840 kr.

Ombygningen af den såkaldte »Bispegård« på hjørnet af Sdr. Allé og Fredensgade er afsluttet. Det har kostet ejerne, Nykredit, 9 mio. kr. at indrette huset til center for uddannelse af firmaets 1200 ansatte og planlægning for hele landet.

Søndag 21. september

Efter et langvarigt budgetmøde enes byrådet om en uændret skatteprocent

26. september bliver Jyske Banks Christiansbjerg-afdeling på Randersvej ødelagt, da gavlen styrter ned. Udgravning til en kælder op til gavlen kombineret med rystelser fra trafikken på Randersvej er formentlig årsagen til sammenstyrtningen. (Foto: Axel Schütt).

på 20,2. Samtidig nedsættes grundskyldspromillen fra 19,2 til 18,7.

Tirsdag 23. september

Kvindernes U-landsudvalg afholder atter indsamling til konkrete kvindeprojekter i u-lande.

Økonomiudvalget indstiller til byrådet, at der bygges et kursuscenter til Jysk Åbent Universitet.

Onsdag 24. september

Det kniber meget med at samle det

fornødne antal indsamlere til Flygtning 86-dagen søndag 5. oktober. Kun 400 har meldt sig indtil nu. Der er brug for det tredobbelte antal, hvis alle husstande i byen skal besøges.

Torsdag 25. september

Århus Sporveje får en grim overraskelse efter søndagens budgetforlig: der budgetteres med en besparelse på busdriften på 2 mio. kr., og sporvejene har i forvejen mange problemer at kæmpe med.

Fredag 26. september

Rektor ved Tandlægehøjskolen, Ole Fejerskov, advarer i sin års-festtale mod den »blinde« begejstring for de nye forskerparker og -byer. Han ser dem som en trussel mod universiteternes grundforskning.

Lørdag 27. september

I Radiohuset i Halmstadgade opsættes inde i Grønnegården over vinduerne en keramisk frise. Den er udført af Erik Nyholm.

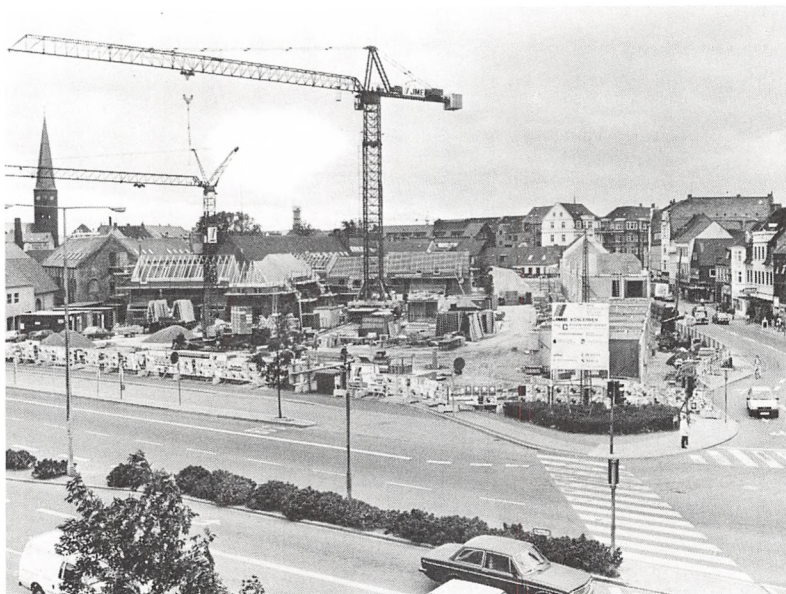
Jydsk Telefon kan ikke få gang i salget af hybrid-TV. Kun hver 10. parcelhusejer i Århus-området har meldt sig, og det er for få til, at det kan løbe rundt.

Oktober

Onsdag 1. oktober

I Byrådets møde vedtages budgettet for 1987 med 23 stemmer mod 8 (SF

350 boligsøgende er allerede på ventelisten til lejlighederne i det nye Nørreport-boligbyggeri. De første lejligheder bliver klar til indflytning 15. januar 1987. (Foto: Ib Hansen).

og VS). Borgmesteren retter et skarpt angreb på SF og specielt rådmand Thorkild Ibsen for at modvirke et bredere samarbejde både lokalt og på landsplan.

I Amtsrådets møde vedtages budgettet for 1987 med et snævrere flertal (17 mod 14), idet også de konservative og de grønne stemmer imod.

Torsdag 2. oktober
Dansk Byplanlaboratorium holder et

to dages byplanmøde i Musikhuset med henved 1000 deltagere. Temaet er kultur og fritid, og der bydes velkommen af rådmand Thorkild Ibsen. I anledning af mødet udgives bogen »Idræt – åben by«.

En 33-årig tidligere bankassistent dømmes ved Vestre Landsret i Århus til 4 års fængsel for to tilfælde af røveri: fra Privatbankens afdeling på Vesterbrogade i Århus og fra Sparekassen Bikubens afdeling i Køge.

Lokalkomiteen for indsamlingen »Flygtning 86« holder fest i Ridehuset med optræden af sangerne Peter Belli og Henning Stærk.

Freitag 3. oktober

Kunstnersammenslutningen Jylland holder fernisering på en udstilling i Kunstbygningen med 18 medvirkende kunstnere, deraf 2 gæster: billedhuggeren Erik Heide og maleren Uffe Christoffersen.

Lørdag 4. oktober

Danmarks Kommunistiske Parti holder landsmøde i Stakladen.

Søndag 5. oktober

I en lejlighed i midtbyen demonstrerer en 21-årig ung mand en såkaldt pump-gun for to kammerater med det resultat, at han dræber sig selv med et vådeskud i hovedet.

Mandag 6. oktober

Århus KFUM fejrer 100 års fødselsdag ved en reception i foreningens lokaler i Christiansgade med deltagelse af borgmester Thorkild Simonsen, udstillinger i flere af byens biblioteker og udgivelse af jubilæumsbogen »Midt i byen«.

På et møde i Kongreshuset for 600 læger, sygeplejersker, socialrådgivere og politikere under ledelse af amtsborgmester Ib Frederiksen diskuteres problemer omkring døende mennesker og deres efterladte.

Den tyske orkesterleder James Last giver koncert i Musikhuset med 1500 tilhørere.

Onsdag 8. oktober

En 23-årig motorcyklist bliver dræbt ved en færdselsulykke på Silkeborgvej. Bilisten, der påkørte ham, bliver

bagefter opsøgt på Amtssygehuset, hvor han er indlagt, og truet på livet af den unge mands klubkammerater.

Torsdag 9. oktober

Som led i en landsomfattende demonstration mod undervisningsminister Bertel Haarders forslag om en SU-reform, der vil forringe uddannelsesstøtten, holder studenterne i Århus en »fattigdomsdag« med bl.a. servering af havregrød på Telefontorvet.

15 medarbejdere ved Kosan Crisplant bliver afskediget som led i en »kapacitetstilpasning«. Virksomheden, der beskæftiger ca. 500 ansatte, regner alligevel med rekord-omsætning i 1986.

Sangeren Kim Larsen med orkesteret Bellami giver tre aftener i træk koncert i Musikhuset.

Fredag 10. oktober

Biografdirektør Mogens Steen Kruse genindvier efter en større ombygning Palads-Teatret i Tordenskjoldsgade, der med 700 pladser fordelt på 5 sale er Århus' største biografkompleks.

Søndag 12. oktober

En 17-årig bryder ind i Provinsbankens afdeling i Thorvaldsensgade, men bliver anholdt på vej ud ad et vindue med 15.000 kr.

Tirsdag 14. oktober

Det amerikanske krigsskib USS Thorn bliver i Århus Havn bombarderet med ketchup af DUC-aktivister. Senere anholdes 6 demonstran-

ter og 2 fotografer, hvis film bliver beslaglagt af politiet.

Karnevalsforeningen i Århus holder generalforsamling med kun 15 deltagere. Det vedtages ikke at arrangere karneval i 1987, da tilslutningen i år har været for ringe. Efter succesen med det første karneval i 1983 har der været nedgang i antallet af aktive deltagere, men stadig flere øldrikkende tilskuere.

Tirsdag 16. oktober

Dansk Kvindesamfunds 100 års jubilæum markeres i Århus med en fest i Kvindernes Hus og udgivelse af bogen »Kvinder undervejs«. I Kvinde-

14. oktober kaster 10 aktivister fra Dansk Undergrunds Consortium poser med en blanding af vand og ketchup mod USS Thorn. De amerikanske flådemyndigheder ønsker ikke at anmelde hærværket, men to aktivister vil blive sigtet for at have fotograferet skibet og officererne, hvilket er forbudt.

(Foto: Axel Schütt).

museet ved Domkirkepladsen vises udstillingen »Først den ene vej, så den anden vej« om kvindesagens udvikling, og i biografen Øst for Paradis køres en kavalkade af kvindefilm.

Fredag 17. oktober

Biografdirektør Kim Pedersen, Biografen, genindvier Folketeatret i Jæ-

16. oktober markerer Dansk Kvindesamfund 100-års dagen for Århusafdelingens stiftelse ved at omdøbe Vestergade til Mathilde Fibigers Gade, men kommunen har ikke godkendt det nye gadenavn og kan for øjeblikket ikke finde et passende sted at bruge navnet. (Foto: Jørn Timm).

gergårdsgade efter restaurering og udvidelse, der bringer stolekapaciteten op på 630. Samtidig åbnes en video-forretning i forbindelse med Folketeatret.

Lørdag 18. oktober

Byens Åbne Scene i Rosengade, der hidtil har været drevet af Århus Kommune, overtages af tre private organisationer: Dramatikerstudio, Teater-

samvirket og Dansk Amatørteater Samvirke (DATS).

Mejeriet Enigheden fejrer 50 års jubilæum ved en reception i lokalerne på Graham Bells Vej og en tegnekonkurrence for børn, der skal vise mælkedrengen, mejeriets symbol, for 50 år siden.

Det Danske Spejderkorps holder 4 dages landsorkesterstævne i Århus med ca. 600 deltagere, kulminerende i et tattoo ved Musikhuset og en gratis koncert i Stadionhallen tirsdag aften.

I Århus Kunstmuseum åbnes udstillingen »Vild med kunst«, der viser dansk og udenlandsk »vild kunst« fra John Hunovs og Birte Inger Christensens samling.

Søndag 19. oktober

Ved Vestre Tingskovvej i Tranbjerg truer en taxa-kunde med et oversavet jagtgevær chaufføren til at udlevere 1300 kr.

Foreningen »Hjælp voldsofre« arrangerer gallashow i Vejlbj-Risskov-Hallen.

Mandag 20. oktober

Kriminalpolitiet i Århus anholder ved en nøje planlagt aktion to mænd og en kvinde, der menes at stå bag en stor del af narkohandelen i Århus. Ved samme lejlighed beslaglægges 33 kg. hash.

Det meddeles, at billedhuggeren Poul Gernes' »Blomsterbuket«, der i 1984 blev skænket til Århus Kunstmu-

seum, er nedtaget og genopstillet på Amtssygehusets område.

Onsdag 22. oktober

Ved et uheld på DLG's fabrik slippes ca. 20 tons olie ud i havnen. Der er dog tale om vegetabilsk olie, som størkner i kulde og er forholdsvis let at fjerne.

Torsdag 23. oktober

Lions Club International's 32. europæiske årsmøde åbnes af prins Henrik i Musikhuset. Rådmand Olaf P. Christensen byder velkommen, og hovedtaler er udenrigsminister Uffe Ellemann-Jensen. Mødet varer fire dage og samler sig om temaet »Livskvalitet fremfor alt«.

I Hovedbiblioteket holdes et debattmøde over emnet »Kvindefredsbe- stræbelser« med deltagelse af folketingsmedlemmerne Connie Hedegaard, Jytte Hilden, Bente M. Nielsen, Aase Olesen og Ebba Strange.

Fredag 24. oktober

I Kunstbygningen er der fernisering på udstillinger af billedhuggeren Gunnar Hossy, grafikeren Poul Steffensen og maleren Jette With.

Lørdag 25. oktober

Ved et uheld på fabrikken JAKA slippes 1000 liter ammoniak ud i Brand Sø.

Fuglevennerne i Århus viser en omfattende udstilling af tropefugle i Marselisborg-Hallen, og Århus Akvarieforening fejrer 50 års jubi-

21 bz'ere besætter 30. oktober om aftenen Provinsbankens saneringsejendom i Fiskergade. 10 timer senere forlader de frivilligt ejendommen for at blive ført til politigården.
(Foto: Søren Holm).

læum med en akvarieudstilling i Teatercafeen i Tivoli Friheden.

Søndag 26. oktober

Ravnsbjergkirken fejrer 10 års jubilæum med en kirkekoncert og åbning af den historiske udstilling »Fra udflyttermark til forstadssovn« i våbenhuset.

Mandag 27. oktober

Thomas Ths. Sabroes administrere-

rende direktør Ole Brøkner meddeler, at man fortsat vil levere køleanlæg til Sydafrika, når Danmarks handelsboycot mod dette land træder i kraft 15. december. Salget vil ske fra et af koncernens udenlandske datterselskaber.

Søndag 29. oktober

I Byrådets møde bevilges 439.000 kr. til istandsættelse af Brabrand Bibliotek, der har været lukket på grund af karlitproblemer siden 17. februar.

En lagerbygning tilhørende Dansk Twist-Industri Aps i Brabrand hærages af brand. Ca. 200 tons twist og klude går op i luer.

Fredag 31. oktober

Borgmester Thorkild Simonsen og direktør Rolf Haugstrup indvier første afsnit af Kongres-Hotellet Århus ved Vejlbj-Risskov-Hallen. Hotellet, der indgår i Kongres-Center Århus, rummer foreløbig 67 dobbeltværelser, men kan udvides til det dobbelte, ligesom der planlægges en kongres- og udstillingshal med 7000 siddepladser.

En kinesisk delegation fra venskabsbyen Harbin besøger Århus for at studere fødevarerforsyning og miljøforhold. Den modtages på rådhuset af borgmester Thorkild Simonsen og rådmændene Bjarne Ørum og Thorkild Ibsen.

November

Søndag 2. november

Skønt der budgetteres med ca. 600 mio. kr. til afsvovling af røgen fra Studstrupværket, vil det ikke være muligt at holde luften omkring værket tilfredsstillende ren.

Århus tekniske Skole har fået en statsstøtte på 2,5 mio. kr. til efteruddannelser. 7 nye kurser er allerede i gang og flere under planlægning.

En koncert i Musikhuset, som skulle have givet penge til indkøb af instrumenter til et grønlandsk orkester, blev kun hørt af et halvt hundrede, og

Til alt held er der ingen passagerer på bagperronen, da en chauffør på linje 5 slår bremserne i for at undgå at påkøre en hund på Skanderborgvej, 4. november. En bagvedkørende lastvogn når ikke at bremse, men rammer bussen med stor kraft. (Foto: Søren Holm).

»Stiften« refererer koncerten under overskriften »En redekam til Julianehåb«.

Mandag 3. november

De to projekter om et nyt kongrescenter ved Musikhuset er begge blevet kasseret af Århus Kommune. Et forslag herfra om en fælles koordinering har endnu ikke givet noget resultat.

To af byens gamle slæbebåde går nu over på andre hænder. Bulbider, der før hed Hermes, går til Hanstholm, mens den anden, Jacob, skal sejle ved Vejle (se 16. juli).

Tirsdag 4. november

En planlagt nedskæring på 8 forskere ved det lægevidenskabelige fakultet nedstemmes i fakultetsrådet, men dekanen Palle Juul-Jensen udtaler, at det kun er at udsætte en beslutning, som må træffes alligevel (se 15. dec.)

Byens markante lodsbygning på pier 3 trues nu med nedrivning. Der er planer fremme om et nybyggeri på Dampmøllens grund ved Mindet, men lodserne samler underskrifter

sammen for at protestere over for Havnevæsenet.

Samarbejdet med den kinesiske by Harbin er ikke blot af handelspolitisk karakter. En delegation besøger i disse dage byen og inviterer bl.a. et par studenter, der studerer kinesisk her ved universitetet, til et års studieophold i Harbin.

Onsdag 5. november

Det gamle auktionsfirma Nellemann & Thomsen har fået både nye ejere og et nyt image: i går indvieres nye bygninger ved Gunnar Clausens Vej i Viby til bilauktioner. 162 biler kom under hammeren, og der var købere fra hele landet.

Godt 3.000 unge århusianere deltager i Operation Dagsværk og skaffer 300.000 kr. til uddannelsesformål i Nicaragua. Konservative ungdomsorganisationer boykotter indsatsen, idet de mener, at der er gået for megen politik i sagen.

Efter fire § 77-eftersyn i den sidste tid konstaterer politiet, at af 2.036 biler havde 244 lygtefejl, 31 nedslidte dæk, der blev dog kun inddraget 2 sæt nummerplader.

Torsdag 6. november

En forureningsundersøgelse på Eskelund-lossepladsen afslører aflasset radioaktivt stof. Rådmanden skrider straks ind for at forhindre, at drikkevandet inficeres.

På Danmarks Journalisthøjskole har et kunstudvalg aktiviseret de ansatte i

en sådan grad, at en snes stykker greb pensel og maling og gik i gang med at udsmykke de grå betonvægge. Ved ferniseringen i dag gav rektor Hans Veirup sin fulde tilslutning til resultatet.

Søndag 9. november

Det gamle jazzhus Tagskægget, senere omdøbt bl.a. til Svend Tveskæg, skifter atter ejere, og der satses på en ombygning til flere mio. kr. De nye ejere har i to år drevet Café Jorden i Badstuegade.

Mandag 10. november

Problemerne med det radioaktive affald på Eskelund losseplads breder sig: der lukkes for 13 vandboringer i området.

Tirsdag 11. november

En passager i en linie 16 bliver forskrækket over en efterladt plastikpose og slår alarm: bussen tømmes, hjælp tilkaldes, men heldigvis er der kun tale om en pose havejord. Senere melder en kursist ved et kursus i havebrug sig som posens ejermand.

Onsdag 12. november

Pastor Søren Krarup anlægger injuriersag mod borgmester Thorkild Simonsen. Borgmesteren nægter at tilbagekalde en udtalelse om, at Krarup optrådte småracistisk i forbindelse med Flygtningekampagnen i oktober.

Torsdag 13. november

De tekniske forberedelser til Århus Teaters juleforestilling, Charles Dickens' Et juleeventyr, er så omfat-

tende, at forpremieren i aften må aflyses.

Fredag 14. november

På Århus Statsgymnasium har undervisningen de sidste tre dage været koncentreret om flygtningeproblematikken. Den af Flygtningeævnet beskikkede advokat, Jørgen Jacobsen, var indbudt til at drøfte forholdene med eleverne.

DSB har påbegyndt byggeriet af en cykel-balkon over M.P. Bruuns Bro. Den får direkte nedgang til perronerne og ventes færdig til foråret.

På Skandinavisk Tobakskompagni stoppes produktionen i en uge. Den faldende afsætning på tobaksvarer har givet fabrikken for store lagerbeholdninger.

Lørdag 15. november

Den kommunale genbrugsfabrik i Risskov er over en seks-årig periode blevet bedraget af en kontorassistent for et beløb på godt 1½ mio. kr.

Den sociale Døgnvagt, der nu har fungeret i en to-årig forsøgsperiode, skal fortsætte. Behovet for hjælp er så stort døgnet rundt, at byrådet end ikke ønsker at nedsætte åbningstiden.

Søndag 16. november

På Top 10-listen over de byer, der har flest anmeldelser af voldssager, kommer Århus desværre ind som en »flot« nr. 1 med 68,9 sager pr. 100.000 indbyggere. Esbjerg har 65,1 og København som nr. 3 har 51,1 sager. De ti på

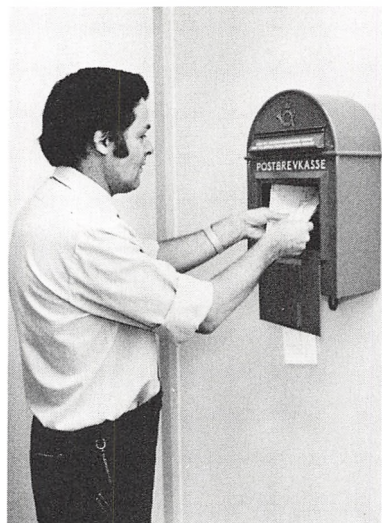

Kosmorama-biografen er nu, 17. november, ved at være færdigombygget og slår dørene op 6. december for en café og diskotek og natbar i to etager samt butik for børne- og voksentøj, parfumeri og kontorlokaler. (Foto: Søren Holm).

listen tegner sig i alt for 56% af alle voldssager.

Mandag 17. november

Som en demonstration mod apartheidstyret i Sydafrika skæres bensin-slangerne over på 5 Shell-stationer i Århus-området. Bag hærværket står en ny gruppe, Solidaritet Steve Biko, som er imod Shellstøtte til det hvide regime i Sydafrika.

På posthuset i Thorvaldsensgade findes en af de postkasser her i landet, der har den bedste service – den tømmes nemlig hver halve time. – Så er den nemlig fuld. (Foto: Jørn Timm).

Det forurenede vand, som frygtedes at være blevet radioaktivt, er nu undersøgt af fagfolk, og det er konstateret, at vandet er og hele tiden har været uden radioaktiv effekt.

Tirsdag 18. november

Arkitekterne Inger og Johannes Exner vinder konkurrencen om en ny kirke i Skæring. I lighed med byens andre nye kirker skal der også bygges bl.a. en sognegård i forbindelse med kirken.

Lokalradionævnet i Århus giver sen-

detilladelse til 12 nye nærradioer i Århus-området. Herved fordobles sendetiden med 168 timer.

Onsdag 19. november

Byrådet vedtager at yde 6,8 mio. kr. til byfornyelsen på Frederiksbjerg. 89 ejendomme med lejligheder vil snarest blive moderniseret for pengene.

De gamle planer om en udvidelse af Hotel Atlantic er taget frem: der er behov for at bygge tre etager på hotellets top, hvilket vil give ca. 50 værelser mere.

Torsdag 20. november

Århus Antenneforening holder en stormfuld generalforsamling: halvdelen af medlemmerne forlader mødet før afstemningen, og formanden får derved sin beretning vedtaget med 8.711 stemmer mod 221.

Fredag 21. november

På Silkeborgvej i Åbyhøj lukker den sidste af byens små forstadsbiografer, Astra, efter 50 års filmsforevisninger.

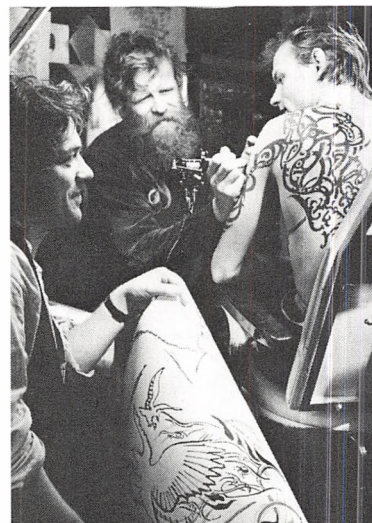
Lørdag 22. november

Århus Sporveje opgiver definitivt at iværksætte en vinterkøreplan. Der mangler 30 uddannede chauffører, derfor bliver det nødvendigt at fortsætte med sommerplanen.

En gruppe unge fra Ungdomsklubben i »Huset« udsender en bog om unges desillusion og optimisme. De kalder den Vildt for meget.

Søndag 23. november

Aarhus Stiftstidende indleder en

Rocksangeren John Windfeldt lægger krop til en stor tatovering, tegnet direkte på hans hud af grafikerens Hans Krull, hvorefter Jørgen Kristiansen udfører den med elektrisk nål og tusch. (Foto: Preben Hupfeld).

kampagne, Fokus på sygehusene. De bliver i den kommende måned daglig sat »i gabestokken«. Der er stort set enighed om, at forbedringer er nødvendige på mange fronter, men at kritikken ofte skyder over målet.

En festaften, arrangeret af Dansk Flygtningehjælps Centre i Århus Amt, ender i et blodigt slagsmål mellem tamiler og palæstinensere. Fire tamiler må på hospitalet, heraf bliver en indlagt.

Mandag 24. november

Rådmand Jens Arbjerg Pedersen får en kraftig påtale af byrådet: Socialforvaltningen overskrider sit budget med 32 mio. kr. Han tilbyder at »låne« pengene mod så til næste år at spare det fornødne til en tilbagebetaling.

Onsdag 26. november

Der budgetteres med et prisfald på el: fra nytår sættes 1 kWh ned med 1,75 øre. Samtidig falder prisen på overskudsvarmen fra Studstrupværket med 3,43 kr. til 15,39 kr. pr. GJ.

Torsdag 27. november

Et krav til Århus Sporveje om en besparelse på 2 mio. kr. fører til indskrænkninger på linjerne 1, 2 og 7 (se 25. september).

Fredag 28. november

På et samarbejdsudvalgsmøde på Jydsk Teknologisk Institut varsles der afskedigelser af et halvt hundrede ansatte. En total omlægning er nødvendig, da der i øjeblikket køres med stort underskud.

Lørdag 29. november

Julefrokosterne er allerede begyndt, og politiet anholder 11 spritbilister om aftenen.

Søndag 30. november

Kvindemuseet holder åbent hus i form af en lyrikcafé: der bliver oplæsning, sang, teater og maleriudstilling og desuden mulighed for at drøfte kvindeholdninger og -drømme.

Rådhuspladsen er fuld af folk, der på

Rådhuspladsen er fyldt med mennesker, da Kasper hjælper sin bedstefar, Thorkild Simonsen, med at tænde de 400 lys på byens 18 meter høje juletræ.
(Foto: Ib Hansen).

denne første adventssøndag vil overvære, at byens juletræ tændes for første gang. I år er det borgmesterens barnebarn, der får lov til at trykke på knappen.

December

Mandag 1. december

På Århus Handelsstands- og Industriforenings generalforsamling retter formanden, konsul N.C. Nielsen et kraftigt angreb mod det erhvervspolitiske klima i Århus. Borgmester Thorkild Simonsen og rådmand Olaf P. Christensen replicerer, at erhvervslivet må bære sin del af de byrder, som bl.a. miljølovgivningen lægger på kommunen.

I Tranbjerg Sognegård afholdes et debatmøde om boligpolitik, arrangeret af Socialdemokratiet og Venstre, med deltagelse af boligminister Thor Pedersen og folketingsmedlem Lissa Mathiasen.

Den schweiziske harpespiller Andreas Vollenweider og hans orkester giver koncert i Vejlbj-Risskov-Hallen.

Tirsdag 2. december

I Amtsrådets møde vedtages et forslag, der bekræfter de offentligt ansattes ret til frit at udtale sig om amtskommunens anliggender, dog under ansvar af gældende lovgivning.

Den gamle By fejrer 25 års dagen for genindvielsen af Helsingør Teater med opførelse af Holbergs »Julestue«.

Onsdag 3. december

På grund af kortslutning i et højspæn-

1986

dingsanlæg ved Psykologisk Institut er der en 3 timers strømafbrydelse i Vejlbj-Risskov.

Torsdag 4. december

Den århusianske journalist Kurt Madsen, der ved Højesteret er idømt varetægtsarrest »på kortere tid«, da han ikke vil røbe navnet på en hærværkskvinde, han har interviewet i Radio Århus, bliver løsladt af politimesteren, da han møder til afsoning (se 10. juni).

Fredag 5. december

Århus Sporveje indsætter natbusser med timedrift fredag og lørdag de tre første uger i december af hensyn til månedens »julefrokoster«.

Lørdag 6. december

I Musikhuset's foyer åbnes et multimedia-show under navnet »Vind fremtiden« af kulturminister H.P. Clausen. Her udstilles resultaterne af en landsdækkende konkurrence udskrevet af Mediecenteret, omfattende fotos, videooptagelser, digte, noveller, avisartikler m.v.

I nybygningen, der erstatter det tidligere Kosmorama ved Store Torv 11, indvies Restaurant Cosmo med tilhørende diskotek og natbar i tre etager.

Søndag 7. december

Funktionsfejl i et varmfyr på fabrikken JAKA medfører et stærkt nedfald af sod over et kilometerstort område i Brabrand.

Mandag 8. december

På Århus Kommunehospital afholdes

Efter 17 år på de danske landeveje siger Banjo Per nu stop – måske, for det kan jo være, at han atter vil på farten næste år. (Foto: Søren Holm).

et krisemøde mellem ca. 200 repræsentanter for personalet, indkaldt af amtssygehusdirektør Klaus Petersen. Der er overvejende stemning mod den fremsatte rokadeplan (omfordeling af sygehusenes afdelinger), der bl.a. går ud på etablering af én stor skadestue for hele Århusområdet.

Tirsdag 9. december

Ved Retten i Århus dømmes tre unge mænd, der 2. juli deltog i et større skyderi i Vennelyst-Parken, til 6 måneders fængsel. Tre andre, der er mindre belastede, får henholdsvis 60 dages fængsel og 24 dages hæfte. De benyttede våben, pistol og jagtgevær, bliver konfiskeret.

Under et sygebesøg i Risskov bliver

en vagtlæge overfaldet og truet med kniv af patientens ven, som dog bliver afvæbnet og kort efter anholdt af politiet.

Onsdag 10. december

FN's menneskerettighedsdag markeres i Århus bl.a. ved et fakkeltog af tamilske flygtninge fra Musikhuset til Amnesty International's lokaler i Nørre Allé. Samtidig bliver Romersk-Katolsk Kirke besat af chilenske flygtninge, der demonstrerer mod Pinochets styre.

I Byrådets møde vedtages en plan om indførelse af edb i Århus Kommunes Biblioteker i løbet af 5 år.

Der vedtages en omstridt lokalplan for østhavnen, hvorefter der kun må bygges i 25 meters højde mod de foreslåede 30 meter.

Som afslutning på sit 50 års jubilæum opfører Århus Symfoniorkester J.S. Bachs h-mol messe i Musikhuset under ledelse af chefdirigent Norman Del Mar.

Torsdag 11. december

Folkeuniversitetet og Studieskolen, tidligere Århusstudenternes Kursusvirksomhed, fejrer 40 års jubilæum og udsender et festskrift udarbejdet af professor Gustav Albeck.

Det meddeles, at Peter Madsens Rederi i Århus har fået de svenske myndigheders tilladelse til at bjærge 2000 tons kul fra det tyske skib »Amasis«, der i 1940 blev sænket af en engelsk u-båd ud for Lysekil.

Fredag 12. december

Det meddeles, at en udlænding, bosat i Århus, har koblet sig ind på nettet til en telefonabonnent i Egå og ført lange samtaler med sin familie, hvorved Jydsk Telefon er blevet bedraget for op mod 70.000 kr.

En 32-årig århusianer dømmes ved Retten i Århus til 1½ års fængsel for 147 bedragerier til et beløb af 675.000 kr. Igennem to år har han bestilt varer på kredit, og størsteparten er fun-

det på hans bopæl, hvor de afhentes af politiet og udleveres til de rette ejere.

Søndag 14. december

Musikhusets åbning af billet salg med rabat for pensionister giver anledning til tumultagtige scener i foyeren. En kvindelig pensionist må køres på skadestuen.

Mandag 15. december

På et møde i det lægevidenskabelige fakultet ved Århus Universitet vedtages det at afskedige fem lektorer, deriblandt akademikernes fællestillidsmand Carsten Hilberg. De akademiske fagforeninger klager til Finansministeriet.

En tyv med et videoapparat under armen bliver standset ved Hjørnekiosken på De Mezas Vej, men truer med en pistol og undslipper.

En af de tiltalte i en større sag om »skæg pantebreve«, en 42-årig ejen-

Et sprængt varmerør på Åboulevarden skaber en del problemer for den kørende trafik om formiddagen 8. december. Men også for beboerne i området giver det visse gener, idet de mister varmen i radiatorerne. (Foto: Jørn Timm).

domshandler, dømmes ved Retten i Århus til 2 års fængsel for bedrageri.

Naturhistorisk Museum afhenter en 4 m lang brugdehaj, der er drevet i land ved Bogens Strand. Det viser sig, at den er død efter sammenstød med en fiskekutter fra Ebeltoft.

Onsdag 17. december

En gammel, firlænget gård ved By-smedevej i Tilst hærgeres af en formentlig påsat brand. To heste brænder inde.

I Byrådets møde vedtages en ekstrabevilling til Magistratens 3. afdeling på 32 mio. kr. Det er særlig hjemmehjælpen, der har kostet mere end forudset.

Søndag formiddag, 16. december, kommer det til tumultagtige scener ved Musikhuset, og en af dets vagtmænd bliver løbet ned af mængden. Det er ikke et ungdommeligt publikum, der vil sikre sig en billet til et rock-arrangement, men pensionister der vil sikre sig rabatbilletter.
(Tegning: Claus Andersen).

Det vedtages at nedrive den tidligere Århus Dampmølle til fordel for en kommende havnekontorbygning.

Der bevilges 1.275.000 kr. til asbestsanering af Langenæs Bibliotek.

Torsdag 18. december

Den 36-årige århusianer, der 25. juli overfaldt og mishandlede en 6-årig pige i Graven, idømmes ved Retten i Århus 6 års fængsel.

To unge mænd, der 8. november bortførte en prostitueret fra Århus til Hornslet, og der voldtog og mishandlede hende i flere timer, dømmes til fængsel i 2 år 3 måneder for den enes vedkommende og 6 måneder for den anden. Offeret skal have 27.000 kr. i erstatning.

Fredag 19. december

Århusianerne tager livlig del i grænsehandelen før jul. Radiohuset Expert arrangerer en indkøbstur med 35 deltagere, der i Harrislee ved Flensborg køber farvejernsyn til 2295 kr. pr.stk.

Direktør Per Simonsen fra P. Simonsens Møbelfabrik i Viby modtager Provinssbankens eksportpris på 100.000 kr. for sin eksport af sygehusinventar til Europa, Japan og USA.

Lørdag 20. december

Århus Symfoniorkester giver en familiekoncert i Musikhuset med deltagelse af 6 århusianske skolekor og opførelse af Kiplings »Junglebogen« som musikalsk fortælling ved komponisten Nicklas Rosza.

En tyv knuser et udstillingsvindue hos guldsmed Frantz Hingelberg, Store Torv 3, og stjæler for ca. 60.000 kr. smykker.

Søndag 21. december

De århusianske natbusser har været en stor succes. Sporvejene regner med, at 20.000 århusianere har kørt om natten i de tre første weekender i december. Antallet af pågrebne spritbilister har været tilsvarende ringe.

Mandag 22. december

Dronning Margrethe og prins Henrik kommer til Århus med nattoget for at holde jul på Marselisborg.

Danmarks Radios bygninger i Halmstadgade, der aldrig er blevet formelt indviet, præsenteres for dronningen

og prinsen af generaldirektør Hans Jørgen Jensen. Bagefter er der afskedsfest for programchef Gerhard Nielsen og velkomst til hans efterfølger Jakob Nielsen.

Personalet i Århus Universitets regnskabsafdeling nedlægger arbejdet 1½ dag på grund af utilfredshed med arbejdsforholdene.

Onsdag 24. december

Det meddeles, at Kroen i Krogen på Banegårdspladsen, oprettet i 1934, er solgt til restauratør Kai Enevoldsen, Restaurant Margueritten i Guldsmedgade.

Lørdag 27. december

Som led i en landsomfattende demonstration på 7 års dagen for Sovjets besættelse af Afghanistan marcherer ca. 200 århusianere fra Klosterortovet til Ridehuset, hvor der tales af tidligere folketingsmedlem Dagmar Andreassen, formand for Arbejdernes Fællesorganisation Børge Jørgensen, forfatteren Ellen Brun og en afghansk flygtning.

Mandag 29. december

Det meddeles, at Skt. Clemens Apotek, der siden 1963 har været udflyttet til Vejlbjby og siden 1969 har haft adressen Vejlbjbygade 16, har taget navneforandring til Vejlbjby Apotek.

Onsdag 31. december

Nytårsaften forløber ret fredeligt i Århus, formentlig på grund af kulde og stærkt snefald. Dog er der en del tilfælde af husspektakler, og skadestuerne melder om 307 tilskadekomne.

På café

– indtryk fra en tur i det hurtige Århus

For 15 år siden var årbogens allerede dengang ikke helt unge reporter ude at tage temperaturen på det værtshusliv, der havde fundet sin form som resultat af 60'ernes ungdomskultur.

Nu er der dukket nye narrestreger op, nemlig 80'ernes cafékultur, og den desværre nu midaldrende reporter har atter været på farten i den nye ungdomskulturs løvekule. Måske er oplevelsen af maskeraden nu ikke mere Henriks eller Leanders, men Jeronimus':

Fordum var der fred på gaden

— — —

godtfolk gik fra aftensmaden
fredeligt i hi.

Ingen the og sukkerlade,
intet kaffekompagni:
maskarade, maskarade!
freden er forbi.

Café-kulturen

Den nye cafékultur adskiller sig noget fra 60'ernes og 70'ernes værtshuskultur. Det er vel fundamentalt set det samme, der foregår, men formerne er forskellige: Værtshusene befordrer intimiteten, cafeerne gør det modsatte. Værtshusene er lukket

af til gaderummet, lokalerne ofte indrettet med separatarrangementer, så man kan være sig selv mere eller mindre, belysningen er dæmpet. Cafeerne går derimod nærmest i ét med gaden; om sommeren direkte ved, at foldedørene skydes til side; om vinteren ved, at lokalet ikke er afskærmet til gaden med gardiner eller lignende. Cafeen er et udstillingslokale, og udstillingsgenstanden er cafégæsten. Hele rummet stiller krav til gæstens påklædning og kropsbevidsthed. Lyset er skarpt og koldt, kommende fra mange højtsiddende lyskilder, så lyset fordeles jævnt. Cafégæstens fornemmelse af at være på en scene forstærkes ved de mange spejle, der er overalt, ja væggene er tapetseret med spejle. Den store, centrale cafédisk behersker rummet, og her opererer betjeningen, som var det en styrepult. Interiøret er ret ensartet, og den sydeuropæiske, især franske inspiration er umiskendelig. Det er tydeligt, at der associeres til mange unges rejseoplevelser i det ikke mere så fremmede syden.

Teoretikere taler om narcissisme og postmodernisme, når de skildrer cafeens væsen. Det første ved den megen selvspejling, der foregår, og som man kan prøve at få en god oplevelse ud af ved at stadse sig lidt op med smykker, sminke og frisure. Det andet er betegnelsen for en vanskeligt håndterlig stilretning, der delvis kendetegner den måde, cafeer er indrettet på. Uden at gå for tæt på kan det siges, at postmodernismen er stilefterlignende bl.a. ved inspirationens punktnedslag i historiske perioder. Folk, der var unge i 30'erne, og som derfor nu med føje kan betegnes som gamle, kan genkende træk af mellemligstidens funktio-

Det moderne caféinteriør, som det fremtræder på Casablanca. Hårde materialer, stål, glas og spejle er rendyrket i dette cafélivets tempel. Med snart 7 år på bagen er cafeen blevet en institution i byen.

(Foto: Dan Jacobsen).

nalisme i indretningen. Blanke, hårde, kolde materialer dominerer. Men det er ikke funktionalismen som stil, man ser, men som stil-efterligning.

Videre med indretningen: Langs én væg har man en lang lædersofa med spejle hele vejen henover; foran denne cafébordene, helst af marmor og med umagelige, stilfulde stole. Man sidder ikke særlig godt, men det er sandelig heller ikke meningen. Lokalet indbyder til cirkulation og udstilling. Hen til cafédisken, indtage en fordelagtig positur f.eks. ved hjælp af fodhvileren, videre i lokalet, gerne stadig konverserende. Hos det galliske folkefærd i Paris falder den slags adfærd naturlig. De nusler lettere omkring i det spinkle arrangement end vinterklædte og -knugede nordboere.

Et sikkert nummer er aviserne, ophængt i stativ på væggen. Her skal man kunne læse bladene. Udvalget kan være både funktionelt: hvem vil gerne læse hvad – og stilfuldt: hvem vil gerne ses læsende hvad.

Vareudbudet er ret ensartet på cafeerne. I den bløde ende cappuccino (for ukyndige: kaffe med damppisket mælk og chocoladedrys), den stærke espressokaffe eller almindelig kaffe fra kolbe. Eller chokolade. Man kan f.eks. spise tærte hertil, så absolut med cremefraiche. Det er klart, man kan

få te hos den altid høflige og hurtige betjening, hvis man har så lidt føling med nutidens caféliv, at man bestiller det. Af spiseligt kan man få flute, salat, sandwiches og – formentlig – de hårdkogte æg, der er udstillet i en metalbeholder. Går man til drikkevarerne, er der mange ølsorter at få, nogle steder mere sjældne mærker, og både i flaske og fad. Spiritus føres i utallige varianter, ikke mindst af hensyn til unge, der gerne vil udstille vaner, de har tillagt sig sydpå, f.eks. i Grækenland og Frankrig. Generationens glæde ved syden står ikke tilbage for forældregenerationens, charterturismens pionerer. Obligatorisk er kurven på cafédisken med citroner og appelsiner til brug for folk med hang til eksotiske drinks.

Teatercafeen i Hack Kampmanns arkitektur var for Århus under første verdenskrig, hvad Casablanca er i dag. Om sommeren holdt man tillige »palmehave« uden for cafeen mod torvet. Teatercafeen indførte five o'clock teen i Århus mellem kl. 16 og 17.30 især for det pæne damepublikum – og med musik til.
(Foto: Erhvervsarkivet).

Caféliv i Århus

Det hele begyndte i Århus i september 1980, da Casablanca åbnede i Rosengade. I de følgende år, især de to sidste, kom der flere til, så der i dag er et veritabelt cafékvarter i området bag Domkirken. Der er også cafeer andre steder i byen, men de fleste af dem får hurtigt karakter af at være lokale stamværtshuse.

Men det er ikke første gang, der har været caféliv i byen. Omkring århundredskiftet var der en

kraftig blomstring, også den gang med et skær af modernitet og ligeledes knyttet til et kvarter, nemlig torvene, det Store og det Lille. Her gik man på den »elegante promenade« og »jonede«. Især tre af cafeerne sprang i øjnene. Den ene var »Rozzis damecafé og konditori«, der indtil Bispetorvets frilæggelse 1916 lå, hvor nu rytterstatuen af Kong Christian X er placeret. Den anden var Hotel Royals fortovscafé efter den store ombygning af hotellet i 1902, som gav stedet dets nuværende udseende. Den tredje var Teatercafeen, der lå i det nybyggede teaters nordfløj. Til forskel fra de moderne cafeer havde disse et rigt udeliv med fortovs-servering. Det må de moderne ikke for politiet, der adspurgt forklarer, at det ikke er *alle* unge, der sydpå har lært at føre sig frem. Her i Århus sker der hurtigt provokation af de siddende, og så er balladen i gang.

Rozzis café var den ældste. Den var drevet af svejtseren Johan Rozzi (og hans bror) fra 1881 og var indrettet fashionabelt efter københavnsk forbillede: brogede glaslofter og marmorborde på støbejernsfod. Rozzi var den første cafévært i byen, der indførte stort bladhold, og i hans café færdedes byens dignitarer dagligt: Hans Broge, Otto Mønsted, købmand Rahr m.fl. Også skuespillerne fra Teatret, f.eks. den frække, nogleogtyveårige Ludvig Brandstrup kom hos Rozzi, samt lærere fra Katedralskolen. Det flotteste lokale var nok Teatercafeens. Dens interiør ville give hjertebanken hos enhver caféjer i dag: ottekantede marmorborde på støbejernsfod, glaslofter, stole og cafédisk med alt til faget. Hertil kom en malet frise langs med loftet, forestillende junglens dyr. Der

var levende musik hver aften, spillet af en kvartet. Selvfølgelig er der forskel på cafélivet den gang og nu, men der er også ligheder. Cafélivet havde også den gang modepræg, og vareudbudet var såmænd ikke så meget forskelligt fra i dag.

Her og nu

Turen til nuets cafeer begynder hos *fru Jensen* i Mejlgade, afløseren for café Himmelblå. Det er lidt tidligt på aftenen, lidt for tidligt til at glæde sig over den jazz, som kendere siger, man finder her. Lige nu kører der et bånd med Maria Bramsen. Fru Jensen kalder sig vise-værtshus og ligger nok i grænseområdet mellem værtshus og café. Filmplakater og revyplakater pryder rummet, og gamle billeder fra marskandiseren hænger på væggene: Rut, der sanker aks, et stik efter portræt af Rembrandt osv.

Til hvem solen altid skinner
forbliver lykken ofte fjern.
Gives der ingen nat,
gives der ingen stjerner

står der på væggen. Vil man have en drink, kan man gå om bord i Brave Bull, Rusty Nail, Between the Sheets; men hvorfor ikke What the Hell: 2 cl gin, 5 cl tør Martini, 2 cl apricot brandy, friskpresset citron. Kr. 49.

Rejsen har fået en god begyndelse. Videre til cafégængernes tempel, *Casablanca*, for caféhadere helvedes forgård. Her er stilen findyrket: 8 slags whisky, 10 slags cognac (Calvados og Armagnac f.eks.). På avisholderen Die Welt, Børsen og Stifts-

tidende, der næsten ser helt fræk ud i disse omgivelser. En herre i overfrakke (klædesfrakke hedder det i dag) læser Financial Times ved marmorbord, en anden har fundet en flot positur ved disken. Hvide, spidse italienske sko, omhyggeligt sønderrevne bukser i lyseblå denim, rustrød sweater og cardigan i mørk koks. Denim er inde i øjeblikket; ellers er det pænt gråt og sort; jordfarver kan gå. Håret skal være kort. Bakkenbarter og skæg (undtagen et lille overskæg) er det helt umuligt at føre sig frem med her. En sort skindjakke med hvid skjorte kan gå, gerne kombineret med hvide sokker og sorte sko og så naturligvis et smalt, ensfarvet slips af den slags, Peter Olesen har på i fjernsynet. Her kommer også midt i ugen skønne kvinder med megen sminke. På båndet kører (vist nok) god 60'er jazz. På Casablanca kommer der ældre folk om dagen, har en kyndig meddelerske sagt. Hun mener folk helt op i 30-40 års alderen (!) fra det smarte forretningsliv i kvarteret. De spiser frokost (flute og salat) og kan finde på at komme indenfor og drikke half & half. Også modefolk samt toneangivende inden for den rytmiske musik er set på Casablanca. Om sommeren er cafeen for lille til at rumme tilstrømningen. Så står folk langt ud på fortovet; nogle mener, cafeen er nævnt i turistbrochurerne.

Rosengade er mørk og skummel, når man har forladt Casablancas skarpe lys; man føler sig næsten som grantræet i H.C. Andersens eventyr efter al den glans og herlighed.

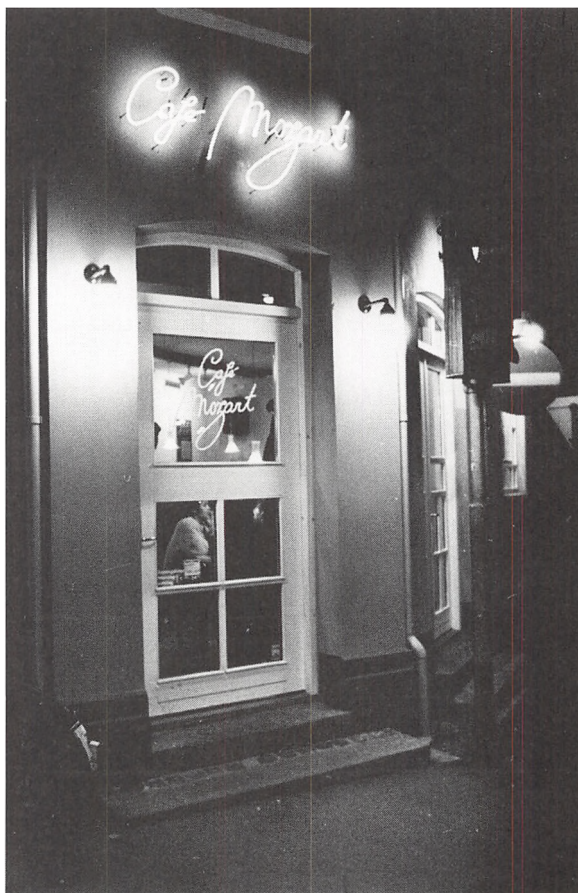
Videre går det til *Kindrødt* i Studsgade. Den holder til i en tidligere boghandel og åbnede i februar 1986. To krystallysekroner lyser flot fra

Café Kindrødt i Studsgade har alle udvortes kendetegn på en moderne café. Som det ses, har publikum fundet ud af, at cyklen er et bekvemt befordringsmiddel i de små gader.
(Foto: Søren Holm).

loft med stuk. Levende jazz udføres af en trio: »I can't give you anything but love« og sådan. Netop denne aften et blandet publikum med islæt af lidt flippede kunstnertyper; et par stykker fører beskedne skihuer i hjemmestrik. En forlystelsesglad adjunktinde fra Marselisborg Gymnasium er mødt; det er også manden, der er mere indianer end indianerne selv. Dekorationen består af de sædvanlige plakater, men cafeen er også en slags galleri, idet der udstilles af skiftende kunstnere.

Aftenstemning ved Vesterport. Café Mozart hævder sin egenart ved en anden musikalsk underlægning end de andre cafeer. (Foto: Ib Hansen).

På *Englen*, indrettet 1984 og med navn efter en facadeengel på huset, er der også kunst på væggen. Her kommer gymnasieungdom, fortrinsvis

fra ældste klasse – de yngre går på Rick's, siger den kyndige meddelerske spidst. Hun er selv kommet ud af gymnasiet for ikke så længe siden. Men på *Englen* færdes også unge fra alle mulige andre uddannelsessteder – og nogle af de mange hundrede unge i denne by, der deler tilværelsen mellem spartanske udenlandsrejser, hvor de arbejder sig frem, og livet i byen med spredt arbejde i ny og næ. Ved reporterens bord en slank pige i sort med cyklamenfarvet tørklæde; hun drikker Ramløsa af et glas fyldt med isterninger og en skive citron.

Sådan.

Det er i øvrigt folk, der hygger sig, her. Det er det også på *Drudenfuss* på hjørnet overfor, hvor man foruden foldedøre kan præsentere hvide fliser på væggene. Indretningen er angiveligt inspireret af cafélivet i New York, og på båndet kører nogle ret hårde anglo-amerikanske rytmer. Cafeen er åbnet 1986 og har sit navn efter den femtakkede stjerne, man kan tegne i én streg, og som ses udført i neon inde i cafeen. Denne femtakkede stjerne skal holde onde ånder borte, og det lykkes denne aften, hvor et stilfærdigt publikum, lidt ældre end *Englens*, passer sin dont.

Nu til *Jorden* på Badstuetorv; den skulle egentlig have heddet *Jorn* efter maleren, men det blev forhindret. Et flot lokale og to etager, men denne aften vil folk hellere miste livet i trængslen end gå ovenpå. Også her er publikum blandet, men med en tilbøjelighed hen mod det ambitiøse og lidt smarte. Kan man ikke stå distancen på *Casablanca*, bør man prøve *Jorden*. En gruppe af yngre herrer fører sig frem, nogle denim-klædt, andre lidt KU-agtige (røde sokker, rød strikvest, presse-

folder). De taler meget om whisky, men drikker øl. I en flot, fejende bevægelse vælter min smukke ledsagerske mandens øl med sin dynejakke. Klukkluk siger flasken på gulvet. Reporteren betaler. Cool. Manden tager imod. Cool. Lokalfjernsynets primadonna er her og sender et kærligt smil. Mere kærligt end når hun er på.

Så er det *Mozart* på Vesterbro Torv. Den ligger uden for terrænet, og er der mon et øje? Jo da, der er fyldt. Caféholderen lovede klassisk musik i sin tiltrædelsestale sidste sommer, og lifligt lyder »Für Elise« fra det levende klaver, idet man træder ind. Den skrev han såmænd, gamle Ludwig van, i Martonsvasar, ikke langt fra landevejen mellem Budapest og Kecskemét. Længere kommer man ikke i overvejelserne, før pianisten aldeles ubekymret slår over i Bogart-musik. Det passer tydeligt den del af publikum, der, lidt støjende, har annammet cafeen som lokalværtshus. Wolfgang Amadeus hænger godt nok på væggen, og også hans søster Maria Anna, som sædvanlig under kælenavnet Nannerl. Tærten er god, om end lidt sød, som den danske smag kræver det. I cafe-

ernes moderland får man tærte uden sukker og med cremefraiche. En bekendt, den symfoniske musiker, dukker op efter koncerten med Manuela Wiesler og skal til at hygge sig med øl.

Nu gives der nat med stjerner, og eventyret slutter på »Café Paradis – den sidste café«. Den åbner først kl. 21 og lukker kl. 4 eller 5. Udsmykningen har bizarre indslag. Det starter med en stor kassehylde som i en svømmehal, skråtstillet i ophænget; i en af kasserne er der vand med guldfisk. Den kyndige meddelerskes kæreste, der en tid gik på Arkitektskolen, hvæser af raseri over dette depraverede påfund. Der er rigt liv på cafeen i de sene timer, her tager mange hen, når dansen slutter, og i øvrigt er der dansegulv. Man skal være der i den grå time mellem 4 og 5, hvor utilpasheden ved de gjorte gerninger blander sig med utilpasheden ved de ugjorte. Hvor døgnets sidste tilbud kommer på bordet før gryet, og en ny dag begynder i Århus. Selv Den sidste café lukker, og så er festen forbi.

Nogle vil mene, at retfærdigheden ikke er sket fyldest med disse linjer.

Det har heller ikke været tilsigtet.

I.G.

Guld, sølv og ædle stene på Store Torv

I Aarhus Stiftstidende for 21. juli 1847 finder vi for første gang navnet Hingelberg. I snart hundrede år har århusianerne kunnet studere guldsmed Hingelbergs annoncer for smukke arbejder i guld og sølv, men så langt tilbage som til 1847 rækker guldsmeden ikke. I 1847 er det en tobaksspindermester, Chr. Peter Hingelberg, der averterer efter en større lejlighed end den, han sammen med sin familie beboer på Ågaden 285. Måske har boligsituationen også dengang været vanskelig: han bliver i hvert fald boende i Ågaden trods en stadig voksende børnefolk. Det fortæller en ny annonce: i februar 1855 averterer han nemlig sin kones død. De har været gift i knap 12 år, og han står tilbage med 5 uforsørgede børn, som han skriver i dødsannoncen. Han fortsætter selv alene, indtil han dør 60 år gammel 10 år senere. Han er Århus bys første Hingelberg, men nogen ægte århusianer var han ikke, for han var »kun« født i Randers.

Afhans børn bliver sønnen Jacob Christian »en af byens kendte borgere«, som der står i avisen, da han dør i 1902. Men han er heller ikke guldsmed. Han er uddannet bager, men faget har åbenbart ikke kunnet fastholde ham, for i foråret 1875 køber han ejendommen Volden 16, hvor han fem år

Et hjørne fra butikken før flytningen til den nuværende forretning, der er indrettet efter andre principper. De smukke mahognimontre, i sig selv fint håndværk, rummer et imponerende antal bestiksølv, fade og lysestager.

---

tidligere havde etableret sig som marskandiser. Han giver 12.000 kr. for huset. Marskandiserhandlen er allerede i 1873 blevet udbygget, og han kalder sig nu detaillist. Der går kun få år, før han

Frantz Hingelberg (1871-1919). Han var en energisk forretningsmand, men gav sig også tid til at deltage i foreningslivet, både i byen og inden for sit fag.
(Foto i privateje).

averterer forretningen og huset til salg eller leje, for det hele har udviklet sig til en større forretning, selv er han nu herreekviperingshandler. Firmaet flytter til Volden 25, hvor hans kone, Franzine, i forvejen har en systue med flere ansatte, der først og fremmest syr drengehabitter. Hun averterer med mellemrum efter syfiger, mens han til stadighed tilbyder sine varer, udsalg holder han også.

At J.C. Hingelberg blev en af byens kendte borgere skyldes foruden hans øjensynlige handels-talent nok også hans interesse for byen og dens borgere. Han blev f.eks. af og til fuglekonge i Det borgerlige Skydeselskab, han kom i bestyrelsen for Den borgerlige Syge- og Hjælpekasse, ligesom han i en årrække genvalgte til Skipperlaugets bestyrelse – Skipperlauget var efterhånden blevet til en begravelseskasse.

Med Hingelbergs ældste søn når vi frem til guldsmedene i familien Hingelberg. Frantz Jacob Hingelberg var født i 1871 og kom som 14-årig i lære hos guldsmed I.P. Sørensen i Immervad 9. Fire år senere blev han svend med medalje for sit svendestykke, og derefter gik turen til udlandet, hvor han i tre år dygtiggjorde sig forskellige steder. Vel hjemme igen åbnede han 1. maj 1897 sin egen butik i Løveapotekets ejendom Store Torv 5. Her forblev butikken frem til 1959, da Johs. Gjerulffs ejendom ved siden af var blevet nedrevet og en ny bygning rejst af Den danske Bank. Et billede fra forretningen i Løveapotekets ejendom viser, hvad nogle århusianere endnu husker: det smukke mahogniinventar og de mange udstillede varer i vægskabe og diske, som de så ud indtil flytningen i 1959.

På hvilke vilkår kunne Frantz Hingelberg i 1897 begynde sit virke som guldsmed i sin fødeby?

Ved år 1900 var der omkring 13 guldsmede i byen. Helge Søgaards undersøgelser har vist, at der i de forrige to århundreder havde været en 6-8 stykker ad gangen, i alt 54. I et par perioder var byen ganske uden guldsmede, og de havde da heller ingen organisation bag sig, da den unge Hingelberg begyndte. De havde haft deres eget lav i ca. 100 år, men det blev ophævet før 1800, netop fordi der var så få.

Når der ikke var flere guldsmede, hang det sammen med, at deres arbejder var af en sådan karakter, at der i de fleste tilfælde var tale om luksusting, forbeholdt de bedre stillede, ikke alene blandt byens borgere, men også blandt embedsmænd og godsejere i oplandet. At det var et erhverv i en klasse for sig, viser også aflønningen af svendene. De havde dobbelt så meget i ugeløn som almindelige håndværkssvende.

Den kontrol, den stempning, vi kender i dag, var forlængst indført. Den første danske bestemmelse om varens lødighed stammer helt fra Erik af Pommerns tid og var fastsat i en guldsmedeskrå (love for et guldsmedelav) i 1429. For at forhindre, at der blev snydt med tilsætningen af mindre kostbare metaller, der skulle gøre sølvet og guldets mere anvendeligt trods dets bløde karakter, var der bestemte regler for blandingen, og desuden forlangtes der en stempning på et diskret sted, så man kunne se, hvem der havde lavet arbejdet hvor og hvornår. Som Hingelberg gjorde, satte også andre deres fulde navn på, nogle gør det stadigt, mens andre nøjedes med initialer eller et mærke.

Til at kontrollere, at reglerne blev overholdt, havde man først oldermændene fra lavene, men allerede i 1608 beskikkes såkaldte gardeiner til at holde øje med guldsmedene. De velkendte tre tårne, der karakteriserede den bedste sølvblanding, indtil sterling-sølv blev indført, var oprindeligt mærke for København, hvor det allerede blev brugt i 1608. Århus' guldsmede brugte som bymærke tre vandrette årer, som også kendes i andre forbindelser, med eller uden hus over.

Alt dette var dog historie, da Frantz Hingelberg begyndte i 1897. Som sin far fik han en forretning med stadig stigende omsætning. Efter få års god handel udvidede han sit værksted, som lå i gården bag butikken, ansatte flere folk og begyndte sin egen produktion, så man kunne gå til hans forretning og købe færdige ting, Hingelberg selv havde tegnet og dermed sat sit eget præg på. Det var der ikke mange af byens andre guldsmede, der var »store« nok til at kunne gøre. Tidligere lavede de selv sølvbestik og andre ting på bestilling, men tiden krævede nu et større udvalg, og derfor købte man varerne hos sølvvarefabrikker – de holdt op med selv at smede. Hvis de købte tilstrækkelig store partier ad gangen, kunne de for et beskedent beløb få deres navn sat på som stempel, så så det ud af lidt mere.

Allerede i disse første år lagde Hingelberg grunden til det ry, firmaet skulle få, indtil samfundsudviklingen to generationer senere gjorde det umuligt og unødvendigt at fortsætte de store værksteder. Ikke alene dækkede han hjemmenes behov, men han blev også leverandør af mere

pompøse gaver til foreninger og forretningslivets runde år. Med var også »det offentlige«. Således averterer han i februar 1905 med, at de »hellige kar«, dåbsfad, alterkalk og -stager, til den nye Sct. Johannes Kirke er udstillet i hans butiksvindue. I 1908 opgives hans indtægt til 7.700 kr., og det er mere end en fordobling i løbet af 8 år. At han deraf kun skulle betale ca. 9 % i skat, viser, hvordan samfundets forhold har ændret sig, for den tid var det ikke bemærkelsesværdigt.

I 1. verdenskrigs spor fulgte den spanske syge, og den nåede også Århus, hvor den kostede mere end 300 århusianere livet. Blandt disse var Frantz Hingelberg, der døde i 1919, kun 48 år gammel, efterladende den største guldsmedeforretning uden for København. Han havde som faderen også givet sig tid til at leve med i byens liv: han havde været formand for Århus Håndværkerforening, og også hans eget fags faglige forhold havde hans interesse. Han var således med til at stifte Jydsk Guldsmedeforening og var dens formand i en årrække.

Ved hans død var sønnen Vilhelm endnu ikke parat til at overtage virksomheden. Han var født i 1899 og var endnu ikke fuldt uddannet. Han blev svend hos guldsmed Harald Fischer i København og rejste bagefter som faderen i samme alder til udlandet. Her sluttede han med et års ophold i Birmingham, før han i 1924 kom hjem, giftede sig og gik ind i forretningen.

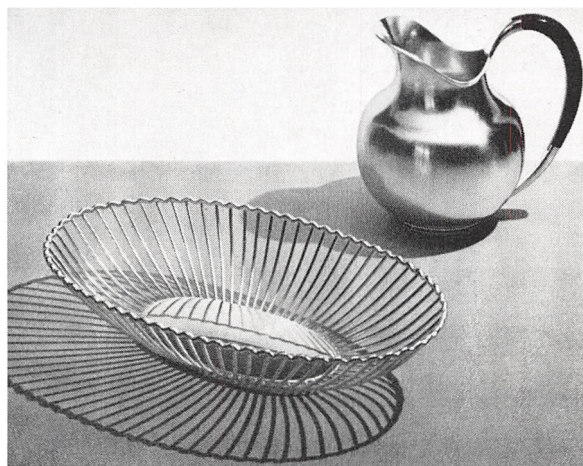
I årene efter Frantz Hingelbergs død havde hans kone, Ninna, som så mange enker før hende, måttet tage sig af sagerne. Hun var i forvejen inde i driften og havde stærkt hjulpet af Frantz Hingel-

Vilhelm Hingelberg (1899-1966). Som sin far – og som sønnen Jørn, da det blev hans tur – tog han del i de faglige organisationer. Han var bl.a. formand for Jydsk Guldsmedeforening, i bestyrelsen for Guldsmedefagets Fællesråd og medlem af Mønsterværnet. I 1948 blev Vilhelm Hingelberg kgl. hojjuvelér og -leverandør. (Foto i privateje).

bergs søster, Anna, der allerede havde været med længe, fortsat i de lagte baner. Alt havde været i god gænge, mens den unge Vilhelm var borte. De

Disse to arbejder af Svend Weihrauch er lige karakteristiske for hans formsans. Den runde kande viser, hvor langt man – med grænseløs tålmodighed – kan komme til en næsten kuglerund form fra en plan sølvplade. Trådkurven er et stykke af en hel serie, vaser (med kulørt glasindsats), skåle og bakker, loddet sammen af mange korte stykker sølvtråd.

to kvinder fortsatte deres virke, og Anna Hingelberg forblev i firmaet i næsten 40 år.

Vilhelm Hingelberg var som nævnt uddannet som guldsmed, altså først og fremmest som smykkesmed, men hans faglige dygtighed og kunstneriske formåen udnyttede han dog også sommetider til skitser til corpus-varer, dvs. f.eks. kander, fade, bakker og lysestager. Til selv at udføre noget blev der ikke megen tid. Forretningen voksede stadig, og i 1928 ansattes en værkemester til aflastning. Det var den unge sølvsmed og ciselør Svend Weihrauch. Han var uddannet på Falster som bestik-sølvsmed og tegnede da også til Hingelberg hen-

ved en snes forskellige bestik, hvoraf dog kun nogle få slog rigtigt an. Men som corpusmed blev han kendt, og nogle af hans arbejder findes på museer både i ind- og udland: Victoria & Albert Museet i London, Museum of Modern Art i New York, Grässi-museet i Leipzig og kunstindustri-museerne i Malmø og København.

Med Svend Weihrauch som værkstedsleder fik firmaet sin glansperiode. Værkstedet blev delt, guldsmedeværkstedet forblev i apotekets gård – og der er det stadig – mens sølvværkstedet i perioden 1929-43 var indrettet i gården ved siden af, i købmand Gjerulffs gård i nr. 3.

I årene før 2. verdenskrig oparbejdede Hingelbergs sølvsmide en stadig stigende eksport. Når det gik så godt, skyldtes det sikkert den megen ros og anerkendelse, der høstedes på talrige udstillinger op gennem 30'erne og frem til krigsårene. Danske Guldsmedes Jubilæumsudstilling i Industrieforeningen i København i 1929 blev en af de første succeser. Her averterer Hingelberg med, at forretningen i Århus forhandler de fleste fabrikater inden for branchen foruden firmaets egne produkter, men omvendt kunne disse i Danmark kun købes i butikken på Store Torv eller på Den permanente Udstilling i København. Også på de udstillinger, som Foreningen for Kunsthåndværk arrangerede, var Hingelberg en sikker deltager og havde altid noget nyt at vise. På udstillinger i Amerika af den nye stil i kunstindustrien – art-deco – blev arbejder fra Hingelberg også bemærket og skabte dermed grundlaget for en stadig voksende omsætning »over there«.

I London udstilledes og forhandlede Hingel-

bergs arbejder i Den kgl. Porcellænsfabriks udsalg på den fornemme Old Bond Street. Inden krigen nåede firmaet at deltage i to verdensudstillinger, den ene i Bruxelles og den anden i 1937 i Paris, hvor Weihrauchs indsats sikrede en guldmedalje.

Ser vi på de arbejder, der er forarbejdet efter Weihrauchs udkast, er de letgenkendelige fra de ting, som senere værk mestre står som ophavs-mænd til. Karakteristisk er det, at det gode håndværk står sin prøve ved stadig mange år efter at være »moderne«. Tingene er tidløse i deres enkle form, gennemtænkte, så de er praktiske i brug, som f.eks. kander, fade og skåle, og samtidig en fryd for øjet, fordi samspillet mellem form og materiale kommer til sin fulde ret, som det er – uden megen dekoration.

Også den lokale og den danske handel gik godt, og mange forskellige opgaver meldte sig. På Erhvervsarkivet står der 7 store trækasser fulde af arbejdstegninger fra værkstedet, opdelt i grupper. Her findes en serie tegninger til kirkesølv, andre med stemmeurner, cigarkasser, gæstebøger og pokaler, typiske gaveemner til jubilerende foreninger og forretninger og ved mærkedage. Hertil kommer naturligvis også tegninger til al det sølv-tøj, der blev brugt fra barnets første år: dåbsgaver som krus, rangler, madskåle og skeer, efterfulgt af forslag til alt det, man livet igennem kunne tænke sig. Til mændene cigarklippere, øloplukkere og skilte til vinkarafler, til kvinderne pudderdåser, læbestiftshylstre og smykker.

Til alle disse aktiviteter slog sølvsmedien i Gjerulffs gård ikke til. Trods mange forsyningsproblemer midt under krigen købte Hingelberg i 1943

Vagn Åge Hemmingsens arbejder adskiller sig fra Svend Weihrauchs runde former ved at være mere aflange og glatte, en form, der i flere arbejder virker stærk funktions-agtig, men dog også giver en lethed og elegance.

»Pressejernet«, den gamle ejendom på det spidse hjørne ved Åboulevarden og Skolegade. Her indrettedes et nyt værksted efter de mest moderne principper. For os i dag er det en selvfølge, at der sigtes mod at give de ansatte lyse, sunde og betryggende arbejdsforhold; men det var det ikke for 40-45 år siden, og hele indretningen af de forskellige rum »anmeldtes« da også i en flere sider lang artikel i *Nyt Tidsskrift for Kunstindustri*, skrevet af civilingeniør Paul Marschall, lederen af Teknologisk Institut. Han fremhæver de gode lysforhold med praktiske arbejdspladser ved vinduerne til de 30 svende. Hver svend havde sit eget

Ved nytårsskiftet 1955/56 fik borgmester Svend Unmack Larsen denne borgmesterkæde overrakt af en delegation fra Århus' Handelsstandsforening, Industriforening og Håndværkerforening, som i fællesskab havde bekostet gaven til byen. Kæden er tegnet af Svend Weihrauch og udført på Hingelbergs sølvmedie. På de mange runde plader ses byens våben. De holdes sammen af et trådnnet, smukt sammenflettet, og bærer det elegante anker, der er byens skytshelgen Sct. Clements attribut. Trådene omkring det symboliserer bølgerne i Århus Bugt.
(Foto: Poul Pedersen).

sæt værktøj lige ved hånden, og de fælles hjælpemidler anbragtes på kørende reoler, så arbejdet kunne udføres så rationelt som muligt. Et stort omklædningsrum med skabe – hver havde sit – og håndvaske, holdt i hvidt, var netop særlig bemærkelsesværdigt dengang, og at der så snart der kom byggetilladelse efter krigen skulle indrettes en frokoststue var også et fremskridt, der blev nævnt. Paul Marschall står dog tvivlende over for de hvide vægge i arbejdsrummet, de stod så hårdt og var vel heller ikke praktiske. De blev da også senere ændret ligesom terazzogulvbelægningen, der skabte unødvendig støj både fra de mange, der færdedes i rummene, og fra de store maskiner, som, skønt de var opstillede i kælderen, dog kunne høres i hele huset.

Her i »Pressejernet« arbejdede Hingelbergs svende frem til slutningen af 1960'erne. Nogle år efter krigens slutning var medarbejderstaben på sit højeste med et halvt hundrede fordelt på værkstederne, butikken og kontorerne.

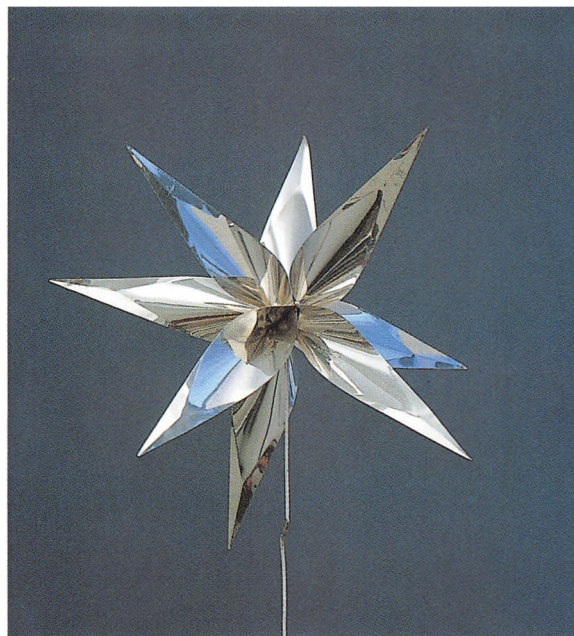
I 1966 døde Vilhelm Hingelberg pludselig på en ferierejse til Norge, og dermed skete et generationsskifte samtidig med de opstående økonomiske vanskeligheder på verdensbasis. Disse ramte også handlen med sølv og guld, og virkningen forstærkedes yderligere af de forandrede levevilkår. Kvinderne blev udearbejdende, og hjemme var der ingen til at tage sig specielt af sølvtojet, som der også dårligt kunne blive råd til, når der også skulle købes bil og mange andre nye hjælpemidler. Resultatet blev derfor i 1970 en lukning af sølvværkstedet. Det havde et par år haft til huse på Aldersrovej, efter at den store ejendom på Åboule-

varden var afhændet. Den virksomhed, der blev tilbage i det små, blev overflyttet til guldværkstedet, sommetider suppleret med lidt hjælp fra mindre sølvmede ude i byen.

Før denne lukning af sølvmedien havde Svend Weihrauch forladt Hingelberg. Den omfattende eksport passede i det lange løb ikke til hans kunstneriske gemyt. Han brød sig ikke om at lave ensartede ting i mange eksemplarer, men foretrak sin stadige eksperimenteren og forbedring af formerne. Han forlod Hingelberg og Århus, men andre trådte til og satte deres præg på produktionen. Det var kvalificerede folk med høj uddannelse både herhjemme og i udlandet. Vagn Åge Hemmingsen afløste Weihrauch, den sidste før lukningen var Knud Holst Andersen, og før ham ledede Erling Borup Kristensen værkstedet. Ham var det, der i 1961 lancerede den smukke sølvstjerne, der endnu i dag sikkert pynter i toppen af adskillige juletræer her i Århus.

Da Vilhelm Hingelberg døde i 1966, havde hans søn, Frantz Jørn Hingelberg, allerede – som projekurist – været med i virksomheden i mange år. Han er født i 1925 og fik i 1946 sølvmedalje for sit svendestykke efter udstået læretid hos guldsmed A. Michelsen i København. Som svend arbejdede han i sølvmedien under Svend Weihrauch, og det er kun et par år siden, han tegnede nye lysestager til Risskov Kirke. Ellers har ledelsen af firmaet taget meget af Jørn Hingelbergs tid, suppleret med kurser i handel og administration. Endnu inden faderens død begyndte han at udbygge sin interesse for diamanter. Han har således gået på

Denne fine sølvjulestjerne er tegnet af Erling Borup Kristensen i 1961 og sidder hvert år i toppen af mange juletræer, ikke blot i Århus. Den er af sterling-sølv og er lakeret, så den aldrig skal pudses. Den haves ikke mere på lager, men kan stadig bestilles. Siden 1961 er prisen steget til det 15-dobbelte, men heller ingen topfigur kan sammenlignes med denne stjerne, når lys og julepynt yderligere fremhæver dens egen udstråling.
(Foto: Poul Pedersen).

skole i Amerika, og herhjemme har man draget nytte af hans specielle viden på dette felt: han er medlem af Den danske Diamantkomité, af Diamantgraderingsnævnet, Guldsmedefagets Ædelstensudvalg og Mønsterværnsnævnet. Ved kurser på sit laboratorium i tilknytning til butikken har han på dette område oplært unge guldsmede, en

I værkstedets baggrund står en af de mobile værktøjsreoler, mens svendene med deres bløde hammere viser to stadier af arbejdet: den bageste er lige gået i gang med en flad plade, mens svenden i forgrunden er ved at få rundingen frem. (Nyt Tidsskrift for Kunstindustri. 1946).

indsats han håber at kunne genoptage i sin nye tilværelse efter salget af virksomheden.

I 1964 blev firmaet omdannet til et aktieselskab, og ved faderens død to år senere overtog Jørn

Hingelberg direktørposten, som han beholdt indtil 1976, hvor han ved aktieopkøb til sidst var blevet ene-ejer. Han kunne derfor disponere frit, da han bestemte sig for at afhænde hele virksomheden.

Den 10. juni 1986 indbød Frantz Hingelberg I/S til en reception i forretningen, og det blev indledningen til en ny epoke i firmaets historie. Bag indbydelsen stod den nye generation: to yngre guldsmede, Torben Andkjær og Peter Aaqvist, venner og arbejdskammerater gennem adskillige år. De er uddannet på Den fynske Guldsmedie i Odense og har siden arbejdet på Georg Jensens juvelerværksted i København. Deres fælles interesse er derfor smykker, og de har begge gjort sig velbemærkede både på udstillinger og i konkurrencer. På dette felt vil de fortsætte, og samtidig har de suppleret det hidtidige vareudvalg med moderne design af forskellig karakter – ure, barometre, brevvægte osv. – i nye materialer til en overkommelig pris.

Firmaet Hingelbergs historie er et karaktertræk i byens udvikling. Det er imidlertid ikke noget specielt. Mange virksomheder forsvinder, skifter navn eller virkeområde. Vi kan synes, at der er tale om, at der sker en omvæltning i disse år, men det har der altid gjort, navnlig i de sidste 100-150 år. Virksomheder som Johs. Baune, Hans Broge, Chr. Wærum er nu kun gadenavne, og Frichs og Wilsons kobbersmedier dækker ikke over det samme som i vore fædres tid.

A.D.

Borum Eshøj

En 3000 år gammel gravplads vest for Århus

Århus kommune er rig på fortidsfund, men de fleste ligger skjult under dyrkede marker og findes kun i de tilfælde, hvor muldjorden fjernes i forbindelse med nybyggerier og lignende. Store, synlige fortidsminder som dysser, jættestuer, gravhøje og voldsteder er kun bevaret i et forholdsvis ringe antal. Mest kendt er nok den 3000 år gamle bronzealderhøj Jelshøj, der i byens sydlige del rejser sig markant på det høje bakkeplateau.

I kommunen ligger imidlertid resterne af en anden 3000 år gammel høj, der engang var en af Danmarks største gravhøje, og som rummede et af de rigeste gravfund fra bronzealderen. Gravhøjen ligger i den vestlige del af Borum sogn på et fladt, markeret plateau ca. 90 m over havet. På dette højtliggende, ca. 50 ha store plateau har der engang ligget 20 gravhøje (fig. 1), som nu kun markerer sig som svage jordhøjninger. Ved plateauets sydlige kant var der fire særligt store gravhøje, hvoraf den sydligste er Eshøj, der engang var ca. 9 m høj og ca. 38 m i tværmål, altså af næsten samme diameter som de 2400 år yngre Jellingehøje. Borum Eshøj har været en imponerende gravhøj, og fundene fra den er ganske enestående, så det var nok ikke almindelige folk, der i sin tid blev gravlagt her.

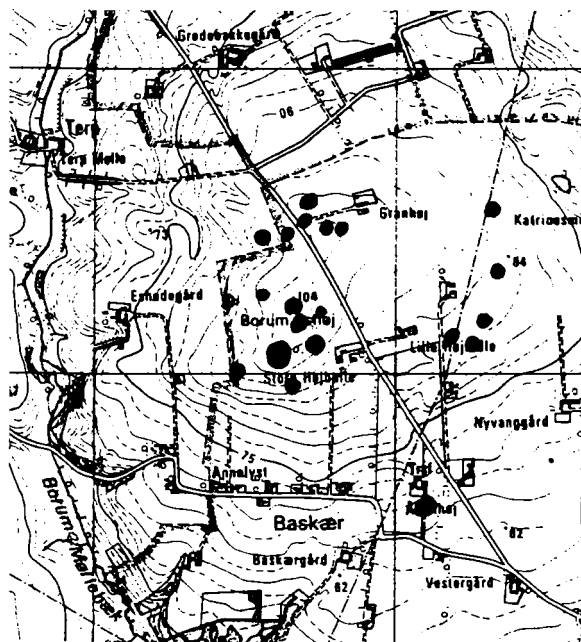

Fig. 1. Udsnit af Geodætisk Institut's 4 cms kort (1314 IV NV) med markering af bronzealderhøjene ved Borum Eshøj. Gengivet med Institutets tilladelse (A.404/85).

Indtil 1850 har Borum Eshøj stået urørt på det høje plateau og været synlig over store dele af Østjylland. Højen var måske særlig beskyttet fordi et sagn fortalte, at en prins Buris lå begravet i højen, og at selve landsbyen Borum havde fået sit navn fra den. Imidlertid begyndte højens daværende ejer at fjerne jord og store sten fra højen, hvorved der blev fundet en stenkiste med et bronzesværd. Nedbrydningen fortsatte i 1852-53, da vejvæsenet hentede jord og sten i højen til vejbygning, for ifølge en forordning fra 1793 var det i

forrige århundrede tilladt vejvæsenet at hente byggematerialer i fortidsminder. Ved dette arbejde fjernedes der over hele landet tusindvis af dysser, jættestuer og gravhøje. Da ejeren af højen ikke kunne protestere mod vejvæsenet, rejste han til København og fik audiens hos den arkæologiinteresserede Kong Frederik VII. Ejeren fik af kongen tilsagn om en fredning af højen, og i 1854 tinglæstes en fredning, hvorefter højen blev istandsat. To år senere overgik højen til en ny ejer, der genoptog bortgravningen af højen, da myndighederne havde undladt at påtegne skødet den stedfundne fredning. Ved den nye ejers gravninger fandtes i 1860 endnu en stenkiste, der bl.a. indeholdt bronzenål, bronzedolk og -knive bevokset med guldtråd.

Ved den fortsatte fjernelse af højens østside fremkom i 1871 en egebul, som man først troede var en egestamme. Efter i månedsvis at have kørt over den med arbejdsvogne blev den fjernet, og man så da, at det drejede sig om en bulkiste. En bulkiste er en egestamme, flækket på langs og udhulet. I stammens ene halvdel ligger liget, den anden halvdel bruges som kistelåg. Med en ildtang blev kistens indhold raget ud og fundene spredt. Fundet rygtedes imidlertid til bestyrelsen for den historisk-antikvariske samling i Århus, hvis bestyrelsesmedlemmer tog ud til findestedet og indsamlede fundet, hvilket nok har voldt nogle vanskeligheder, for kraniet var af »uvorne« drengene ført til et loft i Lading, medens hår og tænder blev fundet i Skjoldelev. Det, der blev samlet, viste sig at tilhøre den mest velbevarede grav, vi kender fra den ældre bronzealder – d.v.s. fra tiden omkring

1400 f. Kr. I bulkisten har ligget en ældre kvinde klædt i en dragt af uldtøj, med håret og et rigt udstyr af bronzesager. Utroligt, at gravudstyret kunne tåle den hårdhændede behandling!

Det blev nu erkendt, at man havde overset, at højen var fredet. De nye gravninger havde imidlertid yderligere ødelagt højen, og da man kunne forvente at den indeholdt flere bulkister, indstillede man til Kultusministeriet, at fredningen skulle ophæves, og at højen skulle udgraves.

I sommeren 1875 undersøgte man så højens centrale del, da utilstrækkelige pengemidler umuliggjorde yderligere udgravning. Randpartierne blev dog udgravet af Århus Museum i 1891, hvorimod den nordlige del forblev urørt og stadig er uudgravet. Udgravningen i 1875 blev ledet af C. Engelhardt fra Oldnordisk Museum, det senere Nationalmuseum, og med J. Magnus Petersen som tegner. Til trods for at man ved udgravninger var begyndt at bruge fotografering, benyttedes endnu i 1870'erne akvareltegning (se fig. 2). Udgravningens resultater blev i 1896 publiceret af Vilhelm Boye, der i et pragtværk fremlagde alle de hidtil kendte egekistefund.

Den ældste gravlæggelse i højen indeholdt en 2,7 m lang bulkiste, der på oprindelig overflade var sat midt i højen (fig. 2 og 3). Bulkisten var tydeligvis forfærdiget på stedet, da der lå træspåner omkring den. Kisten indeholdt (fig. 4 og 5) et ubrændt lig af en ca. 50-årig mand, der var ca. 171 cm høj, og som har været gangbesværet af leddegigt. Liget lå på en kohud, der overalt var dækket med en mængde hylstre af maddiker – altså en dengang frisk kohud. Den døde var iført et lænde-

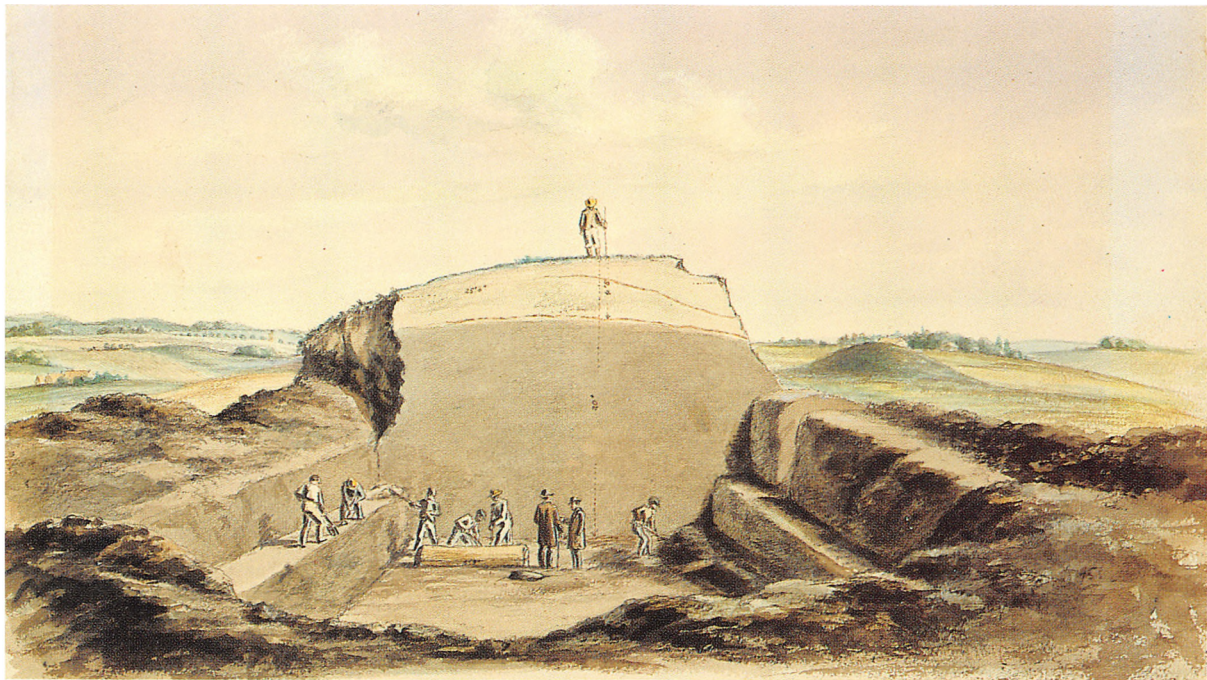
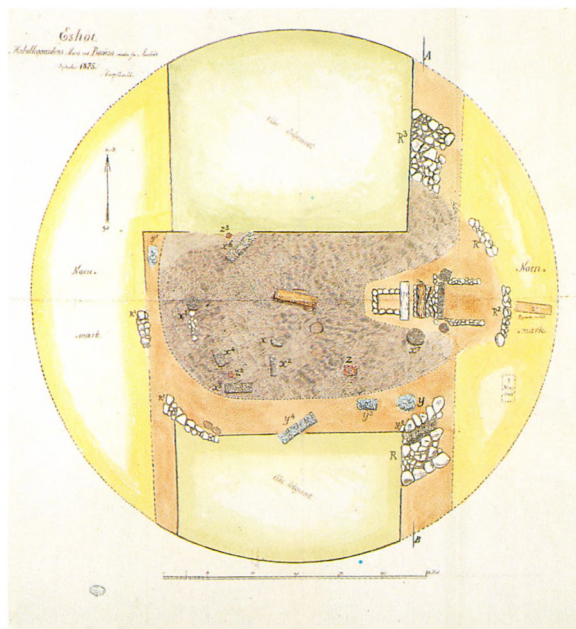

Fig. 2. Borum Eshøj under udgravning i 1875. Bulkisten med den gamle mand er ved at blive fremgravet. Bagved til højre ses en af de endnu ikke udgravede høje. I baggrunden Viborgvej med allétræer ved Lading.

klæde af uldtøj, over ham var lagt en rundskåret kappe, og på hovedet havde han en rundpuldlet flos hue af uld. Under huen sås endnu mandens hovedhår, der oprindeligt har været blondt og længere i nakken end fortil. Manglen på skægresten viser, at han har været glatraget. Neglene var smukt bevaret. Ved fundet blev knoglerne endnu holdt sammen af musklerne, så man kun med største besvær kunne partere liget, da det skulle pakkes sammen og sendes til København i trækasser fra Borum-købmanden. Overraskende er det, at denne ældste og centralt gravlagte mand ikke

havde værdigenstande som bronzevåben og guldbelagte dolke med sig i graven, for det var ikke ualmindeligt i datidens stormandsgrave.

Ved siden af kisten fandt man en 78 cm lang hasselkæp, hvorpå der med en vis, regelmæssig afstand var indskåret flere mærker. Kæppens mærker var sat med afstande, der svarer dels til 2 × 6 tommer, dels til 1 fod. Her har vi åbenbart vor

Udgravningsplan med de tre bulkister og stenkransen omkring den indre høj. Den nordlige (grønne) del af det der endnu er tilbage af højen.

ældste bevarede målestok udregnet til fodmål. Målestokken er nok brugt ved kistens tildannelse.

Lidt syd for kisten lå en 89 cm lang sten, der måske oprindeligt har været en bautasten (mindesten) rejst ved den første kiste, der må have været dækket af en lille gravhøj.

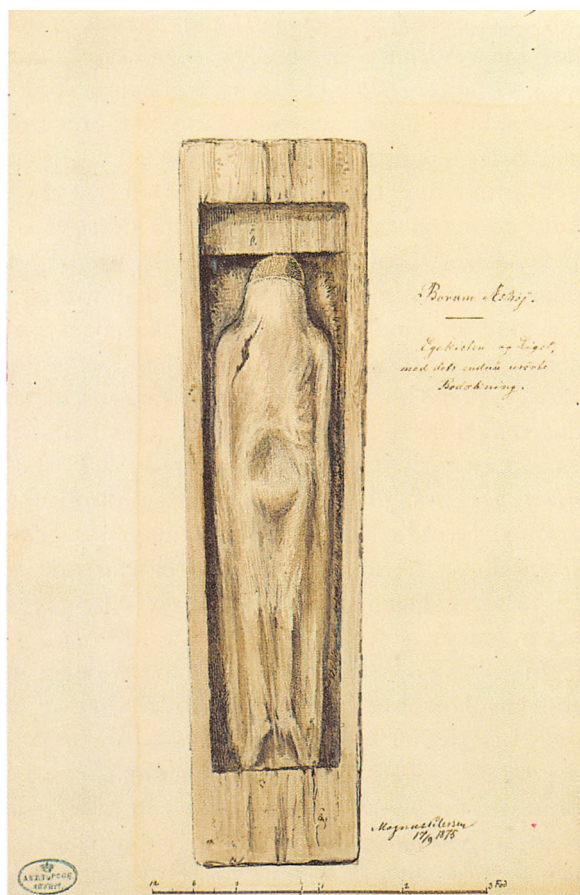
Den næste gravlæggelse er sket 3,2 m øst for den første (fig. 3). Bulkisten var 2,4 m lang, orienteret nord-syd og omgivet af små stenlægninger. Træsåner omkring kisten viste, at denne også var

lavet på stedet. I kisten lå (se fig. 6) skelettet af en ung mand på 17-20 år, og ca. 166 cm høj. Hans højre arm lå strakt langs kroppen, den venstre var bøjet over brystet. Hovedhåret var langt, tykt og har været blondt. Øjenbrynene var velbevarede, men der var intet skæg. Den unge mand var iført en kappe og et lændeklæde af uldtøj, og i et bredt læder bandolerbælte fra højre skulder og ned langs venstre side har været ophængt en smukt prydet sværdskede af træ. I skeden var dog kun en lille dolk – ikke det smukke sværd, som man kunne forvente! I kisten lå der derudover en velbevaret træknep, en smuk udskåret kam af en hornplade, en barkæske og en trænål.

Tæt øst for bulkisten med den unge mand var placeret den allerede i 1871 fundne bulkiste med den ældre kvinde. Denne kiste var 2,5 m lang og placeret øst-vest. Skelettet, der var velbevaret, har tilhørt en midaldrende kvinde, lidt under middelhøjde. Hun har været velproportioneret, og de kraftige overarme tyder på, at hun har arbejdet hårdt. Hovedhåret, der er bevaret til en længde af 71 cm, (altså ikke klippet) har været blondt, og det var opsat med en kam og et hårnet. Liget lå på en kohud (fig. 7) og var iført en trøje med ærmer og et skørt, holdt sammen af et velbevaret bælte. Udenpå var der en kappe. I kisten lå desuden en del tøjstykker fra tæpper og andre beklædningsgenstande, foruden forskellige bronzesmykker og et lerkar (fig. 8).

Gravlæggelsen af den ældre mand sammen med en ung mand og en ældre kvinde er tolket således, at det drejer sig om et familiegravsted for en betydningsfuld høvding, hans kone og søn.

Den centrale bulkiste med den gamle mand efter at låget er fjernet.

Den gamle mands grav efter at øverste »ligklæde« er fjernet. Man ser mandens lændeklæde, huc og kohuden, som han lå på.

Ved hver begravelse må der være foregået en del ceremonier, som vi ikke kender noget til, men de mange stenlægninger omkring kisterne må have haft sådanne funktioner (fig. 3). Efter hver

gravlæggelse er kisten dækket med en lille høj, og de tre småhøje er derefter blevet omsluttet af en fælleshøj opført af lyngjord, 3,45 m høj og 25 m i tværmål (se fig. 3, lilla flade). Omkring denne

Den midterste bulkiste med graven af den unge mand. Liget endnu indhyllt i »ligklædet«. De medgivne gravgaver ses gengivet. Affotograferet efter pl. X i Vilhelm Boye: Fund af Egekister fra Bronzealderen i Danmark. København 1896.

indre høj er der anbragt et 4,5 m bredt og 1,3 m højt stengærde, der bestod af 3 stenkredse med

fyld af mindre sten imellem (fig. 3). Senere er der over den indre høj og stengærdet opkastet mere jord, så højen tilsidst har været 9 m høj og 38 m i tværmål. Til denne senere højfase henhører nok stenkisterne fundet i 1850 og 1860.

Borum Eshøj har indeholdt mindst 5 rige gravfund og markerer sig herved blandt de rigeste i Danmark. At fundene samtidig er velbevarede gør dem ikke mindre interessante. Grunden til at træ, hår, hud og skind er så velbevaret skal søges i, at kisterne blev dækket med en høj opført af hedetørv. Tørvene blev lagt over hinanden, som man i dag lægger tagsten. Tørvenes mos og lav har som en svamp tiltrukket vand, så kisterne lå i vandmættede jordlag, der har forhindret iltning og dermed forrådnelse. Ved udgravningen var kisterne da også fyldt med vand. Når højene nedpløjes, udtørres lagene imidlertid, og de velbevarede kister rådner bort.

På plateauet ved Borum Eshøj har der ligget en snes gravhøje. Det tyder på, at området har været meget vigtigt for bronzealderens folk. Alle de andre høje er i dag under kraftig nedbrydning på grund af overpløjning, men de kan endnu ses, når man på Eshøjvej fra Borum til Lading kører tværs hen over gravfeltet. På dette sted får man, som et af de få steder i Århus kommune, endnu et »sus af oldtid« ...

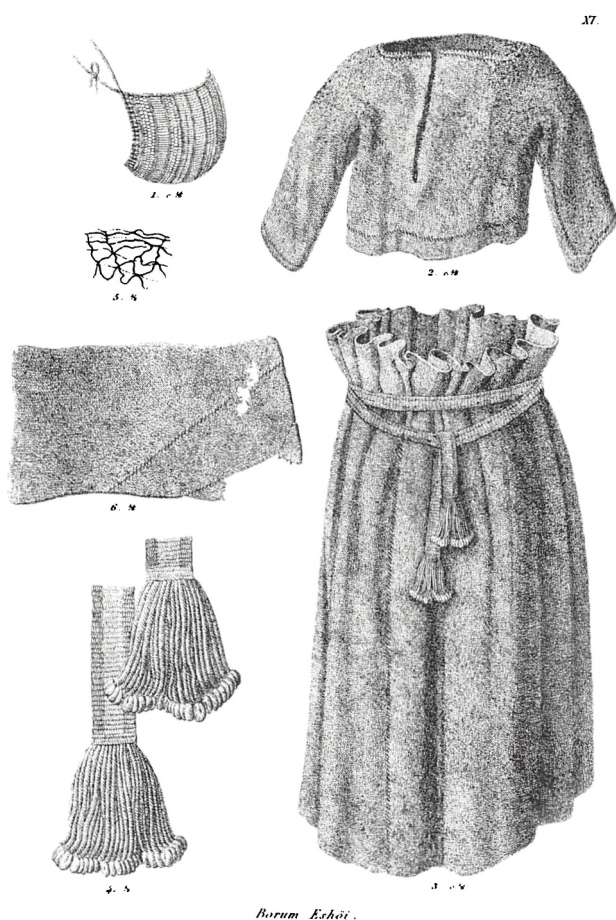
De andre, nu overpløjede høje ved Eshøj er aldrig blevet udgravet. Med den viden man har om Eshøj og om, hvad selv en overpløjet gravhøj kan indeholde, står det klart, at også de andre høje på plateauet bør undersøges.

De tre sydligst liggende høje tæt ved Eshøj (se

fig. 9) er bevaret i et par meters højde og må alle indeholde mange gravfund, spor efter gravceremonier og eventuelt egekister som dem i Eshøj. Man kan kun håbe, at den intensive dyrkning endnu ikke har medført en udtørring af højenes kærner.

En udgravning af højene bør kunne planlægges med henblik på, at interesserede borgere fortløbende kan følge udgravningen, kan blive omvist på stedet og blive informeret ved en mindre udstilling, f.eks. indrettet i en skurvogn tæt ved udgravningen. Museumsfolk får talrige henvendelser fra interesserede, især fra skoler, der som led i undervisningen gerne vil besøge en arkæologisk udgravning. Oftest må man være negativ overfor henvendelser om sådanne besøg, da de fleste udgravninger i dag er bestemt af et anlægsarbejdes tidsterminer og budgetter, hvorfor arkæologerne kun har begrænset tid og begrænsede økonomiske ressourcer. Besøg af skoleklasser og andre interesserede kræver altid en fagmand, der kan vise rundt. Det kræver tid, og det koster penge, som ingen vil refundere! At have en overskuelig, spændende og eventuelt fundrig udgravning tæt ved Århus kunne blive af stor interesse for kommunens indbyggere og dens turister, og der kunne arrangeres busture til udgravningen og til andre knap så synlige fortidsminder i området.

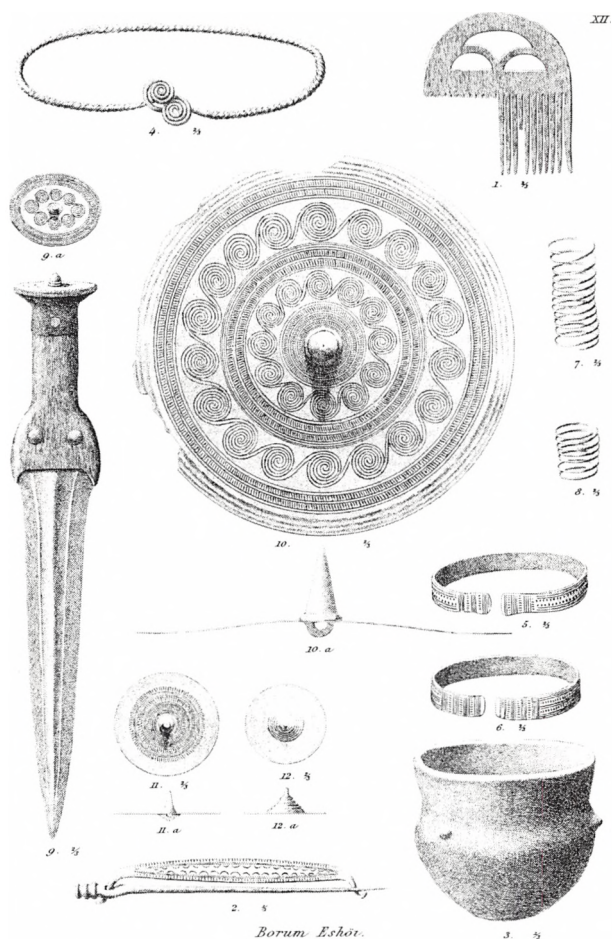
En udgravning af Borum-højene skulle i givet fald ske i sommerhalvåret og vil kunne strække sig over 10 år, hvis det ønskes, men vil også kunne afsluttes ret hurtigt, hvis fundene udebliver eller økonomien ikke gør det forsvarligt.

Den østligste bulkiste med grav af den ældre kvinde. Kvindens tøj ses afbilledet. Affotograferet efter pl. XI i Boye's ved fig. 6 nævnte værk.

Efter udgravning bør højene restaureres og lægges ud til rekreativt område, således at besøgende stadig kan få et sus af oldtiden. På stedet bør der

Gravgaverne fra kvindegraven. Affotograferet efter pl. XII i Boye's ved fig 6 nævnte værk.

laves en mindre udstilling, som fortæller de besøgende om disse enestående fortidsminder, deres udgravninger og fund; ganske som man allerede

har gjort ved den samtidige Egtvedhøj i Vejle amt.

Hvis en udgravning af højene skal gennemføres med bl.a. det sigte at formidle en udgravningsproces med den spænding det giver, så må man regne med at udgravningen vil koste knap 5000 kr. om dagen. Til udgravningen bør nemlig være ansat et par arkæologer og et par medhjælpere, og heraf bør alene den ene arkæolog være beskæftiget med at vise rundt. Dertil kommer midler til erhvervelse og pleje af arealet og til et minimuseum. Med en sådan investering vil man hvert år kunne give tusindvis af mennesker en arkæologisk oplevelse, man vil redde vigtige oldtidsfund, og Østjylland vil blive en førsteklases attraktion rigere. I museumsverdenen er der i dag ikke midler til at gennemføre et sådant projekt, men måske kan vi finde en eller flere sponsorer, der synes det er en god idé at støtte os. Kan jorden eventuelt erhverves i forbindelse med den marginaljord, der ikke mere skal dyrkes? Kan arbejdsløshedsmidler lønne et par af medhjælperne?

Borum Eshøj er et vigtigt oldtidsminde, og om det skrev Johannes V. Jensen:

De lagde ham i en kiste af eg
 Han lå så stille, han var så bleg
 Det skarpe sværd fik med sig den døde.
 Ingen ved, hvad man hisset kan møde.
 Svøbt i en kohud, thi graven er kold,
 gav man den døden i vold.

Nu er det os, der har ansvaret for, at lokaliteten bevares for eftertiden.

N.H.A.

Rådhusdebatten i 1937

Det er i år 50 år siden, konkurrencen om det 'nye' rådhus i Århus blev udskrevet. Konkurrencens resultat affødte en voldsom debat, som mange ældre århusianere endnu husker. Aviserne førte an, og meget snart var byens borgere delt i to ret så uforsonlige lejre, den ene for, den anden imod vinderprojektets 'funktionalistiske' udseende.

Debatten er mig bekendt den største nogensinde i Danmark om et enkelt hus. Før vi imidlertid kommer nærmere ind på, hvad debatten egentlig drejede sig om, et kort tilbageblik.

Man havde længe snakket om et nyt rådhus i byen. Det 'gamle' bag ved domkirken havde i årtier været for lille. Det blev opført i 1856 til 57 efter tegninger af kgl. bygningsinspektør for Jylland C.G.F. Thielemann, og var da foruden rådhus også ting- og arresthus. Bygningen var projekteret til en by på omkring 10.000 indbyggere, Århus' daværende indbyggertal.

I perioden indtil 1915 seksdobles indbyggertallet til ca. 60.000 med helt uoverskuelige pladsproblemer på rådhuset til følge. At ting- og arrestafdelingen fik eget hus på Vester Allé var kun en stakket frist; flere og flere af rådhusets funktioner måtte efterhånden lægges ud i byen. Endelig nedsetter byrådet så i 1918 et udvalg, som skal tilvejebringe planer til en ny administrationsbygning. Den skulle ligge på Søndre Kirkegård, det sted,

hvor senere det 'ny' rådhus kommer til at ligge. I 1920 måtte disse planer dog stilles i bero på grund af den økonomiske afmatning efter 1. Verdenskrig.

Først i 1936 bliver spørgsmålet rejst påny. På det tidspunkt nærmede byens indbyggertal – uden forstæder – sig de 100.000, og på rådhuset disponerede bystyret nu kun over byrådssalen og rådhushallen – politiet havde fået tildelt resten. Alle andre funktioner lå spredt ud over byen, dog med hovedvægten i Mejlgade. Det var denne uholdbare situation, der nu én gang for alle skulle gøres noget ved, og i april 1937 udskrev byrådet den længe ventede konkurrence om et nyt rådhus.

Konkurrencens resultat

Da indsendelsesfristen udløb d. 2. august 1937, var der indkommet ikke færre end 53 projekter, som konkurrerede om en præmiepulje på 21.000 kr. Der var 9.000 kr. til vinderen, et ret anseeligt beløb efter den tids forhold. Dommerkomiteen bestod af 5 medlemmer fra budgetudvalget med den socialdemokratiske borgmester H.P. Christensen i spidsen, samt 4 faglige dommere, tre arkitekter og en civilingeniør, med professor Edvard Thomsen fra Kunstakademiet som første-
mand.

Allerede d. 14. august forelå dommerkomiteens afgørelse, som med tårnhøje overskrifter stod at læse i den lokale presse samme aften. Arne Jacobsen og Erik Møllers projekt var enstemmigt blevet valgt: »Forslaget er en særdeles talentfuldt udformet og en indtagende og værdig Løsning af den stillede Opgave, som Fagdommerne anser for eg-

»I dag faldt afgørelsen i rådhus-konkurrencen«. Under denne 6-spaltede overskrift præsenteredes vinderprojektet, udarbejdet af Arne Jacobsen og Erik Møller, i *Demokraten* 14. august 1937.

net til Opførelse og tilkender 1. Præmie.« Enigheden var endda så markant, at alle, inclusive den adspurgte borgmester, ikke kunne forestille sig andet, end at vinderprojektet uden større falbelader ville blive omsat til virkelighed.

Det skulle imidlertid komme til at gå anderledes.

Vinderprojektet

Byggegrunden var den allerede omtalte, og i 1937 nedlagte, Søndre Kirkegård, som det nye rådhus skulle indpasses i på en smuk og naturlig måde, med bibeholdelse af så mange gamle træer som muligt. Konkurrencebetingelserne foreskrev iøvrigt, at rådhuset skulle indeholde byrådsal og rådhusal, men krævede for langt størstedelens vedkommende en række administrative, tekniske og forvaltningsmæssige funktioner opfyldt. Og det

måtte for arkitekterne naturligvis komme til at præge opgaven.

Vinderprojektet bestod af tre klart definerede blokke af forskellig højde og dybde, akkurat som man ser dem idag. Hovedbygningen, som vendte ud mod Sønder Allé rummede væsentligst de repræsentative funktioner – byrådsalen og hallen – begge markeret i det ydre. Byrådsalen var trukket frem over hovedindgangen, og i rådushallen var den korte facade ud mod parken og Frederiks Allé udformet som én stor vinduesvæg, der knyttede hallen som borgernes 'fællesrum' sammen med naturen udenfor. Den høje kontorfløj ned langs Park Allé var karakteriseret ved lange, ensartede vinduesrækker. Det samme var den lille ekspeditionsfløj i tilknytning hertil. Bygningen

var et helstøbt jernbetonhus og med lave, kobberdækkede tage.

Den stillede opgave var løst enkelt og naturligt; de forskelligartede funktioner, som et moderne rådhus indeholdt, kom klart og præcist til udtryk i helhedens udformning. Det var det arbejdende folks rådhus, økonomisk i sine knappe former, upyntet og ukunstlet. »Vor Tid er ikke til overflødig Luksus og Pynt,« som Arne Jacobsen sagde et par dage efter afgørelsen. Huset var således også i nøjeste overensstemmelse med det funktionalistiske idégrundlag, som forudsatte en ærlig, sund og hensigtsmæssig arkitektur.

Arkitekt Ths. Havnings projekt, der blev belønnet med tredjepræmien, blev betegnet som en særpræget løsning, men med visse mangler. Umiddelbart ledes tankerne hen mod Universitetets arkitektur.

Reaktionen

Det var blot ikke dét, de fleste i Århus havde forventet – eller ville have! Og anført af Aarhus Stiftstidende med kritikeren Richard Gandrup i spidsen brød et formeligt uvejr løs over projektet og dets 'funktionalistiske' udformning. Demokraten tog til genmæle, og debatten bølgede herefter frem og tilbage i mere end to måneder, med udlø-

ber i Københavnerpresen og i arkitekternes faglige tidsskrift Arkitekten.

Richard Gandrup slår tonen an i Stiftstidende allerede dagen efter resultatets offentliggørelse ved at fastslå, at det »er Aarhundredernes Raadhus-Arkitektur, han (Arne Jacobsen) har ladet haant om.« Projektet var ikke den værdige og monumentale løsning, man kunne forvente af en så stor offentlig opgave; det var tværtimod i »Tidens ordinære Stil, der her ytrer sig som en lidt afsvækket og traurig Funktionalisme med de kendte og halvt opslidte Virkemidler.« For Richard Gandrup var projektet 'Funkis' – overfladisk stilrytteri.

I de næste otte dage var der herefter borgerligt ombud i Stiftstidende. Under rubrikken »Det siges om Raadhuset« blev en række gode borgere afæsket deres mening om projektet, og den følger ret nøje hovedlinierne i Gandrups indlæg. På den ene side krævede man, at det nye rådhus skulle være et »Monument«, et »Varetegn for Byen«, en »Byens Borg« o.s.v., og i alle tilfælde være forsynet med tårn, en tydelig henvisning til den nationale arv og Københavns rådhus. På den anden side var det man så fik en »Administrationsbygning i Akvariestil«, »Drivhusstil« eller »moderne Kassestil«, en »Cement- og Glaskasse« o.s.v. Den sproglige opfindsomhed var uden ende.

Den almindelige opfattelse blev ganske dækkende opsummeret af byens politimester: »Arkitekten ... synes at have slaaet sig til Ro i den Smagsretning, som har været almindelig i de sidste Aar, som nogle faa har glædet sig over, som flere aldrig

har forstaaet og som atter andre allerede er begyndt at føle Lede ved.«

Modsætningen mellem kravet om et traditionsfæstet og repræsentativt rådhus og det foreliggende projekt som udtryk for en klichéagtig og unational funkisarkitektur får en sidste eftertrykkelig omdrejning i folketingsmand Povl Drachmanns indlæg i Berlingske Tidende d. 19.8.:

»Gennem mange Aar har Aarhus trængt til og arbejdet for et nyt Raadhus – som et Centralsted for Byen, et Varetegn, et samlende Symbol paa jydsk midtpunktsøgende Kraft ... Tænk, om der da var fremstaaet et Raadhus, monumentalt, ægte jydsk i Linier og Kraft, rundet af Hovedlandets stærke Muld – en værdig, selvbevidst og knejsende Partner til Københavns skønne Raadhus ... velan er du *Hovedstadens* Hus, saa er jeg *Hovedlandets* Hus – lad os sammen løfte vore Taarne og Tinder mod Danmarks Himmel, sammen som jævnbyrdige – hver med Rødder i *sin* Jord – og dog begge *danske!* Og saa kommer der en Cementkasse, ret op og ned, uden for og bag, uden Basis og uden Afslutning.«

Drachmann sluttede med at kræve, at der skulle udskrives en ny konkurrence, et mere og mere udbredt krav som tiden gik, og et krav, som også Richard Gandrup tilsluttede sig en lille månedstid senere i Stiftstidende som den eneste rigtige løsning på 'problemet'. Og Gandrup pointerede, at i denne »bør (det) slaas fast, at et kommende Raadhus i Aarhus skal have monumental Karakter og ikke først og fremmest ytre sig som en Arbejdsplads for Kontorister.«

Andre gik endnu videre; de ville have en afstem-

ning blandt byens borgere for og imod vinderprojektet.

Længe inden da havde borgmesteren fået kolde fødder. Den voldsomme reaktion kom fuldstændig bag på ham. I en udtalelse allerede d. 21.8. til Demokraten, som hele vejen igennem uforbeholdent støttede vinderprojektet, sagde han, at ingenting overhovedet var afgjort endnu. Og på et møde i Socialdemokratisk Forenings Nordre Kreds d. 1.9. mente han, at der »muligvis (kunne) findes en Mellemsvej mellem Funktionalisme og Konser-tisme.« Den gode borgmester var trængt; han så meget gerne, at byens borgere i bred almindelighed sluttede op om det endelige resultat.

I øvrigt mente H.P. Christensen, at det nok alligevel var fornuftigt, om budgetudvalget rejste en tur til udlandet for at se på moderne rådhus – med og uden tårne. Det havde han ikke fundet nødvendigt, da vinderprojektet blev offentliggjort. Turen, som foregik i dagene 9. til 17. september, kom der nu ikke noget særligt ud af. Ved hjemkomsten fortalte borgmesteren, at udvalget mest havde kigget på indretning af moderne rådhus! Og det var jo ikke lige det, den hjemlige strid drejede sig om.

Demokratiets arkitektur

I mellemtiden var et andet aspekt dukket op i debatten. Povl Drachmann havde allerede berørt det i sit ovenfor omtalte indlæg i Berlingske Tidende ved at titulere det vindende projekt: salonkommunisme. Og det kunne han så' mænd ud fra en datidig betragtning have nogen ret i.

Sagen var nemlig den, at de progressive, socialt

indstillede arkitekter i årene omkring 1930 havde hævdet den moderne, funktionalistiske, arkitektur som en byggeskik for folket – for det almindelige, arbejdende menneske. Som sådan burde arkitekturen være antiautoritær og antimonumental, og social i al sin prunkløshed og økonomisering med materialer og byggeteknikker. Altså en grundlæggende *demokratisk* arkitektur, mente de.

Og det var netop, hvad arkitekten Poul Stegmann hævdede i en kronik i Demokraten, d. 23.8. Han havde formet den som et åbent brev til de arkitekter i Århus, der delte »den uselviske og rene Kærlighed til Ideen,« som vinderprojektet var så klart et vidnesbryd om, men som nu var truet »fra en vis Del af Pressen.« Derfor kaldte Stegmann »alle Mand af Hus for at værne og forsvare det, vi føler som *levende* og *sandt*.« For mange, også inden for arbejderklassen, havde åbenbart »endnu ikke ... forstaaet, at det er *Demokratiets Bygningskunst* og *Demokratiets Bygningsstil* vi danske Arkitekter i Ydmyghed og Beskedenhed, men utrætteligt og utrættet bærer Sten til.«

Snakken om en speciel demokratisk funktionalistisk arkitektur i Danmark, hvor alle naturligvis var demokrater, var for modstanderne af vinderprojektet noget selvklart vrøvl. Alligevel brugte man i september måned megen tid og spalteplass til at diskutere det. Møder blev afholdt, i Socialdemokratisk Forening, i Studenterforeningen, i Foreningen for Byggeinteresserede, og de blev alle fyldigt refereret i den lokale presse. Lysmageren og arkitekten Poul Henningsen var hovedtaler ved mødet i Socialdemokratisk Forening. Han holdt med Poul Stegmann. I Stiftstidende opponerede

Richard Gandrup i flere indlæg, men opnåede mest af alt at gentage sig selv.

Diskussionen omkring funktionalisme og funkis, national arkitektur, demokratisk og salonkommunistisk arkitektur kørte i tomgang. Man kom ikke ud af pletten. Man havde den holdning, man altid havde haft – og holdningen var langt overvejende imod vinderprojektet.

En anden placering?

Kunne man mere? Jo, modstanderne havde endnu et kort i ærmet. Hvad nu, om man flyttede rådhuset over på dragonkasernens grund på den anden side af Frederiks Allé. Den ville formentlig blive rømmet af militæret i 1939, og kommunen havde forkøbsret.

Fordelene var indlysende, fremgik det af flere indlæg i Stiftstidende fra slutningen af september og langt ind i oktober. Den smukke, gamle kirkegård kunne bevares, og det samlede parkareal ville blive større; rådhuset ville få en friere beliggenhed, og sidst men ikke mindst: der blev så også mulighed for at udskrive en ny konkurrence, at starte på en frisk. Og Arne Jacobsen og Erik Møller var selvfølgelig meget velkomne til at deltage igen.

Men her sagde borgmester og byråd stop. Ikke nødvendigvis fordi tanken var utiltalende, men fordi det yderligere ville udsætte byggeriet, og ikke mindst fordi det ville blive for dyrt. Dragonkasernens grund skulle senere hen bruges til boligbyggeri, mente man på rådhuset.

Og derved blev det. Standpunkterne var for-

længst trukket op; nu var det op til byrådet at afgøre.

Afgørelsen

D. 28. oktober, altså omkring to en halv måned efter konkurrenceresultatets offentliggørelse, bliver Arne Jacobsen og Erik Møller kaldt til møde i budgetudvalget. Her får de at vide, at beliggenheden på Søndre Kirkegård ligger fast. Herefter bliver de bedt om at ændre deres projekt i en mere monumental retning. Hvordan de vil gøre det, må de selv om; bare det bliver gjort. Og endelig får de besked om, at såfremt det ændrede projekt ikke falder i byrådets smag, føler byrådet sig ikke længere forpligtiget over for det oprindelige vinderprojekts arkitekter. Det reviderede projekt skal være afleveret d. 15.11.

Det bliver det, og d. 18. november 1937 vedtager byrådet med 20 stemmer for – én undlader at stemme – det reviderede projekt, som i årene herefter kommer til udførelse.

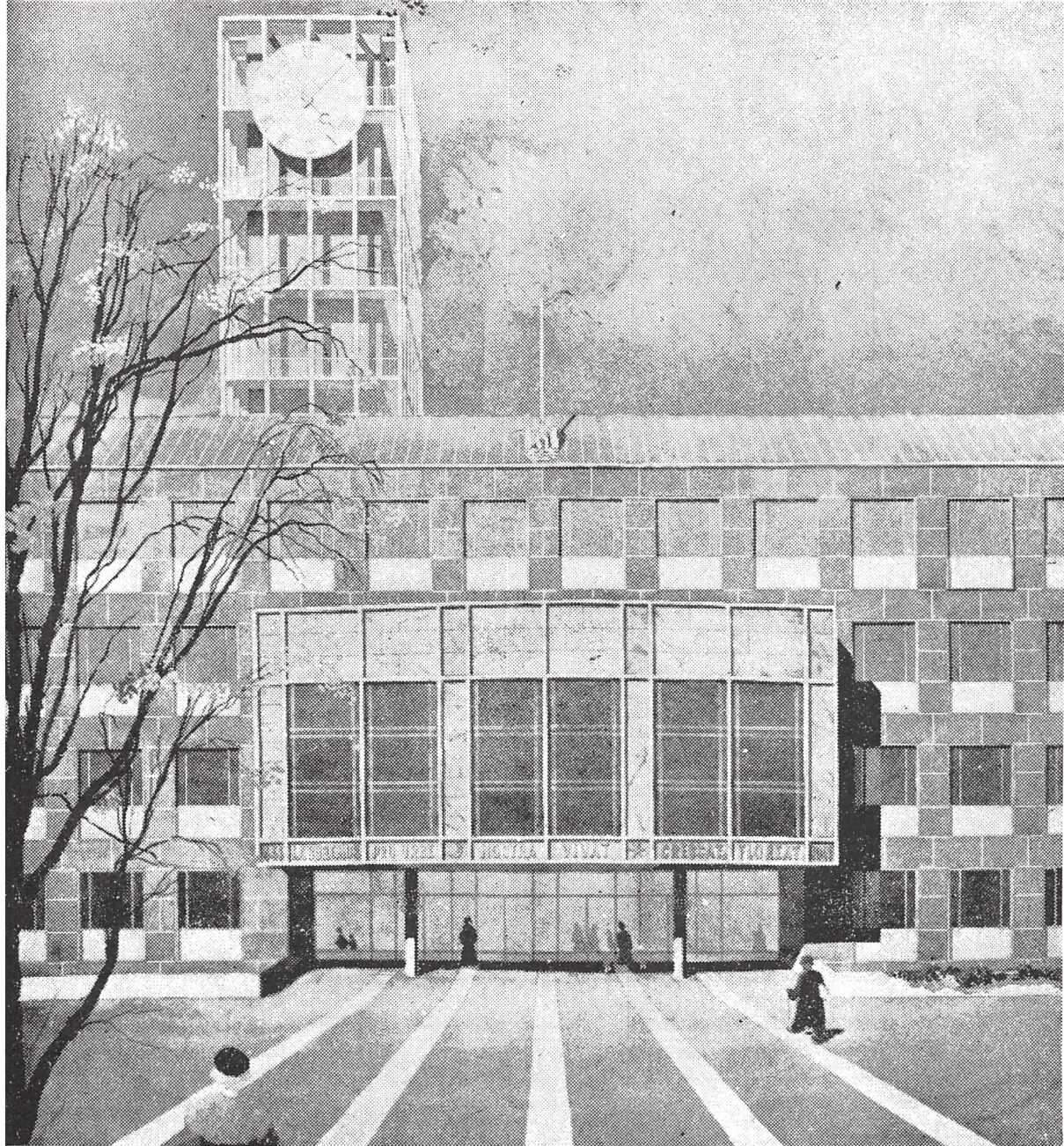
Det nye rådhus

Hvordan var det så lykkedes for arkitekterne at 'monumentalisere' deres oprindelige projekt, så alle blev tilfredse? De havde gjort to ting, der kunne ses, uden at de derfor havde behøvet at ændre deres vinderprojekt uden på det kosmetiske plan.

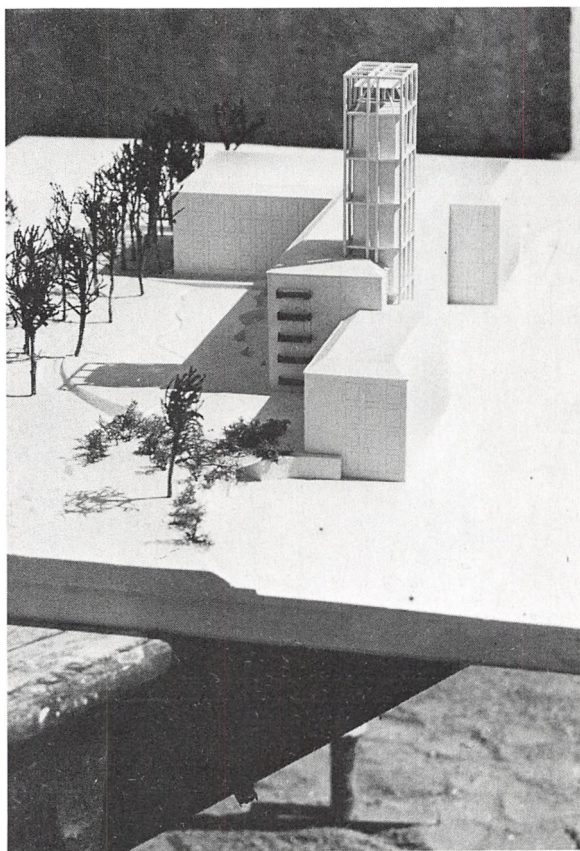

På ganske få uger reviderede Arne Jacobsen og Erik Møller deres projekt i en mere monumental retning. Som de mest iøjnefaldende forandringer tilføjede de et tårn til bygningen og ændrede facadebeklædningen.

Denne model af rådhuset blev udstillet i maj 1938, og samtidig blev det oplyst, at tårnet bliver 10 m højere end oprindelig projekteret, og at urskiven anbringes lidt under midten på tårnet.

De havde tilføjet det tårn til bygningen, som, når alt kom til alt, nok havde været den største blokering for projektets gennemførelse. Og de havde lagt en beklædning af natursten uden på den pudsede beton – det skulle senere vise sig at blive marmor fra Porsgrunn i Norge. De øvrige ændringer hørte så absolut til småtingsafdelingen. Tagrejsningen var blevet en anelse højere, hovedindgangen var blevet markeret lidt stærkere, og hele huset var blevet trukket 10 til 15 m længere tilbage fra Sønder Allé, så man fik en lidt større rådhusplads.

D. 18. om aftenen stillede Richard Gandrup sig tilfreds med de »væsentlige« ændringer i en ræsonnerende kommentar i Stiftstidende under overskriften »Fra Kontorbygning til Raadhus.« På Demokraten var man mere end tilfredse.

En enkelt var dog stadig ikke tilfreds. Konsul Kai Blicher fra de konservative havde på byrådsmødet som den eneste ikke stemt for det reviderede projekt: »Udover Taarnet kan jeg ikke se, at der er sket store Ændringer. Hvor er den før så stærke Modstand blevet af?«

Her på falderebet, efter en månedlang, heftig debat, slutter Demokraten med at give Kai Blicher ret: »Morsomt nok har dette Taarn, der vil koste op imod 400.000 Kr., iøvrigt i det store og hele befordret det oprindelige, og fra visse Sider saa forkætrede 1. Præmie-Projekt til uændret Virkeliggørelse.«

Og det er vel, når alt kommer til alt, en ganske rigtig konstatering.

L.K.J.

Det vand vi drikker

Århus lukker for vandet. – En mistanke om forurening med det radioaktive stof tritium af tre vandboringer i Stautrup, Borum og Holmstrupgård fik, fredag 7. november 1986, rådkvinde Lone Hindø til at lukke for vandforsyningen til Århus fra disse boringer. Mandag 10. november blev der yderligere lukket for 13 boringer, dermed var der lukket for en ottendedel af vandforsyningen til Århus.

Årsagen til disse drastiske foranstaltninger var frygt for, at en radioaktiv forurening af Eskelund losseplads, skulle trænge ned i grundvandet og dermed forurene drikkevandsboringerne i Stautrup. Senere og grundigere undersøgelser viste dog, at vandet ikke var forurenet og boringerne blev åbnet igen.

Det var ikke første gang, der var problemer med vandet i Århus. Efterhånden som byen voksede, blev der stillet stadig større krav til vandforsyningen, ikke kun med hensyn til mængde, men også i hygiejnisk henseende. De alvorlige kolera-epidemier i midten af 1800-årene havde henledt opmærksomheden på det nødvendige i at få rent drikkevand.

Byens lave beliggenhed betød, at den modtog en stor del af afløbet fra det højere beliggende terræn. Hertil kom, at der kun var et ringe fald i gaderne, og det betød, at vandet ofte blev stående i

Varnabækken, som her er stemmet op ved Varna Mølle o. 1865, var på et tidspunkt udset som forsyningskilde af vand til Århus. I 1868 købte byrådet bækløbene i Marselisborgskoven, mens man udskød afgørelsen om at købe brugsretten til vandet. Oluf Bech, som var medlem af byrådet, og som sammen med sin broder havde 4 vandmøller ved Varnabækken og brugsretten til denne, pressede på for at få byrådet til at træffe afgørelse til fordel for Marselisborg-projektet, men uden held og gik dermed glip af 12000 rdl. som var prisen for afståelsen.

(Foto: Lokalthistorisk Samling).

rendestenene, for siden langsomt at sive ned i undergrunden og så måske forurene brøndene. Den største del af byen havde dog godt drikkevand, men for den sydøstlige del af byen, Frederiksgade, Søndergade, Østergade, Fredensgade,

Mindegade og Fiskergade, var vandet dårligt, og så var der for lidt af det.

I 1865 blev der omsider nedsat en komite, der skulle undersøge »hvorvidt og med hvilken bekostning en vandforsyning for Århus købstad ville kunne tilvejebringes«.

I 1868 afgav komiteen sin betænkning. En meget stor del af byen havde kun dårligt eller utilstrækkeligt med vand, af 1091 huse og gårde manglede 397 vand og 271 havde dårligt vand. Ubehageligt var det også at få påvist, at dødeligheden var langt større i Århus end i Odense og Aalborg, der begge havde fået vandværker. Det fremgik også, at de alvorlige sygdomme og dødeligheden var højest i de dele af byen, hvor vandet var dårligst. Forholdene blev gjort helt kontant op. Byen kunne ligefrem spare penge ved en bedre vandforsyning, da de to kolera-epidemier, der havde ramt byen, havde kostet 276 dødsfald og medført en udgift på 19956 rdl. Desuden talte til fordel for en bedre vandforsyning, at tabene ved ildebrande kunne formindskes.

Sammen med betænkningen fremkom komiteen med en plan til en vandforsyning for byen, som kommunalbestyrelsen skulle tage stilling til. Flertallet i udvalget mente, at vandet skulle tages fra Århus Å vest for bryggeriet »Ceres«. Det skulle pumpes fra åen op på filtre anbragt 80 fod over daglig vande et sted mellem Viborg og Silkeborg landeveje.

Foruden komiteens indstilling forelå der også et tilbud fra ingeniør P.B. Obel om at undersøge muligheden for at hente vandet syd for byen ude ved Silistria og Varna. Det forslag kastede en

brand ind i debatten, idet man mente, at en vandforsyning fra højderne syd for byen ville blive billigere. Det, der var den væsentligste ulempe ved etableringen af en vandforsyning var nemlig omkostningerne ved driften, og kommunalbestyrelsen troede ikke, at de tal, man havde fået fra udvalget kunne holde. Det kunne betyde skattestigninger og skabe utilfredshed hos de skatteydere, der ikke fik direkte gavn af vandværket.

Det blev derfor besluttet, at give Obel en frist på 3 måneder til at undersøge om hans vandforsyning kunne etableres. Til vurdering af Obels tilbud anmodede man Københavns vandinspektør V. Poulsen om at afgive en erklæring. Han vurderede, at en vandforsyning baseret på kilder og bække syd for byen ville medføre en betydelig udgift, og foreslog at der skulle foretages artesiske borer.

Kvalitetsmæssigt var der ingen nævneværdig forskel på vandet fra Århus Å og Marselisborgbækkene. Striden, om hvorfra vandet skulle tages, kom derfor til at dreje sig om forsyningsikkerheden med hensyn til vandmængde. Dette ville ikke være et problem, hvis man baserede vandværket på Århus Å. Målinger af vandføringen i Marselisborgbækkene havde vist, at i tørre somre var den 18000 tønder i døgnet og aldrig under 16000, og det blev anset for tilstrækkeligt indtil byens indbyggertal var vokset til 24000, og 1868 var der endnu kun 13000 indbyggere.

På mødet, 3. december 1868, hvor kommunalbestyrelsen skulle træffe afgørelsen, forelå en skrivelse fra stiftsfysikus Weis, hvori han bestemt modsatte sig, at der blev anvendt vand fra Silistria

Møllebæk. Denne kunne formodentlig hverken yde tilstrækkeligt eller godt vand. Den første påstand underbyggede han ved at henvise til, at bækken enkelte steder anvendtes til overrisling, hvilket formodentlig ville ske i større omfang i fremtiden, og dermed ville vandmængden blive formindsket. Med hensyn til vandkvaliteten påpegede han, at en række teglværker ved bækken brugte vandet til slemning af ler, at vandet kunne inficeres ved afløb fra møddinger i bækkenes nærhed, og at vand fra overrislede enge ville tilføre bækken vand med forrådnede plantestoffer. Han rådede derfor til at tage vandet fra Århus Å, hvor vandmængden var tilstrækkelig, og hvor mulige urene tilløb ikke ville få nogen betydning, da de ville udgøre en forsvindende del af vandmassen.

På denne baggrund udsattes beslutningen. Dog vedtog man at anlægge et vandværk, indkøbe bækkene i Marselisborg skov og at søge ministeriets godkendelse af at optage et lån til vandværkets etablering.

1869 nedsattes et udvalg, der skulle lede opførelsen af vandværket. Byggeriet af vandværket kunne man iværksætte uden at afvente beslutningen om, hvorfra vandet skulle komme, da der ikke var tvivl om dettes placering. De fortsatte målinger af vandmængden i Marselisborg-bækkene viste et kraftigt fald, hvilket dog blev forklaret med henvisning til ekstraordinære og abnorme forhold, som ikke kunne begrunde, at man opgav bækkene som forsyningskilde. Stemningen var derfor stadig for Marselisborg-projektet. Men sagens behandling og endelige vedtagelse i byrådet trak ud, idet en del mente, at der stadig manglede garanti for at

Udsigt over Århus Å med Slusebroen til Mølleedammen o. 1872-75 med vandværket til venstre i baggrunden. Stiftsfysikus H. Chr. Weis var en varm fortaler for et vandværk baseret på vand herfra. Den holdning hvilede på en saglig indstilling – og ikke at broderen – møller A. S. Weis ejede Århus Mølle og brugsretten til vandet. (Foto: Lokalhistorisk Samling).

vandmængden ikke yderligere kunne formindskes i Marselisborgbækkene.

Først efter 5 års lange forhandlinger kunne byrådet vedtage planen for Århus Vandværk: 16. juni 1870, havde stemningen vendt sig til fordel for at basere vandværket på forsyninger fra Århus Å. Man havde også afsluttet en overenskomst med ejeren af Århus Mølle, hvorefter han mod en engangsbetaling afstod den fornødne mængde vand til vandværkets drift.

I oktober 1870 udarbejdede ingeniør Obel, der nu var blevet stadsingeniør, planerne for vandværket. Disse samt licitationsbetingelserne blev forelagt byrådet til godkendelse i marts 1871. Der indkom 7 tilbud og det billigste på 148000 rdl. blev antaget fra d'Hrr A.E. Andersen m.fl. Arbejdet skulle være færdigt 1. juli 1872, men først 3. december 1872 kunne kommunen overtage vandværkets drift, hvilket kostede entreprenørerne 2000 rdl. i bøde for forsinket levering.

Vandværket blev udstyret med 2 dampmaskiner og pumper, 2 dampkedler, 2 bundfældningsbassiner, 3 filtre og en højdebeholder. 2. november 1871 vedtog byrådet et regulativ, hvori der fastsattes bestemmelser for fremføring af vandværket til forbrugeren og fordeling af betalingen herfor. For den første vandhane betales en årlig afgift, der fastsattes i forhold til ejerens assurancesum. For hver vandhane, der derudover anbragtes i ejendommen, skulle der betales en årlig afgift på 2 rdl., mens der for vand der brugtes erhvervsmæssigt, var fastsat særlige afgifter. Først i 1912 gik man over til at betale efter forbrug; der blev opsat vandmålere, som regel en ved hver ejendom.

I det første driftsår var vandforbruget 394000 kubikmeter, men som tiden gik, voksede forbruget og vandværket udvidedes. Tyfusepidemierne, der ramte byen i halvårerne, medførte anlæggelsen af et fjerde filter, da kravene til vandets rensning skærpedes. I 1881 var vandforbruget steget til 788000 kubikmeter, og det blev nødvendigt at anskaffe en tredje dampmaskine. Da kvartererne ved kasernen blev opført, blev det nødvendigt at anlægge en ny højdebeholder, da den trykhøjde,

der stod til vandværkets rådighed ikke kunne forsyne de nye kvarterer mod nord og vest op mod det høje terræn på tilfredsstillende vis. I det hele taget var firserne og halvfemserne præget af en række ombygninger, for at gøre vandværket tidsvarende og forbedre vandkvaliteten. Således blev Slusebroen i Vesterallé ombygget i 1894. Broen spillede en vigtig rolle for byens forsyning med åvand, idet dens sluseklapper forhindrede det salte vand i at trænge op i åen ovenfor vandværkets indløbskanal. Når vandstanden nedenfor Slusebroen var sunket under en vis højde, signaleredes dette til vandværket, og en udsendt mand lukkede klapperne op igen.

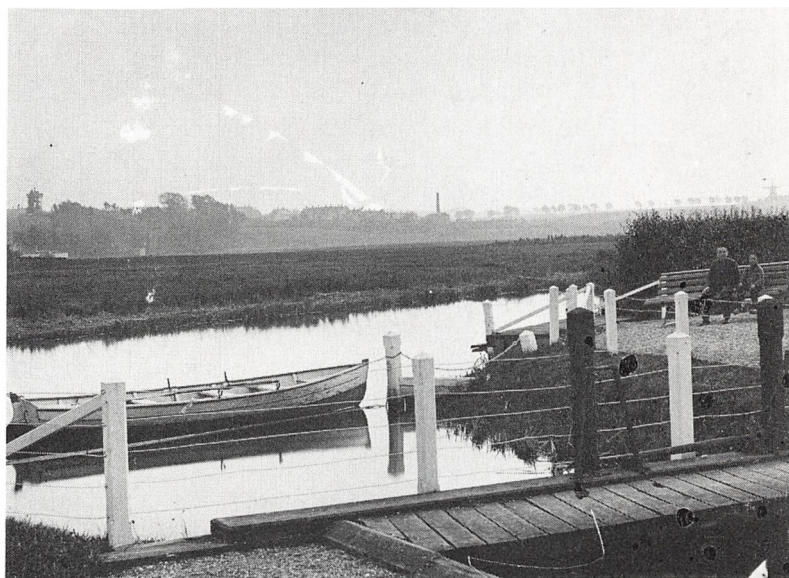
I løbet af halvfemserne, da det nye kvarter omkring Sct. Paulskirken begyndte at skyde op, indså man, at der snart måtte opføres endnu en højdebeholder. I 1897-98 installeredes der et nyt maskin- og pumpeanlæg, som med forceret gang kunne levere 650 kubikmeter vand i timen. Det var landets største pumpeanlæg, men inden århundredeskiftet var vandforbruget allerede nået op på 2,5 mill. kubikmeter om året.

I det hele taget var vandværket og ledningsnettet konstant under udvidelse, og det kunne knibe med at være leveringsdygtig. Da kvartererne på Kathrinebjerg og Christiansbjerg ansøgte om at få vand, måtte man afslå, indtil vandtårnet på Christiansbjerg i 1906-07 blev opført, samtidig med at der blev lagt store vandledninger ud i kvarteret. Der blev hermed etableret en ny trykzone, således at vandværkets forsyningsområde var inddelt i 3 højdezoner, hver med sit særlige maskin- og pumpeanlæg, da man ellers måtte sende alt vandet til

byen med et tryk, svarende til den højest beliggende zone. I overensstemmelse hermed bestod vandværket af 3 selvstændige pumpeanlæg samlede i vandværkets maskinbygning, hvert med sit selvstændige ledningsnet. Året efter, 1908, besluttedes det at bygge en ny højdebeholder for trykzone 1, der blev placeret ved Artillerikasernen.

Som nævnt var det et stort fremskridt, der blev gjort i 1872, da man oprettede et vandværk. Men den omstændighed, at vandet blev taget fra åen gjorde, at det ikke var det bedste vand, der blev budt byens befolkning. Der var delte meninger om vandets beskaffenhed, men det var i alle tilfælde blødt – så blødt at Aarhus Oliefabrik og Otto Mønstedts Fabrikker i 1916-17 bad om at få leveret åvand, da kildevandet var for hårdt – og i den kolde årstid, var det rensmagende, hvilket blev bevist ved forskellige prøver i 1879. Men som tiden gik, forøgedes indvendingerne mod vandets smag og friskhed, og adskillige epidemier blev henført til åvandet, der på vejen ind mod byen var udsat for talrige tilløb af mindre heldig art.

Kritikken af vandkvaliteten søgte man at imødegå med forbedringer på vandværket, især med hensyn til hyppigere rensninger. Netop mere effektive filtre og hyppigere rensninger kunne nok være på sin plads, når man læste nogle af de indlæg, der med jævne mellemrum stod i aviserne. Det var nemlig ikke altid kun vand, der var i vandværksrørene: I 1879 viste det sig for eksempel, at et vandrør på et brænderi i Mejlgade var forstoppet af en død ål ca. 30 cm lang og af en god fingers tykkelse. Dette var ikke det eneste eksempel på ål i vandet, og i et indlæg fra oktober samme

Vandet til vandforsyningen blev af denne kanal ledet fra åen gennem et filter for derefter at blive pumpet op i store åbne filter-bassiner. Efter endt rensning kom det ud til forbrugererne. Udsigt fra vandværket 1895.
(Foto: Lokalhistorisk Samling).

år ser man vandværksvandet omtalt som en »slags åleanstalt, hvor ål både findes i filtrene og rørene«. Desuden opregnede indsenderen en række forhold, som han mente kunne gøre, at vandet i den varme årstid var slet: det rådne mudder i åen og søen, Trindsøs udløb, hvortil petroleumslagre havde deres lækage-udløb, og som således føres ud i søen, rådne hunde og katte der af og til kunne ses flydende i åen, badning af børn og voksne i åen ovenfor vandværket og endelig ænderne i en andegård tæt ved vandværket, der snadrede i muddret

i indløbsbassinet og befængte vandet, der indpumpes, med andeekskrementer.

I 1883 var der et vandværk i Ryesgade, der kun sparsomt gav vand. Da vandhanen blev skruet af, for at se hvad årsagen kunne være, fandt man en stor forrådnings frø, der fremkaldte væmmelse hos beboerne, der havde »nydt« af vandet i flere dage under disse forhold.

Der kunne skrives en historie med titlen »vandhanens overraskelser« og en sådan ville indeholde beretninger om blodiglen, der kneb sig ud gennem vandhanen i købmand Sands ejendom i Søndergade i 1898; de små ål som vandværket af og til forsynede vandforbrugerne med gennem vandhanen; den trivelige, rødbrune regnorm, der fratog en af Stiftsbogtrykkeriets medarbejdere tørsten i 1899, da han tappede sig et glas vand og i tilgift fik ormen med; eller den velvoksne hesteigle, der smuttede ud gennem vandhanen på 1. sal på Østboulevarden i 1901. Men det vil være forkert, at hæfte sig ved disse lidt uheldige gevinster forbrugeren kunne få. I stedet må man se på de fordele, som vandværket så ubetinget gav forbrugeren, vandet tilførtes ejendommene i ubegrænset mængde, og mange dårlige og sundhedsfarlige brønde i byen blev nedlagt. Men vandet var ikke frisk og velsmagende. Om sommeren var det meget varmt, og selv om man lod det løbe, blev det ikke koldere, da det havde åvandets temperatur.

Derfor arbejdede man stadig med tanken om at skaffe byen bedre vand. Som tidligere nævnt, var

der blevet foretaget boringer for at søge at skaffe byen grundvand, men hidtil uden resultat. Der blev boret i 1867, 1877, 1877-78 og i 1890, henholdsvis ved Marselisborg, ved vandværket, i Riis Skov og på »Ceres« grund. Da dette ikke gav resultat, mente man, at kunne fastslå, at der ikke i byens umiddelbare nærhed kunne fås vand nok. Man fik da opmærksomheden henledt på Brabrand by, hvor der i mange, endda højtbeliggende, ejendomme fandtes boringer, hvorfra vandet ved naturligt tryk strømmede i rigelig mængde.

Det var derfor nærliggende at antage, at der ved Brabrand Sø kunne findes vandførende jordlag, som kunne yde endnu mere vand end tilfældet var på højere beliggende steder, og i årene 1894-96 blev der foretaget en række prøveboringer. Disse gav rigeligt med vand, og desuden fastslog laboratorieundersøgelser, at det var godt vand.

I juli 1898 bevilgede byrådet ½ mill. kr. til et boringsanlæg ved Stautrup med betonledning ind til Århus bys vandværk, og dette arbejde var færdigt juli 1902.

Fra dette tidspunkt opgav man vandforsyningen fra Århus Å og gik over til vandindtagning fra de artesiske boringer ved Stautrup, som en kort tid i 1986 frygtedes var radioaktivt forurenet, men hvorfra byen i dag delvis forsynes med det vand vi drikker.

H.V.-S.

De fratrådte, valgte eller udnævntes i 1986

Anbo, Finn,
viceskoleinspektør ved Strandskolen.
1. oktober skoleinspektør ved N.J. Fjordsgades Skole.

Andersen, Christian Jørgen,
professor i driftsøkonomi.
31. marts afsked fra Århus Universitet.

Andersen, Torben,
lektor ved økonomisk Institut.
26. maj udnævnt til »superprofessor«.

Andersen, Aage,
sognepræst.
5. oktober afskedsgudstjeneste som sognepræst ved Ravnsbjergkirken.

Bach, Henning,
forstander for Specialarbejderskolen.
1. juli produktionschef ved Nordisk Gummibådsfabrik i Esbjerg.

Bager, N.P.,
bankdirektør.
30. juni afsked fra Handelsbanken i Århus.

Bak, Herluf,
amtsvandinspektør.
28. februar afsked fra Århus Amt.

Beck, Bjørn
idrætskonsulent ved Ålborg Kommunes Skolevæsen.
1. august skoleinspektør ved Grønløkeskolen.

Bjerregaard, Jørn,
salgschef.
1. juli administrerende direktør i Rammefabrikken Jyden A/S.

Bjerregaard, Peter,
gartneriejer i Mårslet.
18. februar formand for Midtjysk Kreds af Erhvervsgartnere.

Brandstrup, Mogens,
journalist.
1. august informationschef ved Århus Teater.

Brock, Bodil,
apoteker.
1. november indehaver af Løve-Apoteket.

Bruun, Leo Kjeld,
havnekaptajn i Odense.
1. juni havnekaptajn i Århus.

Brøndum, Peter,
sognepræst i Tamdrup.
1. februar sognepræst ved Skt. Markus Kirke.

Braad, Peter Mondrup,
administrator ved Århus Tandlægehøjskole.
1. april direktør i Dansk Sygehus-Institut, København.

Carlsen, Jørgen,
kandidatstipendiat i idéhistorie.
1. december forstander for Testrup Højskole.

Christensen, Erik Bové,
apoteker.
31. oktober afsked fra Løve-Apoteket.

Clausen, H.P.,
professor, overbibliotekar.
12. marts udnævnt til kulturminister.

Dalgaard, Jens A.,
afdelingsleder ved Århus Amts Sygehusforvaltning.
1. februar administrationschef ved Viborg Sygehus.

Danstrup, Flemming
overlærer.
1. april skolebestyrer ved Laursens Realskole.

Daugaard, Poul,
stadsbibliotekar.
28. februar afsked fra Århus Kommunes Biblioteker.

Elkjær, Kjeld,
afdelingsbibliotekar.
31. oktober afsked fra Århus Kommunes Biblioteker.

Fjeldborg, Niels,
overlæge.

31. december afsked fra Århus Amtssygehus.

Foss, P.J.,
oberst.

28. februar fratrudd som chef for Jyske Telegrafregiment.

Gad, Holger,

professor i samfundsbeskrivelse og nationaløkonomi.

31. januar afsked fra Århus Universitet.

Gammelgaard, Lars P.,

folketingsmedlem.

12. marts udnævnt til fiskeriminister.

Gjerulff, Flemming,

fabrikdirektør.

31. august afsked fra FDB's Kød- og Viktualiefabrik i Viby.

Grand, Jørgen,

skoleleder.

31. december afsked fra Interskolen.

Handberg, Jørgen,

administrerende direktør for Mejerikontoret.

1. januar administrerende direktør for Århus Oliefabrik.

Hansen, Nils Skibsted,

direktør.

1. september administrerende direktør ved Jysk Teknologisk Institut.

Hansen, Steen,

direktør for OAC System Data, København.

1. december administrerende direktør for Landbrugets EDB-Center i Vejlbj.

Heise, Poul B.,

afdelingsingeniør.

1. april miljøchef i Århus Amt.

Holm, Arno,

skoleinspektør.

30. september afsked fra N.J. Fjordsgades Skole.

Holm, Jette Margrete,

hjelpepræst.

1. december sognepræst i Hasle.

Hougaard, Bent,

økonomichef.

14. oktober afsked fra Brabrand Bologforening.

Hougaard, Eigil,

skoleinspektør.

31. december afsked fra Solbjergskolen.

Hübner, Walther,

direktør.

1. oktober afsked fra Dansk Andels Smørforening (Andelssmør).

Jensen, Anny,

skolekonsulent.

1. februar forstander for Taleinstituttet Århus.

Jensen, H. Koch,

havnekaptajn.

31. maj afsked fra Århus Havn.

Jensen, Helga,

sognepræst.

30. september afsked fra Helligånds-kirken.

Jensen, Poul-Erik,

økonomichef.

1. december stadsdirektør i Århus.

Jeppesen, Ruth,

hjelpepræst.

1. november sognepræst ved Helligånds-kirken.

Jepsen, John L.,

afdelingschef.

1. november socialdirektør i Århus.

Jørgensen, Lisbeth,

lærer.

1. januar skoleinspektør ved Tovshøjskolen.

Keiding, Hans,

professor i nationaløkonomi.

1. august afsked fra Århus Universitet.

Kjærup, Ove,

administrerende direktør.

30. november afsked fra Landbrugets EDB-Center i Vejlbj.

Kock, Jørgen,

socialdirektør.

31. oktober afsked fra Århus Kommune.

Kristensen, Ole Preben,
lektor ved Institut for Statskundskab.
1. april professor i statskundskab ved
Århus Universitet.

Kristensen, Thorkild,
professor, fhv. finansminister.
4. september æresdoktor ved Århus
Universitet.

Laursen, Henning,
vicepolitikkommissær.
1. juni politikkommissær i Århus.

Lindbjerg, Jens,
afdelingschef.
1. september direktør for FDB's Kød-
og Viktualiefabrik i Viby.

Lundager, Svend Aage,
skoleinspektør.
31. juli afsked fra Engdalskolen.

Madsen, Erik,
forvaltningschef.
1. juni sygehusdirektør for Århus
Kommunehospital/Skejby Sygehus.

Madsen, Ole Øhlenschläger,
lektor ved Institut for Virksomhedsle-
delse.
1. marts professor i driftsøkonomi ved
Århus Universitet.

Madsen, Aage,
stadsdirektør.
30. november afsked fra Århus Kom-
mune.

Møllerup, S. Chr.,
administrerende direktør.
9. april afsked fra Århus Oliefabrik.

Momme, Axel,
solofagottist i Århus Symfoniorkester.
1. august rektor for Vestjysk Musik-
konservatorium.

Mors, Kjeld,
bankdirektør.
1. juli direktør for Handelsbanken i
Århus.

Mourier, Steen,
informationschef.
31. juli afsked fra Århus Teater.

Niekerk, Kirsten,
hjelpepræst.
2. februar indsat som sognepræst i
Tranbjerg.

Nielsen, Ejvind,
fagkonsulent ved Århus Kommunes
Skolevæsen.
2. november indsat som sognepræst
ved Ravnsbjergkirken.

Nielsen, Gerhard,
provinschef.
31. december afsked fra Danmarks
Radio.

Nielsen, John,
gartneriejer i Skæring.
18. februar fratrædt som formand for
Midtjysk Kreds af Erhvervsgartnere.

Nissen, Karsten,
forstander for Diakonhøjskolen i
Århus.

1. januar formand for KFUM's soci-
ale arbejde i Danmark.
1. august domprovst i Viborg.

Nyvang, Anker,
sognepræst.
31. december afsked fra Fredenskir-
ken.

Pedersen, Holger Frede,
postinspektør i Århus.
1. februar postmester i Vejle.

Pedersen, Johannes M.,
viceskoleinspektør.
1. marts skoleinspektør ved Gjelle-
rupskolen.

Pedersen, Peter,
skoleinspektør.
30. november afsked fra Rundhøjsko-
len.

Poulsen, Jørgen,
lektor ved Århus Statsgymnasium.
1. august rektor ved Skanderborg
Amtsgymnasium.

Poulsen, Ove,
lektor ved Fysisk Institut.
26. maj udnævnt til »superprofessor«.

Qvist, Erik F.,
entreprenør.
30. juli fratrædt som formand for Spe-
cialarbejdskolens repræsentant-
skab.

Rasmussen, Jens H.,
overlæge.

31. august afsked fra Århus Kommunehospitals neurokirurgiske afdeling.

Rasmussen, Knud,
forstander.

31. januar afsked fra Taleinstituttet Århus.

Rasmussen, Niels,
trafikkontrollør i Århus.

1. januar stationsforstander i Skanderborg.

Rasmussen, Peter,
professor, overlæge.

31. august afsked fra Århus Universitet og fra Århus Kommunehospitals neurokirurgiske afdeling.

Reichert, Karl Heinz,
direktør i trikotagefabrikken Ivan Lyhne, Herning.
1. november administrerende direktør i Tage Vanggaards Kjølefabrik.

Schnor, Leif Chr.,
oberst.

1. marts chef for Jyske Telegrafregiment.

Seier-Petersen, Poul,
statsautoriseret revisor.

30. september udtrådt af revisionsfirmaet Seier-Petersen, Århus og København.

Severinsen, Helge,
sognepræst i Tilst-Kasted.

1. december provst i Århus nordre provsti.

Simonsen, Ole,
inspektør.

10. februar fratrædt som formand for Socialdemokratiet i Århus.

Simonsen, Thorkild,
borgmester.

11. april valgt til formand for Kommunernes Landsforening.

27. juni fratrædt som formand for Kommunedata.

Sløk, Johannes,
professor i teologi.

30. april afsked fra Århus Universitet.

Steen, Bjarne,
kontorchef.

30. november fratrædt som kontorchef i Århus Amts Sygehusforvaltning.

Søndergaard, Bodil,
hjelpepræst.

23. november indsat som sognepræst i Skødstrup.

Søndergaard, Mogens,
direktør ved Århus Oliefabrik.

1. juli formand for Specialarbejder-skolens repræsentantskab.

Sørensen, Bent Florian,
overlæge.

30. april afsked fra Psykiatrisk Hospital.

Sørensen, Niels Vad,
kontorchef.

1. december økonomichef i Århus Kommune.

Thomsen, Rudi,
professor i oldtidens historie.

31. marts afsked fra Århus Universitet.

Thomsen, Sigrid,
forfatter, ordblindkonsulent.

31. oktober afsked fra Århus Kommunes Biblioteker.

Thorgaard, Sven,
højskoleforstander.

31. august afsked fra Testrup Højskole.

Thorup, L.P.,
dommer.

31. januar afsked fra Retten i Århus.

Tirsgaard, Arne,
administrerende direktør for Havnemøllerne i Odense.

1. september administrerende direktør for Mejerikontoret.

Tolstrup, Tove,
børnehaveleder.

10. februar formand for Socialdemokratiet i Århus.

Torfing, Grethe,
overbibliotekar i Hørsholm.

1. september stadsbibliotekar i Århus.

Uldall-Jessen, Magne,
skoleinspektør.

31. juli afsked fra Grønløkkeskolen.

Ågård, Erik Monrad,
sognepræst på Thunø.

1. december sognepræst ved Christianskirken.

Intet nyt i byrådssalen

I Prædikerens bog i Det gamle Testamente hedder det: Der er slet intet nyt under solen. Havde den gamle pessimistiske jøde, der skrev teksten for mere end 2000 år siden, fulgt med i byrådsmøderne i Århus, ville han nok i stedet have skrevet: Intet nyt i byrådssalen. Dette er i hvert fald indtrykket, når man følger debatten i dag og sammenligner den med det, der skete i byrådet for 80 år siden, altså i årene 1906-07.

Her er nogle af problemerne som de gamle så dem: detentionslokalernes indretning, unge menneskers manglende respekt for offentlige bygninger, lilleskoler contra offentlige skoler, skolebørns bespisning, udledning af kloakvand i Bugten, erhvervsvirksomheders vold på miljøet, utilstrækkelige hospitalsforhold, manglende politi på gader og i skove, urimelige fortjenester til apotekerne, »menige« byrådsmedlemmer har for ringe indflydelse.

Bystyret i 1906/07 var opbygget på en noget anden måde end i dag. Der var et byråd på 20 medlemmer. I spidsen stod borgmesteren. Han var embedsmand udnævnt af kongen, dvs. regeringen, og havde fået sin uddannelse i centraladministrationen i København. Borgmesteren – E.C.L. Drechsel – var formand og havde den afgørende stemme; han var formand for de centrale

Borgmester E. C. L. Drechsel. Han var den sidste borgmester, der var formand for byrådet. Han tiltrådte i 1905 og afgik i 1919, da Jakob Jensen blev folkevalgt borgmester. Fra 1919 til 1926 var han kgl. borgmester og dermed chef for opkrævninger af statsskatter, ligesom en række andre øvrighedsforretninger (borgerskaber m.m.) hørte under ham. I 1926 blev han afskediget, fordi en række bedragerier afslørede, at han ikke havde ført tilstrækkelig kontrol med den medarbejder, der havde kassen.

---

udvalg (havnevæsenet og kasse- og regnskabsvæsenet – ganske som den nuværende borgmester). Medlemmerne var valgt af to grupper af vælgere, dels af alle folketingsvælgere, dels af de højst beskattede folketingsvælgere. Dette betød, at social-

demokraterne valgte 10 og de borgerlige 9 medlemmer. Når det kom til egentlige kampafstemninger – det skete sjældent – stemte borgmesteren som hovedregel med de borgerlige. Hans indlæg i debatten var ofte præget af at være af juridisk og administrativ vejledende karakter. Skal man slutte ud fra borgmester Drechsels omgangskreds, da har han politisk tilhørt Venstre; for dette taler også, at han var udnævnt af en venstregering, der i betydelig grad søgte meningsfæller til de højeste embeder.

De to grupper fremtrådte ikke som faste, formaliserede partigrupper. Når socialdemokraterne omtalte sig selv, brugte de ordet meningsfæller (»mine meningsfæller og jeg finder ...«), enkelte gange kaldte de den anden gruppe for Højre, mens gruppen ikke omtalte sig selv som gruppe. Det er heller ikke sådan, at nogen hverken i den ene eller den anden gruppe fremtræder som lederen, selv om det er åbenbart både hos socialdemokraterne og hos de borgerlige, at en tre-fire stykker er de toneangivende og er dem der sidder på udvalgsposterne, mens der er andre, som næsten aldrig tager ordet eller er med i de faste udvalg – i den henseende er der ikke sket ændringer.

Det er også karakteristisk, at det kun er sjældent, at de skarpe partiliner trækkes op. I enkelte sager er det tydeligt, at man følger den faste gruppedeling. En af periodens centrale problemer var oprettelsen af mellemskolen. I Århus havde man indført mellemskoleordning fra 1905. Den gik ud på, at egnede fra 5. klasse kunne gå over i en 4-årig mellemskole og derfra igen til enten en 1-årig realklasse eller til et 3-årigt gymnasium. Under-

visningen var gratis, mens kommunen fra gammel tid også drev de såkaldte borgerskoler, hvor der skulle betales for undervisningen. De borgerlige ønskede at bevare de særlige kommunale betalingskoler. Socialdemokraterne fandt imidlertid, at dette system med to hold skoler ikke alene var udemokratisk, men også upraktisk. Men, som socialdemokraten, redaktør Marius Simonsen sagde: »Det var kun det sædvanlige, der skete, at overklassens repræsentanter ønskede på enhver måde at holde underklassens børn så langt nede som muligt og vanskeliggøre dem at komme frem under kampen for tilværelsen«. Det var usædvanligt med så stærke ord i salen; den skarpe frontstilling kunne da heller ikke holde. Få år senere blev man enig om at gå over til den gratis mellemskole. Socialdemokraterne var dog så højsindede at lade den nye skoleform hedde borgerskole – altså navnet fra den gamle betalingskole! Det viste sig hurtigt, at mellemskolen blev en kolossal social løftestang for arbejdere og funktionærer.

Sådanne sociale frontstillinger var sjældne. Klart kom de ellers kun til udtryk, når man drøftede lønspørgsmål. I reglen var det ikke pengelønnen, man var uenige om, det var arbejdstiden. Det var klart socialdemokraternes holdning, at kommunen skulle føre an i kampen for indførelse af 9-timers dagen. Det var dengang det første mål.

Miljøhensyn kendte man ikke under dette ord. Det hed hygiejne, og det blev brugt lige så ofte som miljø i dag. Det dukkede op både i store og små sager. Alle var åbne for de hygiejniske hensyn, men det virker som om socialdemokraten Jakob Jensen i særlig grad førte an. Det var også ham,

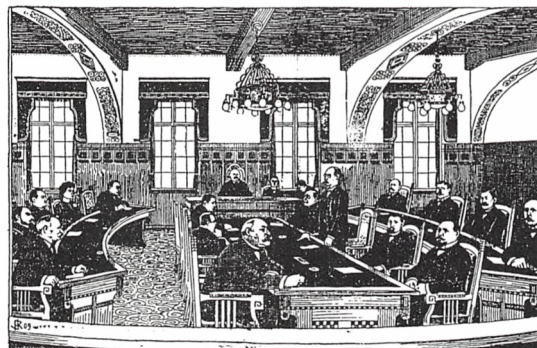

der som skoleudvalgsformand talte for, at den nye Finsensgades skole skulle have elektrisk lys i stedet for den mindre hygiejniske gasbelysning. Det ville i øvrigt også være billigere at installere el, nemlig 4.150 kr. mod 6.000 kr. for gas. Godt nok ville driften ved el være 250 kr. dyrere om året, men de kunne indvindes på anden måde. Også andre talte for den hygiejniske el, og det enedes man da om. Den snusfornuftige og livserfarne murermester Magnus Nielsen, henledte dog opmærksomheden på, at kontakten skulle indrettes sådan, at et barn ikke uden videre kunne sætte hele skolen under belysning.

Der var også enighed om at skærpe de hygiejniske krav til bagerier og til omkørende mælkevogne. Jakob Jensen, der var leder af Arbejdernes Produktionsforening, vendte sig mod de ukontrollerede virksomheder og beklagede, at folk hellere købte deres brød i landbagerierne, der ikke var underkastet nogen kontrol, end i byens bagerier, der var under tilsyn. Byrådsreferaterne siger ikke, om medlemmerne tilbageholdt et smil – Arbejdernes Produktionsforening var byens største bageri. Der manglede i øvrigt heller ikke advarsler om, at restriktionerne også kunne gå »visse næringsdrirende for nær«, et tilsyneladende evigt problem i al miljødebat.

Der var ikke tale om partidelinger i miljøspørgsmål. Under en debat om tilladelse til at etablere en hestestald i stueetagen i en værkstedsbygning i Vestergade gik bølgerne højt, og bedre blev det ikke, da det blev bekendt, at der var både en ølkælder og et mejeri op ad den påtænkte stald, som da heller ikke blev tilladt.

Aarhus ny Byråds første Møde.

I 1908 fik kvinderne valgret og valgbarhed til byrådet. I 1909 var der valg efter den nye lov. Det var en så stor begivenhed, at Demokraten mod sædvane bragte et billede. Mødet blev holdt torsdag den 1. april 1909, men først søndag den 4. kom billedet.

Partilinierne stod heller ikke klare, når man drøftede kloaker og indførelse af wc'er. Redaktør Simonsen kørte energisk frem mod wc'er. »For ham,« står der i referatet, »stod det således, at indførelse af vandklosetter mere måtte skrives på overforfinelsens konto end egentlig kunne kaldes et krav, som hygiejniske grunde fordrede opfyldt«. Samfundsmæssigt var wc-systemet også ganske forkert; store gødningsværdier gik tabt, når de blev skyllet ud i Bugten. Simonsen kunne ikke skabe flertal for sine synspunkter; kun tre af partifællerne fulgte ham. Mange ord og megen kraft ofrede de øvrige medlemmer til gengæld på problemet om at føre kloakudmunden tilstrækkelig langt væk fra kysten. Alle var enige om, at det var galt, at udmunden lå så tæt ved den yndede

promenade på Nordre Mole, at kloakudtømninger i blæsevejr blev kastet op på promenaden.

Det synes i det hele, at miljøspørgsmål betingede individuelle standpunkter. Det gjaldt også over for en husejer, der saltede huder i kælderens i en beboelsesejendom i Vestergade. Den energiske konservative Mikael Johansen, der også var formand for Grundejerforeningen, havde »undersøgt kælderens, der var særdeles prober ... Man kunne dog ikke rolig finde sig i, at Sundhedskommissionen gang efter gang generede byens borgere i udøvelsen af deres lovlige erhverv«.

Hensynene til miljø, hygiejne og sundhed kræver en vanskelig balancekunst og gjorde det også dengang. Sabroe foreslog, at alle børn i skolerne skulle have udleveret skiftesko, så de ikke skulle »sidde inde med det våde ofte meget dårlige fodtøj«, det ville tilmed også lette renholdelsen af skolerne. Men her gik han for vidt. Jakob Jensen meddelte kort og bestemt, at det ville være for dyrt, og at det ikke ville være muligt at holde styr på alle de sko.

At det også kunne være svært at holde styr på børnene ligger sikkert også bag en overlærers (= skoleinspektør) advarsel mod at have undervisningslokaler i øverste etage i Finsensgades Skole. I hvert fald ville vore dages kondifolk næppe godkende følgende ræsonnement: »I udlandet satte således lægerne en foruroligende tiltagen af hjerte-fejl hos børn i forbindelse med de høje skolebygninger« – det har i realiteten nok også været trappestøjen, der generede overlæreren.

At stille skolernes baderum til rådighed for gymnastikforeningerne om aftenen måtte man op-

give. Hensynet til renligheden måtte vige, fordi der fandt for megen uorden sted, og tilmed viste ungdommen ikke »den tilbørlige lydighed mod overlæreren endmindre skolebetjenten«. Flere medlemmer beklagede den situation og ville have en kraftigere indskriden. Jakob Jensen syntes ikke, at man skulle gå nærmere ind på dette forhold, som han nok skulle ordne. »Det var jo for største delen unge mennesker, der benyttede gymnastiksalene, og lidt kådhed fra deres side kunne man vel til en vis grad bære over med«.

Det var i det hele taget ikke usædvanligt, at man tog aktiv del i sagerne. Mikael Johansen havde som nævnt selv set på forholdene ved beredningen af huder, og Jakob Jensen ville altså selv få ordnet forholdene i gymnastiksalene. Da der var tale om at sætte en vægtgrænse for de trækvogne, bydrengene trak med, ja, da gennemførte nogle byrådsmedlemmer selv nogle forsøg med trækvogne, så de vidste, hvad de talte om. Det gjorde de også, når de talte om forpagtningen af restaurationen i »Vennelyst«, og i et lukket møde rettedes kritikken mod værten, »der sikkert ikke var pladsen voksen; publikum var ikke tjent med at få serveret i snavsede kopper og glas«.

Miljøhensynet – stadig uden at man brugte dette ord – kunne hastigt bevæge sig fra de snavsede kopper i »Vennelyst« til de mere overordnede problemer. Det var i disse år, man solgte grundene fra det gamle Marselisborg gods og opførte de store karreer i Hans Broges Gade-området. Også her var der enighed om at kræve fælles haveanlæg inde i karreerne og at pålægge ejendommene at bidrage til anlæggenes drift. Et forslag om at ind-

rette tennisbaner mødte ikke tilslutning; fælleshaverne skulle indrettes til gavn og glæde for børnene. Tennis mødte ellers megen sympati i rådet, og man var altid parat til at finde grunde til nye baner. Sabroe understregede, at man skulle sørge for, at publikum kunne se på spillet. »Det var af stor opdragende betydning, navnlig for ungdommen, at der gaves lejlighed til at se sportspræstationer, noget, der kunne opmuntre den til selv at tage del i sådanne«.

Både på den ene og den anden måde optog folkesundheden således byrådet meget. Det gjorde også restaurationsforholdene. Det var tydeligt, at der heller ikke her blev formuleret nogen partilinie. Borgmesteren, Sabroe og den konservative Mikael Johansen var meget liberale, afholdsmændene (socialdemokraterne Jul. Andersen og Carl Bischoff) var meget restriktive, mens den øvrige del af rådet fordelte sig ret nuanceret.

Problemet tilspidsede sig dette år i spørgsmålet om lukketiden. Den var almindeligvis kl. 11; nogle få af byens 163 beværtere havde, mod en særlig afgift, lov til at holde åben til kl. 12 og en enkelt (Hotel Royal) endog til kl. 1. Nu var der forslag om, at alle skulle have lov til at holde åben til kl. 12. »Beværtningssteder« beliggende i forhuse, dog ikke i kælderen, skulle have lov til at være åbne indtil kl. 1 på betingelse af, at lokalerne var oplyste, så man kunne se ind fra gaden. Endvidere

---

Lange byrådsmøder kendte man også i 1906. Her er Demokratens referat fra 19. oktober. Opsætning og stil var den typiske. Overskriften gik ikke på indholdet, men oplyste kort og godt, at nu er emnet
Århus byråd.

Århus Byråd.

—
Et langt Møde. — i Skolefagen udsættes. — Børgeraad ftr. Fattigudvalget. — Ministeriet skal udtale sig. — Skatte-lobene til Behandling. — Budgetudvalgets Forslag vedtoges. — Skurene ved Havnen.

Det var Børgerskolefagen, man havde ventet vilde dominere Byråds-mødet i Gaar, og det var den, der fyldte Tilhørerspladserne, saa Referenterne maatte flytte ind paa den anden Side Strancken.

Imidlertid debatterede man i en saa uhyggelig Tid om Børgeraadens Stilling overfor Fattigvæsenet, at Rlokken blev omtrent halvni, før den store Sag stod for Tur.

Paa dette Tidspunkt havde de fleste af Medlemmerne tabt Lyften til en længere Kampagne, og man vedtog derfor — paa Trods af Protesten fra Mousien og Simonson — at udsætte Sagen i 14 Dage, hvorefter Tilhørerne drev af samtidig med at Ørene luktedes.

Men Mødet var som' sagt langt nok foruden Børgerskolefagen.

måtte »der hverken drives kort-, terning-, kegle- eller deslige spil eller udføres musik af mekaniske instrumenter«.

Forslaget mødte en sådan modstand, at det bestandig blev udsat. Det samme gjaldt forslaget om, at butikker, der solgte øl og andre drikkevarer skulle lukke kl. 12. På den tid var der ellers ingen lukketider, og forslaget måtte nærmest ses som en indrømmelse over for afholdsfolkene. De sidste fandt dog forslaget latterligt, når begrænsningen tilmed ikke skulle gælde aftenen før de store helligdage og heller ikke i tiden 15.-31. december.

Det var vidt forskellige argumenter, der førtes frem i sagen. De liberale fremførte hensynet til turister og andre rejsende; men dette blev afvist med, at der såmænd ikke var nogen, der rejste land og rige rundt for at gå på værtshus. Andre udtrykte undren over, at man ikke havde foreslået afskaffelse af kvindelig betjening, som greb mere og mere om sig. Argumenterne om beværterstandens berettigede interesse i lang åbningstid var der ingen, der tog alvorligt. Længere åbningstid ville bare medføre, at mange mistede 1 times søvn og kom af med nogle penge. Udgifterne til politi og fattigvæsen ville også blot blive forøget. »Alkohol,« lød det i et indlæg, »var som bekendt gift og burde som sådan i og for sig kun forhandles på apotekerne«.

Behandlingen af beværtersagen understreger på ny, at byrådsarbejdet gennemgående ikke var præget af de politiske holdninger. Derimod er det klart, at kæpheste og særinteresser gang på gang kom frem. Det var kun at vente, at Grundejerforeningens formand, det var Mikael Johansen, var

mod forhøjelse af vandafgiften, ligesom det heller ikke virker overraskende, at den meget »civile« socialdemokratiske M. Simonsen var imod politihunde og hårdnakket kaldte dem for blodhunde, at overlærer Müller var imod private småskoler. Under omtalen af denne sag faldt bemærkninger, som vistnok ikke ville passere i dag, selv om det her var et lukket møde. Det hed: »Der fandtes således blandt bestyrerne for disse skoler en, der var ganske svækket på hjernen, ligesom en anden af bestyrerne havde været i høj grad fordrunken, og en tredje havde måttet forlade byen under meget uheldige omstændigheder«.

Til billedet af byrådsarbejdet i 1906-07 er kun fremdraget nogle enkelte sager. En nøje gennemgang af forhandlingerne bekræfter yderligere, at sagernes principper, hovedlinjer og detaljer viser forbløffende sammenfald med vore dages forhandlinger. Dette gælder også standpunkterne, naturligvis med forbehold for den tekniske udvikling. Den mest iøjnefaldende forskel synes at ligge i en større tilbøjelighed til at samle sig i grupperinger på tværs af de to partigrupper. Dette må ses som en følge af byrådets mere detaljerede deltagelse i forvaltning og administration. De talrige enkeltsager, der i dag afgøres næsten problemløst af magistraten, kom dengang ned i salen. Her mødte referenten som nu de høje ideer, de fine principper sammen med et fast greb om tingene forenet med indbyrdes drillerier og snusfornuft undertiden krydret med en skør idé. Der er nemlig intet nyt i byrådssalen.

V.D.

Pas på din by

Enhver fortaler for bevaring af vor bygningskultur har været udsat for påstanden om, at bevaringstilhængere vil gøre byerne til »museer«: sætte alt under en osteklokke i én fastlåst skikkelse, for alt fremtid. Intet kan være mere forkert end denne anklagende påstand. Vel ikke engang den mest forhædede forkæmper for frilandsmuseerne kunne ønske sig en sådan tilstand i de byer, der danner rammen om vort daglige liv.

Ofte hævdes synspunktet, at byerne er levende organismer, der skal udvikle sig efter de love, som er gældende for levende organismer. Men en by er naturligvis ikke nogen biologisk betinget vækst, men derimod en organiseret af nogle rammer for vore udfoldelser. Sådanne rammer kunne tidligere være præget af mere eller mindre ligegyldighed – således at udviklingen bestemtes af en ofte økonomisk domineret ordening – eller rammerne kunne fastlægges gennem en planlægning bestemt af lovgivningen. En sådan planlægning er blevet væsentlig styrket siden kommunalreformen i 1970. Denne planlægning kan så igen ses som et udtryk for de til enhver tid herskende forhold af økonomisk eller politisk art. Alene disse loves udformning vil forhindre, at byerne omdannes til friluftsmuseer.

Planlægningslovene medfører lokale planlægningsinitiativer, der tillempes lokale betingelser

for byernes strukturer. Og de er dermed vægtet forskelligt i forskellige byer. I yngre byer bliver planerne ofte domineret af hensyn til erhvervsudfoldelsen og boligforholdene uden at tage noget særskilt hensyn til byens visuelle fremtræden. I mange ældre byer – som f.eks. Helsingør og Ribe – søger man gennem planlægningen at tage hensyn til de bycentre, der er præget af en massiv mængde af historisk værdifulde huse.

For femten år siden, da disse planlægningsinstrumenter var forholdsvis nye, var devisen for bevarende lokalplanlægning: jo ældre, jo finere – og bevaringsværdien var proportional med alderen. I denne periode kom der for alvor gang i arbejdet med de bygningsregistreringer, der skulle danne baggrund for bevaringerne i det lokale bysamfund. I de første mange år hed de noget med »Historiske huse i ...«, men senere ændredes hovedtitlen udelukkende til at hedde »Bygningsregistrant for ...«. Dette skift i overskrifterne er også kendetegnende for et vist skift i holdningerne til, hvad der er værdifuldt. En sådan holdningsændring tager naturligvis en årrække, og opblødningen af »jo ældre, jo finere« holdningen er da heller ikke gennemført fuldt ud.

Det er givet, at den overvejende del af befolkningen i dette land gennem deres opdragelse og skolegang vil pege på f.eks. Rosenborg, Frederiksborg og Børsen, som nogle historiske og umistelige værdier i vort lands bygningskultur. Og så er de endda – dog ikke egenhændigt – opført af kong Christian IV. Dertil er blot at bemærke, at de nævnte bygninger ikke har overlevet i deres oprindelige skikkelse, men er blevet genskabt i større

eller mindre grad. Frederiksborg nedbrændte i 1859 og blev genopført af F. Meldahl, Børsen blev restaureret i flere omgange i forrige århundrede – store arbejder af L.P. Fenger o. 1880 – og Rosenborg blev ført tilbage til, hvad samtiden og F. Meldahl mente, var dens oprindelige skikkelse. I hovedsagen er de derfor en ikke så fjern fortids opfattelse af, hvad Christian IV tidens byggemåde var. Der opstod da også i begyndelsen af 1900-tallet en byggemåde, som fik navnet »Rosenborgstilen«. De nævnte bygningsværker indeholder dog en række originale elementer og er at karakterisere som noget umisteligt og værdifuldt.

Bindingsværket i de allerede nævnte byer – Helsingør og Ribe – er også så væsentlig en del af vor almindelige opfattelse af den nationale bygningskultur, at det forekommer umisteligt. Betyder dette så, at senere perioders bygningskultur ikke har nogen værdi? Nej, ingenlunde. Det er kun udtryk for en vægtning af betydningsfuldheden – der igen hovedsageligt begrundes i sjældenhed. En lang række af de nævnte registranter tager da også udgangspunkt i denne aldersevaluering: de ældste bygninger sættes i den fineste bevaringsklasse – uanset at de måske ikke er tidstypiske – de yngste i den laveste klasse: de er bevaringsværdige, men skulle det glippe at bevare dem: skidt! tabet er ikke så stort, da der jo er tale om et klasse 3-hus.

En sådan holdning eller ordning kan ikke anvendes på byer af yngre dato, for den logiske følge må være, at i en by bestående af klasse 3-huse, er der frit slag m.h.t. den enkelte bygning. Resultatet er forudsigeligt.

Denne omstændelige orientering i bevaringsholdninger har naturligvis et formål, der gælder vores egen by. Med hensyn til aldersværdi kan Århus ikke lignedes med f.eks. Ribe, der indeholder rækkevis af bindingsværksbygninger af en betydelig aldersværdi. Dette skyldes de to byers forskellige udvikling i tidens løb.

Den gammelkendte historie med jernbane og dermed hastigt voksende industri og handel fra forrige århundrede har præget Århus by på godt og ondt, men karakteristisk er det, at byen i hovedsagen blev bygget som lag på lag ud mod periferien. Og bemærkelsesværdigt er det, at det indre Århus har bevaret en gadeføring, der tydeligt viser byens struktur, inden voldene faldt. Men bygningerne selv er af nyere dato. Domkirken og nogle få stensatte kældre kan føres tilbage til middelalderen. Ellers er det for en lang række bygningssammenhænge Århus omkring midten af 1800-årene og omkring århundredeskiftet, der afspejler sig i den indre by.

På denne måde er Århus bycentrum en interessant helhed, der ikke bør ødelægges af gadegennembrud og mastodontbyggerier, der vil kunne stå i skærende modsætning til indre bys gadestruktur og »sky-line«, m.v...

Da »udviklingen« for alvor kom til Århus, bestod byen ikke af stort mere end bykernen nord for

---

Århus, 1858.

Byens omfang og gadeføring er begrænset til indre by og nuværende Vestergade (til Vesterport), Frederiksgade og Fiskergade (Søndergade er nærmest en sammenhængende byggeplads). Studsgade og Mejlgade er bebygget til Nørreport; Nørregade og Nørre Allé er under anlæggelse.

åen, Frederiksgade og Fiskergadebebyggelsen syd for åen, og mod vest: Vestergadekvarteret hen til Mølleengen. Der var »masser af plads« til udvikling og fremgang udenfor dette område, og byens udvikling blev da også – som nævnt – en bebyggelse i lag på lag i alle kompasretninger. Havnen blev fornuftigvis lagt ved havet – og ikke oppe i åen, som det tidligere havde været tilfældet – kvarteret op mod den nyanlagte bane blev fyldt ud med industri, boliger og forretninger. Mod nord blev kvarteret op mod Munkebakken bebygget på samme måde. I tiden kort før 1900, da Århus i løbet af en kort årrække fordoblede sit indbyggertal – endda flere gange i tiden efter – blev behovet for plads enormt. Man måtte bygge på landet! Frederiksbjerg er én samlet bebyggelse, der blev planlagt og (næsten) gennemført i løbet af blot en generation. Ikke som en udstykning, hvor det offentlige alene tog sig af udstikningen af gadeforløb, men som et samlet hele med gadeføringer, gadebredder, facadeudformninger og etagehøjder i en sjælden balance. I sandhed en perle af et bykvarter; en sjældenhed set med danske øjne. Trøjborg blev en blanding af de landlige villaer og de store boligkomplekser, der kom til i tiden efter århundredeskiftet. Sådan har hvert kvarter sit særpræg: småhusene på gårdjordene i Jægergårdsgade, de tidligste villakvarterer imod syd, nord og vest, de indlemmede landsbyer. På denne måde kan man faktisk på kort over byen fra forskellige perioder og med en smule lokalkendskab aflæse byens historie gennem de sidste hundrede år.

Skulle en by som Århus da anlægge et alderskri-

terium på 100 år for sin bevaringspolitik? Det ville ikke give andet resultat end fredningen af nogle få bygninger liggende spredt rundt i byen. Århus er da heller ikke mere forpligtet til fredning af ældre bygninger, end en hvilken som helst anden by i landet. Bygningsfredningsloven, hvor disse bestemmelser findes, er et nationalt anliggende. Men Århus kan gennem sin fysiske planlægning fastlægge nogle bevaringsbestemmelser med særligt henblik på de lokale forhold. Nemlig gennem lokalplanerne, der også kan have karakter af bevarende lokalplaner. Og netop hér har det offentlige muligheder for indflydelse.

Det offentlige Århus – her hovedsageligt kommunen – har da også vist interesse for bevarings-sagen bl.a. gennem initiativerne med de nævnte registranter, der også er tænkt som et hjælperedskab for den fysiske planlægning, der skal fastlægge rammerne for udviklingen i de enkelte lokalområder.

Det vil være urimeligt at bedømme det stedfundne frednings- og bevaringsarbejde som umuligt eller uanvendeligt, for der er et behov for fredning af særligt truede enkeltbygninger. Men fredningslovgivningen indeholder ikke nogen mulighed for beskyttelse af større sammenhænge af bygninger. Fredningskendelser angår enkelthuse og deres umiddelbare omgivelser som f.eks. haver,

---

Århus centrum efter Kraks kort, 1984. Den indre bys gadeføring er intakt for en stor dels vedkommende. Den inderste del af byen var tidligere omkranset af et voldanlæg der tilnærmelsesvis fulgte Graven, Volden, Sct. Clemensstræde og Kannikegade. Den nyere »ring« ses i gaderne Sønder Allé, Vester Allé og Nørre Allé/Nørregade.

hegn, trapper og brolægninger. Hvis der skal laves beskyttelsesforanstaltninger af større bygnings-sammenhænge, må disse finde sted gennem den lokale planlægning.

Ansvarer hviler lokalt på byens styre og byens borgere. Et langt skridt er nået, idet den overvejende del af lokalplanerne f.eks. fastlægger restriktioner for industriens udfoldelse i beboelsesområder – fremover. Lokalplanerne kunne også omfatte restriktioner m.h.t. nybyggeri i eksisterende kvarterer: tilpasning til eksisterende karakteristika.

Summen af disse iagttagelser er da, at vi gennem lovgivningen har mulighed for, på den ene side, at frede særligt værdifulde enkeltbygninger, og – på den anden side – har vi i planlægningen mulighed for at styre den fremtidige udvikling i byens lokalområder, hvad angår deres anvendelse: industri, beboelse, typer af beboelser, trafik, med meget andet. Men i den eksisterende praksis er der ikke megen mulighed for at opretholde nogle andre – og mere upåagtede – karakteristika.

Blandt disse burde det tages op til overvejelse om man vil gøre noget for at fastholde f.eks. sammensætningen af befolkningsgrupper i givne kvarterer, og i givet fald: hvordan skal det gøres?

Emnet har i flere år været debatteret i andre europæiske lande, idet man dér har været kritisk indstillet overfor det fænomen, som englænderne (rammende) ynder at kalde »gentrification«. Det går i korthed ud på, at kvarterer, der tidligere har været præget af en arbejderbefolkning eller småhåndværkere, efter en forfaldsperiode bliver sat i tip-top stand – med deraf følgende huslejerhøjel-

ser, som hindrer, at den oprindelige befolkning bliver boende.

Fænomenet er også kendt i Århus: Sjællandsgadekvarteret var tidligere et udpræget arbejderkvarter. I dag har kvarteret en langt mere blandet karakter. Det samme gør sig i mindre omfang gældende for kvartererne syd for banelinjen og Trøjborg. Bevaring af eksisterende sociale strukturer er et følsomt emne, men bør overvejes – en ændring af et bestemt kvarters sociale sammenhænge medfører kraftige ændringer i bybilledet.

Alene ændringer i småtingenes fremtræden: døre, vinduer, facadebehandling, m.v., bliver samlet stærke og dominerende. Udskiftning til tilsyneladende mere holdbare materialer har fuldstændigt overtaget vedligeholdelsens rolle, endog hvor vedligeholdelsen ville være en mere naturlig og billigere løsning. Huse, hvor alle de nævnte ting er udskiftede, er ikke mere de samme huse som forhen: ofte står kun murværket tilbage.

At der ikke findes muligheder for at pålægge husejere en vedligeholdelse frem for udskiftning bunder i en traditionel modstand mod restriktioner. Der er f.eks. ingen tradition for facadecensur i Danmark. Derfor arbejder man ad frivillighedens vej med det gode eksemplers magt. Dette lykkes da også i en lang række tilfælde, men er ikke altid nok til at standse særligt fremfærende bygherrer, der ikke er til sinds at underlægge sig et kvarters eller et gadestrøgs særlige karakteristika. Modstanden mod sådanne restriktioner bunder naturligvis i diskussionerne om den private ejendomsret, men med de nævnte eksempler – og andre former for forringelser i vort fysiske miljø – kunne det være

Montanagade mod syd, 1985. Overgangen mellem kvarteret med én og toetagers huse på Jærgergårdens markjorder og boligkvarteret Frederiksbjerg med de firetagers boligblokke.

tankevækkende at knytte det argument til, at husenes facader danner væggene i gaderummene. Dermed er de en slags fællesejendom for alle, der bebor eller befærder en gade. Bevaringen af gade-

billeder og kvarterer er således ikke blot en opgave for husejerne, men også for det offentlige.

Debatten om opretholdelsen af ovennævnte karaktertræk er således en i bund og grund offentlig debat og en politisk debat. Og den bør være en overordnet debat med sigte på, efter hvilke principper en sådan bevaring skal gennemføres – hvis den overhovedet skal gennemføres.

I en by som Århus er en fredningsindsats alene helt meningsløs, en bevaring af »brugsstrukturer« i kvartererne og en bevaring af hovedformerne alene (etagehøjder, m.v.) er halvgjort gerning. Bevaringen af nogle af detaljerne ved udvalgte kvarterers bygninger og sammenhænge af bygninger – og omfanget af bevaringen – er emner, der bør tages op til en offentlig debat snarest. Vigtigheden af denne debat kan også understreges af, at Århus endnu ikke har fået sit museum, sit bymuseum, så ingen er i virkeligheden forpligtet til at registrere det, som gradvist forsvinder. Og når det ikke bliver systematisk registreret er erindringen om disse sammenhænge vilkårlig og – i værste fald – tabt. Illustrationen af de sidste hundrede år af Århus bys historie vil komme til at mangle nogle vigtige dimensioner.

M.O.

Sporten 1986

Stævnekalender

5. januar

I 9 graders frost gennemfører 188 løbere »Søen rundt – året rundt«, der er et motionsløb og samtidig første runde i Motions Cup'en, som er en holdturnering med fem løbere på hvert hold.

19. januar

Med sejre i fem af de seks discipliner vinder VIKs redskabsgymnaster debutkampen i 2. division over Ålborg Idræts Gymnastikforening.

22. januar

Endnu en gang sender Sisu Vibys basketball hold ud af pokalturneringen med en sejr på 91-84.

25. januar

Basketball-damerne fra Åbyhøj kvalificerer sig til landspokalfinalen ved at besejre Stevnsgade 60-52.

26. januar

Ved de jyske boksemesterskaber får Århus fire mestre: Henrik Feddersen, Racheed Lawal (begge FAK), René Dalby og Palle Kaiser (begge AAK).

Århus 1900 vinder det jyske mesterskab i cross for herrer.

4. februar

Århus 1900 klager til Århus Idrætspark over, at Marselisborghallen i januar måned har været brugt til eksamenslokale, hvilket har generet atletikfolkene i at benytte den eneste indendørs hal i hele Midtjylland.

8. februar

Lars Warming, Århus 1900, genvinder det danske mesterskab i indendørs mangekamp. På andenpladsen kommer overraskende klubkammeraten Per Andersen.

15. februar

I Stockholm vinder Peter Regli, Viby IF, det indendørs nordiske mesterskab i 60 m løb.

18. februar

Jørgen Jørgensen afløser Ove Christensen som formand for Århus 1900's atletik/motionsafdeling. Sidstnævnte har været formand i 13 år.

25. februar

Aarhus Badmintonklub forlader 1. division efter kun en sæson. Præcis kl. 20¹⁷ er gæsterne fra Skovshoved foran 7-3, og dermed er nedrykningen en kendsgerning for AB.

2. marts

Søstrene Marianne og Pia Morten-

sen, Bispehaven BK, vinder henholdsvis guld og bronze i kvindernes danmarksmesterskab i keglebillard og fri carambole.

VIK's redskabsgymnaster slutter første sæson i 2. division på fjerdepladsen.

4. marts

VRI's håndboldhold i herrerens 3. division sikrer sig oprykning til 2. division med en sejr på 25-15 over Bjerteringbro.

9. marts

Århus får kun et dansk boksemesterskab, men til gengæld er det et meget overbevisende mesterskab, idet Racheed Lawal efter kun 56 sekunders kamp er mester.

12. marts

Både Vibys basketball-herrer og Åbyhøjs basketball-damer må nøjes med bronze i slutspillet om de danske mesterskaber.

16. marts

Efter kun en enkelt sæson i 2. division er Århus 1900 tilbage i den bedste række i vandpolo.

22. marts

Bo Schou, Århus CK, vinder danmarksmesterskabet i Cykelbold for 7. gang, hans medspiller, Orla Dambo, bliver mester for første gang.

23. marts

DSB/ASF vinder det danske holdmesterskab i riffelskydning over 15 meter.

Danmarks ældste terrænløb, Riis Skov løbet, bliver en succes for deltagerne fra Århus 1900, der vinder hos både herrerne og damerne.

25. marts

Efter intern uro i AGF stopper fodboldtræneren Jürgen Wähling i dag som træner for klubben. Hans afløser bliver Jens Harmsen.

6. april

For andet år i træk vinder Morten Brandtoft, VIK, det jyske mesterskab i redskabsgymnastik.

Standerhejsningen i Aarhus Roklub markerer foruden den nye sæsons start klubbens 100 års fødselsdag.

13. april

Charlotte Carstensen og Sussi Lisbjerg, AGF, bliver henholdsvis nr. 1 og 2 ved danmarksmesterskaberne i udspring fra en meter vippe.

20. april

3000 elite- og motionsløbere deltager i »1900-Stafetten«, der afvikles i Hørhaven. For sjette gang i træk vinder Århus 1900's kvindehold de fem gange 10 km, og for andet år i træk vinder samme klubs herrehold de ti gange 10 km.

Henri Høeg bliver ved de nordiske mesterskaber i vægtløftning kåret til Nordens bedste.

23. april

Skøjtesøløbet i Riis Skov vindes af Århus 1900 både hos damerne og herrerne.

29. april

Den talentfulde fodboldspiller Flemming Povlsen, AGF, vælger at melde fra til en evt. udtagelse til fodboldlandsholdet, der skal til VM i Mexico. Hans forestående eksamen er vigtigere.

3. maj

I dag fejrer Skovbakkens håndboldafdeling 50 års jubilæum med reception, kamp mellem gamle medlemmer og festmiddag, samt udgivelse af et jubilæumsskrift.

3.-4. maj

I week-enden indvier Skovbakken og HEI nye tennisbaner, men med den store tennisinteresse i Århus-området er der brug for endnu flere baner.

4. maj

Bo Loft Jensen og Helle Poulsen, Århus Amatørdanser Forening, genvinder for tredje gang i træk det danske mesterskab i latin-amerikanske danse.

10.-11. maj

Lise Worm Jensen, Viby IF, sikrer sig det danske mesterskab i kvindernes syvkamp.

14. maj

AGF's gadeløb på 7,4 km vindes hos mændene af Stig Nørregård og hos kvinderne af Aino Slej, begge fra Århus 1900.

21. maj

Brødrene Brandtoft, VIK, vinder Århus-mesterskabet i senior- og drengegruppen.

28. maj

Århus Rugby Klub må rykke ud af 1. division. I turneringens sidste kamp skulle holdet have point mod CSR, men taber 0-96.

5. juni

I dag indvies Aarhus Golf Clubs nye bane ved Moesgård med en match med 132 deltagere.

11. juni

Peter Regli, Viby IF, er udtaget til atletik-EM i Stuttgart.

14.-15. juni

Aarhus Damekegle Klub afvikler 40 års jubilæumsstævne i den nye tilbygning til Skøjtehallen på Gøteborg Allé. 26. juni kan fødselsdagen fejres.

24. juni

Efter nogle års pause genopliver Aarhus Amatør Cykleklub en gammel tradition med gadeløb i Mindeparken. Vinder bliver Jesper Friis, AAC.

28. juni

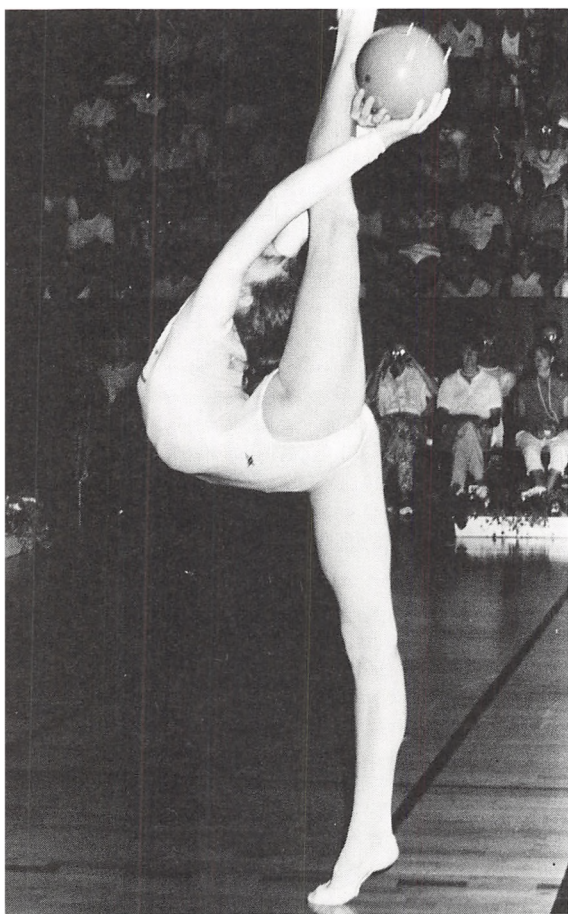
John Rasmussen og Kjeld Gissel, begge Thrott-ledere, modtager Dansk Atlet-Unions ærestegn i guld.

29. juni

I en landskamp i kano og kajak mellem Vesttyskland og Danmark vinder Maj-Britt Wisholm, Marselisborg Kajakklub, tre guldmedaljer.

11. juli

Erik Quorning, Århus Yachtklub, vinder de åbne europæiske mesterskaber for flerskrogsbåde på maksi-

Der er 1100 tilskuere i Vejby-Risskov Hallen, 30. juni, til internationalt gymnastik gallashow, hvor blandt andet de bulgarske verdensmestre i rytmisk sportsgymnastik optræder.
(Foto: Ib Hansen).

mum otte meter foran broderen og klubkammeraten Jens.

13. juli

Peter Brøgger, Århus, må nøjes med en andenplads, da han vinder det danske mesterskab for OK-joller. Sejladsernes samlede vinder bliver en svensker, der deltager uden for konkurrencen.

25. juli

Mette Munch, Egå, besætter andenpladsen ved kvindernes verdensmesterskab for europajolle. Lisbet Geday, Århus, bliver nr. 26.

26. juli

Bettina Gjedde, Århus 1900, bliver nr. 2 hos kvinderne på den korte triathlon-distance, da AGF afvikler sit tredje Århus Triathlon.

26.-27. juli

Århusklubberne markerer sig stærkt ved de jyske atletikmesterskaber ved at erobre 20 mesterskaber.

3. august

Lars Warming, Århus 1900, vinder det danske mesterskab i tikamp, klubkammeraterne Per Andersen og Allan Nielsen bliver nr. 2 og 4.

10. august

Ved de danske atletikmesterskaber vinder Lars Warming, Århus 1900, længdespring og Martin Lind, AGF, vinder stangspring.

Ved de danske mesterskaber i ud-spring vinder Sussi Lisbjerg, AGF,

guld i tårn og Hanne Christiansen, AGF, vinder guld på tre-meter vippe.

23. august

Århus 1900's tennisspillere taber til B 93 og må derfor forlade 1. division.

24. august

Aarhus Cricketklub er tilbage i 1. division. Oprykningen bliver sikret med en sejr på 6-1 over Silkeborg.

30. august

Med indvielsen af det ombyggede svømmestadion har svømmerne i Århus igen fået gode forhold. Århus Svømmestadion kan nu igen bruges i vinterhalvåret.

4. september

Kelvin Jensen, AAC, sletter på Gammel Horsens landevej Gunnar Asmussens klubrekord fra 1964 på 10 km enkeltstart.

7. september

I år deltager 11800 i Århus 1900's Marselis-løb, af disse har 120 været med i og gennemført løbet siden starten i 1972.

14. september

Danmarks største fodboldstævne for piger afvikles i dag på Grønløkkeanlægget i Tranbjerg. 600 piger deltager, fordelt på 40 hold.

16. september

HEI's fodbold damer vinder den jyske pokalfinale over Fortuna, Hjørring, 2-0 efter forlænget spilletid. HEI har vundet finalen siden 1981.

18. september

Den danske rekordholder og EM-deltager på 1500 m i Stuttgart, Niels Kim Hjorth, agter at skifte klub fra månedens udgang. Han skifter fra Skive AM til Århus 1900.

19. september

Vejlby Risskov Roklub holder i dag rejsegilde på det nye klubhus ved Bellevue.

20. september

For første gang i klubbens historie vinder atletikherrerne i Århus 1900 sølv i landsturneringen i 1. division. Klubbens kvindehold slutter på andenpladsen i 2. division og rykker dermed op i 1. division.

21. september

Viby IF's atletikhold for mænd og kvinder rykker op i 1. division.

3. oktober

Den eneste klub i Århus med ishockey på programmet, Skovbakken, opgiver at tilmelde et hold til 1. division.

12. oktober

1300 løbere deltager i det 13. Århus Marathon. Hos kvinderne vinder Anita Nielsen, Århus 1900, og hos mændene vinder Palle R. Madsen, Randers Real.

19. oktober

Endnu inden turneringens afvikling og efter 22 kampe uden nederlag sik-

De danske fodboldmestre fra HEI og AGF bliver hyldet ved en stor fest i Ridehuset 16. november.

(Foto: Preben Hupfeld).

---

rer AGF sig det danske fodboldmesterskab.

27. oktober

Efter at have spillet på førsteholdet i 16 år stopper Larry Hansen, VRI, sin karriere som håndboldspiller.

29. oktober

»En gang roer – altid roer« er Aarhus Roklubs motto, og denne interesse har betydet, at klubben i dag kan fejre sin 100 års fødselsdag.

2. november

En uge før turneringens slutning vinder HEI 1. division i fodbold for kvinder.

For første gang siden 1961 vinder brydeklubben Thrott det jyske mesterskab for seniorhold.

8. november

Poloteam Århus er en sammenslutning af vandpoloholdene fra Århus 1900 og Lystrup. Det nye hold er med i 1. division, der starter i dag.

16. november

I dag får AGF overrakt guldmedaljerne som det synlige bevis for, at holdet har vundet 1. division i fodbold.

21. november

På det danske landshold i squash, der fra i dag skal kæmpe om det nordiske mesterskab, har Århus 1900 fire spillere med.

27. november

Ved Idrætsforeningen Old Boys afslutningsfest bliver der uddelt 70 idrætsmærker, deraf 58 i guld.

30. november

I svømmernes Dancup vinder AGF's herrehold 2. division.

5. december

Jens Harmsen, træner i AGF, bliver af Dansk Fodbold-Træner Forening kåret som »Årets top træner«.

7. december

Mette Andersen, Århus Skøjte Klub,

genvinder det jyske mesterskab i kunstskejtølb.

8. december

Århus Athlet Klub fylder i dag 90 år, men blev af praktiske grunde fejret allerede for to dage siden, lørdag 6. december.

11. december

Skovbakkens fodboldafdeling opgiver kontraktfodbold og vender tilbage til amatør fodbold.

14. december

Troels Rasmussen, AGF, modtager Boye-pokalen da den uddeles for 32. gang.

17. december

Århus Byråd vedtager at påtage sig værtsskabet af Masters Games i sommeren 1989 i samarbejde med Aalborg og Herning.

26. december

10-kæmperen Lars Warming, Århus 1900, er kåret som »årets atletikudøver«, på andenpladsen kommer Niels Kim Hjorth, Århus 1900.

Turneringsresultater

Atletik

1. division herrer
(9 hold)
Århus 1900 nr. 2
Skovbakken nr. 9
2. division herrer
(9 hold)
AGF nr. 3
2. division vest damer
(9 hold)
Viby IF nr. 1
Århus 1900 nr. 2
Skovbakken nr. 9

Badminton

1. division (8 hold)
Højbjerg nr. 3
AB nr. 8
2. division (10 hold)
Højbjerg 2 nr. 6
3. division pulje 2
(10 hold)
Viby nr. 3

Basketball

1. division herrer
(10 hold)
grundspil
Viby nr. 4
Skovbakken nr. 7
slutspil
Viby nr. 3
1. division damer
(10 hold)
grundspil
Åbyhøj nr. 2
Skovbakken nr. 10
slutspil
Åbyhøj nr. 3

2. *division vest herrer*
(8 hold)

AUS nr. 2

2. *division vest damer*
(8 hold)

Viby nr. 1

AUS nr. 5

Billard

keglebillard

1. *division herrer*
(12 hold)

ABC Århus nr. 12

Bordtennis

1. *division herrer*
(8 hold)

Viby nr. 2

1. *division damer*
(8 hold)

VRI nr. 8

2. *division herrer*
(8 hold)

Sisu/MBK nr. 2

VRI nr. 6

Bowling

1. *division damer*
(10 hold)

Puds nr. 4

Exodus/

Fairplay nr. 7

2. *division vest herrer*
(10 hold)

Puds nr. 3

Viking nr. 4

Amici nr. 6

Exodus/

Fairplay nr. 8

2. *division vest damer*
(10 hold)

Viking nr. 3

Kammeraterne nr. 4

Cricket

2. *division vest herrer*
(7 hold)

Århus nr. 1

Fodbold

1. *division herrer*
(14 hold)

AGF nr. 1

1. *division damer*
(12 hold)

HEI nr. 1

2. *division herrer*
(16 hold)

Skovbakken nr. 14

Golf

2. *division øst herrer*
Århus nr. 2

2. *division øst damer*
Århus nr. 2

Håndbold

1. *division herrer*
(10 hold)

Skovbakken nr. 7

1. *division damer*
(10 hold)

AIA-Tranbjerg nr. 4

Viby nr. 10

2. *division vest herrer*
(10 hold)

Århus KFUM nr. 4

Brabrand nr. 6

AGF nr. 10

2. *division vest damer*
(10 hold)

Skovbakken nr. 6

3. *division vest herrer*
(10 hold)

VRI nr. 1

3. *division nord damer*
(10 hold)

Lystrup nr. 10

Tennis

1. *division (8 hold)*
Århus 1900 nr. 7

Volleyball

Elitedivision herrer
(6 hold)

Skødstrup nr. 4

Elitedivision damer
(6 hold)

ASV nr. 4

1. *division herrer*
(10 hold)

ASV nr. 1

1. *division damer*
(10 hold)

Skødstrup nr. 1

Åbyhøj nr. 6

2. *division vest herrer*
(10 hold)

Skovbakken nr. 1

IHF nr. 3

ASV 2 nr. 5

2. *division vest damer*
(10 hold)

Skovbakken nr. 1

ASV 2 nr. 2

Århus 1900 nr. 4

Åbyhøj 2 nr. 5

Skødstrup 2 nr. 8

AGF's guldalder

Som alle ved og som omtalt andetsteds i denne årbog, blev AGF Danmarksmester i fodbold i 1986, og dermed blev normaltilstanden på det område genoprettet – omsider. Det blev slået fast i 1950'erne, at AGF var den naturlige Danmarksmester og de mange år mellem 1960, da AGF vandt sit 4. Danmarksmesterskab, og 1986, da klubben vandt sit 5., må nærmest opfattes som beklagelige og midlertidige afvigelser fra normaltilstanden. Men fra 1986 er alt igen ved det gamle, og det kan give anledning til at genopfriske erindringerne fra AGF's guldalder midt i 50'erne, sådan som den blev oplevet af en af byens indbyggere årgang 1947.

Første gang AGF vandt mesterskabet var i 1955. Det skete i en kamp mod AB på udebane, dvs. i Københavns Idrætspark, den 5. juni. Det var sæsonens sidste kamp og turneringen var blevet tilrettelagt så forudseende, at det blev netop den kamp, der var afgørende for mesterskabet. Begge hold havde chance for at blive mester; men AB havde foruden hjemmebane den fordel at kunne klare sig med uafgjort, idet de 2 hold havde lige mange points; men AB's målscore var bedre end AGF's.

Kampen blev transmitteret – ikke i Danmarks Radio; men Aarhus Stiftstidende fik arrangeret en lukket transmission til Stadionhallen i Århus

og til Centralhotellet i Odder. Speaker var Gunnar Nu, og det kostede 1 krone for voksne og 50 øre for børn at komme ind.

Kampen blev hård og spændende. AB kom foran 1-0 i det første minut, og værre kunne det næsten ikke være. Men 2 mål af AGF's Gunnar Kjeldberg i det 8. og det 16. minut vendte kampen og udløste et vældigt pres fra AB. Det var værst i begyndelsen af 2. halvleg, og spændingen blev så intens, at en af de tilrejsende århusianske tilskuere i idrætsparken besvimed, da AGF pludselig slog contra og bragte sig foran 3-1. Og 3-1 blev kampens resultat, og dermed havde AGF vundet sit første Danmarksmesterskab.

Det var en strålende varm solskinsdag, som jeg tilbragte hos mine bedsteforældre, hvor vi spiste søndagsfrokost, som vi plejede. Jeg var for lille til at rejse med det særtog til København, som DSB havde arrangeret, og for fedtet til at betale de 50 øre, det kostede at komme ind til transmissionen i Stadionhallen, men havde for at vise mit patriotiske sindelag udelukkende taget blå og hvidt tøj på, og havde til alt held blå og hvide tennisko, så påklædningen blev fuldendt. Det skete på et tidspunkt, da fan-udstyr slet ikke var blevet sat i system, som det er nu – og hvor det var fuldstændig utænkeligt, at der nogensinde ville blive fremstillet en så bizar beklædningsgenstand som en klaphat, ovenikøbet i mange eksemplarer – og selv mit stilfærdige blå-hvide søndagstøj blev af familien anset som overdreven entusiasme; men det var nu ligemeget. Dagen var usædvanlig, og det skulle markeres. Og det blev den. Selv mine bedsteforældre, som ellers aldrig talte om fodbold, tog

stilling til kampen og indgik væddemål om dens udfald. 2-0 til Akademisk Boldklub holdt de på, velsagtens for at vi ikke skulle blive alt for skuffede, hvis AGF ikke vandt. Men min bror og jeg holdt på AGF, og forklarede vores bedsteforældre, at det hed AB og ikke Akademisk Boldklub.

Jeg husker ikke præcis hvornår det glædelige budskab om kampens udfald nåede frem til os; men det rygtedes hurtigt i byen. Jernbanefolk skrev resultatet med kridt på lokomotivet til Grenå og trak en stribe af jubel med sig på vej ud gennem Risskov. Spillerne kom til Århus om aftenen med lyntog – det var før flyvning blev taget i brug i Danmarksturneringen, og de blev hyldet og tiljuble af 15.000 mennesker og ført til modtagelse på Rådhuset. Med sig havde de spillerne fra AIA, som ved samme lejlighed kunne lykønskes med oprykning til 1. division. Borgmesteren holdt tale og priste spillerne i høje toner; men han lod samtidig forstå, at det gerne sås, at AGF også vandt pokalfinalen – og det gjorde AGF så 4 dage senere den 9. juni, og dermed havde klubben vundet the double. Det gik bare derudaf, og det følte næsten berusende dejligt, og man blev helt svimmel, når man tænkte på det. Det måtte stå klart for enhver, at en ny epoke var begyndt.

AGF's styrke var ikke begrænset til sæsonen 1954-55. Det mere end lå i luften, at nu havde dansk fodbold fundet en mester, der var kommet for at blive, og det viste sig året efter, at det slog til. Atter engang skulle spørgsmålet om hvem der skulle være Danmarksmester afgøres i en kamp mellem AGF og AB; men denne gang var det AGF, der havde de bedste chancer, idet klubben

var 2 points foran AB og altså kunne klare sig med uafgjort. Det var naturligvis udmærket; men den helt afgørende forskel mellem denne finale og det foregående års var, at kampen foregik i Århus. Søndag den 10. juni gik det løs, og 23.400 tilskuere overværede kampen, deriblandt også undertegnede. Tilskuertallet har nu ligget noget højere i virkeligheden. 23.400 passerede tælleapparaterne; men der var ikke så helt få, der overværede kampen fra træerne rundt om stadion, og antallet af tilskuere, der var kravlet op på taget af Ebeltofttribunen var så stort, at politiet måtte fjerne dem af frygt for, at tribunen ellers ville styrte sammen. Selv kom jeg ærligt til at se kampen, for som medlem af AGF (venstre inderwing på 2. lilleput) havde man gratis adgang, og jeg forsøgte at få en plads ved Ebeltofttribunen; men som tilskuertallet viser, var det ikke nemt. Men behjertede voksne løftede en hel del af os drenge ud over rækværket og ind på cindersbanen. Der var det principielt ikke tilladt at opholde sig under en fodboldkamp; men kontrollørerne havde fuld forståelse for situationen og lod os sidde, og vi gjorde da heller ingen fortræd. Vognene med is eller lakridstandbørster til 25 øre kunne uhindret passere.

Det var som året før en solskinsdag, og alt så ud til at skulle gentage sig. AB kom foran 1-0, så de var åbenbart ikke blevet klogere, skønt de burde have vidst, hvor det så bar hen. Stemningen på stadion var intens, og den fik ikke for lidt. Da AB kom foran gik flaget på stadions store flagstang på halv, og da AGF udlignede 7 minutter senere gik det igen til tops, og der blev det, for AGF kom

foran både 2-1 og 3-1 og 4-1 før kampen var forbi.

Da dommeren fløjtede kampen af, gik naturen over optugtelsen, og alle de drenge der sad på cindersbanen og flere til stormede ind på banen for at klappe AGF's spillere på ryggen. Undervejs strøg jeg tæt forbi AB's målmand Kaj Jørgensen, og just som jeg havde passeret ham, faldt jeg med et brag, og i mange år anså jeg ham for at være en meget dårlig sportsmand, fordi jeg mente, at han havde spændt ben; men man kan vist ikke se helt bort fra muligheden af, at jeg af lutter begejstring for AGF faldt over mine egne ben. Der var trængsel på midten af banen; men det lykkedes mig at få klappet tre spillere på ryggen og sagt »godt« til dem, inden vi blev gennet ud, så AGF kunne få overrakt medaljer og sejrsmønterne tage deres begyndelse.

I erindringen står kampen i 1956 som kulminationen af AGF's glansperiode. Kampen foregik i Århus, så man kunne se den med sine egne øjne, og solen skinnede og AGF blev Danmarks-mester for anden gang, og det var fantastisk flot, tilmed vandt de en overbevisende sejr, så der var ikke noget, der kunne slå skår i glæden. Men samtidig lå der en undertone af, at det i grunden ikke var mere, end vi havde ventet af dem. Danmarks-mesterskabet havde ikke den sensationskarakter, som det havde haft året før. Det befæstede en position, som i forvejen var stærk og almindeligt anerkendt. På et vist tidspunkt kom 6 ud af de 11 spillere på landsholdet fra AGF, således at landsholdet nærmest fik karakter af at være et forstærket AGF-hold.

Blasertheden begyndte så småt at brede sig, og

da AGF for tredje gang i træk blev Danmarks-mester i 1957 var det efterhånden nærmest rutine. Der var i mellemtiden også sket det kedelige, at Danmarksturneringen var blevet lagt om, så den ikke længere bestod af en efterårsturnering og en forårsturnering, men nu fulgte kalenderåret og bestod af en forårsturnering og en efterårsturnering. Det betød, at afslutningen på turneringen ikke længere lå en solskinsdag i juni, men i stedet kom til at ligge en gråvejrsdag i november.

AGF mødte i sin sidste kamp, som også i 1957 foregik på hjemmebane, Frem. Det burde egentlig have været AB endnu engang, for AB lå atter på 2. pladsen i turneringen; men det blev altså Frem, og det startede, som det plejede, med at AGF kom bagud 1-0; men modsat de 2 foregående år kneb det for AGF at udligne, og Frem førte fortsat ved pausen, så der måtte en gyser af en 2. halvleg til, før AGF med stort besvær fik halet en 2-1 sejr i land. Det var det tredje Danmarks-mesterskab, og 6 af AGF's spillere havde været med alle 3 gange. Det var Erik Jensen, John Amdisen, Hans Chr. Nielsen, Jørgen Olesen, Henry From og Åge Rou, og de kunne for tredje gang lade sig modtage på rådhuset, men der var kommet et element af dagligdag over det. Der var alment udbredte forventninger om, at AGF ville genvinde mesterskabet, og det lå på spillerne som et udmattende pres. Tilskuertallet nåede heller ikke så højt som året før, hvad jeg må bære min beskedne del af skylden for; men vejret var ikke særlig godt, og jeg var overbevist om, at AGF uden besvær ville vinde stort (5-1 for at følge udviklingen fra de to foregående år op), så spændingsmomentet var væk.

Som nævnt gik det ikke så let for AGF, og det var skriften på væggen. Året efter måtte århusiansk fodbold opleve den dobbelte skuffelse, at AIA rykkede ud af 1. division, og at det blev Vejle og ikke AGF, der blev Danmarksmester. Heller ikke i 1959 lykkedes det for AGF. Det blev B1909, der valgte at fejre sit 50 års jubilæum med maner og mesterskab; men endnu engang slog AGF til, og i 1960 lykkedes det at vinde det fjerde Danmarksmesterskab. Det blev endda afgjort på næstsidste spilledag med en sejr over OB på 1-0, og samme dag sikrede AIA sig igen oprykning i 1. division, så der var en duft af fordums storhed og

mindelser om de glade dage i 1955; men det var afslutningen på en epoke. 5 af AGF's spillere (de før nævnte ÷ Åge Rou) havde været med til at vinde alle 4 mesterskaber; men de begyndte nu at takke af. AIA gled ud af 1. division efter kun et år, og er siden gledet helt ud af Danmarksturneringen, og for AGF gik der år efter år – endda med to perioder i 2. division – hvor klubben ikke havde den plads i dansk fodbold, som den efter sin guldalderperiode nærmest havde krav på. Men i 1986 er retfærdigheden omsider sket fyldest, og lokalpatriotisk har man lov til at håbe på, at det er begyndelsen til en ny guldalder.

J.F.

Teater og kritik, tre eksempler fra »de lokale forhold«

Alt for få er fælles om alt for lidt. Det er, hvad der er galt med samfundet, og det er, hvad der er galt med det teater, som er et produkt af samfundet – konstaterede Jens Kistrup i en kommentar i Teater, tillæg til Berlingske Tidende for 17. september 1986. En virkelig funktion får teatret først, når det forløser noget af det, der ordløst, måske endog »ubevidst er til stede i det store publikum, som vi godt kan være så flotte at kalde folket«. Megen kunst laves i virkeligheden kun for de interesserede; men for teatret kan *det* aldrig være nok. Hvis det ikke i princip og praksis er åbent for alle, dør det.

Teatret *er* da åbent for alle; men mange kommer der unægtelig ikke. Og hvordan skal man så få dem til det, hvis man *skal* få dem til det? Det har Århus teaterakademi filosoferet over og truffet aftale med SiDs ungdomsafdeling om at yde teaterhjælp til de unge i fagbevægelsen. Ideen er, at akademiet skal stille pædagoger til rådighed, som sammen med lokale kræfter i udvalgte afdelinger skal finde ud af, hvad man kan sætte i gang: gadeteater, revy, turneforestillinger – og vel helst uden for det etablerede teaters »eksklusive, lidt fimsede rammer«.

Situationen undrer ikke Kistrup. Teatret er for de teaterinteresserede, repertoiret bygget op over nogle få stjerneskuespillere – folk skal have det teater, de kan lide, og det, de kan lide, er det, de kender – stjernerne. Umiddelbart ville man måske sige, at dette i mindre grad gælder på disse breddegrader. Vore skuespillere »dyrkes« ikke af medierne i samme grad som hovedstadens. For år tilbage, vist forresten ganske mange år tilbage, blev de også betragtet som »andenrangs« – provinsskuespillere, kaldte man dem, og det var ikke velment. Men stjernesystemet eksisterede: som gæster på turneerne og som hovedskuespillere på de faste teatre. Århus teater bandt en sæson til William Knoblauch, til Edouard Mielche, til Poul Müller, til Sigvald Larsen – for nu at nævne eksempler, der ligger mere end 30 år tilbage. Den kvindelige hovedrolle havde Besse Giersing, Ilse Mengel og i det lidt muntre fag Gerda Gilboe. Og sådan er det fortsat, navnene på dagens stjerner er lette at finde. Det, folk spørger om, er nemlig meget ofte ikke det budskab eller den morsskab, et stykke kan bringe, men hvorledes deres helt, respektive heltinde »spiller«. Og det er jo egentlig en ganske sjov vinkel på teatrets kunst. En gang imellem sker det så, at både kunstner og situation »stikker af«. Tilskueren mister det betragtnende overblik, må leve med, føle med – og får så den kunstneriske oplevelse. Men den skal der også talent eller i al fald oplæring til, og det kan akademiets og SiDs initiativ medvirke til.

Tilbage i Kistrups kommentar kun det, at han giver teatrets autokratiske styreform, ganske vist bundet af økonomi og organisationer, skylden for

miseren, støttet af stjernesystemet. Det betyder ikke, skriver han, at folk ikke får, hvad de vil have, for det gør de. »Men de får ikke eller i al fald kun sjældent det, som de ikke drømte om at ville have, men som kun teatret drømte om«.

Velment og veltænkt, men alligevel nok kun for de »interesserede«. Og så er Jens Kistrup da ikke i teaterforbindelse en hr. hvemsomhelst. I en anden kommentar i samme tillæg skriver direktøren for Det ny teater, Knud Poulsen, at han i dag på Berlingeren er *den* retningsgivende kritiker, som Frederik Schyberg og Harald Engberg var det på Politiken til henholdsvis 1950 og 1971. Og det er netop kritikken, Poulsen skriver om. Han peger på to områder, hvor kritikken, efter hans mening, kan kritiseres. Først »den grasserende nationale sentimentalitet«, som giver sig udtryk i, at »et hæderligt, men ubehjælpsomt forsøg på et loftskammer uundgåeligt vil afsløre sin indlysende genialitet for en eller flere anmeldere, der på denne baggrund kan spørge, hvor vi andre dog har vore øjne og øren? Man går på forhånd ud fra, at det, der er småt også må være godt«. Tilsvarende populært er det at pege på, hvor utroligt vellykkede provinssens forestillinger er sammenholdt med hovedstadens. Det andet er den manglende iagttagelse og vurdering af scenebillede, kostumer og dekorationer. Det kan man nu ikke helt skrive under på i »provinsen«. Vore anmeldere *ser* dog som oftest, men de gør måske ikke så meget ud af, hvad de får ind med synet.

Poulsen slutter med at opremse det uhyre komplicerede og følelsesladede i en teaterproduktion, hvor der ved vejs ende ikke er meget andet tilbage

end den udmattelse, »man føler, når man har været både rædselsslagen og henrykt«. Kan man så lære noget, når et stykke »kritiseres«? Det mener Poulsen – som teaterdirektør – vel egentlig ikke. Man må »tage« kritikken, det er man nødt til.

Men publikum da? Ja, man kunne måske formode, at den ikke havde så stor betydning mere, fordi så mange pladser gennem abonnementsordningerne er solgt på forhånd for hele sæsonen. Alligevel bliver kritikken nok læst om ikke for andet, så fordi folk får en vis forhåndsviden, som der alligevel ikke er tid til før forestillingen at sætte sig ind i via programmet. Hvad »giver« en kritik, en anmeldelse? Lad os se på nogle eksemper.

Henrik Ibsen: De unges forbund

Premiere på Århus teaters Store scene i januar 1986. Holger Christensens anmeldelse i Aarhus Stiftstidende kræver et par, ganske vist beskedne, forudsætninger. Sagfører Stensgårds, Lars Lohmanns verbale og fysiske Marathondans kan vel gå an; dette 30er-fænomen var set 14 dage før på Scala. Men Asger Bonfils, jernværksejer Bratsberg, maskeret som Sitting Bull – det siger ingen noget, hvis man ikke kan sin Annie Get Your Gun. I øvrigt var det skægt set. Stortingsmand Lundestad, Erhardsen, havde en »fjellræv« bag øret, så skulle man huske på »dem med den lilla ble«, som til gengæld intet ondt havde bedrevet. At der i en vis forstand er tale om en »historisk« komedie, har Holger Christensen lige så lidt som de øvrige anmeldere fat på. Det står ellers i programmet, der detaljeret redegør for den særlige norske bag-

grund. Stensgård er ingen ringere end Bjørnson, der da også i høj grad følte sig truffet. I stedet tager man sig af den almene politiske satire, og det er da også den, der skal begrunde en opførelse i dag – kampen mellem gammelt og nyt, som strugleren blander sig i uden at have mere end en luftig opfattelse af, hvad ændringerne skal bestå i, »diffuse, deklamatoriske tåger« skriver Ebbe Iversen i Berlingske Tidende. Holger Christensen skriver, at mange, måske endda de fleste i »salen« nok trak paralleller til nulevende politikere. Om Hans Andersen, der i Jyllands-Posten taler om Stensgård som et mægtigt marcipanbrød, ligefrem derved vil sætte et nutidigt navn på sagføreren, er ikke let at vide – og dog, for han taler også om den folkeforførende tale, der besnærer de fattige i ånden og bakker spekulanter, skattesnydere og kantsmudsige folk op.

Karakteristikkerne af skuespillerne er ret korte. Holger Christensen synes, at Lars Junggreens dr. Fjeldbo taler for hurtigt, og Ole Wegeners bogtrykker Aslaksen ligeså, Ejnar Hans Jensens proprietær Monsen er grov storbonde, Kathrine Mørk og Pia Henningsens døtre svindsottige, Jørgen Fønss' Daniel Hejre en godt fastholdt figur, og Erhardsen havde foruden fjellræven også åndelig pondus. Om Hejre skriver Hans Andersen, at Fønss havde skabt en markant version af en berømt figur; men man skal til Michael Bonnesen i Politiken for at få at vide, hvorfor den – i al fald her i landet – var berømt: Det var, fordi Poul Reumert, da han første gang i 1923 spillede rollen, studerede hejren i Zoologisk have!

Det er let at se »De unges forbund« som et

forsvar for det etablerede; det mener Ebbe Iversen dog er for enkelt. Ibsens vrede var møntet på dem, der *burde* repræsentere fremskridtet, men svigter det. Det politiske tager Bendt Lund i Byens fri blad meget håndfast på. Han er bange for, at publikum mere eller mindre bekræftes i deres fordomme: »Ja, det er typisk. Venstrefløjen bruger en masse floskler og ordgas ... Desværre tror jeg, at forestillingen også i dag kan misbruges af borger-skabet og den borgerlige presse«. Den forventning gik nu ikke i opfyldelse – det var ikke just mod venstre, der blev peget. Lund ville i øvrigt have komedien omskrevet med nogle nutidige pointer, f.eks. til den aktuelle EF-debat. Han peger på, at det måske kræver, hvad han i klanens sprog kalder en historisk bevidsthed hos publikum. Det er nok lidt for meget; men et par historiske detaljer var da ganske sjove at tage med i tasken, når man gik på Bispetorvet.

Om Poulsens ønske til en omtale af scenografi og kostumer kun det, at alle de her læste anmeldere havde fundet ud af, at der var tale om en hønse- og andegård. Det sås i herrernes strittende frakkeskøder og damernes tournurer.

Anton Tjekov/Michael Frayn: Vild honning

Premiere på Århus teaters Store scene i marts 1986. En bearbejdelse af et navnløst ungdoms-stykke af Tjekov, der tidligere har været bearbejdet og spillet under forskellige titler, i Århus 1962 som »Stakkels Don Juan«. Interessant ved at indeholde en række figurer, linier og emner, som senere genfindes i de fire store dramaer Mågen, Tre søstre, Onkel Vanja og Kirsebærhaven, men

unægtelig af en noget anden karakter, en »vild«, hedder det vist, farce med tragiske undertoner. Det er noget nemmere at referere end De unges forbund, og derfor giver anmeldelserne også ganske god besked om, hvad der foregår. Holger Christensen finder det lidt svært at finde ud af, hvor ulykkelige Tjekovs ulykkelige personer egentlig er. De har gæld, de er uden ansvarsfølelse, de er uden mål og med. Hovedpersonen, skolelærer Platonov, aner ikke, hvad han skal stille op med sin tilværelse. Så sjasker han lidt af sted og går i kødet på godsets damer, som heller ikke kan finde ud af deres. Flemming Enevold var Platonov, og Holger Christensen fandt ham pragtfuld og forestillingen i væsentlig grad hans. Hans ikke umiddelbart indlysende held med damerne søger Kistrup at forklare: Han er en flirt, han *ser* de kvinder, han møder, »og om hvor mange mænd kan man sige det?« Han udstråler en form for liv – respektløs, næsten oprørsk, som gør ham spændende, en evig uro i det russiske landskabs evige uflyttelighed. Han er den livsfarlige mennesketype, som af omgivelserne mindre identificeres med det, han er, end med alt det, han *kanne* være. Kistrup har åbenbart

---

Voldsom scene fra »Vild honning«. Fru Platonov (Hanne Stensgård) søger at holde sin mand tilbage i et kurvestolehåndgemæng med Folmer Rubæks købmand Petrin, mens Jens Zacho Böyes Sergey synes at more sig, og det var vist ikke meningen. Til gengæld er oberst Triletzky (Ejner Hans Jensen) ganske uanfægtet af tummelen. – »Faderløs« hed Tjekovs oprindelige 8-10 timers stykke, og det har noget at gøre med den kulturelle og politiske udvikling i Rusland i sidste halvdel af forrige århundrede. Det er dog ret godt skjult i såvel den engelske bearbejdelse som opførelsen.

(Foto: Søren Holm).

set en opførelse på det engelske nationalteater, hvor Ian McKellan spillede rollen med »ynde og ironi«, det sidste vel forstået med en vis distance, hvor han i stedet finder Enevold fræsende vital, aggressiv viril tilsat et stænk af det uforklarlige, der hedder charme – egenskaber, der slår over i deres modsætning og bliver komiske, til sidst rørende komiske. Kistrup finder i øvrigt generelt spillestilen let karrikeret, men forestillingen morsom, helt igennem.

Mens også Michael Bonnesen i Politiken er positiv, ser Hans Andersen i Jyllands-Posten noget anderledes på det. Det antydes næsten i hans overskrift: Søster Måges kirsebær – med hentydning til tre af de berømte stykker. Det er et par timers bastant komik, i sine bedste øjeblikke fint absurd, men for det meste af ganske grov art med indlagte, formentlig hvilepauser, hvor lattermusklerne dysses ned. Det antyder en momentvis kedelighed, som også anes hos andre anmeldere. Holger Christensen mener, at det skyldes melodramatiske elementer, som er svært håndterlige. Hans Andersen mener vist egentlig, at Vild honning mishandler Tjekovs univers, og at teatret i virkeligheden ikke magter stykket, ikke kan give det det perspektiv, som *må* bevæge sig bag facaden. Af det ydre taler Holger Christensen om den flotte scenografi, Hans Andersen kalder den endog »enorm flot« og Michael Bonnesen et frembrusende tog for et teaterkup – også fordi det spiller en »filosofisk« rolle i handlingen. Den engelske instruktør John Dove nævnes, men ikke meget mere.

Jean Giraudoux: Den gale fra Chaillot

Premiere på Århus teaters Store scene i maj 1986. Om den gale skrev Michael Bonnesen i Politiken under undertitlen »lutter gamle sandheder«: »Når virkeligheden indhenter teatret, er teatret allerede passé. Eller sagt på en anden måde: Sandheder kan gå hen at blive så sande, at de ender som trivielle«. Der er i virkeligheden tale om en aktualitet: miljø, forurening, pengemænd og bagmænd, skrevet for 40 år siden, virkelighed i dag – og dermed overflødig. *Det* slog utvivlsomt nogle tilskuere, som midt i poesien og det livsbekræftende fandt stykket lidt for gammeldags, firkantet og næsten naivt. Giraudoux' ærinde var vel nazismen; men det forhindrer ikke, at der – som med De unges forbund – kan projiceres over på noget andet. Der er jo nok at tage af. Var det lidt kedeligt? Ja, Holger Christensen fandt, at der manglede dynamik, teksten var stærkere end den sceniske udfoldelse, og rollebesætningen ujævn. Karl E. Christophersens klunser var varm og frodig, hos Michael Bonnesen en af de lykkelige undtagelser, hos Annelise Vestergård (Jyllands-Posten) udmærket ironisk i al fald i en enkelt passage og hos Jens Kistrup direkte fejlplaceret. Sådan kan anmeldelser somme tider være morsomme at lægge ved siden af hinanden. Men det, man søgte efter og gerne ville have besvaret, var, om det var stjernekomedie. Forholdet var det, at den hovedgale Aurélie skulle have været spillet af Karen Wegener, der så vidst kunne have gjort det og mageligt tålt sammenligning med den vi fik, Helle Virkner, der ret sent i forberedelserne måtte tage over. Det var vist både smukt og modigt gjort – men var det

så stjernekomedie? Det var der nogenlunde enighed om, at det ikke var; men det skyldtes også, at Helle Virkner er en så tilpas god skuespillerinde, at hun ikke maser sig frem og for sine medspillere, mere end hun skal. Holger Christensen

Der var andre »gale« i Giraudoux' skuespil end Aurélie. To af dem ses her sammen med hende: fra venstre Ruth Břejnholm som Gabrielle fra Saint-Sulpice og Tove Wisborg som Constance fra Passy. Og så var de forresten da ikke så »gale« endda. Kun som eksponenter for fantasien og poesien i livet var de »gale« – i al fald set fra den anden side, fra intellektet og materialismen, den såkaldte »udvikling«.

(Foto: Peter Laursen).

ville gerne have haft hende mere løssluppen og varm i sin galskab, Kistrup fandt, at hun nærmest virkede som en af tanterne i Arsenik og gamle kniplinger, mens Michael Bonnesen syntes, at det klædte hende at slippe det tørre og snusfornuftige, som hun så længe har været placeret i (er det i øvrigt rigtigt?), til fordel for en rolle med poetisk galskab, der forandres til styrke, stejlhed og resolut handling – »et vingefang, der kommer ganske bag på en«. For god ordens skyld: Der var i kritikkerne faktisk gjort mere end sædvanligt ud af iscenesættelse og scenografi.

Hvor er det menige, nok interesserede, men måske ikke netop teaterkyndige publikum henne i dette her? Det er meget individuelt naturligvis. Anmeldelser er ikke lige let tilgængelige, og de er nok

trods al god vilje hovedsagelig for »lauget«. Lidt naivt sagt måske, er de faktisk bedre at læse, efter at man har set en forestilling end før – ikke blot fordi de oplyser om et og andet, som man ikke fik snuppet i farten, eller som programmet ikke giver besked om, men også fordi de giver anledning til ekstraovervejelser: er man enig? Det er man forresten sjældent, men det er måske den enkeltes egen fejl. En fællesfornemmelse over for de tre ovennævnte eksempler er nok, at ingen af dem gik inden for huden. Så meget mere tid var der da til at iagttage de enkeltheder, som sammen med kunsten skaber en god forestilling. Det var de da alle tre, og lad så dem være eksponenter for den revue d'horizon, som denne rubrik plejer at indeholde.

F.H.L.

At flytte skilt

Der var fest i gaden. Snedkerlauget flyttede deres laugsskilt, og det gik ikke stille af. Folk myldrede i gaderne for at få et glimt af optoget. Og flot var det. Deltagerne var iført deres fineste puds: hvide skjorter med kalvekrøs og flæser ved håndledet, brokadeskjole med store ærmeopslag og lommeklapper – gyldne, gammelrosa, blå, grøn eller sort, hvide silkestrømper, knæbukser i samme farve som kjolen, sorte sko med sølvspænder, hvide parrykker, trekantede hatte – nogle med flotte røde, hvide og lilla fjer, og kårder ved siden, kort sagt rokokodragter. Skiltet og laugsgenstandene var blevet gjort istand, og stemningen var høj.

Optogets deltagere stillede op på række. Forest gik Merkur med slangestav og brev i hånden, vinget hat og vinger på fødderne. Merkur var gudernes sendebud, han bevægede sig lige hurtigt til lands som i luften. Han skulle gøre anmeldelse for optoget. Efter Merkur kom fire musikanter med horn og trommer. Trommerne lød, mens optoget bevægede sig gennem gaderne. Når der blev gjort holdt, og det skete mange gange, blæstes en fanfare på hornene.

Musikanterne efterfulgtes af en svend med målestok. Den var sort med en forgyldt ibis i toppen. I ibisens ene øje sad en sølvfarvet passer. Det var en Thot-stav, det ægyptiske modstykke til Merkurs slangestav. Thot var gud for bl.a. matematik og

Deltagerne gør sig klar. På muren hænger skiltet med påskriften: »Snedkersvende Herberg«. I det ovale felt ses snedkernes tegn udskåret: sav, vinkel, lineal, målestok, skruetvinge. Skiltet er en tro kopi af Århus Snedkersvendes Herbergsskilt. Originalen befinder sig i »Den gamle By«. (Foto i privateje).

geometri, skriften og gudernes skriver. Det var også Thot, der ledsagede sjælen på dens vej gennem dødsriget. Så kom en svend med fane fulgt af en svend med processionsstav. Denne stav bar snedkernes tegn, som var forgyldt: høvl, passer og vinkel. Nu kom den ene af optogets to vigtige dele, nemlig de to svende, som bar det nye laugsskilt. Skiltet, som hang på en stang, var blevet taget ned fra husmuren, og svendene bar det mellem sig med stangen på skulderen.

Herefter kom fire svende med forskelligt snedkerværktøj: rubank, vinkel, passer og skruetvinge. Efter dem kom laugets oldermand med spyd i hånden. Han førte optogets anden vigtige del an, nemlig frembæringen af laugsgenstandene. Efter oldermanden gik de to lademestre fulgt af ladesvenden med den forgyldte nøgle til laugsladen. Nøglen lå på en lilla fløjls pude. Laugsladen blev

Processionen passerer over åen i »Den gamle By«. Forrest Merkur med slangstaven. I baggrunden ses frøken Wahlstrøms hus fra Lemvig, som blev åbnet for publikum i maj måned. Huset er indrettet med en mode- og hattebutik fra o. 1920'erne. (Foto: Flemming Schmidt).

båret af to ladesvende. Laden stod på to stænger, som svendene bar på skuldrene, så laden kom op over optoget, for at folk rigtig kunne se den. På

låget stod skrevet: »Snedkersvendenes Lade 1548«. Laugsladen var, sammen med Velkomsten, laugenes vigtigste genstande. Ved laugsforsamlinger stod laden på bordet foran oldermændene. Man lukkede laden op, og al usømmelig tale og optræden tålte ikke, så længe man »talte for åben lade«. Overtrædelse straffedes med bøde. Skafferen, som gik lige bag laden med sin skafferstok, kaldte til orden ved laugsforsamlingerne med skafferstokken, som han slog på bordet med. I laugsladen opbevarede man laugets papirer og værdigenstande, bl.a. Velkomsten.

Efter skafferen gik en svend med Velkomsten og en svend med drikkebæger. Velkomsten var en fin drejet træpokal med bemalinger og indskrift »Sneddiker Lauffs Velkom 1675«. På lågets kant var der udskæringer, som der kunne hænge sølvskilte på. Når en svend blev udlært, skulle han, ved optagelse i laug, skænke et sølvskilt til at hænge på Velkomsten. På skiltet skulle hans navn og årstallet, han var blevet udlært, være indgraveret. Når man så havde sølvskilte nok, lod man dem omsmelte og fik lavet en sølvpokal af skiltene. Snedkersvendene i Århus fik således en sølvvelkomst i 1748, men man beholdt alligevel den ældre træpokal. Sidst i optoget gik Harlekin. Han lavede spas og løjer, og skulle ellers sørge for at »gøre plads«.

Det var et prægtigt skue, som gik gennem byen denne lidt råkølde septemberdag. Der blev gjort holdt ved de andre laughuse, hvor det laug, der havde til huse der, kom ud og bød snedkerne på en forfriskning. Hver gang processionen gjorde holdt, spillede musikanterne en fanfare på hor-

De to lademestre frembærer det nys underskrevne dokument med »Den gamle By«s købstadsrettigheder. Når en by fik status af købstad, fik den visse rettigheder underskrevet af kongen. Det kunne dreje sig om havnerettigheder, fiskerettigheder, mølledrift etc. Hvis privilegiebrevet blev borte eller blev ødelagt, f.eks. ved brand, måtte byen sørge for at få privilegiet fornyet.
(Foto: Flemming Schmidt).

nene, og det laugs oldermann, hvor man var standset op, skænkede op og ønskede snedkerlauget held og lykke med det nye skilt.

Optoget kom gennem det meste af byen, og på sin vej besøgte man 12 af byens andre laug, nemlig skrædder-, frisør-, slagter-, sadelmager-, blikkenslager-, handskemager-, glarmester-, bager-, smede-, murer-, tømrer- og billedskærerlauget. Alle laug var iført rokokodragter. En del af laugene havde i dagens anledning taget deres fane ud

af mølposen, og havde anbragt en laugsbroder med fanen foran huset. Det så festligt ud, når vinden rigtig smældede i de rød-hvide flagduge.

Halvvejs gennem byen kom optoget ind på torvet. Her gjorde man holdt foran Aalborggården, og mens Merkur gik tværs over torvet til Borgmestergården for at hente byens borgmester Erik Kjersgaard og viceborgmester Gunner Rasmussen med deres gæster nabobyens borgmester Thorkild Simonsen og landets kulturminister H.P. Clausen, spillede musikanterne fanfarer.

De mange folk i gaderne stimlede sammen på torvet, så det var svært at komme frem. Da byens honoratiores var kommet over til snedkernes procession, trådte de to lademestre frem med et stort dokument. Viceborgmester Gunner Rasmussen læste dokumentet op. Det drejede sig om fornyelse af »Den gamle By«s købstadsrettigheder. Byen havde forlist sine oprindelige privilegier, så det var blevet nødvendigt at få dem fornyet, så man stadig kunne oppebære sine privilegier som købstad. Efter oplæsningen underskrev kulturminister H.P. Clausen, borgmester Thorkild Simonsen, borgmester Erik Kjersgaard og viceborgmester Gunner Rasmussen de fornyede købstadsrettigheder. Under dokumentet, som var skrevet med gotisk håndskrift, var der fem hængende laksegl, et for hver af de fire underskrivere og et med byens våben.

Efter denne underskriftsceremoni fortsatte processionen sin tur gennem byen. De fire underskrivere sluttede sig til snedkerlauget og fulgte med på resten af turen. Efter at have hilst på nogle af de andre laug og skålet for det nye skilt, nåede man

under trommehvirvler og hornfanfarer til Marcus Bechs Gård, hvor snedkerlauget inde i gården havde sit hus.

Da hele optoget var kommet ind i gården, hængte de to skiltebærere skiltet op på huset under hornfanfarer. I mellemtiden havde de laug, snedkerne besøgte på turen gennem byen, fulgt den samme rute og gået i samlet flok med vejende faner til Marcus Bechs Gård, for at være med til at fejre det nye skilts ophængning. Da alle var kommet, takkede snedkerlaugets oldermand gennem 18 år, Peter Bordum, for den store deltagelse, hvorefter han skålede med de fire underskrivere af byens købstadsrettigheder. Herefter forærede han dem en beskrivelse af en af snedkerlaugets gamle traditioner, nemlig snedkernes behøvling. Når en læredreng var udlært, skulle han, for at blive optaget i svendelaug, gennemgå en behøvling. Drengen blev anbragt på en høvlebænk og »behandlet« som et bræt med forskelligt snedkerværktøj, så han kunne få »høvlet« knaster og kanter af. Det kunne være en barsk affære, hvis drengen havde noget udestående med de svende, som stod for behøvlingen. Hvis en udlært svend ikke ville underkaste sig behøvling, blev han kaldt ubehøvlet, og ingen af de behøvlende svende og mestre ville arbejde sammen med ham. Behøvlingen havde altså også en økonomisk betydning. Det er fra snedkernes behøvling man har overtaget udtrykket ubehøvlet, om en person, der er grov og uopdragen. Den sidste behøvling i Århus fandt sted i 1807.

Herefter tog borgmester Erik Kjersgaard ordet og takkede alle deltagere, som havde været med til

at gøre snedkerlaugets skilteflytning så festlig som muligt, og hver af de deltagende laug fik også beskrivelsen af behøvlingen, så de selv kunne læse om en gammel håndværkertradition, som ikke længere var i brug, men som havde sat sig spor i bl.a. det danske sprog.

Det, som skete, denne septemberdag 1986 i »Den gamle By«, var noget, man ikke havde set i flere hundrede år. Det var en genoplivning af en af de mange håndværkertraditioner, som fandtes i laugenes storhedstid. De forskellige håndværkerlaug havde mange traditioner. Nogle var særegne for de enkelte laug, mens andre brugtes af alle. I 1857 kom loven om næringsfrihed, og dermed ophævedes laugene og med dem deres traditioner. Den håndværkertradition, vi her har fået beskrevet, ophørte faktisk 77 år før, nemlig i 1780.

Det var snedkerlauget, der flyttede sit skilt. Hvert laug havde sit eget skilt eller mærke, så man altid kunne se, hvilket laug, der boede det pågældende sted. Skiltet kunne hænges uden for laugshuset, eller hvis man ikke havde et sådant, uden for det hus, laugets oldermand boede i. Hvis flere laug var fælles om et herberg, havde det enkelte laug et stueskilt hængende over det bord, hvor laugets havde sin plads.

Når et laug skiftede oldermand, og han var på valg hvert andet år, eller man købte et nyt laugshus, skulle skiltet flyttes. Det gav anledning til at vise, hvad laugets formåede, og hvad man havde af laugsting, især sølvpokaler, den såkaldte »Velkomst«, og sølvdrikkebægre. Men derforuden var det en anledning til at feste, og det benyttede man sig af. Fra Århus og andre provinsbyer har vi

Udskænkning for en af optogsdeltagerne. I baggrunden ses to af processionsstavene. Den ene med snedkerens tegn, den anden målestokken med ibisen i toppen.
(Foto: Flemming Schmidt).

bevaret spredte oplysninger om de festligheder, under hvilke flytningen foregik. Bl.a. bestemte smedelaugets i Århus 1667, at den oldermand, som laugets flyttede fra, ikke skulle give ost og kringler, men en daler til de fattige i stedet. Det var ikke den gamle oldermand, men derimod den nye, der måtte punge ud til festlighederne.

Provinslaugene var små og fattige i forhold til de københavnske laug. Men alligevel forsøgte de mange laug at overgå hinanden. I 1700-tallet, hvor laugene havde deres storhedstid, var der mange skilteflytninger. Københavns snedkerlaug

fik således nyt hus i 1724, nyt skilt i 1749 og igen i 1770. Mønstret var det samme for de andre laug. Disse gentagne skilteflytninger bekymrede myndighederne, da de var ved at blive et samfundsproblem. Ikke nok med at det var dyrt for det pågældende laug, men de efterfølgende festdage gjorde indhug i arbejdstiden. I 1780 kom et påbud fra regeringen om, at nok var skilteflytninger tilladt, men herefter skulle de foregå i stilhed, man skulle gå den korteste vej, og man måtte ikke gøre ophold

undervejs. Laugenes store paradenummer havde derved mistet sin tiltrækning, og herefter hører vi ikke noget til skilteflytninger.

Det optog, der denne septemberdag gik gennem »Den gamle By«s gader, var kun en svag afglans af 1700-tallets store skilteflytninger, men det var en af laugenes stolte traditioner, som her blev genoplivet, om end kun for en enkelt dag.

L.V.-S.

Beskæftigelse og erhverv 1986

Byens erhvervsstruktur

Knap 141.000 mennesker er beskæftiget i de private og offentlige virksomheder og institutioner i Århus kommune. Omkring 114.000 af dem bor også her, mens resten dagligt tager herind på arbejde fra omegnskommunerne. Til gengæld er der ca. 11.000 erhvervsaktive århusianere, hvis arbejdssted ligger i nabokommunerne eller endnu længere væk.

Disse tal gælder ikke for 1986, for så aktuelle oversigter for arbejdsmarkedet foreligger ikke endnu. De er fra den nyeste beskæftigelsesundersøgelse fra Danmarks Statistik, der dækker efteråret 1983! Og så er det endda først inden for de allerseneeste år, at man her ved hjælp af databaserede registre er begyndt at lave sådanne direkte beskæftigelsesanalyser. De sidste egentlige – »manuelle« – erhvervstællinger blev nemlig foretaget i slutningen af 1960'erne, og siden da har man – som nævnt på dette sted i Århus-Årbog 1985 – været henvist til de langt mere summariske erhvervsoversigter fra folketællingerne. Den første af de nye undersøgelser – der efter planen skal ajourføres årligt – dækker 1982.

Med dette materiale kan man få et overblik over hele det århusianske arbejdsmarked. EDB-registreringen gør det muligt at få oplysninger »kørt ud« både som antallet af arbejdspladser inden for

de enkelte erhvervsgrupper i hele kommunen eller dele deraf (statistikområder), om fordelingen på stillingskategorier, om køns- og aldersfordeling og meget mere.

Nogle hovedtal fra disse »kørsler« for 1982 og 1983 er opstillet i tabellen på næste side. De er sammenstillet med en opgørelse over antallet af virksomheder i kommunen. Det sidste materiale er frembragt af Århus kommune i 1980 bl.a. til anvendelse ved udarbejdelsen af Kommuneplanen 1984-92, og det betyder, at der ikke er anvendt helt den samme grupperingsopdeling som ved beskæftigelsesundersøgelserne. For tabellens hovedtræk har det dog ingen betydning.

De forskellige branchers styrke i Århus afviger fra landsgennemsnittet og er naturligvis præget af, at byen som den næststørste i landet er et stort, regionalt og landsdelsdækkende center. Landbrugserhvervet tæller ikke meget, men også industri- og håndværk ligger noget under det gennemsnitlige niveau. Derimod er handelserhvervene overrepræsenteret, og endnu mere gælder det de private og offentlige serviceerhverv: transporterhvervene (havnen), penge- og kreditinstitutionerne og de liberale erhverv på den ene side og sundhedssektoren samt de mange institutioner for videregående undervisning på den anden.

De mest koncentrerede erhvervsområder er den indre by samt Holme-Viby-området. Sammen med havnen rummer den indre by ca. 30-35.000 arbejdspladser, domineret af handelsbranchen og især de private servicefag. Et lignende antal er beskæftiget i Holme-Viby-Hasselager, men her ligger hovedvægten på industri- og håndværker-

Virksomheder og beskæftigede i Århus

Branche	Virksomheder		Beskæftigede	
	1980 Antal	1982 Antal	1983 Antal	1983 %
Landbrug	1.817	2.798	2.785	2,0
Håndværk & industri	1.596	23.141	22.722	16,2
Bygge og anlæg	1.318	8.692	8.669	6,1
Handel	3.700	23.186	23.539	16,7
Transport	613	12.134	12.756	9,0
Private serviceerhverv	4.536	19.934	21.111	15,0
Undervisning	1.510	12.765	12.973	9,2
Social- og sundhedsvæsen		24.055	23.784	16,9
Øvrige offentlige ydelser		11.900	11.731	8,3
Uoplyst	105	689	638	0,5
I alt	15.195	139.294	140.798	100
Heraf offentligt	1.510	49.244	48.641	34,5

brancherne, idet henvend halvdelen af samtlige i kommunen er placeret i dette område. I karré-kvartererne mellem allégaderne og ringgaderne er der forholdsvis færre arbejdspladser. I de »indre« forstæder har især Christiansbjerg og Åby en betydelig koncentration af arbejdspladser, og det samme er tilfældet for området nord for Brabrand samt i Vejlbj. Hver især rummer disse arbejdspladser for 7-10.000 mennesker.

I kommuneplanen er det forudsat, at der i de kommende år kan udlægges omkring 400 ha til nye erhvervsområder. Når bortses fra Havnen sker der ingen yderligere tilgang i den indre by. Væksten skal efter planen især foregå mod syd (Viby, Hasselager og Beder-Malling) og nord (Vejlbj, Lystrup-Elsted og Trige). I Tilst-Brabrand-området er de største erhvervsarealer ud-

lagt (henvend 100 ha), men hovedparten af disse er dog reserveret for væksthus- og gartnerierhvervene, der hvad angår arbejdspladser ikke »fylder« meget.

Virksomhedsnyt i 1986

Erhvervslivets udvikling i 1986 fulgte stort set linjen fra året før, der var præget af en jævn forbedring af de økonomiske forhold. Inden for jernindustrien var aktivitetsstigningen stærkest i den første halvdel af året, mens byggeriet kulminerede i efterårsmånederne, hvor den bremsede noget af det af regeringen iværksatte midlertidige byggestop. Sidst på året var der tendens til, at fremgangslinjen var vigende inden for især eksporterhvervene. Skibsindustrien, her repræsenteret af Dannebrog Værft, blev i 1986 fortsat præget af

vanskeligheder, og nedgangen her begyndte også at brede sig til de tilgrænsede områder i underleverandørbrancherne. Inden for handelen med forbrugsvarer var 1986 derimod i Århus som i resten af landet præget af en fremgang, der kun kortvarigt blev stoppet af regeringens »kartoffelkur«. Den ramte i november salget af biler og andre varige forbrugsgoder, der fortrinsvis finansieres ved kreditkøb, men selv om nogle af byens forretninger før jul »gik i panik« og begyndte udsalg i utide, viste det sig, at der faktisk ikke fandt nogen omsætningsnedgang sted inden for de allerfleste områder i julemåneden.

Bergmann, Smith & Co. er et af byens ældste shippingfirmaer. Dets historie går tilbage til 1860'erne, hvor det blev grundlagt af skibsmægler Christian Smith (-1893). Sønnen Robert Smith (1860-1934) optog 1905 skibsmægler Eduard Bergmann (1873-1934) i virksomheden, der har drevet klarerings- og befragtningsforretning og været agent for en lang række førende danske og udenlandske rederier. Med ØK har firmaet drevet forretning siden kort efter århundredskiftet. Den store koncern blev medejer i 1977 og overtog 1983 helt mæglervirksomheden. I 1986 er den ophævet og indgået i Alfragt, der i fællesskab ejes af ØK og DSB.
(Foto: Jørn Timm).

For Dannebrog Værft blev 1986 dog et nyt år med kamp for overlevelse. 1985 havde givet et stort underskud (se oversigten næste side) samt en reduktion af arbejdsstyrken på ca. 100 mand, og nedgangslinjen fortsatte i første halvdel af 1986,

Hovedtal for større Århusvirksomheder 1983-85

	Omsætning (mill. kr.)			Overskud (mill. kr.)			Antal ansatte		
	1983	1984	1985	1983	1984	1985	1983	1984	1985
Korn og Foderstof Kompagniet	6.325	7.157	6.812	155	181	141	1.653	1.758	1.745
Århus Oliefabrik	1.296	1.602	1.555	27	39	58	839	849	825
Jaka	1.123	1.250	1.357	22	20	22	498	515	540
Thomas Ths. Sabroe & Co.	842	976	1.013	25	34	5	1.027	1.091	1.040
Jyske Bryggerier	720	556	635	11	18	27	845	767	739
J.M.E.	366	366	306	÷6	÷7	÷5	811	781	581
Dannebrog Værft	416	247	240	6	39	÷17	650	506	402
Kosan Crisplant	191	269	296	23	22	33	343	380	418
O. G. Høyer	147	208	279	10	18	22	208	220	262
Terma Elektronik	91	127	162	3	7	15	261	326	441
Kosan Cylindric	80	91	92	÷3	÷1	÷22	237	236	263

I oversigten, hvis tal hovedsagelig bygger på offentliggjorte regnskaber, markeres spredningen i de forskellige branchers udvikling i de senere år. Vedr. virksomheder, der ikke er nærmere omtalt i teksten, kan nævnes, at Kosan Crisplant har haft en væsentlig tilbagegang, og at Jyske Bryggeriers samt Århus Olies resultat for 1986 ligger på et lidt lavere niveau end året før. For O.G. Høyer er det nærmest uændret, og det samme gælder KFK. Derimod har Terma Elektronik haft et godt år. Dets omsætning er i det forløbne år steget med næsten 100 mio. kr. og medarbejderstaben med 225.

hvor især værftets nybygningsafdeling kørte på meget lavt blus. I en periode søgte værftsdirektør Thomas Duer i sin traditionelle utraditionelle stil at »udleje« sine ubeskæftigede ca. 100 maskinarbejdere, indtil hans – som det skulle vise sig – sidste nybygninger, to avancerede dykkerskibe, kunne lægge beslag på den fulde arbejdskraft resten af året. Thomas Duer, der har ledet værftet gennem alle kriseårene siden 1973, forlader i foråret 1987 værftet for at blive administrerende direktør i Store Nordiske.

Til de største virksomheder i byen med tilknytning til skibsindustrien hører kølekoncernen Sabroe, og firmaet har også efter en stagnation i 1985 kunnet mærke de stadigt hårdere internationale konkurrencevilkår i 1986. Allerede i første halvår

var der en vigende salgstendens, og selv om virksomheden i efteråret oprettede nyt datterselskab i Norge, undgik det ikke omkring årsskiftet at måtte igangsætte indskrænkninger. Disse må dog også ses i nær sammenhæng med den rekonstruktion, som Lauritzen-koncernen måtte foretage i Sabroes moderselskab Atlas i slutningen af året.

1986 betød endvidere afslutningen på endnu en fase i Frichs døds kamp. Den gamle Århusvirksomhed var i 1979 gået konkurs og af selskabet solgt til Kosan Gruppen, hvor det blev et bifirma til datterselskabet Kosan Cylindric i Middelfart. Virksomheden nåede frem til 1983 op på ca. 250 medarbejdere. Ved siden af den overtagne produktion af diesel- og gasmotorer samt cylinderforinger begyndte man desuden at fremstille nyud-

viklede ståltryksflasker på fabrikken i Åbyhøj. Trods små årlige driftsunderskud var endnu selskabets årsberetning for 1984 præget af optimisme. Flaskeproduktionen slog imidlertid fejl, og med et underskud på 22 mio. kr. i 1985 blev bunden slået ud af virksomhedens økonomi. I juni måned 1986 blev fabrikskomplekset solgt til det århusianske Byggeselskab Brdr. de Linde, (Mogens og Olav de Linde), der i oktober fremlagde planer om at renovere bygningerne og omdanne området til et handels- og industricenter («Frichs-parken»). Produktionen af cylinderforinger blev af Kosan Cylindric solgt til det engelske firma Gkn. Sheepbridge Ltd. i Chesterfield. Derimod fortsætter fremstillingen af gasmotorer i Århus. Et nydannet selskab, Frichs Energi, hvis hovedaktionærer er Maskinfabrikken A.V. Kjær i Galten samt Tjærekompagniet i Nyborg, er med 15 tidligere medarbejdere som »grundlag« rykket ind i nye lokaler i Hasselager industrikvarter. Så Frichs-navnet lever stadig i Århus.

Det samme bliver givetvis også tilfældet med en anden af byens gamle pionervirksomheder, der nu er gået ud af familieje. Som Frichs har »tegnet« den tidlige industrialisering i byen i sidste halvdel af det 19. århundrede, giver navnet P. Baunsgaard associationer til byens gamle handelshuse fra årene omkring århundredskiftet. Den kendte krydderivirksomhed med hjemsted i det markante bygningskompleks ved Nørreport blev i begyndelsen af året afhændet af Aksel Baunsgaard til det nystartede investeringsselskab Mikkelsø Gruppen A/S.

Det var købmand Mathias A. Andersen, der

P. Baunsgaard førte et meget bredt sortiment af madlavningsartikler og malerverer, både af eget fabrikat og som grossist i øvrigt. De engang så kendte firkantede dåser med lys lynlak ses her på bordet ved siden af den cylinderformede bonevoksbeholder blandt de mange krydderiposer og essensflasker.

Den særlige interesse for Rena kulør'en, som Aksel Baunsgaard (t.v.) og gæsten, en amerikansk handelskonsulent viser på billedet – fra 1953 –, skyldes dog ikke det gode indhold. Næh, amerikaneren var imponeret over den specielle lukkemekanisme: »Den kender vi ikke i USA«.

Foto i Lokalhistorisk Samling.

grundlagde firmaet som kolonial-grossistforretning på Kystvejen i 1884. I 1911 blev forretningen

overtaget af Peter Baunsgaard, der var landmandssøn fra Salling. Samtidig med grossisthandelen begyndte han selv at fabrikere husholdningsartikler (krydderier, bage- og buddingpulvere, essenser osv.), der blev markedsført under navnet Rena. De fik hurtigt kvalitetsstempel og fandt rivende omsætning hos landets købmænd (Peter Baunsgaard handlede af princip ikke med brugsforeningerne), så virksomheden i løbet af mellemkrigsårene blev landets dominerende krydderi- og bagepulverforretning.

Den nuværende fabriksbygning i Nørreport er opført i årene efter 1. verdenskrig på en grund, der indtil 1917 husede Fengers Realskole. Udover den stadigt voksende krydderiproduktion fremstillede virksomheden tekniske artikler (sæbe, oliefarver og lakfernis). I 1943 blev Baunsgaards to sønner Ejvin (1909-85) og Aksel (1913-) optaget som medinteressenter i firmaet, der 1940 var blevet udvidet med opkøb af en hidtil konkurrerende forretning, E. Mehls sæbefabrik med det kendte parfumeri på Store Torv (nedlagt 1972). På grundlag af opfindelsen af en ny paksalve til brug ved samling af vandrør blev aktiviteten i 1943 desuden udvidet med datterselskabet Unipak. Produktet af samme navn har siden gået sin sejrsgang verden over, baseret på Baunsgaards hemmelige recept. Siden Peter Baunsgaards død i 1957 har virksomheden været drevet af sønnerne Ejvin og Aksel – samt indtil 1970 tillige Viggo Baunsgaard – og det er en særdeles velkonsolideret forretning, som de nye ejere nu har overtaget, formentlig med henblik på at flytte fabrikationen i mere moderne lokaler i et af de nye industriområ-

der og anvende den attraktivt beliggende grund til andre formål.

At nogle virksomheder i årets løb handles og skifter ejere er jo for så vidt et naturligt led i byens forretningsliv og burde måske ikke give anledning til særlig omtale. Både Frichs og Baunsgaard har dog gennem deres århundredlange eksistens været så markante »institutioner« i byens udvikling og historie, at det må berettigede en undtagelse.

Det samme er også tilfældet for Barnows tømmerhandel, der i 1986 har gennemgået en væsentlig modernisering efter i 1985 at være overtaget af udenlandsdanskeren Alex Poulsen.

Tømmerhandelens historie rækker endnu længere tilbage end de to ovenfor nævnte virksomheders. Udgangspunktet for den er faktisk en købmandsgård, der 1852 blev grundlagt af Marinus Meden (1827-1902). Forretningen var især baseret på handel med oplandets landbrugere og omfattede ud over tømmer andre varegrupper som kolonial, korn og foderstoffer. Fra 1870'erne helligede Meden sig helt tømmerhandelen, der formelt blev udskilt som byens første specialforretning for bygningsartikler og trælast i 1879. Meden overdrog i 1896 forretningen, der lå ved Mejlgedes port mellem Mejlgade og Knudrigsgade, til J.M. Jacobsen og P. Pedersen, der fortsatte virksomheden under navnet Århus Tømmerhandel. En antændelse i trælageret her gav i 1899 anledning til storbranden på Mejlborg, hvorefter tømmerpladsen blev flyttet til en grund ved Randers landevej nord for Vennelystparken. Her lå den, da konsul Niels Barnow (1876-1955) overtog den i 1914 sammen med svogeren S.J. Henrichsen (1873-

1924) og i de følgende år drev den frem til at blive en af provinsens største trælastvirksomheder. Til sin nuværende plads på hjørnet af Randersvej og Nordre Ringgade flyttede Barnows tømmerhandel – som den skiftede navn til – i midten af 1930'erne, efter at Niels Barnow havde solgt de hidtidige grundarealer til brug for det nye universitet. Han drev selv foretagendet næsten frem til sin død i 1955, fra 1939 dog med sønnerne Erik (1904-83) og Poul (1907-82) som medindehavere.

I 1954 blev firmaet omdannet til aktieselskab og etablerede ved samme tid filialer i Holme og Grundfør. I 1960'erne og 1970'erne stivnede det dog noget i sin aristokratisk-konservative ledelsesform og tabte terræn i forhold til konkurrenterne. Først i 1975 tog det således byggemarkedsideen op, som Trælastkompagniet havde introduceret 5-6 år i forvejen med sit Silvan Byggemarked, men Barnows Byggemarked har dog til gengæld såvel betjenings- som varemæssigt været præget af et højere kvalitetsniveau.

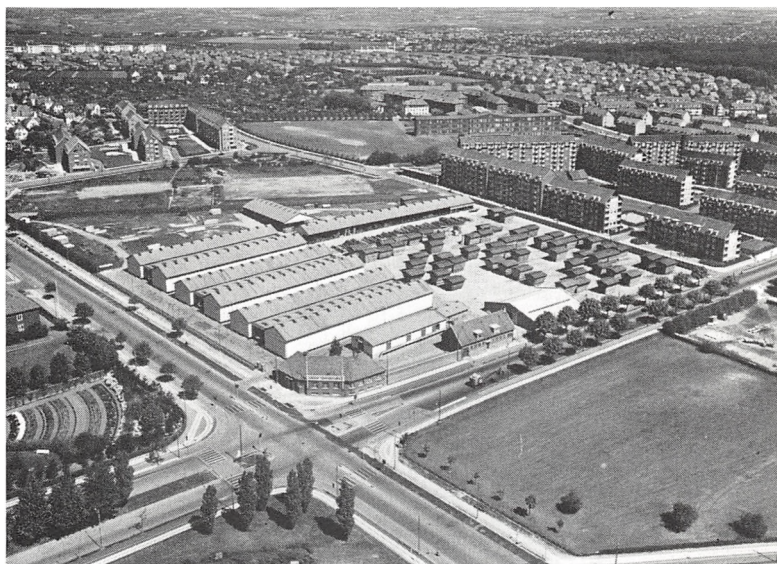
Også Barnow-navnet ses endnu i bybilledet.

Århus Tømmerhandels lagerplads lå indtil århundredskiftet ved Mejlgades port, indelukket i baggårdsarealer mellem Mejlgade og den såkaldte kærlighedssti. At branden i 1899 her hurtigt kunne brede sig til de omliggende beboelsesejendomme, fremgår tydeligt af det nederste billede, der er fra omkring 1898. I baggrunden ses Mejlborg.

Anderledes åbent var der på det areal ved Randersvej/Nordre Ringgade, som Niels Barnow – efter et mellem spil ved Vennelystparken – flyttede virksomheden til i 1935. Ved indflytningen lå hele området ubebygget. Rytterparken, hvis boligkarreer ses til højre på øverste billede – fra 1956, blev først bygget omkring 1950.

Fotos i Lokalhistorisk Samling.

Firmaet er dog efter ejerskiftet indgået i den landsdækkende byggemarkedskæde Dansk Interpares A/S, så i august blev byggemarkedets store Barnow-skilte suppleret med kædens fællesbetegnelse »inpas«. – Det er vist det, man kalder fremmedgørelse.

Detailhandelen er normalt den mest »følsomme« sektor i byens erhvervsliv, og der foregår en løbende ændring i butiksmønsteret. Til de mest markante i 1986 hørte Brugsens åbning i februar af sin nye Kvickly-butik, den 5. i byen, på Viborgvej i Hasle samt den begyndende indflytning i det nye Kosmoramacenter. Blandt de mere utraditionelle nye butikker var også den nye »interiørbutik«, ledet af de tidligere mangeårige indehavere af Farve Nyt-forretningerne på Randersvej og Frederiks Allé, brødrene Max og Finn Jørgensen. Forretningen, der ligger i Hasle, giver mulighed for på et sted at foretage indkøb af varer til husets indvendige »beklædning« på gulve, vægge og vinduer.

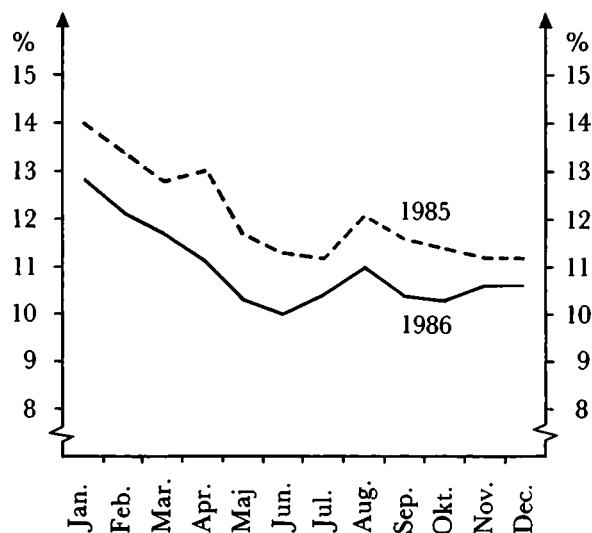
Til de nye virksomheder, som 1986 »bragte« til Århus, hører endelig Protein- og Oliefabrikken Scanola A/S. Denne oliemølle er blevet oprettet af frø- og grovvarerelskaber samt landmænd med det formål af forarbejde den stadigt stigende danske rapsfrøproduktion til spiseolie og foderstoffer. Beslutningen om at lægge fabrikken i Århus har givet anledning til megen debat (bl.a. omkring miljøspørgsmål), men der er ingen tvivl om, at den for Århus Havn vil blive en økonomisk gevinst. Bulkvarer som korn, foderstoffer, kul og olie, der kræver faste havneanlæg, er langt sikrere indtægtskilder for en havn end containerfragter, der

kan omdirigeres til andre havne med øjeblikks varsel.

Arbejdsløsheden og kvinderne

Mens det – som ovenfor nævnt – er vanskeligt at få aktuelle oversigter over det samlede antal mennesker i Århus, der er i erhvervsarbejde, er udviklingen i arbejdsløsheden belyst langt bedre. Man kan her måned for måned se, hvor mange der går ledige. I diagrammet nedenfor er angivet, hvor stor en del af de forsikrede lønmodtagere der gennemsnitlig har været arbejdsløse i de seneste to år. Det fremgår, at ledighedsprocenten i 1986 er faldet med omkring 1 i forhold til året før. Det er i

Arbejdsløsheden i Århus 1985 og 1986
Ledige i procent af forsikrede

øvrigt en tendens, der har været siden efteråret 1983, hvor bl.a. novembers ledighedsprocent lå på 13,3 sammenlignet med november 1986 på 10,6.

Fremgangen i beskæftigelsen har især været til gavn for de helt unge, hvor faldet i ledigheden udgør omkring 25%. Fagligt set er arbejdsløsheden faldet mest hos tekniske funktionærer, i byggefagene og jernindustrien, mens kontorfagene har haft næsten uændret ledighed. Dette er også baggrunden for, at faldet i mændenes arbejdsløshed samlet har været næsten dobbelt så stor som

Et vigtigt led i bekæmpelsen af arbejdsløsheden er uddannelse og omskoling til de erhvervsområder, der har brug for arbejdskraft. Tilgangen til kurser på de erhvervsfaglige skoler i byen har været stigende i de senere år. En ny stor specialarbejderskole blev taget i brug i 1985, og Århus Tekniske Skole udvider kraftigt – trods problemer med både økonomi og byggetilladelser. I foråret 1986 blev smede- og mekanikeruddannelsen flyttet fra baggårdsbygninger i Eckersbergsgade til nylejede industrihaller i Holme. At flytningen var tiltrængt, fremgår tydeligt af billedet, der viser vinkelslibning i et trangt og upraktisk »undervisningslokale« i Eckersbergsgade. (Foto: Preben Hupfeld).

for kvindernes vedkommende i 1986 (ca. 750 mod omkring 400). Af de ca. 66.000 erhvervsaktive mænd i Århus var i november omkring 5400 ar-

bejdsløse, mens der var godt 7100 ledige kvinder ud af en arbejdsstyrke på knap 59.000. Arbejdsløsheden blandt kvinderne er således væsentlig større end mændenes og forskellen er voksende.

Denne udvikling er også baggrunden for, at der i 1986 er taget særlige initiativer for at forbedre de ledige kvinders arbejdsmuligheder. Forsøgene har samlet sig omkring fire områder: kvinder og teknologi, kvinder i mandefag, kvindelige iværksættere og kvindelige ledere. På det første område har siden 1984 i kongreshuset eksisteret en »åben datastue for kvinder« hvor arbejdsløse kvinder kunne gøre sig fortrolige med datamater. I foråret 1986 startede HK i Frederiksgade 10-ugers EDB-kurser, som i årets løb mere end 500 kvinder deltog i, og på amtsplan er med held gennemført de første forsøgsprojekter, hvor arbejdsløse ufaglærte kvinder gennem længere kursusforløb er blevet oplært til teknologijob bl.a. i jernindustrien. Det var også amtets beskæftigelsessekretariat, der i foråret 1986 igangsatte et særligt iværksætterkursus for at få flere kvinder til at starte egen virksomhed. Store konkrete resultater i form af flere jobs er det dog endnu ikke blevet til. Initiativerne har fortrinsvis haft til hensigt at motivere kvinder til at søge utraditionelle jobs. Det er vel også i dette lys, man må se byrådets vedtagelse i november om at give positiv særbehandling til kvinder ved ansættelser i mandsdominerede kommunale jobtyper, herunder lederstillinger.

Udblik og fornyelse

Initiativer til at styrke beskæftigelsesmulighederne i byen og finde nye veje for erhvervsudvik-

lingen har 1986 i det hele taget været rig på, og karakteristisk for flere af de gennemførte projekter har været det nære samarbejde mellem erhvervsliv, kommunale myndigheder og byens uddannelses- og forskningsinstitutioner, som var ukendt for blot nogle få år siden.

Etableringen af Forskerparken, der i september åbnede i midlertidige pavillonbygninger ved Gustav Wieds vej, er vel nok det mest perspektivrige eksempel herpå, men også Kina-eksportfremstødet er – på trods af den turistodeur, der også hænger ved det – et vidnesbyrd om, at de tre grupper formår med held at arbejde effektivt sammen om konkrete projekter, ligesom det var en kombineret indsats fra borgmester og eksport erhvervssektor, der gav til resultat, at udenrigsministeriets handelsafdeling i september åbnede et eksporthandelskontor på Rådhuset.

1986's fornyelser indenfor byens erhvervsliv markeres af, at kommunens salg af industrigrunde fra 1983 til 1985 voksede fra godt 2 til 33 ha. Af nybyggeriet indgår en ikke ubetydelig del i erhvervscentre, industri-parker, modul-opbyggede administrationshuse, iværksætterbyer – som byggeselskaberne har betegnet gennemførte eller planlagte projekter ved Vejlbj Nord, Malling, Viby og Lystrup. Det er udlejningsbyggeri, og for fleres vedkommende indeholder de en række fællesfaciliteter, der giver de industrier, der lejer sig ind her, tilskyndelse til nærmere kontakt og samarbejde.

Og så er der kun at håbe, at også konjunktoren for 1987 vil være med i samarbejdet.

E.K.J.

Fra friskole til realskole

Privatskolerne har gennem årene udgjort et fast indslag i byens skoleliv. Der har altid været forældre, som af forskellige grunde (måske religiøse, politiske, psykologiske eller pædagogiske) ikke har været tilfreds med den offentlige skoles tilbud, men har været villige til at betale for frit at kunne vælge, hvilken skole deres barn skulle gå i.

I forrige århundrede var der i Århus talrige private småskoler, til tider op mod et halvt hundrede, men de fleste af dem fik kun en kortere levetid. Nu er der af de gamle privatskoler kun fem tilbage:

Elise Smiths Skole (grundlagt 1824)
N. Kochs Skole (1866)
Forældreskolen (1867)
Skt. Knuds Skole (1873)
Laursens Realskole (1886).

Hertil er kommet fem nye:

Århus Friskole (1953)
Rudolf Steiner-Skolen (1955)
Århus Privatskole (1975)
Jakobskolen (1976)
Interskolen (1977).

Laursens Realskole, der i november 1886 har kun-

Redaktør Niels Johan Laursen.
V. E. Svendsen fot. o. 1885.

---

net fejre 100 års jubilæum, hører afgjort til de mest ansete, både i byen og i oplandet. Den har sit særpræg derved, at den oprindelig er startet som en grundtvigsk friskole.

Det begyndte med, at malermester Hermann Poulsen i Vestergade, der var grundtvigianer og

Skolebestyrer Anna Laursen.
Fred. Eckardt fot. o. 1895.

---

medlem af den nystiftede Århus Valgmenighed, i 1885 ansatte en lærerinde, Karoline Andersen, til at undervise sine børn. I det følgende år sluttede flere forældre sig til, og den lille skole voksede under navn af Valgmenighedens Skole. Den måtte flytte flere gange, til Frederiksgade 76, Vestergade

5, Søndergade 17, Frederiks Allé 42 og i 1890 til Søndergade 70, hvor den kom til at bo i en år-række.

Her kommer ægteparret Laursen ind i billedet. Teologen og journalisten Niels Johan Laursen (1855-1930) var en fremtrædende venstrepolitiker både lokalt og på landsplan. Han var først redaktør af Aarhus Folkeblad (1882-95), et grundtvigsk modstykke til den bjørnbakske Aarhus Amtstidende, derefter af Aarhus Amts Folkeblad (1895-1903), der var talerør for Venstrereformpartiet. Senere blev han kapellan ved Domkirken, var medlem af Byrådet 1900-06 og 1909-20 og af Folketinget 1910-26.

Hans hustru Anna Laursen (1845-1911) var gårdmandsdatter fra det grundtvigske Sydsjælland (født i Landsgrav ved Slagelse). Hun gik to år på Askov Højskole og tog i 1881 lærerindeeksamen fra Frk. Zahles Skole i København. Året efter blev hun gift med redaktør Niels Johan Laursen og flyttede til Århus. Det nystartede Aarhus Folkeblad havde først adresse Frederiksgade 74, men i 1885 købte N. Joh. Laursen ejendommen Søndergade 70 og flyttede redaktionen hertil.

Der gik nogle år, før Anna Laursen gjorde brug af sin læreruddannelse. Derimod var hun aktiv inden for kvindebevægelsen som medstifter af Dansk Kvindesamfunds Århuskreds, hvor hun gennem 22 år virkede som en meget energisk formand.

Fra 1888 begyndte hun efter opfordring at undervise i Valgmenighedsskolen, og da den var i alvorlige vanskeligheder, gik hun i 1891 ind på helt at overtage ledelsen af skolen. Den fik nu

navnet Fru Laursens Skole og var for en længere periode installeret i baghuset til Søndergade 70.

I løbet af 1890'erne voksede elevtallet fra 40 til 100, og samtidig opstod det krav fra forældrene, at børnene skulle kunne slutte skolegangen med en eksamen, der gav mulighed for videre uddannelse. Dette ville betyde et brud med friskolens ideer, men Anna Laursen måtte bøje sig for ikke at miste eleverne. Undervisningsplanerne ændredes, og fra 1901 blev skolen anerkendt som eksamensberettiget. Den prøve, man førte eleverne frem til, var den såkaldte almindelige forberedelseksamen, også kaldet præliminæreksamen, der blandt andet havde betydning for ansættelse i etaterne. Den svarede nogenlunde til den senere realeksamen, og skolen kaldtes da også fremover Fru Laursens Realskole.

Den grundtvigske valgmenighed under Asger Højmarks ledelse var ikke rigtig tilfreds med dette frafald og startede derfor i 1905 Aarhus Friskole, også kaldet Pastor Højmarks Skole. Den fik dog aldrig nogen større tilslutning, og i 1935 måtte den give op.

Når Fru Laursens Realskole klarede sig så godt i konkurrencen mellem de private skoler, skyldes det nok, at den også som eksamensskole havde beholdt en del af sit friskolepræg. Den gav fra starten fællesundervisning for piger og drenge, et princip, der først gennemførtes i de andre privatskoler i 1930'erne og i kommuneskolerne så sent som fra 1946. Katederet i klasserne var uden forhøjning, hvilket betød en mere naturlig kontakt mellem læreren og børnene. I skolens årsberetninger findes der hist og her mange vidnesbyrd fra

Skolebestyrer Maren Nielsen.
Thomas Pedersen fot. 1931.

tidligere elever og lærere om det lyse og venlige skolemiljø, der udfoldede sig i de små lokaler i Søndergade. Disciplinære vanskeligheder hører man ikke meget om. Her fornemmes der (som for øvrigt også i andre privatskoler) en velgørende modsætning til den hårdhændede disciplin, der

Fru Laursens i Hjelmensgade. Billedet er taget i november 1961, da skolen holdt 75 års jubilæum. Ib Rahbek-Clausen fot.

herskede i kommuneskolerne helt op i efterkrigstiden.

Hvad undervisningen angår, måtte den naturligvis bestemmes af eksamenskravene, men samtidig lykkedes det uden tvivl at bevare noget af friskolens ånd: Sangen og den mundtlige fortælling spillede fortsat en væsentlig rolle. Anna Laursen underviste selv i dansk, historie og religion. Hendes mand tog sig trods sin kirkelige og politi-

ske virksomhed også tid til at undervise på skolen. Hans fag var regning og matematik, senere også religion. Af det øvrige lærerpersonale må særlig fremhæves Maren Nielsen (1857-1954), en betydelig pædagog og administrator, der havde været med helt fra 1892 og efter Anna Laursens død i 1911 indtrådte som skolebestyrer, mens N. Joh. Laursen stadig var skolens ejer.

I 1922, da forholdene i Søndergade var blevet alt for små, købte N. Joh. Laursen to ejendomme i Hjelmensgade, nr. 4A og 4B, nuværende nr. 10 og 12, og lod dem ombygge til skolebrug. De var oprindeligt opført i 1897 af Dansk Arbejder-Loge, en nærmest selskabelig forening, der havde logelokal i nr. 4B og averterede i Demokraten med »hyggelige lokaler, anbefales foreninger og selskaber til møder og baller«. Sidste ejer før N.J. Laursen var dog A/S Jydsk Elektro.

Indretningen af skolen i Hjelmensgade blev betroet til den kendte arkitekt Ludvig A. Petersen, der har tegnet ikke mindre end seks kommuneskoler i Århus: Ingerslevs Boulevard, Finsensgade, N.J. Fjords Gade, Samsøgade, Læssøesgade samt Viby Skole. Den nye skole kom til at omfatte 10 klasseværelser foruden særlokaler til naturfag og sang, gymnastiksal, bibliotek, lærerværelse og kontor. Indvielsen fandt sted den 8. januar 1923.

Rammerne var stadig beskedne, men beliggenheden fortrinlig og tilpas rolig i den stejle sidegade til Nørregade. Her har skolen siden arbejdet videre i stifternes ånd under skiftende ledelse. Af senere bestyrere kan nævnes Jens Bundgaard (1930-39), J.C. Danielsen (1939-51) og Jens Kjær-Jensen (1951-69). Under Kjær-Jensen ændredes

skolens status og arbejdsforhold på forskellig måde. 1957 dimiteredes det sidste hold med præliminæreksamen, og fra 1958 afsluttedes undervisningen med de normale prøver mellemskole- og realeksamen. 1963 gik skolen fra privateje over til at være en selvejende institution med en bestyrelse på 7 medlemmer, der har ansvaret for administration og økonomi, mens den faglige og pædagogiske ledelse ligger hos skolelederen. Samtidig blev skolens navn ændret til kort og godt Laursens Realskole.

Kjær-Jensen havde flere gode ideer. Således indrettede han lejrskole på sin private landejendom Rådved Kærsgård ved Horsens, men dette fremstød fik dog ikke varig betydning, idet han få år efter forlod skolen for at hellige sig det af ham startede Jysk Realkursus.

Efter skoleloven af 1975 har Laursens Realskole yderligere nærmet sig det offentlige skolevæsen ved at indføre den almindeligt gældende afgangsprøve efter 9. klasse og den udvidede afgangsprøve efter 10. klasse. Det er stadig en relativt lille skole med et elevtal, der i 1960 kulminerede med 420, men senere har ligget lidt over 300. De åbenbare fordele ved, at alle kender hinanden, endvidere skolens gode traditioner og solide omdømme, båret oppe af en trofast forældrekræft i by og på land, alt dette vil formentlig bidrage til, at skolen – som en af de bedst funderede privatskoler – trygt kan se fremtiden i møde.

K.E.

Skolen har altid lagt vægt på en god årsfest med tilhørende dramatisk udfoldelse. I 1963 foregik det i Folkets Hus, hvor man opførte »Der var engang« med næsten 80 medvirkende og vandt prisen i landskonkurrencen om den bedste skolekomedie.
Ib Hansen fot.

En udvisningssag fra 1906 – eller en flygtning krydser vort spor

---

Den 10. marts 1906 var politibetjent nr. 9, Hanssen, kaldet Nihansen, i sin egenskab af undersøger (datidens kriminalbetjent) på patrulje i Ryesgade. I porten til nr. 3, Missionshotellet (senere Hotel Prinsen og endnu senere Henning Clausens boghandel) bemærkede han en person, der stod og kiggede i Kristeligt dagblad, der var opsat i de sædvanlige læseskabe til brug for interesserede, der ikke holdt eller købte avisen. Af en eller anden grund – påklædning, udseende – fik Nihansen en fornemmelse af, at manden var en fremmed. Han bad – på tysk – om at måtte se hans papirer, og da han blev præsenteret for hele tre sæt, lydende på forskellige navne og affattet i forskellige sprog, og da manden ydermere kun havde 55 øre på sig, tog Nihansen ham med på politistationen, hvor han lod ham fotografere og underkaste de gængse antropometriske målinger, der anvendtes ved identifikation. Fotografi og målekort sendtes til København, og da der herfra nogle dage senere kom meddelelse om, at man ikke kendte noget til den pågældende, fandt Århus politi, at man i overensstemmelse med loven om tilsyn med fremmede og rejsende af 15. maj 1875 ikke havde andet at gøre end at sende manden tilbage – til Rusland, hvorfra

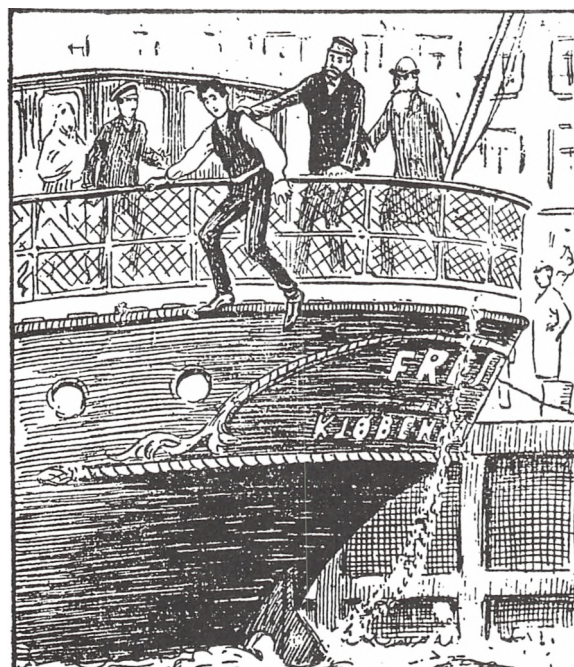
han hævdede at være kommet. Han opgav sit navn som Wulf Kasdan, et navn, der til gengæld ikke forekom i de sæt papirer, han havde afleveret. Kasdan *blev* udvist, sendt med DFDS' »Frejr« til Windau i (russisk) Letland, og så var ellers fanden løs.

Rusland havde tabt den russisk-japanske krig 1904-05. I januar sidstnævnte år havde man haft »den blodige søndag« foran Vinterpaladset i Skt. Petersborg, hvor 30.000 fredelige demonstranter, blev beskudt af zarens tropper. Omkring 1.000 dræbtes, og 2.000 såredes. Fra 1903 havde der med mellemrum været omfattende jødepogromer, og mange flygtede ud af landet både jøder og revolutionære. De første blev i almindelighed på forskellig måde hjulpet af trosfæller rundt omkring, hvor de tog hen; over for de sidstnævnte var man – i al fald flere steder – ret forsigtig. Man kunne aldrig vide, hvad de kom med, og hvad deres ideer kunne bruges til af de kredse, som pønsede på samfundsomvæltninger. Danske aviser af næsten alle politiske afskygninger bragte i disse år hver uge, om ikke daglig, greuelskildringer af forholdene i zarriget og af myndighedernes fremfærd mod de anderledes tænkende og mod jøderne, hvoraf i øvrigt ikke få også tilhørte de anderledes tænkende. Rusland var ikke det heldigste mål for det århusianske politis pligtfølelse.

Sagen blev 21. marts taget op af Demokraten og boulevardavisen Århus-spejlet, der udkom 1906-09. Demokraten konstaterede, at der var tale om en »hæderlig og retskaffen mand«, der muligvis var desertør fra det russiske militær, men hvis eneste forbrydelse var, at han søgte arbejde. Han

havde i København af nogle (formentlig socialdemokratiske) rigsdagsmænd modtaget en hjælp på 15 kr., hvoraf han havde tilbagebetalt de 10, inden han tog videre. Til al uheld kom han til Århus, hvor man behandlede ham som en forbryder. »Nu er den hæderlige, arbejdssøgende mand altså på vej til et af Sibiriens slimede og klamme fængsler, og det har Århus politi den tvivlsomme ære af«. Århus-spejlet opsøgte politiassistent André Hauerbach, der som betjent Nihansens overordnede havde formidlet transporten til København. Hauerbach henholdt sig under samtalen igen og igen til 1875-loven, og på et spørgsmål om, hvorvidt man ikke kunne have sendt Kasdan til et andet land, svarede han, at man naturligvis ikke kunne bebyrde andre med subsistensløse personer, når de ikke var hjemmehørende der. At Hauerbach juridisk havde ret, indrømmede avisen; men en skandale var fremgangsmåden lige fuldt. Hidtil havde Prøjsen været ene om at være Rusland følgende i den slags sager, mens mange andre lande enten gav flygtningene asyl eller lod dem selv vælge det land, de ville udvises til. At Danmark nu fulgte Prøjsens eksempel, var en forsmædelse for hele landet og en skamplet på dets retspleje – »Århus politi som de russiske bødlers hjælpsvende!«

Hvad der var sket i København, kom frem i Demokraten, der refererede en stort opsat artikel fra Politiken: Kasdan havde ved at råbe over rælingen fra »Fejr«, hvortil han var blevet bragt af det københavnske politi, fortalt journalisten sin historie. Da han var færdig, tilbød journalisten den ledsagende opdagelsesbetjent, der stadig stod

Politikens tegner forevige Kasdans flugtforsøg eller forsøg på at drukne sig i Københavns havn. Her efter Demokraten 22. marts 1906.

på kajen, at skaffe penge til at få flygtningen til Stettin i stedet for Rusland – en manøvre, som i øvrigt også Århus-spejlet havde forsøgt ved direkte henvendelse til justitsminister P.A. Alberti, alt dog forgæves. Pludselig krængede Kasdan sin jakke af og søgte at springe i vandet. Han blev dog grebet af »Frejr's styrmand og derefter låst inde i et af skibets lukker. Også Politiken erklærede, at Århuspolitiet, personificeret i Hauerbach og Nihansen, nu stod som håndlangere for de russiske despoter. – »Kasdans videre skæbne kommer over

det århusianske politis hoved«.

Heller ikke flere borgerlige blade var glade for affæren. Århus stiftstidende (Højre) mente, at ingen ville være gået i rette med politiet, hvis det for en gangs skyld havde »knebet et øje til«. Man kunne underhånden have givet ham det råd at søge tilbage til København, hvor han tilsyneladende havde venner – »Det kunne vort politi have gjort, og det ville vi for Kasdans skyld ønske, at det havde gjort«. Århus amtstidende (Venstre) fandt, at det var utilgiveligt – desertør eller ej – at sende flygtningen tilbage til Rusland, »det land, som civiliserede starter i øjeblikket helst skulle tage videst mulig afstand fra«. Jysk morgenblad (Rad. venstre) skrev bl.a.: »Ingen har nemlig bestridt, at politiet, når det havde fået fat i et menneske som Kasdan, ifølge loven var fuldt berettiget til at behandle ham som sket. Men af det, at man har *ret*, følger ikke, at man har *pligt* til at handle umenneskeligt. Hvad havde Århus politi at gøre med Kasdan? Hvad vedkom det hr. Nihansen, at en mand han ikke syntes at have set før, stod og læste i et blad i en port uden at genere en mors sjæl? Kan virkeligt ethvert menneske, der ikke har den ære være på hat med hr. Hansen, risikere at blive trukket på stationen, målt og synet og behandlet som et mistænkeligt subjekt? Så bliver det såmænd hyggeligt at være Århusianer«.

De heftige angreb på politiet gjorde imidlertid efter nogle dages forløb Århus-spejlet betænkelig. Det tog sagen op i en leder, hvori det blev betonet, at det ikke havde været meningen at »hakke løs« på politiet i almindelighed, således som man kunne se det i københavnske blade. Tværtimod

var man af den overbevisning, at Århus havde et endog usædvanlig godt og intelligent politikorps, der nød almindelig påskønnelse blandt alle »borgerskabets bedre elementer«. Lederen, der var ganske lang, konkluderede, at man ikke var ude på at smigre politiet, »men kun for at yde det retfærdighed i disse dage, da folk måske er noget tilbøjelige til at angribe det«.

Ret hurtigt gik der politik i sagen. I et byrådsmøde allerede 22. marts rejste Peter Sabroe den uden for dagsordenen. Han protesterede skarpt mod det skete, der ovenikøbet – med arrestophold og hjemsendelse af flygtningen – havde kostet byen penge. Vist 41 kr. oplyses det andetsteds. Borgmester E.C.L. Drechsel afviste videre diskussioner, da politimesteren ikke var til stede i byrådsalen til at forsvare korpsets optræden. Det blev dog efter et par korte bemærkninger vedtaget at afæske politimesteren en redegørelse. Hvis han måtte ønske det, kunne han også komme og deltage i det punkt på rådets næste møde.

Det er klart, at politiet, selv om det formelt havde handlet korrekt, ikke var glad for, som det hele havde udviklet sig. Til Politiken fortalte politimester Chr. M. Jespersen, at han daglig modtog anonyme trusselsbreve. Han havde netop modtaget et meget langt fra en københavnsk dame, der titulerede ham »rakkerknægt« og i øvrigt injurierede både ham og hans kone på det kraftigste. Om Kasdan sagde han, at han ikke havde haft videre med denne at gøre, men at Hauerbach kun havde gjort, hvad han skulle. På et spørgsmål, om han ville møde op i byrådet, svarede Jespersen, at han ikke havde »større lyst« til en diskussion med

Protestmøde i „Vennelyst“.

I Morgen, Torsdag Aften Kl. 8, afholdes offentlig Møde i begge Sale i „Vennelyst“, hvor der vil blive talt om

Politiet og Borgerne

med særlig Henblik paa den fattige russiske Desertors Hjemfendelse, som har vakt saa stor Opmærksomhed her i Byen, ja i hele Landet. Socialdemokratiet indbyder til disse Møder i „Vennelyst“ for at give de Duffer om et bedre Forhold mellem Politiet og Borgerne, der har givet sig saa kraftigt til Kende i den sidste Tid, et fælles Udtryk, og der bør derfor være fuldt Sns i begge Sale i „Vennelyst“ i Morgen Aften.

Der vil. blive talt af Folketingsmændene Harald Jensen og Sabroe, Forretningsfører Jakob Jensen, Redaktør M. Simonsen m. fl.

Alle indbydes, Kvinder og Mænd.

Partifæller! Til „Vennelyst“ i Morgen Aften!

Demokraternes opråb 28. marts 1906 om mødet i Vennelyst dagen efter. – Harald Jensen var i Rigsdagen blevet optaget af forhandlinger om huslejegodtgørelse til jernbanefunktionærer, og i stedet talte maskinarbejder Rasmus Larsen.

Sabroe! Han kom heller ikke, men sendte i stedet en saglig redegørelse, der sluttede med en »venlig hilsen« til Peter Sabroe: Udvisningen hørte under politimesterens embedsomsråde og kom slet ikke byrådet ved.

Rådets møde den 29. marts blev lidt af et anti-klimaks. »Sabroes slag i luften«, »stor fiasko«

kaldte Århus-Posten det. Borgmesteren forelagde politimesterens brev og foreslog, at man tog det til efterretning. Både Sabroe og Demokratens redaktør M. Simonsen forsøgte at få en diskussion i gang om anvendelsen af 1875-loven. Det lykkedes ikke rigtig, og loven var vel egentlig også tænkt som beskyttelse for den indenlandske arbejdskraft. Efterretningen blev vedtaget – dog uden at Sabroe gav op: Politiets optræden skulle nu fremdrages på andet sted.

Det officielle referat af mødet fik et lille Nachspiel. I en af sine taler sagde Sabroe om politimesteren: »Den herre skal få at vide, at arbejdernes repræsentanter forstår at vurdere den partiskhed, der har givet sig udslag i hans embedsførelse«. Udtalelsen var ikke med i referatet og i øvrigt heller ikke i Demokraten, og Stiftstidende spurgte derfor maliciøst, om det enkelte medlem havde ret til at øve censur. Det havde det enkelte medlem naturligvis ikke, svarede referenten, borgmesterfuldmægtig O. Høegh-Guldberg, og det var derfor heller ikke sket her. Stiftstidende spurgte da videre, hvorfor en så graverende udtalelse egentlig var udeladt, men fik aldrig svar.

Det »andet sted«, hvor Sabroe havde truet med at fortsætte, var Vennelyst. Allerede dagen før byrådsmødet havde Demokraten på forsiden en indvarsling til et protestdemonstrationsmøde, der skulle finde sted i Vennelyst, og 29. marts endnu en opfordring, hvori det bl.a. hed: »Ånden er for russisk i vort politi«. Mødet, der afholdtes, da byrådet var færdigt, blev en ganske magtfuld tilkendegivelse. 3.-4.000 tilhørere fik to steder – i pavillonen og i teatersalen – Kasdansagen forelagt og

kommenteret af hele fem talere, hvoraf nogle også tog politiets daglige behandling af byens borgere op. Tonen var barsk – naturligvis, og politiet levedes ingen ære. Simonsen fortalte en grotesk historie om et par drenge, der var blevet idømt bøder. »Den ene havde fløjtet, den anden slået en koldbøtte. Dette var virkelig hele deres forseelse, og derfor var deres forældre blevet idømt henholdsvis 2 og 4 kr. Den første drengs far var en gammel, alderdomsunderstøttet mand. Eksemplerne vækker forsamlingens harme, og luften svirrede af indignerede ord mod Århus politi. Navnet Nihansen og flere andre betjentnumre udråbtes af forsamlingen. Men harmen vendte sig til munterhed, da redaktør Simonsen meddeler, at de 4 kr. betalte politiet tilbage, og de 2 kr. eftergav det, efter at Demokraten meget kraftigt havde påtalt sagen, hvilket altså heldigvis vidner om, at politiet ikke er uimodtageligt for sund fornuft«. Hertil må nok føjes, at vel var tidligere tiders politi ganske ofte ikke særlig »venligt« over for samfundets nederste; men her synes nu at mangle et par detaljer. Mødet sluttede med vedtagelse af en resolution, der misbilligede, hvad der var sket med Kasdan, og i øvrigt opfordrede politiet til generelt at fare med lempe.

I sit referat af begivenhederne, som Demokraten havde på forsiden 30. marts, hed det, at alt var forløbet i skønneste orden. Kun knustes ruderne i døren til teatersalen, og tre damer besvimed og måtte bæres ud i frisk luft – og politiet holdt sig væk! Det sidste dementerede man på side 2: Man havde senere erfaret, at politistyrken stod klar til udrykning »med stavene«, og at reservebetjentene

havde fået ordre til at holde sig i beredskab. »Hvor Århus politi dog ligner sig selv!«

Stiftstidende kaldte *sit* referat fra Vennelyst for »Den glade farce«, og dermed var tonen angivet. Man havde fået fat i nogle detaljer fra Sabroes tale, der som altid var stærk og farverig. Det føg med »bøddel« og »rakkerknægt« og leveråb og – om politimesteren: »»Nej, vi skal gi ham, og vi skal vise de andre, at borgerskabet ikke vil kysse politimesterens storetå. Og vi skal vide at beskære hans budget!« I et sådant øjeblik aner Sabroe ikke, hvad han siger, men det gør også lige meget. Han er pragtfuld«.

Ene af alle aviser fandt Jyllands-posten ikke noget galt i udvisningen af Kasdan: »Politiet i Århus ville have gjort sig skyldig i en ganske klar og åbenbar pligtforsømmelse, hvis det havde undladt at udvise ham. Det, som vore floskelmagere bebrejder politiet i Århus, er ikke desto mindre netop det, at det har opfyldt sin klare og utvivlsomme pligt«. Hver kunne have sin mening om de russiske straffe for desertører, men kun én mening om, »at vi meget bestemt må have os frabedt, om en underordnet politimyndighed krænkede dansk lov for at komme til at demonstrere mod en fremmed stats indre lovgivning«. Den svada var bestemt for byrådets højregruppe, skrev Århus-spejlet, »at de kan få en mundsmag på, hvor besk en drik, der vil blive iskænket dem«, hvis de gik med til en beklagelse af det skete.

Et vidnesbyrd om den opsigts, Kasdansagen vakte, er det, at både Georg Brandes og Holger Drachmann i Politiken skrev læserbreve om den. Ingen af dem kunne gå med til det berettigede i

Århuspolitiets handlemåde. Brandes følte væmmelse og svidende skam, og Drachmann erklærede, at man ikke kunne være medvidende i umenneskelig hårdhed, havde denne hårdhed end nok så megen lov under fødderne. Osvald Hansen, Esbjerg, pegede i Jysk morgenblad på det helt centrale: Danmark måtte have en lov om asylret for politiske flygtninge.

Hvad der skete med Wulf Kasdan efter ankomsten til Windau er ikke klart. Skibsofficererne på »Frejr«, som også var lede ved sagen, og som Drachmann på typisk Drachmannsvis – »den færende sømand – – som kendte sit kolde og ubarmhjertige element – han også« havde rettet særlige bebrejdelser mod, de berettede, da de kom hjem, at flygtningen var blevet afhentet af gendarmer og fængslet. Få timer efter kom politiet tilbage og spurgte efter Kasdan – han var flygtet, formentlig hastigt befriet af sine revolutionære venner og ført ud i skovene ved Windau. Der spores en tydelig lettelse i pressen. Kun Demokraten erklærede: »Det tror vi ikke på« – det var kun en tribut til den indignerede stemning i Danmark. Men først i april kunne Århus-spejlet dog via Ekstrabladet meddele fra en rejsende, der var kommet fra Windau, at Kasdan stadig ikke var fundet. Man gættede endog på, at han af kammeraterne ved falsk pas var bragt til et andet og mere gæstmildt land.

En lille slutkrølle fik affæren i samme Spejl. Man havde her daglig en lille meget næsvis, indimellem direkte fræk brevkasse. 31. marts hed det: »S.P. G.sen. Vi giver Dem fuldstændig ret i, at det omtalte protestmøde kom lidt sent. De spørger, om det ikke skulle være valgagitation for de herrer

fra Demokraten. – Nok muligt«. Der skulle være folketingsvalg i maj, så det var da både muligt og legalt. 4. april spurgte »Rejsende. Ærede Spejl. Hvor mange penge skal man have på lommen og behøver man at være i besiddelse af som bevis for, at man ikke er nogen forbryder og således undgå at blive sendt til Rusland af Nihansen og konsorter? – Når De blot har så mange, at De ville kunne præsentere Nihansen en ti'er, behøver De ikke at frygte for udvisning«. Dette dobbeltbundede svar kunne det gode blad vist have ventet et injuriosøgsmaal for; men det synes ikke at være kommet.

Til gengæld tog »Politivennen«, der blev udgivet af Dansk politiforening, sagen op i sit nummer for 15. april. I en meget skarp artikel »Kasdans panoptikon« rådede man offentligheden til i stedet for at skabe sig »med masse møder og lyriske digte« at se på samfundets virkelige brøst. »Hvor forfærdeligt, at halvdelen af »Soc.-dem.«s abonnenter går med permanent influenza, fordi deres uldtrøje står på lånekontoret, samtidig med at Sabroe promenerer på strøget i grossererpels og høj rød halsdug og hvide gamascher, strålende elegant som en nyciviliceret neger ... Burde vi ikke derfor, belært af erfaringen, spare vor indignation, indtil vi får vished for, at Kasdan virkelig er russisk desertør og virkelig bliver sendt til Sibirien. Thi hvor flovt ville det ikke være, om vi efter al dette højtidelige postyr fra Rusland fik meddelelse, at Kasdan ikke hører hjemme der, men er en for voldtægt efterlyst finsk teglbrugsarbejder eller en tysk snustobaksjøde, som har stjålet en særk fra sin egen mor«. Politiet bed fra sig!

F.H.L.

Døde i 1986

Andersen, A. P.

(27. aug. 1931-28. aug. 1986).
Overlæge, ansat ved Radiumstationen 1965-86.

Andersen, Kai

(15. jan. 1904-27. marts 1986).
Urgrosserer, direktør for firmaet J. C. Filtenborg A/S 1945-74.

Andersen, L. G.

(17. okt. 1890-24. okt. 1986).
Politiassistent, ansat i Odder Politikreds (Viby) 1922-60.

Berg, Ernst

(24. sep. 1910-21. feb. 1986).
Bygningsforvalter ved Århus Universitet 1957-80, inspektør ved Egmont Studentergård 1964-86.

Blegvad, Arthur

(25. april 1922-21. jan. 1986).
Linoleumsmester i Århus 1953-86, direktør for gulvbelægningsfirmaet Arthur Blegvad A/S.

Borregaard, Niels

(25. feb. 1915-26. marts 1986).
Overingeniør, ansat ved Jydsk Telefon 1940-80.

Arne Busk

Busk, Arne

(22. marts 1898-24. marts 1986).
Mejeribestyrer i Lisbjerg 1929-36, direktør for Mejeriet Vesterbro 1936-68, formand for Dansk Flødeis og for Danske Konsummælkmejeriers Fællesrepræsentation.

Bækgaard, Martin

(3. april 1905-10. feb. 1986).
Inspektør ved Statens Plantetilsyn, leder af tilsynets 1. distrikt, Århus, 1963-74.

Bøgvold, John

(29. nov. 1921-15. sep. 1986).
Arkitekt.

Christensen, Anna

(28. juli 1909-9. marts 1986).
Børnehavepædagog, leder af Arveprinsesse Carolines Børneasyl 1939-77.

Christensen, Christian Thorsen

(16. dec. 1917-22. sep. 1986).
Civilingeniør, ansat ved Århus Amts Vej- og Vandinspektorat 1957-86.

Dalentoft, Børge

(20. sep. 1914-20. juli 1986).
Overlærer, ansat ved N. Kochs Skole 1953-78.

Damgaard-Jensen, Ehlert

(11. aug. 1914-28. juni 1986).
Øjenlæge i Århus 1952-78.

Dybbroe, Carl H.

(15. juli 1895-30. juli 1986).
Autoreservedelsforhandler i Århus, direktør for firmaet C. H. Dybbroe A/S.

Elkjær, Aage

(4. jan. 1905-14. maj 1986).
Filioldirektør i Danmarks Nationalbanks Århusafdeling 1959-70.

Engelbredt, Evald

(20. jan. 1903-11. april 1986).
Skotøjshandler i Århus 1927-84, formand for bestyrelsen af Aarhus Discountobank.

Eriksen, Eigil

(9. juli 1914-17. nov. 1986).
Konservator, ansat ved Anatomisk Institut 1947-84.

Foldbjerg, Søren

(3. juli 1918-22. aug. 1986).
Arkitekt, ansat ved Stadsarkitektens
Kontor 1953-70, ved Århus Kommune-
nes Skolevæsen 1970-86.

Frederiksen, Alfred

(17. sep. 1897-28. feb. 1986).
Trafikkontrollør i Århus 1940-42, tra-
fikinspektør 1951-64.

Frederiksen, Axel

(4. sep. 1921-26. jan. 1986).
Fabrikant i Århus 1956-86, direktør
for Jydsk Fjederfabrik i Lystrup.

Givskud, Arne

(3. feb. 1925-12. okt. 1986).
Læge, lektor ved Fysiologisk Institut
1964-86.

Glarman, Rudolph

(23. aug. 1894-16. aug. 1986).
Sognepræst i Skødstrup 1932-63.

Guldberg, Jørgen

(20. april 1909-7. jan. 1986).
Herreekviperingshandler, indehaver
af »Den blå butik« i Viby 1933-67.

Hansen, Ove

(22. marts 1895-22. maj 1986).
Direktør i De Forenede Jyske Farve-
rier og Trikotagefabrikker 1923-82,
formand for bestyrelsen af Århus
Oliefabrik 1959-74.

Hee, Aage

(7. okt. 1910-9. sep. 1986).
Glarimester i Århus, formand for Pen-
sionisternes Landsorganisation, ud-
giver af »Social debat«.

Rudolph Glarman

Ove Hansen

Hjæresen, Poul

(8. sep. 1909-29. april 1986).
Ingeniør, direktør for Kristian Kirks
Telefonfabrikker i Århus og Danish
Machine Company i Åbyhøj.

Hust, Flemming

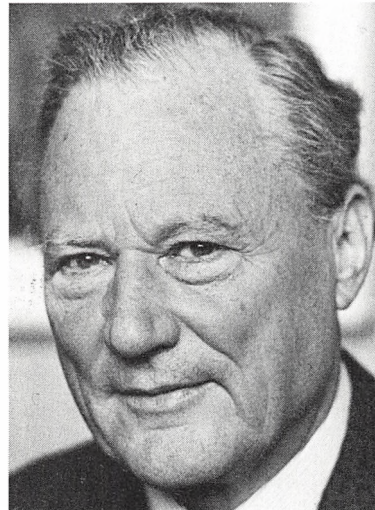
(31. maj 1923-26. april 1986).
Forvalter ved Frimurerlogen i Århus
1970-84.

Højen, Niels

(7. jan. 1904-14. okt. 1986).
Musikpædagog i Århus, leder af Niels
Højens Musikskole 1939-79.

Jakobsen, Tage

(16. april 1913-23. okt. 1986).
Direktør for Århus og Omegns Bank
(Privatbanken) 1955-78, formand for

Tage Jakobsen

Turistforeningen for Århus og Omegn 1962-74, islandsk vicekonsul 1964-74.

Jensen, Hans Lauritz

(13. jan. 1908-13. dec. 1986).
Lærer ved N. Kochs Skole 1930-50, ved Skovvangskolen 1950-53, overlærer 1953-75.

Jensen, Niels Kjeldsen

(11. juni 1905-4. juni 1986).
Ejer af Baskærgård i Borum, medlem af Borum-Lyngby Sogneråd 1946-70, sognerådsformand 1966-70, direktør for Borum-Lyngby Sparekasse, formand for Andelsmejeriet Borumlund.

Jensen, Tage

(19. feb. 1910-22. aug. 1986).
Automobilhandler i Århus og Hørning 1935-77.

Jeremiassen, Johannes

(5. dec. 1913-10. jan. 1986).
Malermester i Århus 1939-86, formand for Århus Håndværkerforening 1977-86.

Johansen, Frode

(1. okt. 1910-22. aug. 1986).
Bagermester og ejendomshandler i Århus.

Johansen, Karl Kr.

(13. okt. 1900-11. juli 1986).
Toldinspektør, ansat ved Århus Toldkammer 1942-70.

Jørgensen, Hans Werner

(9. nov. 1916-17. juli 1986).
Maskinarbejder hos A/S Frichs, sekretær og næstformand i Dansk Metals Århusafdeling.

Margrete Jørgensen

Jørgensen, Margrete

(10. dec. 1894-2. april 1986).
Lærer ved Frederiks Allés Skole 1939-54, viceskoleinspektør 1954-58, forstander for Jysk Børnehave- og Fritidshjems-Seminarium 1957-64, medlem af Århus Byråd 1950-62.

Kimose, Ejnar

(4. jan. 1902-1. dec. 1986).
Dameskrædder i Århus, indehaver af firmaet Eki Slacks.

Kjeldsen, Ole

(5. sep. 1926-10. okt. 1986).
Redaktionssekretær, ansat ved Aarhus Stiftstidende 1948-79, revyforfatter og jazzpianist.

Peder Kock-Henriksen

Kjær, Mogens

(4. okt. 1927-20. okt. 1986).
Kaptajn i Flyvevåbnet, maler i Århus 1970-86.

Knudsen, Johannes

(11. dec. 1904-15. juni 1986).
Afdelingsgartner, ansat ved Århus Kommunes Parkvæsen 1932-74.

Kock-Henriksen, P.

(10. juli 1904-18. jan. 1986).
Civilingeniør, direktør i De Danske Mejeriers Fællesorganisation 1958-73, administrerende direktør for Denmark Dairy Development Corporation 1964-73, præsident for Internationalt Mælkeriforbunds økonomiske kommission 1970-74.

Kruse, Wagn

(18. jan. 1919-24. dec. 1986).
Lærer ved Skovvangskolen 1948-61,
overlærer 1961-82, sekretær i Jydsk
Håndbold-Union.

Larsen, Eva Dahl

(8. marts 1946-8. aug. 1986).
Læge ved Børnepsykiatrisk Hospital
1975-86.

Lind, Henning Ravnso

(11. marts 1911-26. aug. 1986).
Grosserer, indehaver af firmaet
Janus A. Linds Sønner, formand for
Isoleringsfabrikantforeningen Vest
for Storebælt, medlem af Vejby-Ris-
skov Sogneråd 1952-58.

Lind, Svend Aage Andreas

(6. sep. 1936-14. sep. 1986).
Vicotoldinspektør, ansat ved Århus
Toldkammer 1964-86, formand for
Århus Toldbetjentforening 1970-82.

Lindhard, Knud

(18. maj 1936-9. sep. 1986).
Kommuneingeniør i Trige-Ølsted
1966-70, ingeniør ved Stadsingeniø-
rens Kontor 1970-86.

Madsen, Henning

(10. feb. 1921-17. april 1986).
Bibliotekar i Brabrand 1968-70, over-
bibliotekar i Åby 1970-86.

Malmros, Gustav

(9. sep. 1911-12. april 1986).
Journalist ved Demokraten 1936-49,
redaktionssekretær 1959-74.

Mikkelsen, Jørgen

(18. feb. 1915-9. sep. 1986).
Trompetist i Århus By-Orkester
(Århus Symfoniorkester) 1951-82.

Mikkelsen, Reinholdt

(28. maj 1912-1. maj 1986).
Kontorchef, ansat ved Århus Skatte-
væsen 1937-80.

Mogensen, Alfred

(15. marts 1900-4. jan. 1986).
Arkitekt i Århus 1931-43, stadsarki-
tekt 1943-68.

Mortensen, Otto

(18. aug. 1907-30. aug. 1986).
Komponist, lektor i musikvidenskab
ved Århus Universitet 1967-74.

Moth, Holger

(25. okt. 1919-21. dec. 1986).
Lærer ved Finsensgades Skole 1943-
59, overlærer 1959-86, direktør for
Kosmorama 1954-84.

Müller, Jens Martin

(24. april 1919-17. aug. 1986).
Gartneriejer, indehaver af Skæring
Plantecenter, medlem af Hjortshøj-
Egå Sogneråd 1958-68, sognerådsfor-
mand 1964-66.

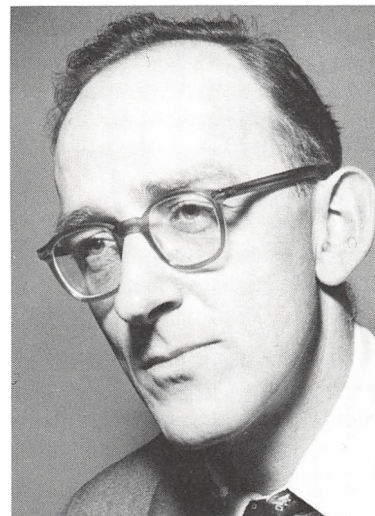

Nedergaard, Jan

(19. sep. 1950-1. okt. 1986).
Maler i Århus 1963-86.

Nielsen, Niels Åge

(25. juni 1913-16. jan 1986).
Undervisningsassistent ved Århus
Universitet 1945-49, universitets-
adjunkt 1949-53, lektor i nordiske

Niels Åge Nielsen

sprog 1962-66, professor 1972-83,
bibliotekar ved Statsbiblioteket 1953-
66.

Nielsen, Olaf

(9. nov. 1912-1. maj 1986).
Kranfører ved Århus Havn, portner i
Handelsbanken, formand for Skov-
bakkens håndboldafdeling.

Nordvig, Ellen

(12. okt. 1891-13. juni 1986).
Lærer ved Ny Munkegades Skole
1918-22, ved Samsøgades Skole 1932-
50, overlærer 1950-59.

Nøraa, Harriet

(17. feb. 1908-9. nov. 1986).
Musikpædagog i Århus 1953-82, ans-
sat ved Folkemusikskolen.

Opstrup, Emil

(30. okt. 1916-10. okt. 1986).
Købmand ved Nordre Strandvej
1941-61, i Tranekærparken 1961-69, i
Veri-Centret 1969-82.

Pedersen, Knud-Werner Runge

(23. marts 1912-14. nov. 1986).
Kaptajn, havariekspert, indehaver af
Århus Besigtigelses-Bureau 1960-86.

Pedersen, Søren

(3. juni 1901-7. marts 1986).
Anlægsgartner i Risskov, formand for
Vejlby-Risskov Handels- og Hånd-
værkerforening, medlem af Vejlb-
y-Risskov Sogneråd 1958-66.

Petersen, Hans

(3. feb. 1932-27. april 1986).
Driftsingeniør i Århus Sten- og Grus-
kompagni 1964-69, administrerende
direktør i A/S Århus Betonfabrik.

Petersen, Henri E.

(15. dec. 1891-25. april 1986).
Guldsmed i Immervad 1954-71.

Petersen, Ib-Valentin

(24. jan. 1930-30. jan. 1986).
Lærer ved N. J. Fjordsgades Skole
1953-86.

Petersen, Kam

(12. maj 1918-12. juli 1986).
Maler og kunsthandler i Århus, leder
af Århus Kunstakademi 1961-69.

Pihl, Kjeld

(3. okt. 1913-28. okt. 1986).
Kontorchef, ansat ved Århus Univer-
sitet 1947-82.

Børge Rasmussen

Pilgaard, Ella

(25. aug. 1913-13. feb. 1986).
Tandlæge, leder af skoletandplejen i
Viby 1952-76.

Rasmussen, Børge

(13. okt. 1914-16. dec. 1986).
Gartneriejer i Åbyhøj 1947-61, i
Skjoldelev 1961-84, formand for
Gartnerernes Arbejdsgiverforening i
Århus 1952-66, for Gartnerernes Salgs-
forening (GASA) 1955-66 og 1972-77.

Rasmussen, Svend Aage

(3. marts 1910-6. sep. 1986).
Lærer ved Rosenvangskolen 1943-48,
skoleinspektør ved Samsøgades Skole
1949-50, viceskoleledertør 1950-53,
skoledirektør 1953-80.

Rasmussen, Vilhelm

(24. maj 1901-1. okt. 1986).
Pianoforhandler i Århus 1946-84.

Ring, Kirstine

(7. april 1890-6. okt. 1986).
Læge i Århus 1927-60.

Schmidt, Knud Rahbek

(27. aug. 1915-2. feb. 1986).
Lærer ved Skovvangskolen 1946-57,
overlærer 1957-61, amanuensis ved
Slavisk Institut 1961-64, professor i
slavisk filologi ved Århus Universitet
1964-84, formand for Statens Huma-
nistiske Forskningsråd 1977-80.

Svend Aage Rasmussen

Hans Hartvig Seedorff

Schmidt, Richardt Bach
(17. juli 1914-31. marts 1986).
Tømrermester i Århus 1949-86.

Seedorff, Hans Hartvig
(12. aug. 1892-19. jan. 1986).
Forfatter.

Sivelykke, Kaj
(28. juni 1912-15. okt. 1986).
Antikvitethandler i Århus, medinde-
haver af Sivelykkes Kunst- og Antik-
vitetshandel 1958-81.

Søndergaard, Jens G.
(11. juni 1910-9. okt. 1986).
Skoleinspektør ved Finsensgades
Skole 1955-73.

Sørensen, Chr. Hanberg
(30. aug. 1907-19. sep. 1986).
Bogtrykker i Århus, indehaver af
Hanbergs Bogtrykkeri 1937-72.

Sørensen, Herluf Juul
(25. dec. 1913-28. nov. 1986).
1. residerende kapellan ved Skt.
Lukas Kirke 1952-66, sognepræst ved
Langenæskirken 1966-80.

Tang, Anders
(5. marts 1908-1. feb. 1986).
Ingeniør hos A/S Frichs, leder af
Jydsk Hærderi 1946-78.

Thomsen, Hans
(23. dec. 1943-18. nov. 1986).
Lektor, ansat ved Århus Katedral-
skole 1970-86.

Vanggaard, Tage
(1. feb. 1906-2. juli 1986).
Kjolefabrikant i Århus 1933-86, for-
mand for Foreningen af Danske Kjo-
lefabrikanter 1958-61, for Beklæd-
ningsindustriens Fabrikantforening
1967-73.

West, Henrik
(6. juli 1900-5. jan. 1986).
Direktør for Singersgas A/S 1948-56,
administrerende direktør for BP-Gas
A/S 1956-65.

Vesterbak, Peder
(28. maj 1913-13. okt. 1986).
Lærer ved Nørrebrogades Skole 1941-
53, skolebibliotekar 1947-53, skolein-

spektør ved Katrinebjergskolen 1953-
83, medlem af Århus Byråd 1962-66,
viceborgmester 1962-66, fodboldtræ-
ner.

Vestergaard, Niels M.
(20. dec. 1913-9. nov. 1986).
Førstelærer ved Framlev Skole 1947-
59, skoleinspektør ved Harlev-Fram-
lev Kommuneskole, senere Næshøj-
skolen, 1959-80.

Worm, Peter
(5. jan. 1913-17. april 1986).
Arkitekt i Århus 1946-86, lærer ved
Århus Teknikum 1946-62, leder af
Bygningsteknisk Afdeling 1962-80.

Vorup, Frederik
(23. maj 1928-21. jan. 1986).
Mejeriingeniør, mejerikonulent for
Østjylland 1963-86.

Østergaard, Jørgen
(27. nov. 1925-2. dec. 1986).
Residerende kapellan ved Århus
Domkirke 1968-72, sognepræst ved
Skt. Lukas Kirke 1972-86.

Aalkjær, Vilhelm
(4. maj 1904-1. marts 1986).
Overkirurg, ansat ved Århus Kom-
munehospital 1946-74, professor i ki-
rurgi, ansat ved Århus Universitet
1946-74, formand for Jydsk Medi-
cinsk Selskab 1950-54.

Navneregister

ved Preben Rasmussen

ABC, Århus Billard Klub, 109
AGF, idrætsforening, 105-113
AIA-Tranbjerg, idrætsforening, 109, 113
Akademisk Boldklub, 111
Albeck, Gustav, professor, 24, 47
Aldersrovej, 20, 62
Alfragt, 129
Amdisen, John, fodboldspiller, 112
Amici, bowlingklub, 109
Anatolsk Kulturforening, 10
Anatomisk Institut, 148
Anbo, Finn, skoleinspektør, 87
Andelssmør, A.m.b.A., 88
Andersen, A. P., overlæge, 148
Andersen, Christian Jørgen, professor, 87
Andersen, Herluf, sognepræst, 31
Andersen, Jul., byrådsmedlem, 95
Andersen, Kai, direktør, 148
Andersen, Karoline, lærerinde, 138
Andersen, Knud Holst, sølvmed, 63
Andersen, L. G., politiassistent, 148
Andersen, Mathias A., købmand, 131
Andersen, Mette, skøjteløber, 108
Andersen, Per, idrætsudøver, 104, 106
Andersen, Per Toft, restauratør, 27
Andersen, Tage Holst, autoforhandler, 28
Andkjær, Torben, guldmed, 16, 87
Andreasen, Dagmar, fabrikant, 48
Andreasen, Ole, generaldirektør, 37
AOF, oplysningsforbund, 22
Arbejdernes Fællesorganisation, 30, 48
Arbejdernes Produktionsforening, 93
Arbejdstilsynet, 9, 10
Arkitekten, tidsskrift, 76
Arkitektskolen, 54
Artillerikasernen, 85
Arveprinsesse Carolines Børneasyl, 148
Askov Højskole, 138
Asmussen, Gunnar, cykelrytter, 106
Astra, biograf, 44

ASV, volleyballklub, 109
Atlantic, hotel, 44
Atlas A/S, 130
Auken, Svend, fhv. minister, 12
AUS, idrætsforening, 109

Bach, Henning, produktionschef, 87
Badstuegade, 43, 54
Bager, N. P., bankdirektør, 87
Bak, Herluf, amtsvandinspektør, 87
Bakkegården, plejecenter, 13
Banegårdspladsen, 11, 48
Barnows Byggemarked, 133
Barnows Tømmerhandel, 132, 133
Barnow, Erik, tømmerhandler, 133
Barnow, Niels, tømmerhandler, 132, 133
Barnow, Poul, tømmerhandler, 133
Bascon, ingeniørfirma, 34
Baskærgård, 150
Baune, Johs., købmand, 64
Baunsgaard, Aksel, fabrikant, 131, 132
Bausgaard, Bernhard, folketingsmedlem, 8
Baunsgaard, Ejvin, fabrikant, 132
Baunsgaard, P., krydderifabrik, 131
Baunsgaard, Peter, fabrikant, 131, 132
Baunsgaard, Viggo, fabrikant, 132
Bech, Oluf, byrådsmedlem, 81
Beck, Bjørn, skoleinspektør, 87
Beklædningsindustriens Fabrikantforening, 153
Bellevue, 107
Bennedsen, Dorte, fhv. undervisningsminister, 26
Berg, Ernst, bygningsforvalter, 148
Bergmann, Smith & Co., shippingfirma, 129
Bergmann, Eduard, skibsmægler, 129
Bethlehemskirken, 11
Betzer, Edward, direktør, 27

Betzer, Just, biografdirektør, 27
Bikuben, sparekasse, 38
Biografen, 39
Bischoff, Carl, byrådsmedlem, 95
Bispehaven BK, 104
Bispetorvet, 21, 24, 35, 51
Bjerregaard, Jørn, direktør, 87
Bjerregaard, Peter, gartneriejer, 87
Blegvad A/S, Arthur, 148
Blegvad, Arthur, linoleumsmester, 148
Blicher, Kai, konsul, 80
Blå Aftenskole, Den, 8
Blå Hest, Den, teaterværksted, 18
Bonde, Jens Peter, parlamentsmedlem, 12
Bonfils, Asger, skuespiller, 115
Bordum, Peter, oldermand, 124
Borgerlige Skydeselskab, Det, 57
Borgerlige Syge- og Hjælpekasse, Den, 57
Borgmestergården, 124
Borregaard, Niels, overingeniør, 148
Borum, 65, 70, 81, 150
Borum Eshøj, 65, 67, 70, 72
Borumlund, andelsmejeri, 150
Borum-Lyngby Sparekasse, 150
Botanisk Have, 26, 32
Boye, Vilhelm, arkæolog, 66
BP-Gas A/S, 153
Brabrand, 18, 23, 26, 32, 41, 46, 129, 151
Brabrand Bibliotek, 12, 41
Brabrand Boligforening, 35, 88
Brabrand Idrætsforening, 109
Brabrand Lokalhistoriske Samling, 12
Brabrandstien, 21, 26
Brabrand Sø, 26, 34, 40, 86
Brandstrup, Ludvig, skuespiller, 51
Brandstrup, Mogens, informationschef, 87
Brandtoft, Morgen, gymnast, 105
Brejnholm, Ruth, skuespiller, 119
Brock, Bodil, apoteker, 87
Broge, Hans, købmand, 51, 64
Brugsen, 134
Brun, Ellen, forfatter, 48
Bruun, Leo Kjeld, havnekaptajn, 87
Bruunsbro, 43
Brynhøjvænget, 11
Brødrene de Linde, byggeselskab, 26, 131
Brøgger, Peter, sejlsportsmand, 106
Brøkner, Ole, direktør, 41
Brøndum, Peter, sognepræst, 87
Braad, Peter Mondrup, direktør, 87
Buck, Ole, komponist, 20

Bulbider, slæbebåd, 42
 Bundegaard, Arnold, tegner, 24
 Bundgaard, Jens, skolebestyrer, 140
 Busk, Arne, direktør, 148
 Byens Radio, 13
 Byens Åbne Scene, 40
 Byggesocietetet, 23
 Bysmedevej, 47
 Bækgaard, Martin, inspektør, 148
 Bøgvald, John, arkitekt, 148
 Børnepsykiatrisk Hospital, 151

 Carlsen, Jørgen, forstander, 87
 Carstensen, Charlotte, udspringer, 105
 Casablanca, café, 49, 51-53
 Celeste, teatergruppe, 21
 Centralhotellet, 110
 Ceres A/S, bryggeri, 8, 82
 Cheminova, 9
 Christensen, Anna, børnehaveder, 148
 Christensen, Christian Thorsen, civilingeniør, 148
 Christensen, Erik Bowé, apoteker, 87
 Christensen, Holger, redaktør, 115, 117, 118
 Christensen, H. P., borgmester, 73, 77
 Christensen, Olaf P., rådmænd, 19, 21, 23, 40, 45
 Christiansbjerg, 37, 84, 129
 Christiansen, Hanne, udspringer, 106
 Christiansen, Ove, idrætsleder, 104
 Christiansgade, 38
 Christianskirken, 90
 Christoffersen, Uffe, maler, 38
 Christophersen, Karl E., skuespiller, 118
 City Vest, 17, 29, 34
 Clausen, Henning, boghandler, 142
 Clausen, H. P., kulturminister, 15, 20, 46, 87, 124
 Cosmo, café, 46, 55

 Dalby, René, bokser, 104
 Dalentoft, Børge, overlærer, 148
 Dalgaard, Jens A., administrationschef, 87
 Dambo, Orla, idrætsudøver, 104
 Damgaard-Jensen, Ehlert, øjenlæge, 148
 Danielsen, J. C., skolebestyrer, 140
 Danish Machine Company, 149
 Danish Turnkey Dairies, 10, 26

Danmarks Journalisthøjskole, 42
 Danmarks Kommunistiske Parti, 38
 Danmarks Nationalbank, 148
 Danmarks Radio, 48, 89
 Dannebrog Værft A/S, 15, 128, 130
 Dansk Amatørteater Samvirke, 40
 Dansk Arbejder-Loge, 140
 Dansk Atlet-Union, 105
 Dansk Byplanlaboratorium, 38
 Dansk Flygtningehjælp, 44
 Dansk Flødeis, 148
 Dansk Fodboldtræner Forening, 108
 Dansk Interpares A/S, 134
 Dansk Kvindesamfund, 39, 40, 138
 Dansk Metal, 150
 Dansk Plakatmuseum, 27
 Dansk Politiforening, 147
 Dansk Sygehus-Institut, 87
 Dansk Twist-Industri ApS, 41
 Danske Bank, Den, 32, 57
 Danske Guldsmede, 60
 Danske Husmandsforeninger, 32
 Danske Konsummælkmejeriers Fællesrepræsentation, 148
 Danske Landboforeninger, De, 32
 Danske Mejeriers Fællesorganisation, De, 150
 Danske Spejderkorps, Det, 40
 Danstrup, Flemming, skolebestyrer, 87
 Daugaard, Poul, stadsbibliotekar, 87
 De Mezas Vej, 47
 Demokraten, dagblad, 151
 Diakonhøjskolen, 89
 Diedrichsen, Ulla, maler, 51
 DK Finans A/S, 32
 Dollerupvej, 16
 Domkirkepladsen, 39
 Drachmann, Povl, folketingsmedlem, 6
 Dramatikerstudio, 40
 Drechsel, E. C. L., borgmester, 91, 92, 144
 Drudenfuss, café, 12, 53
 DSB/ASF, skytteklub, 104
 Duer, Thomas, værftsdirektør, 130
 Dybbroe A/S, C. H., 148
 Dybbroe, Carl H., direktør, 148

 Ebbesen, Torben, kunstner, 11
 Eckersbergsgade, 24, 135
 Edslev, 26, 32
 Egmont Studentergård, 148

Egtvedhøj, 72
 Egå, 15, 28
 Egå Møbelcenter, 33
 Eki Slacks, 150
 Elbrønd, Ole, professor, 32
 Elise Smiths Skole, 137
 Elkjær, Kjeld, afdelingsbibliotekar, 87
 Elkjær, Aage, filialdirektør, 148
 Ellemann-Jensen, Uffe, udenrigsminister, 13, 40
 Enevold, Flemming, skuespiller, 27, 117, 118
 Enevoldsen, Kai, restauratør, 48
 Engdalskolen, 89
 Engelbrecht, Evald, skotejshandler, 148
 Engelhardt, C., arkæolog, 66
 Englen, café, 12, 53
 Enigheden, mejeri, 40
 Erhardsen, Aksel, skuespiller, 31, 115, 116
 Erhvervsarkivet, 61
 Eriksen, Eigil, konservator, 148
 Errboe, Elsebeth, restauratør, 22
 Eshøjvej, 70
 Eskelund, losseplads, 42, 43, 81
 Exner, Inger, arkitekt, 44
 Exner, Johannes, arkitekt, 44
 Exodus, bowlingklub, 109

 Fairplay, bowlingklub, 109
 Falcks Redningskorps, 15, 29
 Feddersen, Henrik, bokser, 104
 Fejerskov, Ole, rektor, 37
 Fjeldborg, Niels, overlæge, 88
 Feltengård, losseplads, 32
 Fengers Realskole, 132
 Filtenborg, J. C., grossistfirma, 148
 Finlandsgade, 11
 Finsensgades Skole, 31, 93, 94, 140, 151, 153
 Fischer, Harald, guldsmed, 59
 Fiskergade, 41, 82, 98, 100
 Foldbjerg, Søren, arkitekt, 149
 Folkemusikskolen, 151
 Folketeatret, biograf, 39, 40
 Folkets Hus, se Århus Kongreshus
 Folkeuniversitetet, 47
 Forenede Jyske Farverier og Trikotagefabrikker A/S, De, 149
 Foreningen af Danske Kjølefabrikanter, 153
 Foreningen af Øslamlere, 8

Foreningen for Kunsthåndværk, 60
Forhistorisk Museum, 10, 12, 33
Forskerpark Århus A/S, 17, 23, 25, 35, 135
Forældreskolen, 137
Foss, P. J., oberst, 88
Framlev Skole, 153
Fredensgade, 37, 81
Fredenskirken, 89
Frederiks Allé, 10, 74, 78, 134, 138
Frederiks Allés Skole, 150
Frederiksbjerg, 44, 100, 103
Frederiksen, Alfred, trafikinspektør, 149
Frederiksen, Axel, direktør, 149
Frederiksen, Ib, amtsborgmester, 17, 32, 38
Frederiksgade, 27, 81, 98, 100, 136, 138
Frichs A/S, 17, 64, 130, 132, 150, 153
Frischs Energi A/S, 131
Friis, Jesper, cykelrytter, 105
Frimurerlogen, 149
From, Henry, fodboldspiller, 112
Fru Jensen, café, 52
Fru Laursens Realskole, 139
Fru Laursens Skole, 139
fynske Guldsmedie, Den, 64
Fønss, Jørgen, skuespiller, 116

Gad, Holger, professor, 88
Gamle By, Den, købstadsmuseum, 17, 22,
25, 29, 33, 35, 45, 122
Gammelgaard, Lars P., fiskeriminister, 88
Gammel Horsens Landevej, 106
Gartnerens Arbejdsgiverforening, 152
GASA, 11, 13, 152
Geday, Lisbet, sejlsportskvinde, 106
Gellerup Kulturcenter, 10
Gellerupparken, 26, 29, 35
Genbrugsfabrikken, 14
Genfiber, 24
Gernes, Poul, billedhugger, 40
Giersing, Besse, skuespiller, 114
Gilboe, Gerda, skuespiller, 114
Gissel, Kjeld, idrætsleder, 105
Givskud, Arne, læge, 149
Gjedde, Bettina, idrætsudøver, 106
Gjellerupskolen, 89
Gjerulff, Flemming, fabriksdirektør, 88
Gjerulff, Johs., manufakturhandler, 57, 60,
61
Glarman, Rudolph, sognepræst, 149
Graham Bells Vej, 40

Grand, Jørgen, skoleleder, 88
Graven, 48, 100
Grenåvej, 8, 23, 32
Grindsted, 18
Grindsted Products A/S, 18, 34
Grundfør, 13, 133
Grønløkkeskolen, 13, 14, 87, 90
Gudrunsvvej, 29
Guldberg, Jørgen, herreekviperingshandler,
149
Guldsmedegade, 48
Gunnar Clausens Vej, 42
Gustav Wiedes Vej, 17, 25, 136
Gøteborg Allé, 105

Halmstadgade, 37, 48
Hammerich, Poul, forfatter, 34
Hanbergs Bogtrykkeri, 153
Handberg, Jørgen, direktør, 17, 88
Handelsbanken, 10, 26, 33, 87, 89, 151
Hannestad, Niels, lektor, 19
Hans Broges Gade, 94
Hansen, Gunnar »Nu«, journalist, 7, 110
Hansen, Hardy, forbundsformand, 12
Hansen, Karen Folker, tekstilformgiver, 26
Hansen, Larry, håndboldspiller, 107
Hansen, Niels Skibsted, direktør, 88
Hansen, Ove, direktør, 149
Hansen, Steen, direktør, 88
Hansthalm, 42
Harboøre, 9
Harlev-Framlev Kommuneskole, 153
Harmsen, Jens, fodboldtræner, 105, 108
Hasle, 88, 134
Hasselager, 131
Haugstrup, Rolf, direktør, 41
Hauerbach, André, politiassistent, 143
Havkærvej, 13
Havnemøllerne A/S, 90
Havning, Chr., arkitekt, 75
Hedegaard, Connie, folketingsmedlem, 40
Hee, Aage, glarmester, 149
HEI, idrætsforening, 106-109
Heide, Erik, billedhugger, 38
Heise, Poul B., miljøchef, 88
Helligåndskirken, 88
Helmig, Thomas, sanger, 28, 29
Helsingør Teater, 45
Hemmingsen, Vagn Aage, sølvmed, 60, 63
Henningsen, Pia, skuespiller, 116

Henningsen, Poul, arkitekt, 77
Henrichsen, S. J., tømmerhandler, 132
Hermes, slæbebåd, 29
Hilberg, Carsten, fællestillidsmand, 47
Hilden, Jytte, folketingsmedlem, 40
Himmelblå, café, 52
Hindø, Lone, rådkvinde, 20, 81
Hingelberg, Chr. Peter,
tobaksspindermester, 56
Hingelberg, Frantz, guldsmedefirma, 16,
48, 57, 62-64
Hingelberg, Frantz Jacob, guldsmed, 57-59
Hingelberg, Jacob Christian, marskandiser,
56, 57
Hingelberg, Jørn, guldsmed, 7, 16, 63, 64
Hingelberg, Vilhelm, guldsmed, 59, 60, 62,
63
Hjelmensgade, 140
Hjortensgade, 13
Hjorth, Niels Kim, løber, 107, 108
Hjortnæs, Karl, folketingsmedlem, 12
Hjortshøj, 32
Hjæresen, Poul, direktør, 149
Hjørnekiosken, 47
Holberg, Britta Schall, minister, 10
Holm, Arne, skoleinspektør, 88
Holm, Jette Margrete, sognepræst, 88
Holme, 133, 135
Holmstrupgaard, 80
Hossy, Gunnar, billedhugger, 40
Hougaard, Bent, økonomichef, 88
Hougaard, Eigil, skoleinspektør, 88
Hundkærvej, 32
Huset, 24
Hust, Flemming, forvalter, 149
Hübner, Walther, direktør, 88
Hæg, Henri, vægtløfter, 105
Hægh-Guldberg, O.,
borgmesterfuldmægtig, 145
Højbjerg, 22
Højbjerg Badmintonklub, 108
Højen, Niels, musikskoleleder, 149
Højmark, Asger, valgmændspræst, 139
Hørning Parketgulve, 34
Høyer A/S, O. G., 128
Haarder, Bertel, undervisningsminister, 39
Ibsen, Thorkild, rådmænd, 18, 27, 32, 38,
41
IHF, Idrætsforening, 109

Immervad, 57, 152
 Industriforeningen i København, 60
 Ingerslevs Boulevard, 8, 33
 Ingerslevs Boulevards Skole, 140
 Institut for Virksomhedsledelse, 89
 Interskolen, 88, 137
 Isoleringsfabrikantforeningen, 151

 Jacob, slæbebåd, 42
 Jacobsen, Arne, arkitekt, 73-76, 78
 Jacobsen, J. M., tømmerhandler, 132
 Jacobsen, Johannes, direktør, 10
 Jacobsen, Jørgen, advokat, 43
 Jacobsen, Robert, billedhugger, 17
 JAKA, 23, 40, 46, 128
 Jakobsen, Tage, bankdirektør, 149
 Jakobs skolen, 137
 Jehovas Vidner, 28
 Jellebakkeskolen, 20
 Jelsøj, 65
 Jens Baggesens Vej, 13
 Jensen, Anny, forstander, 88
 Jensen, Bo Loft, amatørdanser, 105
 Jensen, Ejnar Hans, skuespiller, 116, 117
 Jensen, Erik, fodboldspiller, 112
 Jensen, Georg, sølvsmed, 64
 Jensen, Hans Jørgen, generaldirektør, 48
 Jensen, Hans Lauritz, overlærer, 150
 Jensen, Harald, redaktør, 145
 Jensen, Helga, sognepræst, 88
 Jensen, H. Koch, havnekaptajn, 88
 Jensen, Jakob, borgmester, 91-94
 Jensen, Jens B., direktør, 10
 Jensen, Kelvin, cykelrytter, 106
 Jensen, Lise Worm, idrætsudøver, 305
 Jensen, Niels Kjeldsen, gårdejer, 150
 Jensen, Poul-Erik, stadsdirektør, 88
 Jensen, Tage, automobilhandler, 150
 Jeppesen, Ruth, sognepræst, 88
 Jepsen, John L., socialdirektør, 88
 Jeremiassen, Johannes, malermester, 150
 Jernbanemuseet, 17
 Jespersen, Chr. M., politimester, 144
 Jespersen, Aage Brun, billedhugger, 22, 26
 J. M. E., 128
 Johansen, Frode, bagermester, ejendomshandler, 150
 Johansen, Mikael, byrådsmedlem, 94-96
 Johnsen, Karl Kr., toldinspektør, 150
 Jorden, café, 12, 43, 53

Junggreen, Lars, skuespiller, 116
 Juul-Jensen, Palle, overlæge, 27, 42
 Jydsk Elektro A/S, 140
 Jydsk Fjederfabrik A/S, 149
 Jydsk Guldsmedforening, 59
 Jydsk Hærderi A/S, 153
 Jydsk Håndbold-Union, 151
 Jydsk Medicinsk Selskab, 153
 Jydsk Teknologisk Institut, 45, 88
 Jydsk Telefon A/S, 16, 18, 19, 27, 37, 47, 148
 Jylland, kunstnersammenslutning, 38
 Jysk Børnehave- og Fritidshjems-Seminarium, 150
 Jysk Realkursus, 141
 Jysk Åbent Universitet, 37
 Jyske Bank A/S, 37
 Jyske Bryggerier A/S, 128
 Jyske Haveselskab, Det, 8
 Jyske Telegrafregiment, 88, 90
 Jægergaardsgade, 39, 100
 Jørgensen, Anker, fhv. statsminister, 20
 Jørgensen, Børge, organisationsformand, 30, 48
 Jørgensen, Finn, farvehandler, 134
 Jørgensen, Flemming »Bamse«, musiker, 24
 Jørgensen, Hans Werner, maskinarbejder, 150
 Jørgensen, Jørgen, idrætsleder, 104
 Jørgensen, Kaj, fodboldspiller, 112
 Jørgensen, Lisbeth, skoleinspektør, 88
 Jørgensen, Margrete, forstander, 150
 Jørgensen, Max, farvehandler, 134
 Jørgensen, Palle Jul, teaterleder, 21

Kaiser, Palle, bokser, 104
 Kammeraterne, bowlingklub, 109
 Kampmann, Hack, bygninginspektør, 51
 Kannikegade, 100
 Karnevalsforeningen, 23, 39
 Kathrinebjerg, 84
 Katrinebjergskolen, 153
 Kasted, 32
 Keiding, Hans, professor, 88
 Kgl. Porcelænsfabrik, Den, 61
 Kielland, Jacob, teaterchef, 13
 Kilian, Mogens, professor, 18
 Kimose, Ejnar, dameskrædder, 150
 Kindrødt, café, 12, 52, 53
 Kirkeby, Per, billedhugger, 12

Kirkegaard, Eigil, lektor, 18
 Kirkegårdsvej, 14
 Kirks Telefonfabrikker A/S, 149
 Kistrup, Jens, redaktør, 114, 115
 Kjeldberg, Gunnar, fodboldspiller, 110
 Kjeldsen, Hans O., organisationsformand, 32
 Kjeldsen, Ole, redaktionssekretær, 150
 Kjersgaard, Erik, museumsdirektør, 124
 Kjær, A. V., maskinfabrik, 131
 Kjær, Mogens, kaptajn, 150
 Kjær-Jensen, Jens, skolebestyrer, 140, 141
 Kjærup, Ove, direktør, 88
 Klamsagervej, 32
 Klostertorvet, 31, 48
 Knoblauch, William, skuespiller, 114
 Knudrigsgade, 11, 132
 Knudsen, Johannes, afdelingsgartner, 150
 Knudsen, Lillian, forbundsformand, 30
 Kock, Jørgen, socialdirektør, 88
 Kock-Henriksen, P., direktør, 150
 Kofoed, Brdr., stenhuggerfirma, 14
 Koldkærgaard Landboskole, 32
 Kollegiekontoret, 33
 Kolt, 26
 Kommunedata, 90
 Kommune-Information, 26
 Kommunernes Landforening, 10, 18, 90
 Kongres-Center Århus, 41
 Korn- og Foderstof Kompagniet, 128
 Kosan Crisplant A/S, 39, 128
 Kosan Cylindric A/S, 17, 18, 26, 128, 130, 131
 Kosmorama, biograf, 12, 20, 43, 46, 55, 151
 Krarup, Søren, sognepræst, 43
 Kristeligt Dagblad, 142
 Kristensen, Erling Borup, sølvsmed, 63
 Kristensen, Ole Preben, professor, 89
 Kristensen, Thorkild, professor, 89
 Kristiansen, Jørgen, tatovør, 44
 Kroen i Krogen, restaurant, 48
 Krull, Hans, grafiker, 44
 Kruse, Mogens Steen, biografdirektør, 27, 39
 Kruse, Thomas, billedkunstner, 34
 Kruse, Wagn, overlærer, 151
 Kultursamvirket, 26
 Kunstakademiet, 73
 Kunsthåndværkernes Landsammenslutning, 35
 Kvindeligt Arbejderforbund, 30

Kvindemuseet, 13, 34, 39, 45
Kvindernes Hus, 39
Kystvejen, 131
Københavns Idrætspark, 110
Kaalund, Bodil, kirkekunstner, 12

Labore, produktionshøjskole, 17
Lading, 66, 67, 70
Langballe, Ole, arkitekt, 31
Langelandsgades Kaserne, 17, 23, 25
Langenæs Bibliotek, 48
Langenæskirken, 153
Larsen, Eva Dahl, læge, 151
Larsen, John, arkitekt, 18
Larsen, Rasmus, maskinarbejder, 145
Larsen, Sigvald, skuespiller, 114
Larsen, Svend Unmack, borgmester, 26, 62
Laursens Realskole, 87, 137, 141
Laursen, Anna, lærerinde, 138-140
Laursen, Henning, politikommissær, 89
Laursen, Niels Johan, redaktør, 137, 138, 140
Lausten, Thorbjørn, kunstner, 11
Lawal, Racheed, bokser, 104
Lehmann, Henning, rektor, 8
Lille Torv, 51
Lind, Henning Ravnsø, grosserer, 151
Lind, Martin, idrætsudøver, 106
Lind, Svend Aage Andreas, vicetoldinspektør, 151
Lindbjerg, Jens, direktør, 89
Linds Sønner, Janus A., isoleringsfirma, 151
Lindhard, Knud, kommuneingeniør, 151
Lisbjerg, 31, 148
Lisbjerg, Sussi, udspringer, 105, 106
Lohmann, Lars, skuespiller, 115
Lundager, Svend Aage, skoleinspektør, 89
Lyhne, Ivan, trikotagefabrik, 90
Lystrup, 33, 108, 149
Lystrup Beboerhus, 20
Lystrup Idrætsforening, 31, 109
Lystruplund, 13
Lystrupvej, 32
Læssøesgades Skole, 140
Løber, Georg, højsteretssagfører, 17

Madsen, Erik, sygehusdirektør, 89
Madsen, Henning, overbibliotekar, 151

Madsen, Kurt, journalist, 46
Madsen, Ole Øhlenschläger, professor, 89
Madsen, Palle R., løber, 107
Madsen, P. Brun, skovrider, 33
Madsen, Peter, rederi, 47
Madsen, Søren Bødker, guitarist, 28
Madsen, Aage, stadsdirektør, 89
Magasin du Nord, 7
Malmros, Gustav, redaktionssekretær, 151
Marcus Bechs Gård, 124
Margrethe, dronning, 7
Margueritten, restaurant, 48
Marienlund, 32
Marienlystvej, 22
Maritza, restaurant, 27
Marschall, Paul, direktør, 61, 62
Marselisborg Gods, 94
Marselisborg Gymnasium, 53
Marselisborg Hallen, 18, 24, 33, 40, 104
Marselisborg Kajakklub, 105
Marselisborg Slot, 27, 48
Mathiasen, Lissa, folketingsmedlem, 45
Mc. Donalds Restaurant, 18, 24
Meden, Marinus, købmand, tømmerhandler, 132
Medi Specialtransport, 31
Mehls Sæbefabrik, 132
Mehl, E., fabrikant, 132
Mejerikontoret, 17, 88, 90
Mejlberg, 132, 133
Mejlgade, 52, 73, 98, 132, 133
Melchior, Arne, trafikminister, 18
Mellerup, S. Chr., direktør, 17, 89
Mengel, Ilse, skuespiller, 114
Metodistkirken, 11
Michelsen, A., guldsmed, 63
Midtjysk Kreds af Erhvervsgartnere, 87, 89
Midtkraft, 22
Mielche, Edouard, skuespiller, 114
Mikkelsen, Jørgen, trompetist, 151
Mikkelsen, Reinholdt, kontorchef, 151
Mindegade, 82
Mindeparken, 105
Mindet, 42
Missionshotellet, 142
Moesgård, 10, 24, 29, 32, 105
Mogensen, Alfred, stadsarkitekt, 151
Mogensen, Carl Erik, professor, 18
Momme, Axel, rektor, 89
Montanagade, 103
Mors, Kjælde, bankdirektør, 89

Mortensen, Marianne, billardspiller, 104
Mortensen, Otto, komponist, 151
Mortensen, Pia, billardspiller, 104
Moth, Holger, biografdirektør, 151
Mourier, Steen, informationschef, 89
Mozart, café, 54
Munch, Mette, sejlsportskvinde, 106
Munkebakken, 100
Musikhuset, 12, 18, 20, 21, 24, 27, 31, 35, 38-42, 46-48
Muskelsvindfonden, 28
Müller, A., overlærer, 96
Müller, Jens Martin, gartneriejer, 151
Müller, Poul, skuespiller, 114
Mølleengen, 100
Møller, Erik, arkitekt, 73, 78
Møller, Flemming, restauratør, 27
Møller, Poul, parlamentsmedlem, 12
Møllestien, plejecenter, 15, 36
Møllevangskolen, 21
Mønsted, Otto, fabrikant, 51
Mønsted, Otto, margarinefabrik, 85
Mønsterværnsnævnet, 59, 63
Mørk, Kathrine, skuespiller, 116
Mårslet, 87

Nationalmuseet, 66
Naturhistorisk Museum, 10, 47
Nedergaard, Jan, maler, 151
Nellemann & Thomsen, auktionsfirma, 42
Niekerk, Kirsten, sognepræst, 89
Nielsen, Allan, idrætsudøver, 106
Nielsen, Anita, løber, 107
Nielsen, Bente M., folketingsmedlem, 40
Nielsen, Ejvind, sognepræst, 89
Nielsen, Gerhard, programchef, 48, 89
Nielsen, Hans Chr., fodboldspiller, 112
Nielsen, Jakob, programchef, 48
Nielsen, John, gartneriejer, 89
Nielsen, Magnus, murermester, 93
Nielsen, Maren, skolebestyrer, 139, 140
Nielsen, N. C., konsul, 45
Nielsen, Niels, Aage, professor, 151
Nielsen, Olaf, portner, 151
Niels Højens Musikskole, 149
Niels Klim, færg, 17, 20, 29
Nissen, Mønst, domprovst, 89
N. J. Fjordsgades Skole, 87, 88, 140, 152
N. Kochs Skole, 137, 148, 150
Nordisk Gummibådsfabrik, 86

- Nordre Kirkegaard, 14
 Nordre Ringgade, 133
 Nordre Strandvej, 12, 152
 Nordrevej, 21
 Nordvig, Ellen, overlærer, 151
 Ny Banegårdsgade, 19
 Nyholm, Erik, keramikker, 37
 Nykredit, 37
 Ny Munkegades Skole, 34, 151
 Ny Mødrehjælp, Den, 10, 14
 Nyt Tidsskrift for Kunstindustri, 61
 Nyvang, Anker, sognepræst, 89
 Næraa, Harriet, musikpædagog, 151
 Næshøjskolen, 153
 Nørgaard, Bjørn, maler, billedhugger, 10, 12
 Nørgaard, Flemming, politibetjent, 17
 Nørgaard, Ivar, folketingsmedlem, 12
 Nørholm, Ib, komponist, 20
 Nørre Allé, 46, 98, 100
 Nørrebrogades Skole, 153
 Nørregade, 98, 100, 140
 Nørregaard, Stig, løber, 105
 Nørreport, 12, 26, 38, 98, 131, 132
- Obel, P. B., ingeniør, 82, 84
 Odder, 110
 Old Boys, idrætsforening, 108
 Ole Rømer-Observatoriet, 17
 Olesen, Jørgen, fodboldspiller, 112
 Olesen, Aase, folketingsmedlem, 40
 Opstrup, Emil, købmand, 152
 Ortopædisk Hospital, 35
- Palads-Teatret, biograf, 27, 39
 Pan, orienteringsklub, 32
 Paradis, café, 54
 Park Allé, 74
 Pastor Højmarks Skole, 139
 Pavillonen, 33
 Peder Paars, færge, 8, 14, 17, 22, 28, 29, 37
 Pedersen, Holger Frede, postmester, 89
 Pedersen, Jens Arbjerg, rådmænd, 45
 Pedersen, Johannes M., skoleinspektør, 89
 Pedersen, Kim, biografdirektør, 39
 Pedersen, Knud-Werner Runge, haveriekspert, 152
 Pedersen, P., tømmerhandler, 132
 Pedersen, Peter, skoleinspektør, 89
- Pedersen, Poul, maler, 21
 Pedersen, Søren, anlægsgartner, 152
 Pedersen, Thor, boligminister, 23, 45
 Pensionisternes Landsorganisation, 149
 Petersen, Hans, direktør, 152
 Petersen, Henri E., guldsmed, 152
 Petersen, Ib-Valentin, lærer, 152
 Petersen, J. Magnus, tegner, 66
 Petersen, Kam, maler, 152
 Petersen, Klaus, amtsygehusedirektør, 46
 Petersen, Ludvig A., arkitekt, 140
 Pihl, Kjeld, kontorchef, 152
 Pilgaard, Ella, skolelæge, 152
 Pindsmøllevvej, 32
 Poloteam Århus, 108
 Poulsen, Alex, tømmerhandler, 132
 Poulsen, Helle, amatørdanser, 105
 Poulsen, Hermann, malermester, 137
 Poulsen, Jørgen, rektor, 89
 Poulsen, Knud, teaterdirektør, 115
 Poulsen, Monika, billedhugger, 21
 Poulsen, Ove, lektor, 89
 Poulsen, V., vandinspektør, 82
 Povlsen, Flemming, fodboldspiller, 105
 Prinsen, hotel, 142
 Privatbanken, 38
 Provsbanken, 39, 41, 48
 Psykiatrisk Hospital, 90
 Puds, bowlingklub, 109
- Quorning, Erik, sejlsportsmand, 105
 Quorning, Jens, sejlsportsmand, 106
 Qvist, Erik F., entreprenør, 89
- Radiohuset Expert, 48
 Radio Århus, 13, 24, 28, 46
 Radiumstationen, 148
 Rahr, Viggo L., købmand, 51
 Rammefabrikken Jyden A/S, 87
 Randers Realskole, 107
 Randersvej, 37, 132-134
 Rasmussen, Bjarne, arkitekt, 18
 Rasmussen, Børge, gartneriejer, 152
 Rasmussen, Gunner, museumsoverinspektør, 124
 Rasmussen, Jens H., overlæge, 90
 Rasmussen, John, idrætsleder, 105
 Rasmussen, Karsten, skakspiller, 7
 Rasmussen, Knud, forstander, 90
- Rasmussen, Niels, stationsforstander, 90
 Rasmussen, Peter, professor, 90
 Rasmussen, Svend Aage, skoledirektør, 152
 Rasmussen, Troels, fodboldspiller, 108
 Rasmussen, Vilhelm, pianoforhandler, 152
 Ravnsbjergkirken, 41, 87, 89
 Regli, Peter, løber, 104, 105
 Reichert, Karl Heinz, direktør, 90
 Ridehuset, 13, 18, 38, 48, 107
 Riis Skov, 16, 22, 32, 34
 Ring, Kirstine, læge, 152
 Ringgården, boligforening, 13
 Risskov, 12, 14, 43, 46
 Risskov Kirke, 63
 Romersk-Katolsk Kirke, 18, 46
 Rosendahl-Nielsen, Jørgen, politikommissær, 21
 Rosengade, 40, 51, 52
 Rosenvangskolen, 152
 Rou, Aage, fodboldspiller, 112, 113
 Royal Cinema, biograf, 27
 Royal, hotel, 28, 51
 Rozzi, café, 51
 Rozzi, Johan, cafévært, 51
 Rubæk, Folmer, skuespiller, 117
 Rudolf Steiner-Skolen, 137
 Rundhøj Allé, 32
 Rundhøjskolen, 89
 Ryesgade, 12, 86, 142
 Rytterparken, 133
 Rømerfonden, 26
 Rådhusparken, 37
 Rådhuspladsen, 14, 18, 24, 32, 35, 45
 Rådved Kærsgård, 141
- Sabroe, Peter, byrådsmedlem, 94, 95, 144, 145
 Sabroe A/S, Thomas Ths., 41, 128, 130
 Salling A/S, F., 11
 Salomonsen, Sanne, sanger, 28, 29, 31
 Saltvandssportsfiskeren, forening, 32
 Sammenslutningen af Folkedansereforeninger i Århus og Opland, 32
 Samsøgades Skole, 140, 151, 152
 Sand, Jacob, købmand, 86
 Scanola A/S, 134
 Schjødt, Jette, læge, 31
 Schmidt, Knud Rahbek, professor, 152
 Schmidt, Morten, arkitekt, 18

Schmidt, Richardt Back, tømrermester, 153
Schnor, Leif Chr., oberst, 90
Schou, Bo, idrætsudøver, 104
Seedorff, Hans Hartvig, forfatter, 153
Seier-Petersen, Poul, revisor, 90
Senetek, firma, 32
Severinsen, Helge, sognepræst, 90
Silistria, 32
Silistria Mølle, 82
Silistria Møllebæk, 82
Silkeborgvej, 20, 27, 38, 44, 82
Silvan Byggemarked, 133
Simonsens Møbelfabrik A/S, 48
Simonsen, Marius, redaktør, 92, 93, 96, 145
Simonsen, Ole, inspektør, 11, 90
Simonsen, Per, direktør, 48
Simonsen, Thorkild, borgmester, 10, 17, 18,
24, 26, 30, 32, 33, 38, 41, 43, 45, 90, 124
Singergas A/S, 153
SISU/MBK, idrætsforening, 104, 109
Sivelykkes Kunst- og Antikvitetshandel, 153
Sivelykke, Kaj, antikvitetshandler, 153
Skanderborg Amtsgymnasium, 89
Skanderborgvej, 42
Skandinavisk Tobakskompagni A/S, 43
Skejby, 14, 26
Skejby Sygehus, 89
Skelagervej, 13
Skibsinspektionen, 28
Skipperlauget, 57
Skjoldelev, 66
Skolegade, 9, 61
Skou, Ellen Margrethe, amtsrådsmedlem,
26
Skovbakken, idrætsforening, 105, 107-109,
151
Skovmose, J. K., borgmester, 25
Skovvangsskolen, 150-152
Skt. Annagades Skole, 17
Skt. Clemens Apotek, 48
Skt. Clemens Bro, 21
Skt. Clemens Gård, 9
Skt. Clemensstræde, 100
Skt. Johannes Kirke, 59
Skt. Knuds Skole, 137
Skt. Lukas Kirke, 153
Skt. Markus Kirke, 87
Skt. Pauls Kirke, 84
Skæring, 12, 44, 89
Skæring Hedevej, 14
Skæring Plantecenter, 151

Skødshoved, 31
Skødstrup, 90, 149
Skødstrup-Hallen, 33
Skødstrup Idrætsforening, 109
Skådeparken, 22
Slej, Aimo, løber, 105
Slusebroen, 83, 84
Sløk, Johannes, professor, 19, 90
Smith, Christian, skibsmægler, 129
Smith, Robert, skibsmægler, 129
Solbjergskolen, 88
Solbjerg Renseanlæg, 13
Solbjerg Sø, 13
Solbjerg Varmecentral, 26
Spanien, 16
Specialarbejderskolen, 87, 89, 90
Spejder-Sport, sportsudstørsforretning, 12
Spørring, 24, 35
Stadionhallen, 30, 40
Stakladen, 38
Statens Humanistiske Forskningsråd, 152
Statens Museum for Kunst, 15
Statens Plantetilsyn, 148
Statsbiblioteket, 15, 20, 151
Stautrup, 17, 81, 86
Steen, Bjarne, kontorchef, 90
Steen Billes Torv, 23
Stefanshjemmet, 26
Steffensen, Poul, grafiker, 40
Stegmann, Poul, arkitekt, 77
Steensgaard, Hanne, skuespiller, 117
Store Torv, 46, 48, 51, 57, 60, 132
Stougaard, Peder, maler, 11, 15, 27
Strandskolen, 87
Strandvejen, 23
Strange, Ebba, folketingsmedlem, 40
Studieskolen, 47
Studsgade, 10, 52, 53, 98
Studstrupværket, 22, 41, 45
Svalegangen, 21
Svend Tveskæg, jazzhus, 42
Svensson, Erik, redaktør, 26
Særkjær, Vagn, byrådsmedlem, 16
Søftenvej, 31
Sølyst, landejendom, 26
Sønder Allé, 26, 37, 74, 100
Sønderborggade, 33
Søndergade, 24, 81, 86, 98, 138-140
Søndergaard, Bodil, sognepræst, 33, 90
Søndergaard, Jens S., skoleinspektør, 153
Søndergaard, Mogens, direktør, 90

Søndre Kirkegaard, 73, 74, 78
Søren Frichsvej, 26
Sørensen, Bent Florian, overlæge, 90
Sørensen, Christian, landboformand, 32
Sørensen, Chr. Handberg, bogtrykker, 153
Sørensen, Herluf Juul, sognepræst, 153
Sørensen, I. P., guldsmed, 57
Sørensen, Margrethe, kunstner, 11
Sørensen, Niels Vad, økonomichef, 90
Søværnets Operative Kommando (SOK),
23

Tagskægget, jazzhus, 43
Taleinstituttet, 88, 90
Tang, Anders, fabrikant, 153
Tangkrogen, 10, 20, 21
Teatercaféen, 19, 51
Teatersamvirket, 40
Teknologisk Institut, 61
Telefontorvet, 34, 39
Terma Elektronik A/S, 10, 128
Testrup Højskole, 87, 90
Thielemann, C. G. F., bygningsinspektør,
73
Thomsen, Edvard, professor, 73
Thomsen, Hans, lektor, 153
Thomsen, Rudi, professor, 90
Thomsen, Sigrid, ordblindekonulent, 90
Thorgaard, Sven, højskoleforstander, 90
Thorup, L. P., dommer, 90
Thorvaldsensgade, 39, 44
Thrott, brydeklub, 108
Thunø, 90
Thunøgade, 11
Tietgens Plads, 8
Tilst, 11, 13, 47
Tirsgaard, Arne, direktør, 90
Tivoli Friheden, 19, 27, 29-31
Tjærekompagniet, 131
Tolstrup, Tove, børnehaveder, 90
Tordenskjoldsgade, 39
Torfing, Grethe, stadsbibliotekar, 90
Tovshøjskolen, 88
Tranbjerg, 40, 89, 106
Tranbjerg Sognegård, 45
Tranekærparken, 152
Tropicana, restaurant, 7
Trøjborg, 23, 100, 102
Turistforeningen for Århus og Omegn, 19,
28, 150

Uldall-Jensen, Magne, skoleinspektør, 90
Unipak, 132

Valgmenighedens Skole, 138
Vandrehjemmet i Riisskov, 15, 33
Vanggaard, Tage, kjolefabrik, 90
Vanggaard, Tage, kjolefabrikant, 153
Warhol, Andy, maler, 7
Warming, Lars, idrætsudøver, 104, 106, 108
Varnabækken, 81
Varna Mølle, 81, 82
Wegener, Karen, skuespiller, 118
Wegener, Ole, skuespiller, 116
Weihrauch, Svend, sølvsmed, 60-63
Weirup, Hans, rektor, 43
Weis, A. S., møller, 83
Weis, Hans Chr., stiftsfysikus, 82, 83
Vejlby, 13, 48, 129
Vejlby Apotek, 48
Vejlby Fed, 9, 18
Vejlbygade, 48
Vejlby-Risskov-Hallen, 12, 13, 27, 37, 40,
41, 45, 106
Vejlby-Risskov, Handels- og
Håndværkerforening, 152
Vejlby-Risskov Roklub, 107
Vennelyst, 94, 145
Vennelystparken, 27, 46, 132, 133
Veri-Centret, 152
West, Henrik, direktør, 153
Vester Allé, 24, 73, 84, 100
Vesterbak, Peder, skoleinspektør, 153
Vesterbro, mejeri, 148
Vesterbrogade, 38
Vesterbro Torv, 54
Vestergade 40, 94, 98, 100, 137, 138
Vestergaard, Niels M., skoleinspektør, 153
Vesterport, 54, 98
Vestjysk Musikkonservatorium, 89
Vestre Ringgade, 13
Vestre Tingskovvej, 40
Viborg Sygehus, 87
Viborgvej 9, 67, 82, 134
Viby, 42, 48, 149
Viby Badmintonklub, 108
Viby Idrætsforening, 104, 105, 107-109
Viby Skole, 140
Viby Stadion, 28, 29
Videnskabshistorisk Museum, 17
VIK, idrætsforening, 104, 105

Viking, bowlingklub, 109
Vikergården, plejehjem, 24
Vilhelmsborg, 8
Wilson, A., kobbersmedemester, 64
Windfeldt, John, rocksanger, 44
Virkner, Helle, skuespiller, 118, 119
Wisborg, Tove, skuespiller, 119
Wisholm, Maj-Britt, kajakraer, 105
With, Jette, maler, 40
Volden, 56, 57, 100
Volden, tegnestue, 18
Worm, Peter, arkitekt, 153
Vorregårds Allé, 26
Vorrevangens Ungdomsskole, 26
Vorup, Frederik, mejerikonsulent, 153
VRI, idrætsforening, 104, 107, 109
Vrukken, ungdomsklub, 20
Wähling, Jürgen, fodboldtræner, 105
Wærum, Chr., Købmand, 64

Zahles Skole, 138

Ødum, 24
Ølsted, 29
Ørum, Bjarne, rådmann, 17, 26, 32, 34, 41
Østboulevarden, 14, 86
Østergade, 81
Østergaard, Jørgen, sognepræst, 153
Østjysk Musikforsyning, 21, 37

Åboulevarden, 12, 47, 61, 62
Åby, 32, 129, 151
Åby Bibliotek, 12, 27
Åbyhøj, 21, 27, 44, 130
Åbyhøj Idrætsforening, 26, 104, 108, 109
Ågade, 56
Aagaard, Erik Monrad, sognepræst, 90
Åkrogen, 31
Aalborggaarden, 124
Aalkjær, Vilhelm, professor, 153
Aaquist, Peter, guldsmed, 16, 64
Århus Akvarieforening, 40
Århus Amatør Cykleklub, 105
Århus Amatørdanser Forening, 105
Århus Amts Folkeblad, 138
Århus Amts Pudelklub, 34
Århus Amtssygehus, 39, 40, 88
Århus Amtstidende, 138

Århus Antenneforening, 44
Århus Athlet Klub, 108
Århus Badmintonklub, 104
Århus Besigtigelses-Bureau, 152
Århus Betonfabrik, 152
Århus Børnefilmklub, 35
Århus Børnehaveseminarium, 17
Århus CK, 104
Århus Cricketklub, 106
Århus Damekegle Klub, 105
Århus Dampmølle, 42
Århus Discontobank A/S, 148
Århus Domkirke, 12, 23, 25, 26, 98, 138,
153
Århus Elektro, 13
Århus-Fiskernes Fodboldklub, 32
Århus Folkeblad, 138
Århus Friskole, 137, 139
Århus Golf Club, 24, 32, 105, 109
Århus Handelsstands- og Industriforening,
45, 62
Århus Havn, 17, 29, 39
Århus Håndværkerforening, 59, 62, 150
Århus Idrætspark, 104
Århus Katedralskole, 7, 34, 51, 153
Århus KFUM, 38, 109
Århus Kommunehospital, 7, 18, 32, 46, 89,
90, 153
Århus Kommunes Biblioteker, 47, 87, 90
Århus Kommunes Parkvæsen, 150
Århus kommunes Skolevæsen, 9, 89, 149
Århus Kongreshus, 10, 12, 20, 38, 141
Århus Kunstakademi, 152
Århus Kunstbygning, 8, 11, 21, 38, 40
Århus Kunstmuseum, 12, 18, 40
Århus Løveapotek, 57, 87
Århus Museum, 66
Århus Mølle, 83
Århus 1900, idrætsforening, 104-109
Århus og Omegns Bank, 149
Århus Oliefabrik A/S, 17, 85, 88-90, 128,
149
Århus Pige-garde, 17, 19, 29, 32
Århus Privatskole, 137
Århus Renholdningsselskab, 18, 19
Århus Roklub, 17, 105, 107
Århus Rugby Club, 105
Århus Rådhus, 32
Århus Skattevæsen, 151
Århus Skøjteklub, 108
Århus-Spejlet, dagblad, 142

Århus Sporveje, 22, 37, 44-46

Århus Stadion, 28

Århus Stadionhal, 110

Århus Statsgymnasium, 7, 31, 43, 89

Århus Sten- og Gruscompagni, 152

Aarhuus Stiftstidende, 12, 44, 150

Århusstudenternes Kursusvirksomhed, 47

Århus Svømmestadion, 106

Århus Symfoniorkester, 20, 22, 47, 48, 89,
151

Århus Tandlægehøjskole, 18, 33, 37, 87

Århus Tappenstreg, 17

Århus Teater, 13, 21, 43, 87, 89, 114-116,
118

Århus Teaterakademi, 114

Århus Teknikum, 153

Århus Tekniske Skole, 41, 135

Århus Toldbetjentforening, 151

Århus Toldkammer, 150, 151

Århus Turistforening, se Turistforeningen
for Århus og Omegn

Århus Tømmerhandel, 132, 133

Århus Universitet, 17, 18, 27, 28, 34, 35, 47,
48, 87-90, 148, 151-153

Århus Valgmenighed, 138

Århus Vandrehjem, se Vandrehjemmet i
Risskov

Århus Vandværk, 83

Århus Yachtklub, 105

Publikationer udgivet af Århus byhistoriske Udvalg

BARN I ÅRHUS

Redigeret af Åge Bredsted,
Vagn Dybdahl og Emanuel Sejr.
1956. 139 sider. Udsolgt.

BARN I ÅRHUS

Anden samling.
Redigeret af Åge Bredsted,
Vagn Dybdahl og Emanuel Sejr.
1957. 183 sider. Udsolgt.

ÅRHUSPROMENADE 1909-1959

Redigeret af Vagn Dybdahl og
Finn H. Lauridsen.
1958. 244 sider. Udsolgt.

Rasmus Nielsen:

ÅRHUS I FYRRERNE

Ny udgave med oplysende noter af
Emanuel Sejr.
1959. 164 sider. Udsolgt.

Emanuel Sejr:

GAMLE ÅRHUSGADER

Første samling.
1960. 154 sider. Udsolgt.

Helge Søgård:

DET ÆLDSTE ÅRHUS

1961. 114 sider. 26 plancher.
Udsolgt.

Emanuel Sejr:

GAMLE ÅRHUSGADER

Anden samling.
1961. 160 sider. Udsolgt.

FREMMEDE SER PÅ ÅRHUS

Redigeret af Finn H. Lauridsen.
1962. 247 sider. Udsolgt.

ERHVERV I ÅRHUS

Ved Poul Enemark.
1963. 80 sider. Kr. 12,20.

Bernhardt Jensen:

FRA DET GLADE ÅRHUS

De gamle varieteer og
morskabsteatre.
1963. 252 sider. Udsolgt.

Anna Thestrup:

ELIGEREDE BORGERE

I ÅRHUS 1740-1837
1964. 136 sider og 2 udfoldstavler.
Kr. 19,50.

UNG I ÅRHUS

Redigeret af Vagn Dybdahl.
1964. 298 sider. Udsolgt.

UNG I ÅRHUS

Ny samling.
Redigeret af Vagn Dybdahl.
1965. 224 sider. Udsolgt.

Bernhardt Jensen:

SOM ÅRHUS MOREDE SIG

Folkelige forlystelser fra 1860'erne
til 2. verdenskrig.
1966. 248 sider. Udsolgt.

Peder Hansen Resen:

ATLAS DANICUS, ÅRHUS STIFT

Tekst og oversættelse ved
Helge Søgård.
1967. 160 sider, 27 planchesider.
Kr. 39,05.

Ib Gejl:

UNDER VÆRGERÅDET

Forsømte og »forbryderske« børn
i Århus 1905-15.
1967. 121 sider. Kr. 24,40.

Emanuel Sejr:

ÅRHUS-MOSAIK

Personer og begivenheder
i den lille by.
1967. 281 sider. Kr. 41,50.

Erik Christiansen:

GENNEM ÅRHUS I TRÆSKO

Billedredaktion og oplysende noter
ved Peder Jensen.
1967. 109 sider.
Indbundet: udsolgt.
Hæftet: kr. 15,85.

Vagn Dybdahl:

DET LOKALHISTORISKE ARBEJDE I BYERNE

Erfaringer fra Århus byhistoriske
Udvalgs virksomhed.
1968. 24 sider. Udsolgt.

Victor Jensen:
KLUNKETID OG KRIGSÅR
Århus omkring år 1900 og under
besættelsen 1940-45.
1968. 308 sider. Udsolgt.

BORGERE I BYENS RÅD
Medlemmer i Århus bys borger-
repræsentation og byråd 1838-1968.
redigeret af Ole Degn og
Vagn Dybdahl.
1969. XXIV + 268 sider. Kr. 43,90.

ULYKKE. NØD OG BRØDE
Begivenheder i Århus.
Redigeret af Vagn Dybdahl.
1969. 72 sider. Kr. 17,10.

Bernhardt Jensen:
DA ÅRHUS VAR HOLLYWOOD
Et kapitel af stumfilmens historie.
1969. 160 sider. Udsolgt.

DA DET VAR NYT I ÅRHUS
Ved Ole Degn.
1970. 208 sider. Udsolgt.

ÅRHUS DENGANG OG NU
1971. 144 sider. Udsolgt.

ÅRHUS-ÅRBOG 1972
156 sider. Kr. 36,60.

MANGE KOMMER TIL ÅRHUS
1972. 154 sider. Kr. 48,80.

Vagn Dybdahl:
SOCIALHISTORIE
I KØBSTÆDERNE
1972. 20 sider. Udsolgt.

RASMUS PEDERSEN
THESTRUPS STAMBOG
Ved Helge Søgaard.
1972. 100 sider. Udsolgt.

ÅRHUS DENGANG OG NU
Anden Samling.
1972. 138 sider. Udsolgt.

ÅRHUS-ÅRBOG 1973
156 sider. Udsolgt.

S. Hjorth Eriksen:
SÅDAN VAR ÅRHUS
Lette vidnesbyrd om Århus
i 1920'erne og 1930'erne.
1973. 184 sider. Kr. 58,55.

ÅRHUS-ÅRBOG 1974
161 sider. Udsolgt.

Bernhardt Jensen og
Peder Jensen:
MARSELISBORG-SKOVENE
Historie og begivenheder gennem
århundreder.
1974. 208 sider. Udsolgt.

Emanuel Sejr:
ÅRHUS PROFILER
Skikke, personer og begivenheder
i den svundne by.
1974. 216 sider. Kr. 70,75.

ÅRHUS-ÅRBOG 1975
178 sider. Kr. 58,50; indb. 67,90.

Bernhardt Jensen:
LIVET I ÅRHUS
I GAMLE VISER
Digt og kendsgerninger om store
og små begivenheder.
1975. 160 sider. Kr. 91,50.

ÅRHUS-ÅRBOG 1976
178 sider. Uindb. kr. 58,55.

TRAFIK I ÅRHUS –
FØR OG NU
Redigeret af Vagn Dybdahl og
Finn H. Lauridsen.
1976. 165 sider. Kr. 83,75.

ÅRHUS-ÅRBOG 1977
178 sider. Kr. 58,55; indb. 67,90.

BIBLIOTEKS- OG KULTURLIV
I ÅRHUS
ERINDRINGER AF
EMANUEL SEJR
1977. 312 sider. Udsolgt.

HUS OG HJEM
I ÅRHUS
Redigeret af Vagn Dybdahl.
1977. 220 sider. Kr. 85,40.

ÅRHUS-ÅRBOG 1978
183 sider. Kr. 61,00; indb. 70,15.

SKOLER OG SKOLEGANG
I ÅRHUS 1930-1970
Redigeret af Ib Gejl.
1978. 350 sider. Kr. 104,55.

Johan Albrecht With:
AAHUS-TIDS-FORDRIV
Ved Kjeld Elkjær.
1978. 40 sider. Kr. 15,50.

ÅRHUS-ÅRBOG 1979
192 sider. Kr. 67,15; indb. 75,25.

BERNHARDT JENSEN
BERETTER OM ÅRHUS
Redigeret af Annegrete Dybdahl.
1979. 192 sider. Kr. 104,75.

ÅRHUS-ÅRBOG 1980
184 sider; indb. kr. 86,75.

Hans Rishøj:
ÅRHUS I KRISETIDER
1980. 200 sider. Kr. 106,50

ÅRHUS-ÅRBOG 1981
191 sider. 80,95; indb. 89,00.

BUTIK I ÅRHUS
Redigeret af Chr. R. Jansen
1981. 277 sider. Kr. 110,50.

ÅRHUS-ÅRBOG 1982
184 sider. Udsolgt.

Georg Andrézen:
MIN ÅRHUS-KAVALKADE
1982. 152 sider. Kr. 115,90.

ÅRHUS-ÅRBOG 1983
158 sider. Kr. 114,00.

BYENS BØRN –
ÅRHUSBØRN I LYS
OG SKYGGE
Redigeret af Ib Gejl.
1983. 174 sider. Kr. 115,90.

ÅRHUS-ÅRBOG 1984
192 sider. Indb. kr. 124,00.

ÅRHUS I 1930'ERNE
– set gennem fotografen Åge Fredslund
Andersens linse.
Redigeret af Henrik Fode og Finn H. Lauridsen.
1984. 159 sider. Kr. 130,50

ÅRHUS-ÅRBOG 1985
141 sider. Kr. 138,20.

Svend Aage Andersen:
SALT OG BRØD
GØR KINDEN RØD
Arbejderliv i Århus 1870-1940.
1985. 224 sider. Kr. 145,15.

EFTERKRIGSÅR I ÅRHUS
– glimt af livet i byen 1945-1960.
Redigeret af Erik Korr Johansen.
1985. 125 sider. Kr. 142,75.

ÅRHUS-ÅRBOG 1986
168 sider. Kr. 142,20.

DET TALTE MAN OM ...
– rids fra Århus i 100 år.
1986. 140 sider. Kr. 146,40.

ÅRHUS-ÅRBOG 1987
168 sider. Kr. 156,75.

